ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ୱିନଯପିଟକେ

ପରିୱାର-ଅଟ୍ଠକଥା

ସୋଳସମହାୱାରୋ

ପଞ୍ଞତ୍ତିୱାରୱଣ୍ଣନା

ୱିସୁଦ୍ଧପରିୱାରସ୍ସ , ପରିୱାରୋତି ସାସନେ;

ଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧସରୀରସ୍ସ, ଖନ୍ଧକାନଂ ଅନନ୍ତରା।

ସଙ୍ଗହଂ ଯୋ ସମାରୁଳ୍ହୋ, ତସ୍ସ ପୁବ୍ବାଗତଂ ନଯଂ;

ହିତ୍ୱା ଦାନି କରିସ୍ସାମି, ଅନୁତ୍ତାନତ୍ଥୱଣ୍ଣନଂ।

୧। ତତ୍ଥ ଯଂ ତେନ ଭଗୱତା…ପେ… ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତାଯ ତାୱ ପୁଚ୍ଛାଯ ଅଯଂ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ଯୋ ସୋ ଭଗୱା ସାସନସ୍ସ ଚିରଟ୍ଠିତିକତ୍ଥଂ ଧମ୍ମସେନାପତିନା ସବ୍ବଧମ୍ମଗାରୱବହୁମାନୱେଗସମୁସ୍ସିତଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ସିରସ୍ମିଂ ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଯାଚିତୋ ଦସ ଅତ୍ଥୱସେ ପଟିଚ୍ଚ ୱିନଯପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞପେସି, ତେନ ଭଗୱତା ତସ୍ସ ତସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତିକାଲଂ ଜାନତା, ତସ୍ସା ତସ୍ସା ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଦସ ଅତ୍ଥୱସେ ପସ୍ସତା; ଅପିଚ ପୁବ୍ବେନିୱାସାଦୀହି ଜାନତା, ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ପସ୍ସତା, ତୀହି ୱିଜ୍ଜାହି ଛହି ୱା ପନ ଅଭିଞ୍ଞାହି ଜାନତା, ସବ୍ବତ୍ଥ ଅପ୍ପଟିହତେନ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁନା ପସ୍ସତା, ସବ୍ବଧମ୍ମଜାନନସମତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଜାନତା, ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଚକ୍ଖୁୱିସଯାତୀତାନି ତିରୋକୁଟ୍ଟାଦିଗତାନି ଚାପି ରୂପାନି ଅତିୱିସୁଦ୍ଧେନ ମଂସଚକ୍ଖୁନା ଚ ପସ୍ସତା, ଅତ୍ତହିତସାଧିକାଯ ସମାଧିପଦଟ୍ଠାନାଯ ପଟିୱେଧପଞ୍ଞାଯ ଜାନତା, ପରହିତସାଧିକାଯ କରୁଣାପଦଟ୍ଠାନାଯ ଦେସନାପଞ୍ଞାଯ ପସ୍ସତା, ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ‘‘ଯଂ ପଠମଂ ପାରାଜିକଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ତଂ କତ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, କଂ ଆରବ୍ଭ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, କିସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତି…ପେ… କେନାଭତ’’ନ୍ତି।

୨। ପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ପନ ‘‘ଯଂ ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ପଠମଂ ପାରାଜିକ’’ନ୍ତି ଇଦଂ କେୱଲଂ ପୁଚ୍ଛାଯ ଆଗତସ୍ସ ଆଦିପଦସ୍ସ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣମତ୍ତମେୱ, ‘‘କତ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ୱେସାଲିଯା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ; କଂ ଆରବ୍ଭାତି ସୁଦିନ୍ନଂ କଲନ୍ଦପୁତ୍ତଂ ଆରବ୍ଭା’’ତି ଏୱମାଦିନା ପନ ନଯେନ ପୁନପି ଏତ୍ଥ ଏକେକଂ ପଦଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତଂ। ଏକା ପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱେଯ୍ୟ ପାରାଜିକୋ ହୋତି ଅସଂୱାସୋ’’ତି ଅଯଂ ଏକା ପଞ୍ଞତ୍ତି। ଦ୍ୱେ ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିଯୋତି ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତାଯପୀ’’ତି ଚ, ‘‘ସିକ୍ଖଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାଯା’’ତି ଚ ମକ୍କଟିୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତକୱତ୍ଥୂନଂ ୱସେନ ୱୁତ୍ତା – ଇମା ଦ୍ୱେ ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ। ଏତ୍ତାୱତା ‘‘ଅତ୍ଥି ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତି ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତି ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତୀ’’ତି ଇମିସ୍ସା ପୁଚ୍ଛାଯ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସା ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତା ହୋନ୍ତି। ତତିଯଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୁଂ ପନ ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତି ତସ୍ମିଂ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଯଞ୍ହି ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ଦୋସେ ପଞ୍ଞତ୍ତା; ସା ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମୱସେନ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂଯେୱ ଆଗତା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତି ତସ୍ମିଂ ନତ୍ଥୀ’’ତି। ସବ୍ବତ୍ଥପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଚେୱ ପଚ୍ଚନ୍ତିମଜନପଦେସୁ ଚ ସବ୍ବତ୍ଥପଞ୍ଞତ୍ତି। ୱିନଯଧରପଞ୍ଚମେନ ଗଣେନ ‘‘ଉପସମ୍ପଦା, ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା, ଧୁୱନହାନଂ, ଚମ୍ମତ୍ଥରଣ’’ନ୍ତି ଇମାନି ହି ଚତ୍ତାରି ସିକ୍ଖାପଦାନି ମଜ୍ଝିମଦେସେଯେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତି। ଏତ୍ଥେୱ ଏତେହି ଆପତ୍ତି ହୋତି, ନ ପଚ୍ଚନ୍ତିମଜନପଦେସୁ। ସେସାନି ସବ୍ବାନେୱ ସବ୍ବତ୍ଥପଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ।

ସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚେୱ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତି; ସୁଦ୍ଧଭିକ୍ଖୂନମେୱ ହି ସୁଦ୍ଧଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ ହୋତି। ଇଦଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆରବ୍ଭ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଛନ୍ଦସୋ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱେଯ୍ୟ, ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତେନପି ପାରାଜିକା ହୋତି ଅସଂୱାସା’’ତି ଭିକ୍ଖୁନୀନମ୍ପି ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ୱିନୀତକଥାମତ୍ତମେୱ ହି ତାସଂ ନତ୍ଥି, ସିକ୍ଖାପଦଂ ପନ ଅତ୍ଥି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତୀ’’ତି। ଉଭତୋପଞ୍ଞତ୍ତିଯମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ। ବ୍ୟଞ୍ଜନମତ୍ତମେୱ ହି ଏତ୍ଥ ନାନଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନମ୍ପି

ସାଧାରଣତ୍ତା ସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତି, ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ଉଭତୋପଞ୍ଞତ୍ତୀତି। ଅତ୍ଥେ ପନ ଭେଦୋ ନତ୍ଥି।

ନିଦାନୋଗଧନ୍ତି ''ଯସ୍ସ ସିୟା ଆପତ୍ତି ସୋ ଆୱିକରେୟ୍ୟା''ତି ଏତ୍ଥ ସଙ୍ଘାପତ୍ତୀନଂ ଅନୁପୱିଟ୍ଠତ୍ତା ନିଦାନୋଗଧଂ; ନିଦାନେ ଅନୁପୱିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁତିୟେନ ଉଦ୍ଦେସେନାତି ନିଦାନୋଗଧଂ ନିଦାନପରିୟାପନ୍ନମ୍ପି ସମାନଂ ''ତତ୍ରିମେ ଚତ୍ତାରୋ ପାରାଜିକା ଧମ୍ମା''ତିଆଦିନା ଦୁତିୟେନେୱ ଉଦ୍ଦେସେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଆଗଚ୍ଛତି। ଚତୁନ୍ନଂ ୱିପତ୍ତୀନନ୍ତି ସୀଲୱିପତ୍ତିଆଦୀନଂ। ପଠମା ହି ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ସୀଲୱିପତ୍ତି ନାମ, ଅୱସେସା ପଞ୍ଚ ଆଚାରୱିପତ୍ତି ନାମ। ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଚ ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକଦିଟ୍ଠି ଚ ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତି ନାମ, ଆଜୀୱହେତୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ଛ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଆଜୀୱୱିପତ୍ତି ନାମ। ଇତି ଇମାସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱିପତ୍ତୀନଂ ଇଦଂ ପାରାଜିକଂ ସୀଲୱିପତ୍ତି ନାମ ହୋତି।

ଏକେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନାତି ଦ୍ୱଙ୍ଗିକେନ ଏକେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନ। ଏତ୍ଥ ହି ଚିତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ହୋତି, କାୟେନ ପନ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''କାୟତୋ ଚ ଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତୀ''ତି। ଦ୍ୱୀହି ସମଥେହି ସମ୍ମତୀତି ''ଆପନ୍ନୋସୀ''ତି ସମ୍ମୁଖା ପୁଚ୍ଛିୟମାନୋ ''ଆମ ଆପନ୍ନୋମ୍ହୀ''ତି ପଟିଜାନାତି, ତାୱଦେୱ ଭଣ୍ଡନକଲହୱିଗ୍ଗହା ୱୂପସନ୍ତା ହୋନ୍ତି, ସଙ୍ଘୋ ଚ ହୋତି ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଅପନେତ୍ୱା ଉପୋସଥୋ ୱା ପୱାରଣା ୱା କାତୁଂ। ଇତି ସମ୍ମୁଖାୱିନୟେନ ଚ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣେନ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି ସମଥେହି ସମ୍ମତି, ନ ଚ ତପ୍ପଚ୍ଚୟା କୋଚି ଉପଦ୍ଦୱୋ ହୋତି। ଯଂ ପନ ଉପରି ପଞ୍ଞତ୍ତିୱଗ୍ଗେ ''ନ କତମେନ ସମଥେନ ସମ୍ମତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ସମଥଂ ଓତାରେତ୍ୱା ଅନାପତ୍ତି କାତୁଂ ନ ସକ୍କାତି ଇମମତ୍ଥଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ।

ପଞ୍ଞତ୍ତି ୱିନୟୋତି ''ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୂ''ତିଆଦିନା ନୟେନ ୱୁତ୍ତମାତିକା ପଞ୍ଞତ୍ତି ୱିନୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଭତ୍ତୀତି ପଦଭାଜନଂ ୱୁଚ୍ଚତି; ୱିଭତ୍ତୀତି ହି ୱିଭଙ୍ଗସ୍ସେୱେତଂ ନାମଂ। ଅସଂୱରୋତି ୱୀତିକ୍କମୋ। ସଂୱରୋତି ଅୱୀତିକ୍କମୋ। ଯେସଂ ୱତ୍ତତୀତି ଯେସଂ ୱିନୟପିଟକଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠକଥା ଚ ସଙ୍ଘା ପଗୁଣାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେ ଧାରେନ୍ତୀତି ତେ ଏତଂ ପଠମପାରାଜିକଂ ପାଳିତୋ ଚ ଅତ୍ଥତୋ ଚ ଧାରେନ୍ତି; ନ ହି ସକ୍କା ସଙ୍ଘଂ ୱିନୟପିଟକଂ ଅଜାନନ୍ତେନ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ଜାନିତୁନ୍ତି। କେନାଭତନ୍ତି ଇଦଂ ପଠମପାରାଜିକଂ ପାଳିୱସେନ ଚ ଅତ୍ଥୱସେନ ଚ ଯାୱ ଅଜ୍ଜତନକାଲଂ କେନ ଆନୀତନ୍ତି। ପରମ୍ପରାଭତନ୍ତି ପରମ୍ପରାୟ ଆନୀତଂ।

୩। ଇଦାନି ଯାୟ ପରମ୍ପରାୟ ଆନୀତଂ, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଉପାଲି ଦାସକୋ ଚେୱା''ତିଆଦିନା ନୟେନ ପୋରାଣକେହି ମହାଥେରେହି ଗାଥାୟୋ ଠପିତା । ତତ୍ଥ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ନିଦାନୱଣ୍ଣନାୟମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମିନା ନୟେନ ଦୁତିୟପାରାଜିକାଦିପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନେସୁପି ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି।

ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ପଞ୍ଞତ୍ତିୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

କତାପତ୍ତିୱାରାଦିୱଣ୍ଣନା

୧୫୭। ଇତୋ ପରଂ ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତୋ କତି ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି ଆଦିପ୍ପଭେଦୋ କତାପତ୍ତିୱାରୋ, ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିୟୋ ଚତୁନ୍ନଂ ୱିପତ୍ତୀନଂ କତି ୱିପତ୍ତିୟୋ ଭଜନ୍ତୀ''ତି ଆଦିପ୍ପଭେଦୋ ୱିପତ୍ତିୱାରୋ, ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିୟୋ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ କତିହି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ସଙ୍ଗହିତା''ତି ଆଦିପ୍ପଭେଦୋ ସଙ୍ଗହୱାରୋ, ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିୟୋ ଛନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନାନଂ କତିହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତୀ''ତି ଆଦିପ୍ପଭେଦୋ ସମୁଟ୍ଠାନୱାରୋ, ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିୟୋ ଚତୁନ୍ନଂ ଅଧିକରଣାନଂ କତମଂ ଅଧିକରଣ''ନ୍ତି ଆଦିପ୍ପଭେଦୋ ଅଧିକରଣୱାରୋ, ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିୟୋ ସତ୍ତନ୍ନଂ ସମଥାନଂ କତିହି ସମଥେହି ସମ୍ମନ୍ତୀ''ତି ଆଦିପ୍ପଭେଦୋ ସମଥୱାରୋ, ତଦନନ୍ତରୋ ସମୁଚ୍ଚୟୱାରୋ ଚାତି ଇମେ ସତ୍ତ ୱାରା ଉତ୍ତାନତ୍ଥା ଏୱ।

୧୮୮। ତତୋ ପରଂ ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନପଚ୍ଚୟା ପାରାଜିକଂ କତ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ପୁନ ପଚ୍ଚୟୱସେନ ଏକୋ ପଞ୍ଞତ୍ତିୱାରୋ, ତସ୍ସ ୱସେନ ପୁରିମସଦିସା ଏୱ କତାପତ୍ତିୱାରାଦୟୋ ସତ୍ତ ୱାରାତି ଏୱଂ ଅପରେପି ଅଟ୍ଠ ୱାରା ୱୁତ୍ତା, ତେପି ଉତ୍ତାନତ୍ଥା ଏୱ। ଇତି ଇମେ ଅଟ୍ଠ, ପୁରିମା ଅଟ୍ଠାତି ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ସୋଳସ ୱାରା ଦସ୍ସିତା। ତତୋ ପରଂ ତେନେୱ ନୟେନ ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେପି ସୋଳସ ୱାରା ଆଗତାତି ଏୱମିମେ ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗେ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ୱାରା ପାଳିନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା। ନ ହେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି ପୁବ୍ବେ ଅୱିନିଚ୍ଛିତଂ ନାମ ଅତ୍ଥି।

ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ ଚ

ସୋଳସମହାୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସମୁଟ୍ଠାନସୀସୱଣ୍ଣନା

୨୫୭। ତଦନନ୍ତରାଯ ପନ ସମୁଟ୍ଠାନକଥାଯ ଅନତ୍ତା ଇତି ନିଚ୍ଛଯାତି ଅନତ୍ତା ଇତି ନିଚ୍ଛିତା। ସଭାଗଧମ୍ମାନନ୍ତି ଅନିଚ୍ଚାକାରାଦୀହି ସଭାଗାନଂ ସଙ୍ଖତଧମ୍ମାନଂ। ନାମମତ୍ତଂ ନ ନାଯତୀତି ନାମମତ୍ତମ୍ପି ନ ପଞ୍ଞାଯତି। ଦୁକ୍ଖହାନିନ୍ତି ଦୁକ୍ଖଘାତନଂ। ଖନ୍ଧକା ଯା ଚ ମାତିକାତି ଖନ୍ଧକା ଯା ଚ ମାତିକାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ସମୁଟ୍ଠାନଂ ନିଯତୋ କତନ୍ତି ସମୁଟ୍ଠାନଂ ନିଯତୋକତଂ ନିଯତକତଂ; ନିଯତସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନ ଭୂତାରୋଚନଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନଅନନୁଞ୍ଞାତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯସ୍ସ ସଙ୍ଗହୋ ପଚ୍ଚେତବ୍ବୋ। ଏତାନେୱ ହି ତୀଣି ସିକ୍ଖାପଦାନି ନିଯତସମୁଟ୍ଠାନାନି, ଅଞ୍ଞେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅସମ୍ଭିନ୍ନସମୁଟ୍ଠାନାନି।

ସମ୍ଭେଦଂ ନିଦାନଞ୍ଚଞ୍ଞନ୍ତି ଅଞ୍ଞମ୍ପି ସମ୍ଭେଦଞ୍ଚ ନିଦାନଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ସମ୍ଭେଦୱଚନେନ ସମୁଟ୍ଠାନସମ୍ଭେଦସ୍ସ ଗହଣଂ ପଚ୍ଚେତବ୍ବଂ, ତାନି ହି ତୀଣି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଠପେତ୍ୱା ସେସାନି ସମ୍ଭିନ୍ନସମୁଟ୍ଠାନାନି। ନିଦାନୱଚନେନ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଦେସସଙ୍ଖାତଂ ନିଦାନଂ ପଚ୍ଚେତବ୍ବଂ। ସୁତ୍ତେ ଦିସ୍ସନ୍ତି ଉପରୀତି ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ସମୁଟ୍ଠାନନିଯମୋ ସମ୍ଭେଦୋ ନିଦାନନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣି ସୁତ୍ତମ୍ହି ଏୱ ଦିସ୍ସନ୍ତି; ପଞ୍ଞାଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ''ଏକେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନ ସମୁଟ୍ଠାତି, କାଯତୋ ଚ ଚିତ୍ତତୋ ଚା''ତିଆଦିମ୍ହି ତାୱ ପୁରିମନଯେ ସମୁଟ୍ଠାନନିଯମୋ ଚ ସମ୍ଭେଦୋ ଚ ଦିସ୍ସନ୍ତି। ଇତରଂ ପନ ନିଦାନଂ ନାମ –

''ୱେସାଲିଯା ରାଜଗହେ, ସାୱତ୍ଥିଯା ଚ ଆଳୱୀ;

କୋସମ୍ବିଯା ଚ ସକ୍କେସୁ, ଭଗ୍ଗେସୁ ଚେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତା''ତି।

ଏୱଂ ଉପରି ଦିସ୍ସତି, ପରତୋ ଆଗତେ ସୁତ୍ତେ ଦିସ୍ସତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

''ୱିଭଙ୍ଗେଦ୍ୱୀସୂ''ତି ଗାଥାଯ ଅଯମତ୍ଥୋ – ଯଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଦ୍ୱୀସୁ ୱିଭଙ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଉପୋସଥଦିୱସେ ଭିକ୍ଖୂ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି, ତସ୍ସ ଯଥାଞାଯଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ପୱକ୍ଖାମି, ତଂ ମେ ସୁଣାଥାତି।

ସଞ୍ଚରିତ୍ତାନୁଭାସନଞ୍ଚାତି ସଞ୍ଚରିତ୍ତଞ୍ଚ ସମନୁଭାସନଞ୍ଚ। ଅତିରେକଞ୍ଚ ଚୀୱରନ୍ତି ଅତିରେକଚୀୱରଂ ; କଥିନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋମାନି ପଦସୋଧମ୍ମୋତି ଏଳକଲୋମାନି ଚ ପଦସୋଧମ୍ମୋ ଚ। ଭୂତଂ ସଂୱିଧାନେନ ଚାତି ଭୂତାରୋଚନଞ୍ଚ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ଅଦ୍ଧାନପ୍ପଟିପଜ୍ଜନଞ୍ଚ। ଥେଯ୍ୟଦେସନା ଚୋରିଂ ଚାତି ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥୋ ଚ ଛତ୍ତପାଣିସ୍ସ ଅଗିଲାନସ୍ସ ଧମ୍ମଦେସନା ଚ ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନଞ୍ଚ। ଅନନୁଞ୍ଞାତାଯ ତେରସାତି ମାତାପିତୁସାମିକେହି ଅନନୁଞ୍ଞାତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଇମାନି ତେରସ ସମୁଟ୍ଠାନାନି ହୋନ୍ତି। ସଦିସା ଇଧ ଦିସ୍ସରେତି ଇଧ ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗେ ଏତେସୁ ତେରସସୁ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସେସୁ ଏକେକସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞାନିପି ସଦିସାନି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଦିସ୍ସନ୍ତି।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୫୮। ଇଦାନି ତାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମେଥୁନଂ ସୁକ୍କସଂସଗ୍ଗୋ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ମେଥୁନନ୍ତି ଇଦଂ ତାୱ ପଠମପାରାଜିକଂ ନାମ ଏକଂ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସଂ, ସେସାନି ତେନ ସଦିସାନି। ତତ୍ଥ ସୁକ୍କସଂସଗ୍ଗୋତି ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠି ଚେୱ କାଯସଂସଗ୍ଗୋ ଚ। ଅନିଯତା ପଠମିକାତି ପଠମଂ ଅନିଯତସିକ୍ଖାପଦଂ। ପୁବ୍ବୂପପରିପାଚିତାତି ''ଜାନଂ ପୁବ୍ବୂପଗତଂ ଭିକ୍ଖୁ''ନ୍ତି ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତପିଣ୍ଡପାତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ରହୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସହାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ରହୋ ନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

ସଭୋଜନେ ରହୋ ଦ୍ୱେ ଚାତି ସଭୋଜନେ କୁଲେ ଅନୁପଖଜ୍ଜନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଦ୍ୱେ ରହୋନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଅଙ୍ଗୁଲି ଉଦକେ ହସନ୍ତି ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକଞ୍ଚ ଉଦକେ ହସଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପହାରେ ଉଗ୍ଗିରେ ଚେୱାତି ପହାରଦାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ତଲସତ୍ତିକୌଗ୍ଗିରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତେପଞ୍ଞାସା ଚ ସେଖିଯାତି ପରିମଣ୍ଡଲନିୱାସନାଦୀନି ଖୁଦ୍ଦକୱଣ୍ଣନାୱସାନେ ୱୁତ୍ତାନି ତେପଞ୍ଞାସ ସେଖିଯସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ।

ଅଧକ୍ଖଗାମାୱସ୍ସୁତାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଧକ୍ଖକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଗାମନ୍ତରଗମନଂ ଅୱସ୍ସୁତା ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଲମଟ୍ଟଞ୍ଚ ସୁଦ୍ଧିକାତି ତଲଘାତକଂ ଜତୁମଟ୍ଟଂ ଉଦକସୁଦ୍ଧିକାଦିଯନଞ୍ଚ। ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠା ଚ ଓୱାଦନ୍ତି ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠା ଛପ୍ପଞ୍ଚଯୋଜନାନି ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଓୱାଦାଯ ଅଗମନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନାନୁବନ୍ଧେ ପୱତ୍ତିନିନ୍ତି ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱୁଟ୍ଠାପିତଂ ପୱତ୍ତିନିଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ନାନୁବନ୍ଧେଯ୍ଯାତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଇମେସିକ୍ଖାତି ଇମା ସିକ୍ଖାୟୋ; ଲିଙ୍ଗୱିପରିୟାୟୋ କତୋ। କାୟମାନସିକା କତାତି କାୟଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା କତା।

ଦୁତିୟପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୫୯ ।ଅଦିନ୍ନନ୍ତି ଇଦଂ ତାୱ ଅଦିନ୍ନାଦାନନ୍ତି ୱା ଦୁତିୟପାରାଜିକନ୍ତି ୱା ଏକଂ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସଂ, ସେସାନି ତେନ ସଦିସାନି। ତତ୍ଥ ୱିଗ୍ଗହୁତ୍ତରୀତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦାନି। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ଅତ୍ତକାମିନନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟସିକ୍ଖାପଦାନି। ଅମୂଲା ଅଞ୍ଞଭାଗିୟାତି ଦ୍ୱେ ଦୁଟ୍ଠଦୋସସିକ୍ଖାପଦାନି। ଅନିୟତା ଦୁତିୟିକାତି ଦୁତିୟଂ ଅନିୟତସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଅଚ୍ଛିନ୍ଦେ ପରିଣାମନେତି ସାମଂ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନଞ୍ଚ ସଙ୍ଘିକଲାଭସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମନଞ୍ଚ। ମୁସା ଓମସପେସୁଣାତି ମୁସାୱାଦୋ ଚ ଓମସୱାଦୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁପେସୁଞ୍ଞଞ୍ଚ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ପଥୱୀଖଣେତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାପତ୍ତିଆରୋଚନଞ୍ଚ ପଥୱୀଖଣଞ୍ଚ। ଭୂତଂ ଅଞ୍ଞାୟ ଉଜ୍ଝାପେତି ଭୂତଗାମଅଞ୍ଞୱାଦକୌଜ୍ଝାପନକସିକ୍ଖାପଦାନି।

ନିକ୍କଡ୍ଢନଂ ସିଞ୍ଚନଞ୍ଚାତି ୱିହାରତୋ ନିକ୍କଡ୍ଢନଞ୍ଚ ଉଦକେନ ତିଣାଦିସିଞ୍ଚନଞ୍ଚ। ଆମିସହେତୁ ଭୁତ୍ତାୱୀତି ''ଆମିସହେତୁ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଓୱଦନ୍ତୀ''ତି ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ଭୁତ୍ତାୱିଂ ଅନତିରିତ୍ତେନ ଖାଦନୀୟାଦିନା ପୱାରଣାସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଏହି ଅନାଦରି ଭିଂସାତି ''ଏହାୱୁସୋ ଗାମଂ ୱା''ତି ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ଅନାଦରିୟଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁଭିଂସାପନକଞ୍ଚ। ଅପନିଧେ ଚ ଜୀୱିତନ୍ତି ପତ୍ତାଦୀନଂ ଅପନିଧାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀୱିତାୱୋରୋପନଞ୍ଚ।

ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ କମ୍ମନ୍ତି ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକୌଦକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ପୁନକମ୍ମାୟ ଉକ୍କୋଟନଞ୍ଚ। ଊନସଂୱାସନାସନାତି ଊନୱୀସତିୱସ୍ସସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଉକ୍ଖିତ୍ତକେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ନାସିତକସାମଣେରସମ୍ଭୋଗସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସହଧମ୍ମିକଂ ୱିଲେଖାତି ସହଧମ୍ମିକଂ ୱୁଚ୍ଚମାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ୱିଲେଖାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ମୋହୋ ଅମୂଲକେନ ଚାତି ମୋହନକେ ପାଚିତ୍ତିୟସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ଅମୂଲକେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଅନୁଦ୍ଧଂସନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମିକଂ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱାତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚୌପଦହନଞ୍ଚ, ଧମ୍ମିକାନଂ କମ୍ମାନଂ ଛନ୍ଦଂ ଦତ୍ୱା ଖୀୟନଞ୍ଚ, ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ଖୀୟନଞ୍ଚ। ପରିଣାମେୟ୍ୟ ପୁଗ୍ଗଲେତି ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମନସିକ୍ଖାପଦଂ। କିଂ ତେ ଅକାଲଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦେତି ''କିଂ ତେ ଅୟ୍ୟେ ଏସୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ କରିସ୍ସତୀ''ତି ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ''ଅକାଲଚୀୱରଂ କାଲଚୀୱର''ନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଭାଜନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୁନିୟା ସଦ୍ଧିଂ ଚୀୱରଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁଗ୍ଗହୀ ନିରୟେନଚାତି ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଦୁପ୍ପଧାରିତେନ ପରଂ ଉଜ୍ଝାପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ନିରୟେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟେନ ୱା ଅଭିସପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

ଗଣଂ ୱିଭଙ୍ଗ ଦୁବ୍ବଲନ୍ତି ''ଗଣସ୍ସ ଚୀୱରଲାଭଂ ଅନ୍ତରାୟଂ କରେୟ୍ୟା''ତି ଚ ''ଧମ୍ମିକଂ ଚୀୱରୱିଭଙ୍ଗଂ ପଟିବାହେୟ୍ୟା''ତି ଚ ''ଦୁବ୍ବଲଚୀୱରପଚ୍ଚାସାୟ ଚୀୱରକାଲସମୟଂ ଅତିକ୍କାମେୟ୍ୟା''ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି। କଥିନା ଫାସୁ ପସ୍ସୟନ୍ତି ''ଧମ୍ମିକଂ କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ ପଟିବାହେୟ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁନିୟା ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅଫାସୁଂ କରେୟ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଉପସ୍ସୟଂ ଦତ୍ୱା କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ନିକ୍କଡ୍ଢେୟ୍ୟ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି। ଅକ୍କୋସଚଣ୍ଡୀ ମଚ୍ଛରୀତି ''ଭିକ୍ଖୁଂ ଅକ୍କୋସେୟ୍ୟ ୱା ପରିଭାସେୟ୍ୟ ୱା, ଚଣ୍ଡିକତା ଗଣଂ ପରିଭାସେୟ୍ୟ, କୁଲେ ମଚ୍ଛରିନୀ ଅସ୍ସା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି। ଗବ୍ଭିନିଞ୍ଚ ପାୟନ୍ତିୟାତି ''ଗବ୍ଭିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ପାୟନ୍ତିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି।

ଦ୍ୱେୱସ୍ସଂ ସିକ୍ଖା ସଙ୍ଘେନାତି ''ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି। ତୟୋ ଚେୱ ଗିହୀଗତାତି ଊନଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଂ ଗିହିଗତଂ, ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଂ ଗିହିଗତଂ ''ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି। କୁମାରିଭୂତା ତିସ୍ସୋତି ''ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ କୁମାରିଭୂତ''ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ୱୁତ୍ତା ତିସ୍ସୋ। ଊନଦ୍ୱାଦସସମ୍ମତାତି ''ଊନଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତା ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ।

ଅଲଂ ତାୱ ସୋକାୱାସନ୍ତି ''ଅଲଂ ତାୱ ତେ ଅୟ୍ୟେ ୱୁଟ୍ଠାପିତେନା''ତି ଚ, ''ଚଣ୍ଡିଂ ସୋକାୱାସଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା''ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ। ଛନ୍ଦା ଅନୁୱସ୍ସା ଚ ଦ୍ୱେତି ''ପାରିୱାସିକଛନ୍ଦଦାନେନ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ଅନୁୱସ୍ସଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ଏକଂ ୱସ୍ସଂ ଦ୍ୱେ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତୟଂ। ସମୁଟ୍ଠାନା ତିକା କତାତି ତିକସମୁଟ୍ଠାନା କତା।

ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୦।ସଞ୍ଚରୀକୁଟି ୱିହାରୋତି ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ସଞ୍ଞାଚିକାୟ କୁଟିକରଣଂ ମହଲ୍ଲକୱିହାରକରଣଞ୍ଚ। ଧୋୱନଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗହୋତି ଅଞ୍ଞାତିକାୟ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପୁରାଣଚୀୱରଧୋୱାପନଞ୍ଚ ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ। ୱିଞ୍ଞତ୍ତୁତ୍ତରି ଅଭିହଟ୍ଠୁନ୍ତି ଅଞ୍ଞାତକଂ ଗହପତିଂ ଚୀୱରୱିଞ୍ଞାପନଂ ତତୁତ୍ତରିସାଦିୟନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉଭିନ୍ନଂ ଦୂତକେନ ଚାତି ‘‘ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନଂ ଉପକ୍ଖଟଂ ହୋତୀ’’ତି ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ ଦୂତେନ ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନପହିତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

କୋସିଯା ସୁଦ୍ଧଦ୍ୱେଭାଗା, ଛବ୍ବସ୍ସାନି ନିସୀଦନନ୍ତି ‘‘କୋସିୟମିସ୍ସକଂ ସନ୍ଥତ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି। ରିଞ୍ଚନ୍ତି ରୂପିକା ଚେୱାତି ୱିଭଙ୍ଗେ ‘‘ରିଞ୍ଚନ୍ତି ଉଦ୍ଦେସ’’ନ୍ତି ଆଗତଂ ଏଳକଲୋମଧୋୱାପନଂ ରୂପିୟପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉଭୋ ନାନପ୍ପକାରକାତି
ରୂପିୟସଂୱୋହାରକୟୱିକ୍କୟସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ।

ଊନବନ୍ଧନୱସ୍ସିକାତି ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ୱସ୍ସିକସାଟିକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସୁତ୍ତଂ ୱିକପ୍ପନେନ ଚାତି ସୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଚୀୱରୱାୟାପନଞ୍ଚ ତନ୍ତୱାୟେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଚୀୱରେ ୱିକପ୍ପାପଜ୍ଜନଞ୍ଚ। ଦ୍ୱାରଦାନସିବ୍ବାନି ଚାତି ୟାୱ ଦ୍ୱାରକୋସା ଅଗ୍ଗଳଟ୍ଠପନାୟ, ‘‘ଅଞ୍ଞାତିକାୟ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ଦଦେୟ୍ୟ, ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବେୟ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତୟଂ। ପୂୱପଚ୍ଚୟଜୋତି ଚାତି ପୂୱେହି ୱା ମନ୍ଥେହି ୱା ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରଣାସିକ୍ଖାପଦଂ
ଚାତୁମାସପଚ୍ଚୟପ୍ପୱାରଣାଜୋତିସମାଦହନସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ।

ରତନଂସୂଚି ମଞ୍ଚୋ ଚ, ତୂଲଂ ନିସୀଦନକଣ୍ଡୁ ଚ, ୱସ୍ସିକା ଚ ସୁଗତେନାତି ରତନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚେୱ ସୂଚିଘରସିକ୍ଖାପଦାଦୀନି ଚ ସତ୍ତ ସିକ୍ଖାପଦାନି। ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପନା, ଦ୍ୱେ ସଙ୍ଘିକା ମହାଜନିକା, ଦ୍ୱେ ପୁଗ୍ଗଲଲହୁକା ଗରୂତି ‘‘ୟା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେୟ୍ୟା’’ତିଆଦୀନି ନୱ ସିକ୍ଖାପଦାନି। ଦ୍ୱେ ୱିଘାସା ସାଟିକା ଚାତି ‘‘ଉଚ୍ଚାରଂ ୱା ପସ୍ସାୱଂ ୱା ସଙ୍କାରଂ ୱା ୱିଘାସଂ ୱା ତିରୋକୁଟ୍ଟେ ୱା ତିରୋପାକାରେ ୱା ଛଡ୍ଡେୟ୍ୟ ୱା ଛଡ୍ଡାପେୟ୍ୟ ୱା, ହରିତେ ଛଡ୍ଡେୟ୍ୟ ୱା ଛଡ୍ଡାପେୟ୍ୟ ୱା’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱେ ୱିଘାସସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ ଉଦକସାଟିକାସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସମଣଚୀୱରେନ ଚାତି ‘‘ସମଣଚୀୱରଂ ଦଦେୟ୍ୟା’’ତି ଇଦମେତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ।

ସମନୁଭାସନାସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୧।ଭେଦାନୁୱତ୍ତଦୁବ୍ବଚଦୂସଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଦିଟ୍ଠିଚାତି ସଙ୍ଘଭେଦାନୁୱତ୍ତକଦୁବ୍ବଚକୁଲଦୂସକଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦନଦିଟ୍ଠିଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନସିକ୍ଖାପଦାନି। ଛନ୍ଦଂ ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକା ଦ୍ୱେ ଚାତି ଛନ୍ଦଂ ଅଦତ୍ୱା ଗମନସିକ୍ଖାପଦଂ ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକାୟ ଅନ୍ତରଘରେ ଗମନନିସୀଦନସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ଚ ସଦ୍ଦାତି ‘‘ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ଅନ୍ତରଘରେ ଗମିସ୍ସାମି, ନିସୀଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ। ନ ବ୍ୟାହରେତି ‘‘ନ ସକବଳେନ ମୁଖେନ ବ୍ୟାହରିସ୍ସାମୀ’’ତି ସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଛମା ନୀଚାସନେ ଠାନଂ, ପଚ୍ଛତୋ ଉପ୍ପଥେନ ଚାତି ଛମାୟଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା, ନୀଚେ ଆସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା; ଠିତେନ ନିସିନ୍ନସ୍ସ, ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ, ଉପ୍ପଥେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ପଥେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମଦେସନାସିକ୍ଖାପଦାନି। ୱଜ୍ଜାନୁୱତ୍ତିଗହଣାତି ୱଜ୍ଜପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦନ, ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତକ, ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣାଦିସଙ୍ଖାତାନି ତୀଣି ପାରାଜିକାନି। ଓସାରେ ପଚ୍ଚାଚିକ୍ଖନାତି ‘‘ଅନପଲୋକେତ୍ୱା କାରକସଙ୍ଘଂ ଅନଞ୍ଞାୟ ଗଣସ୍ସ ଛନ୍ଦଂ ଓସାରେୟ୍ୟା’’ତି ଚ ‘‘ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ।

କିସ୍ମିଂ ସଂସଟ୍ଠା ଦ୍ୱେ ୱଧୀତି ‘‘କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଅଧିକରଣେ ପଚ୍ଚାକତା’’ତି ଚ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ପନେୱ ସଂସଟ୍ଠା ୱିହରନ୍ତୀ’’ତି ଚ ‘‘ୟା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ ସଂସଟ୍ଠାୱ ଅୟ୍ୟେ ତୁମ୍ହେ ୱିହରଥା’’ତି ଚ ‘‘ଅତ୍ତାନଂ ୱଧିତ୍ୱା ୱଧିତ୍ୱା ରୋଦେୟ୍ୟା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି। ୱିସିବ୍ବେ ଦୁକ୍ଖିତାୟ ଚାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ୱିସିବ୍ବେତ୍ୱା ୱା ୱିସିବ୍ବାପେତ୍ୱା ୱା’’ତି ଚ ‘‘ଦୁକ୍ଖିତଂ ସହଜୀୱିନି’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ। ପୁନ ସଂସଟ୍ଠା ନ ୱୂପସମେତି ‘‘ସଂସଟ୍ଠା ୱିହରେୟ୍ୟ ଗହପତିନା ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତେନ ୱା’’ତି ଏୱଂ ପୁନ ୱୁତ୍ତସଂସଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ‘‘ଏହାୟ୍ୟେ, ଇମଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେହୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନା, ‘‘ସାଧୂ’’ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ୱା ‘‘ସା ପଚ୍ଛା ଅନନ୍ତରାୟିକିନୀ ନେୱ ୱୂପସମେୟ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଆରାମଞ୍ଚ ପୱାରଣାତି ‘‘ଜାନଂ ସଭିକ୍ଖୁକଂ ଆରାମଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପୱିସେୟ୍ୟା’’ତି ଚ ‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ତୀହି ଠାନେହି ନ ପୱାରେୟ୍ୟା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ।

ଅନ୍ୱଦ୍ଧଂ ସହଜୀୱିନିଂ ଦ୍ୱେତି ‘‘ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତୋ ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା ପଚ୍ଚାସୀସିତବ୍ବା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ, ‘‘ସହଜୀୱିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ନେୱ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ସହଜୀୱିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ନେୱ ୱୂପକାସେୟ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ। ଚୀୱରଂ ଅନୁବନ୍ଧନାତି ‘‘ସଚେ ମେ ତ୍ୱଂ, ଅୟ୍ୟେ, ଚୀୱରଂ ଦସ୍ସସି, ଏୱାହଂ ତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚ ‘‘ସଚେ ମଂ ତ୍ୱଂ, ଅୟ୍ୟେ, ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅନୁବନ୍ଧିସ୍ସସି, ଏୱାହଂ ତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୨।ଉବ୍ଭୂତଂକଥିନଂ ତୀଣୀତି ‘‘ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁନା ଉବ୍ଭୂତସ୍ମିଂ କଥିନେ’’ତି ୱୁତ୍ତାନି ଆଦିତୋୱ ତୀଣି ସିକ୍ଖାପଦାନି। ପଠମଂ ପତ୍ତଭେସଜ୍ଜନ୍ତି ‘‘ଦସାହପରମଂ ଅତିରେକପତ୍ତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ପଠମପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ‘‘ପଟିସାଯନୀଯାନି ଭେସଜ୍ଜାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଚ୍ଚେକଞ୍ଚାପି ସାସଙ୍କନ୍ତି ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ତଦନନ୍ତରମେୱ ସାସଙ୍କସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପକ୍କମନ୍ତେନ ୱା ଦୁୱେତି ‘‘ତଂ ପକ୍କମନ୍ତୋ ନେୱ ଉଦ୍ଧରେଯ୍ୟା’’ତି ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗେ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ।

ଉପସ୍ସଯଂ ପରମ୍ପରାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ‘‘ପରମ୍ପରଭୋଜନେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ। ଅନତିରିତ୍ତଂ ନିମନ୍ତନାତି ‘‘ଅନତିରିତ୍ତଂ ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା’’ତି ଚ ‘‘ନିମନ୍ତିତୋ ସଭତ୍ତୋ ସମାନୋ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ। ୱିକପ୍ପଂ ରଞ୍ଞୋ ୱିକାଲେତି ‘‘ସାମଂ ଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା’’ତି ଚ ‘‘ରଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି ଚ ‘‘ୱିକାଲେ ଗାମଂ ପୱିସେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ୱୋସାସାରଞ୍ଞକେନ ଚାତି ‘‘ୱୋସାସମାନରୂପା ଠିତା’’ତି ଚ ‘‘ତଥାରୂପେସୁ ଆରଞ୍ଞକେସୁ ସେନାସନେସୁ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପଟିସଂୱିଦିତ’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ।

ଉସ୍ସଯା ସନ୍ନିଚଯଞ୍ଚାତି ‘‘ଉସ୍ସଯୱାଦିକା’’ତି ଚ ‘‘ପତ୍ତସନ୍ନିଚଯଂ କରେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ। ପୁରେ ପଚ୍ଛା ୱିକାଲେ ଚାତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପୁରେଭତ୍ତଂ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା’’ତି ଚ, ‘‘ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା’’ତି ଚ, ‘‘ୱିକାଲେ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ପଞ୍ଚାହିକା ସଙ୍କମନୀତି ‘‘ପଞ୍ଚାହିକା ସଙ୍ଘାଟିଚାରଂ ଅତିକ୍କମେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ‘‘ଚୀୱରସଙ୍କମନୀଯଂ ଧାରେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ। ଦ୍ୱେପି ଆୱସଥେନ ଚାତି ‘‘ଆୱସଥଚୀୱରଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଆୱସଥଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଚାରିକଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ଏୱଂ ଆୱସଥେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ ଦ୍ୱେ।

ପସାଖେ ଆସନେ ଚେୱାତି ‘‘ପସାଖେ ଜାତଂ ଗଣ୍ଡଂ ୱା’’ତି ଚ ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପୁରତୋ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଆସନେ ନିସୀଦେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୩।ଏଳକଲୋମାଦ୍ୱେ ସେଯ୍ୟାତି ଏଳକଲୋମସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚେୱ ଦ୍ୱେ ଚ ସହସେଯ୍ୟସିକ୍ଖାପଦାନି। ଆହଚ୍ଚ ପିଣ୍ଡଭୋଜନନ୍ତି ଆହଚ୍ଚପାଦକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଆୱସଥପିଣ୍ଡଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗଣୱିକାଲସନ୍ନିଧୀତି ଗଣଭୋଜନୱିକାଲଭୋଜନସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ । ଦନ୍ତପୋନେନ ଚେଲକାତି ଦନ୍ତପୋନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଅଚେଲକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉଯ୍ୟୁତ୍ତଂ ସେନଂ ଉଯ୍ୟୋଧୀତି ‘‘ଉଯ୍ୟୁତ୍ତଂ ସେନଂ ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ସେନାଯ ୱସେଯ୍ୟ, ଉଯ୍ୟୋଧିକଂ ୱା…ପେ… ଅନୀକଦସ୍ସନଂ ୱା ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ସୁରା ଓରେନ ନ୍ହାଯନାତି ସୁରାପାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଓରେନଦ୍ଧମାସନହାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ଦ୍ୱେ ଦେସନିକାତି ‘‘ତିଣ୍ଣଂ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣାନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତାୱସେସପାଟିଦେସନୀଯଦ୍ୱଯଞ୍ଚ। ଲସୁଣୁପତିଟ୍ଠେ ନଚ୍ଚନାତି ଲସୁଣସିକ୍ଖାପଦଂ, ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାନୀଯେନ ୱା ୱିଧୂପନେନ ୱା ଉପତିଟ୍ଠେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ, ‘‘ନଚ୍ଚଂ ୱା ଗୀତଂ ୱା ୱାଦିତଂ ୱା ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଇତୋ ପରଂ ପାଳିଂ ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ଲିଖନ୍ତି। ଯଥା ପନ ଅମ୍ହଂ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ; ଏୱମେତ୍ଥ ଅନୁକ୍କମୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ନ୍ହାନମତ୍ଥରଣଂସେଯ୍ୟାତି ‘‘ନଗ୍ଗା ନହାଯେଯ୍ୟ, ଏକତ୍ଥରଣପାପୁରଣା ତୁୱଟ୍ଟେଯ୍ୟୁଂ, ଏକମଞ୍ଚେ ତୁୱଟ୍ଟେଯ୍ୟୁ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ଅନ୍ତୋରଟ୍ଠେ ତଥା ବହୀତି ‘‘ଅନ୍ତୋରଟ୍ଠେ ସାସଙ୍କସମ୍ମତେ, ତିରୋରଟ୍ଠେ ସାସଙ୍କସମ୍ମତେ’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ। ଅନ୍ତୋୱସ୍ସଂ ଚିତ୍ତାଗାରନ୍ତି ‘‘ଅନ୍ତୋୱସ୍ସଂ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟ, ରାଜାଗାରଂ ୱା ଚିତ୍ତାଗାରଂ ୱା…ପେ… ପୋକ୍ଖରଣିଂ ୱା ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ। ଆସନ୍ଦିଂ ସୁତ୍ତକନ୍ତନାତି ‘‘ଆସନ୍ଦିଂ ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ସୁତ୍ତଂ କନ୍ତେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ।

ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ ସହତ୍ଥା ଚାତି ‘‘ଗିହିୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ କରେଯ୍ୟ, ଅଗାରିକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ୱା ସହତ୍ଥା ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ଦଦେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ। ଅଭିକ୍ଖୁକାୱାସେନ ଚାତି ‘‘ଅଭିକ୍ଖୁକେ ଆୱାସେ ୱସ୍ସଂ ୱସେଯ୍ୟା’’ତି ଇଦମେତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଛତ୍ତଂ ଯାନଞ୍ଚ ସଙ୍ଘାଣିନ୍ତି ‘‘ଛତ୍ତୁପାହନଂ ଧାରେଯ୍ୟ, ଯାନେନ ଯାଯେଯ୍ୟ, ସଙ୍ଘାଣିଂ ଧାରେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ଅଲଙ୍କାରଗନ୍ଧୱାସିତନ୍ତି ‘‘ଇତ୍ଥାଲଙ୍କାରଂ ଧାରେଯ୍ୟ, ଗନ୍ଧଚୁଣ୍ଣକେନ ନହାଯେଯ୍ୟ, ୱାସିତକେନ ପିଞ୍ଞାକେନ ନହାଯେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ଭିକ୍ଖୁନୀତିଆଦିନା ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଉମ୍ମଦ୍ଦାପେଯ୍ୟା’’ତିଆଦୀନି ଚତ୍ତାରି ସିକ୍ଖାପଦାନି ୱୁତ୍ତାନି। ଅସଙ୍କଚ୍ଚିକା ଆପତ୍ତୀତି ‘‘ଅସଙ୍କଚ୍ଚିକା ଗାମଂ ପୱିସେଯ୍ୟ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଆପତ୍ତି ଚ।

ଚତ୍ତାରୀସା ଚତୁତ୍ତରୀତି ଏତାନି ସବ୍ବାନିପି ଚତୁଚତ୍ତାଲୀସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ୱୁତ୍ତାନି।

କାଯେନ ନ ୱାଚାଚିତ୍ତେନ, କାଯଚିତ୍ତେନ ନ ୱାଚତୋତି କାଯେନ ଚେୱ କାଯଚିତ୍ତେନ ଚ ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତି; ନ ୱାଚାଚିତ୍ତେନ ନ ୱାଚତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନିକା ସବ୍ବେ, ସମା ଏଳକଲୋମିକାତି ଇଦଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୪।ପଦଞ୍ଚେତ୍ଥ ଅସମ୍ମତାତି ''ପଦସୋ ଧମ୍ମଂ, ମାତୁଗାମସ୍ସ ଉତ୍ତରିଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚାହି ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱିଞ୍ଞୁନା ପୁରିସୱିଗ୍ଗହେନ, ଅସମ୍ମତୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦେଯ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ତଥା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେନ ଚାତି ''ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ଓୱଦେଯ୍ୟା''ତି ଇଦମେତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜା ଦ୍ୱେତି ''ତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜଂ ପରିଯାପୁଣେଯ୍ୟ, ୱାଚେଯ୍ୟା''ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ । ଅନୋକାସୋ ଚ ପୁଚ୍ଛନାତି ''ଅନୋକାସକତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟା''ତି ଇଦମେତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅଦ୍ଧାନସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୫।ଅଦ୍ଧାନନାୱଂ ପଣୀତନ୍ତି ''ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏକଂ ନାୱଂ ଅଭିରୁହେଯ୍ୟ, ପଣୀତଭୋଜନାନି ଅଗିଲାନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ମାତୁଗାମେନ ସଂହରେତି ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଗମନଞ୍ଚ ''ସମ୍ବାଧେ ଲୋମଂ ସଂହରାପେଯ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଧଞ୍ଞଂ ନିମନ୍ତିତା ଚେୱାତି ''ଧଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ୱା''ତି ଚ ''ନିମନ୍ତିତା ୱା ପୱାରିତା ୱା ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ଖାଦେଯ୍ୟ ୱା ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଟ୍ଠ ଚାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱୁତ୍ତା ଅଟ୍ଠ ପାଟିଦେସନୀଯା ୱା।

ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୬।ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥଂ ଉପସ୍ସୁତୀତି ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଗମନଞ୍ଚ ଉପସ୍ସୁତିତିଟ୍ଠନଞ୍ଚ। ସୂପୱିଞ୍ଞାପନେନ ଚାତି ଇଦଂ ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ରତ୍ତିଛନ୍ନଞ୍ଚ ଓକାସନ୍ତି ''ରତ୍ତନ୍ଧକାରେ ଅପ୍ପଦୀପେ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଓକାସେ, ଅଜ୍ଝୋକାସେ ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧି''ନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ। ବ୍ୟୂହେନ ସତ୍ତମାତି ଇଦଂ ତଦନନ୍ତରମେୱ ''ରଥିକାଯ ୱା ବ୍ୟୂହେ ୱା ସିଙ୍ଘାଟକେ ୱା ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧି''ନ୍ତି ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ।

ଧମ୍ମଦେସନାସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୨୬୭। ଧମ୍ମଦେସନାସମୁଟ୍ଠାନାନି ଏକାଦସ ଉତ୍ତାନାନେୱ। ଏୱଂ ତାୱ ସମ୍ଭିନ୍ନସମୁଟ୍ଠାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ନିଯତସମୁଟ୍ଠାନଂ ପନ ତିୱିଧଂ, ତଂ ଏକେକସ୍ସେୱ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ହୋତି, ତଂ ୱିସୁଂଯେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଭୂତଂ କାଯେନ ଜାଯତୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ନେତ୍ତିଧମ୍ମାନୁଲୋମିକନ୍ତି ୱିନଯପାଳିଧମ୍ମସ୍ସ ଅନୁଲୋମନ୍ତି।

ସମୁଟ୍ଠାନସୀସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଅନ୍ତରପେୟ୍ୟାଲଂ

କତିପୁଚ୍ଛାୱାରୱଣ୍ଣନା

୨୭୧। ଇଦାନି ଆପତ୍ତିଆଦିକୋଟ୍ଠାସେସୁ କୋସଲ୍ଲଜନନତ୍ଥଂ ‘‘କତି ଆପତ୍ତିୟୋ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ମାତିକଂ ଠପେତ୍ୱା ନିଦ୍ଦେସପ୍ପଟିନିଦ୍ଦେସୱସେନ ୱିଭଙ୍ଗୋ ୱୁତ୍ତୋ।

ତତ୍ଥ କତି ଆପତ୍ତିୟୋତି ମାତିକାୟ ଚ ୱିଭଙ୍ଗେ ଚ ଆଗତାପତ୍ତିପୁଚ୍ଛା। ଏସ ନୟୋ ଦୁତିୟପଦେପି। କେୱଲଞ୍ହେତ୍ଥ ଆପତ୍ତିୟୋ ଏୱ ରାସିୱସେନ ଖନ୍ଧାତି ୱୁତ୍ତା। ୱିନୀତୱତ୍ଥୂନୀତି ତାସଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ୱିନୟପୁଚ୍ଛା; ‘‘ୱିନୀତଂ ୱିନୟୋ ୱୂପସମୋ’’ତି ଇଦଞ୍ହି ଅତ୍ଥତୋ ଏକଂ, ୱିନୀତାନିୟେୱ ୱିନୀତୱତ୍ଥୂନୀତି ଅୟମେତ୍ଥ ପଦତ୍ଥୋ। ଇଦାନି ୟେସୁ ସତି ଆପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତି, ଅସତି ନ ହୋନ୍ତି, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘କତି ଅଗାରୱା’’ତି ପୁଚ୍ଛାଦ୍ୱୟଂ। ୱିନୀତୱତ୍ଥୂନୀତି ଅୟଂ ପନ ତେସଂ ଅଗାରୱାନଂ ୱିନୟପୁଚ୍ଛା। ୟସ୍ମା ପନ ତା ଆପତ୍ତିୟୋ ୱିପତ୍ତିଂ ଆପତ୍ତା ନାମ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ‘‘କତି ୱିପତ୍ତିୟୋ’’ତି ଅୟଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ୱିପତ୍ତିଭାୱପୁଚ୍ଛା। କତି ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନାନୀତି ତାସଂୟେୱ ଆପତ୍ତୀନଂ ସମୁଟ୍ଠାନପୁଚ୍ଛା। ୱିୱାଦମୂଲାନି ଅନୁୱାଦମୂଲାନୀତି ଇମା ‘‘ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ଅନୁୱାଦାଧିକରଣ’’ନ୍ତି ଆଗତାନଂ ୱିୱାଦାନୁୱାଦାନଂ ମୂଲପୁଚ୍ଛା। ସାରଣୀୟା ଧମ୍ମାତି ୱିୱାଦାନୁୱାଦମୂଲାନଂ ଅଭାୱକରଧମ୍ମପୁଚ୍ଛା। ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନୀତି ଅୟଂ ‘‘ଭେଦନସଂୱତ୍ତନିକଂ ୱା ଅଧିକରଣ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱୁତ୍ତଭେଦକରଣପୁଚ୍ଛା। ଅଧିକରଣାନୀତି ଭେଦକରୱତ୍ଥୂସୁ ସତି ଉପ୍ପଜ୍ଜନଧମ୍ମପୁଚ୍ଛା। ସମଥାତି ତେସଂୟେୱ ୱୂପସମନଧମ୍ମପୁଚ୍ଛା। ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିୟୋତି ମାତିକାୟ ଆଗତୱସେନ ୱୁତ୍ତା। ସତ୍ତାତି ୱିଭଙ୍ଗେ ଆଗତୱସେନ।

ଆରକା ଏତେହି ରମତୀତି ଆରତି; ଭୁସା ୱା ରତି ଆରତି। ୱିନା ଏତେହି ରମତୀତି ୱିରତି। ପଚ୍ଚେକଂ ପଚ୍ଚେକଂ ୱିରମତୀତି ପଟିୱିରତି। ୱେରଂ ମଣତି ୱିନାସେତୀତି ୱେରମଣୀ। ନ ଏତାୟ ଏତେ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା କରୀୟନ୍ତୀତି ଅକିରିୟା। ୟଂ ଏତାୟ ଅସତି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧକରଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖତୋ ଅକରଣଂ। ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧଅଜ୍ଝାପତ୍ତିୟା ପଟିପକ୍ଖତୋ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି। ୱେଲନତୋ ୱେଲା; ଚଲୟନତୋ ୱିନାସନତୋତି ଅତ୍ଥୋ । ନିୟ୍ୟାନଂ ସିନୋତି ବନ୍ଧତି ନିୱାରେତୀତି ସେତୁ। ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ସୋ ସେତୁ ଏତାୟ ପଞ୍ଞତ୍ତିୟା ହଞ୍ଞତୀତି ସେତୁଘାତୋ। ସେସୱିନୀତୱତ୍ଥୁନିଦ୍ଦେସେସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ।

ବୁଦ୍ଧେ ଅଗାରୱାଦୀସୁ ୟୋ ବୁଦ୍ଧେ ଧରମାନେ ଉପଟ୍ଠାନଂ ନ ଗଚ୍ଛତି, ପରିନିବ୍ବୁତେ ଚେତିୟଟ୍ଠାନଂ ବୋଧିଟ୍ଠାନଂ ନ ଗଚ୍ଛତି, ଚେତିୟଂ ୱା ବୋଧିଂ ୱା ନ ୱନ୍ଦତି, ଚେତିୟଙ୍ଗଣେ ସଛତ୍ତୋ ସୌପାହନୋ ଚରତି, ନତ୍ଥେତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧେ ଗାରୱୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ୟୋ ପନ ସକ୍କୋନ୍ତୋୟେୱ ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ନ ଗଚ୍ଛତି, ସରଭଞ୍ଞଂ ନ ଭଣତି, ଧମ୍ମକଥଂ ନ କଥେତି, ଧମ୍ମସ୍ସୱନଗ୍ଗଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ୱିକ୍ଖିତ୍ତୋ ୱା ଅନାଦରୋ ୱା ନିସୀଦତି, ନତ୍ଥେତସ୍ସ ଧମ୍ମେ ଗାରୱୋ। ୟୋ ଥେରନୱମଜ୍ଝିମେସୁ ଚିତ୍ତୀକାରଂ ନ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେତି, ଉପୋସଥାଗାରୱିତକ୍କମାଲକାଦୀସୁ କାୟପ୍ପାଗବ୍ଭିୟଂ ଦସ୍ସେତି, ୟଥାୱୁଡ୍ଢଂ ନ ୱନ୍ଦତି, ନତ୍ଥେତସ୍ସ ସଙ୍ଘେ ଗାରୱୋ। ତିସ୍ସୋ ସିକ୍ଖା ସମାଦାୟ ଅସିକ୍ଖମାନୋୟେୱ ପନ ସିକ୍ଖାୟ ଅଗାରୱୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପମାଦେ ଚ ସତିୱିପ୍ପୱାସେ ତିଟ୍ଠମାନୋୟେୱ ଅପ୍ପମାଦଲକ୍ଖଣଂ ଅବ୍ରୂହୟମାନୋ ଅପ୍ପମାଦେ ଅଗାରୱୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତଥା ଆମିସପ୍ପଟିସନ୍ଥାରଂ ଧମ୍ମପ୍ପଟିସନ୍ଥାରନ୍ତି ଇମଂ ଦୁୱିଧଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ ଅକରୋନ୍ତୋୟେୱ ପଟିସନ୍ଥାରେ ଅଗାରୱୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଗାରୱନିଦ୍ଦେସେ ୱୁତ୍ତୱିପରିୟାୟେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୨୭୨। ୱିୱାଦମୂଲନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ସତ୍ଥରିପି ଅଗାରୱୋ’’ତିଆଦୀନଂ ବୁଦ୍ଧେ ଅଗାରୱାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅପ୍ପତିସ୍ସୋତି ଅନୀଚୱୁତ୍ତି; ନ ସତ୍ଥାରଂ ଜେଟ୍ଠକଂ କତ୍ୱା ୱିହରତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତାନେ ୱା ଅତ୍ତନୋ ପକ୍ଖେ ୱା; ସକାୟ ପରିସାୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ବହିଦ୍ଧା ୱାତି ପରସନ୍ତାନେ ୱା ପରପକ୍ଖେ ୱା। ତତ୍ର ତୁମ୍ହେତି ତସ୍ମିଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାଭେଦେ ସପରସନ୍ତାନେ ୱା ସପରପରିସାୟ ୱା। ପହାନାୟ ୱାୟମେୟ୍ୟାଥାତି ମେତ୍ତାଭାୱନାଦୀହି ନୟେହି ପହାନତ୍ଥଂ ୱାୟମେୟ୍ୟାଥ; ମେତ୍ତାଭାୱନାଦିନୟେନ ହି ତଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତମ୍ପି ବହିଦ୍ଧାପି ପହୀୟତି। ଅନୱସ୍ସୱାୟାତି ଅପ୍ପୱତ୍ତିଭାୱାୟ।

ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୀତି ସକମେୱ ଦିଟ୍ଠିଂ ପରାମସତି; ୟଂ ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଗହିତଂ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚନ୍ତି ଗଣ୍ହାତି । ଆଧାନଗ୍ଗାହୀତି ଦଲ୍ହଗ୍ଗାହୀ।

୨୭୩। ଅନୁୱାଦମୂଲନିଦ୍ଦେସୋ କିଞ୍ଚାପି ୱିୱାଦମୂଲନିଦ୍ଦେସେନେୱ ସମାନୋ, ଅଥ ଖୋ ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନି ନିସ୍ସାୟ ୱିୱଦନ୍ତାନଂ

କୋଧୂପନାହାଦୟୋ ୱିୱାଦମୂଲାନି। ତଥା ୱିୱଦନ୍ତା ପନ ସୀଲୱିପତ୍ତିଆଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରୱିପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ‘‘ଅସୁକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅସୁକଂ ନାମ ୱିପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତି ୱା, ‘‘ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋସି, ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନୋସୀ’’ତି ୱା ଅନୁୱଦନ୍ତି। ଏୱଂ ଅନୁୱଦନ୍ତାନଂ କୋଧୂପନାହାଦୟୋ ଅନୁୱାଦମୂଲାନୀତି ଅୟମେତ୍ଥ ୱିସେସୋ।

୨୭୪। ସାରଣୀୟଧମ୍ମନିଦ୍ଦେସେ ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ କତଂ କାୟକମ୍ମଂ ମେତ୍ତଂ କାୟକମ୍ମଂ ନାମ। ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚାତି ସମ୍ମୁଖା ଚ ପରମ୍ମୁଖା ଚ। ତତ୍ଥ ନୱକାନଂ ଚୀୱରକମ୍ମାଦୀସୁ ସହାୟଭାୱଗମନଂ ସମ୍ମୁଖା ମେତ୍ତଂ କାୟକମ୍ମଂ ନାମ। ଥେରାନଂ ପନ ପାଦଧୋୱନବୀଜନୱାତଦାନାଦିଭେଦମ୍ପି ସବ୍ବଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ ସମ୍ମୁଖା ମେତ୍ତଂ କାୟକମ୍ମଂ ନାମ। ଉଭୟେହିପି ଦୁନ୍ନିକ୍ଖିତ୍ତାନଂ ଦାରୁଭଣ୍ଡାଦୀନଂ ତେସୁ ଅୱମଞ୍ଞଂ ଅକତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ଦୁନ୍ନିକ୍ଖିତ୍ତାନଂ ୱିୟ ପଟିସାମନଂ ପରମ୍ମୁଖା ମେତ୍ତଂ କାୟକମ୍ମଂ ନାମ। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋତି ଅୟଂ ମେତ୍ତାକାୟକମ୍ମସଙ୍ଖାତୋ ଧମ୍ମୋ ସରିତବ୍ବୋ ସତିଜନକୋ; ୟୋ ନଂ କରୋତି, ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ; ୟେସଂ କତୋ ହୋତି, ତେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ‘‘ଅହୋ ସପ୍ପୁରିସୋ’’ତି ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ପିୟକରଣୋତି ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିୟଂ କରୋତି। ଗରୁକରଣୋତି ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଗରୁଂ କରୋତି। ସଙ୍ଗହାୟାତିଆଦୀସୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ସଙ୍ଗହେତବ୍ବଭାୱାୟ। ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅୱିୱାଦାୟ ସମଗ୍ଗଭାୱାୟ ଏକୀଭାୱାୟ ଚ ସଂୱତ୍ତତି।

ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତିଆଦୀସୁ ଦେୱତ୍ଥେରୋ ତିସ୍ସତ୍ଥେରୋତି ଏୱଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ୱଚନଂ ସମ୍ମୁଖା ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ନାମ। ୱିହାରେ ଅସନ୍ତେ ପନ ତଂ ପଟିପୁଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ‘‘କୁହିଂ ଅମ୍ହାକଂ ଦେୱତ୍ଥେରୋ, କୁହିଂ ଅମ୍ହାକଂ ତିସ୍ସତ୍ଥେରୋ, କଦା ନୁ ଖୋ ଆଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ଏୱଂ ମମାୟନୱଚନଂ ପରମ୍ମୁଖା ମେତ୍ତଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ନାମ। ମେତ୍ତାସିନେହସିନିଦ୍ଧାନି ପନ ନୟନାନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ପସନ୍ନେନ ମୁଖେନ ଓଲୋକନଂ ସମ୍ମୁଖା ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ନାମ। ‘‘ଦେୱତ୍ଥେରୋ ତିସ୍ସତ୍ଥେରୋ ଅରୋଗୋ ହୋତୁ, ଅପ୍ପାବାଧୋ’’ତି ସମନ୍ନାହରଣଂ ପରମ୍ମୁଖା ମେତ୍ତଂ ମନୋକମ୍ମଂ ନାମ।

ଅପ୍ପଟିୱିଭତ୍ତଭୋଗୀତି ନେୱ ଆମିସଂ ପଟିୱିଭଜିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲଂ। ୟୋ ହି ‘‘ଏତ୍ତକଂ ପରେସଂ ଦସ୍ସାମି, ଏତ୍ତକଂ ଅତ୍ତନା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମି, ଏତ୍ତକଂ ୱା ଅସୁକସ୍ସ ଚ ଅସୁକସ୍ସ ଚ ଦସ୍ସାମି, ଏତ୍ତକଂ ଅତ୍ତନା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିଭଜିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଅୟଂ ପଟିୱିଭତ୍ତଭୋଗୀ ନାମ। ଅୟଂ ପନ ଏୱଂ ଅକତ୍ୱା ଆଭତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଥେରାସନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଦତ୍ୱା ଗହିତାୱସେସଂ ଭୁଞ୍ଜତି। ‘‘ସୀଲୱନ୍ତେହୀ’’ତି ୱଚନତୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ଅଦାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ସାରଣୀୟଧମ୍ମପୂରକେନ ପନ ସବ୍ବେସଂ ଦାତବ୍ବମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଗିଲାନ-ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକ-ଆଗନ୍ତୁକ-ଗମିକଚୀୱରକମ୍ମାଦିପସୁତାନଂ ୱିଚେୟ୍ୟ ଦାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ନ ହି ଏତେ ୱିଚିନିତ୍ୱା ଦେନ୍ତେନ ପୁଗ୍ଗଲୱିଭାଗୋ କତୋ ହୋତି, ଇଦିସାନଞ୍ହି କିଚ୍ଛଲାଭତ୍ତା ୱିସେସୋ କାତବ୍ବୋୟେୱାତି ଅୟଂ କରୋତି।

ଅଖଣ୍ଡାନୀତିଆଦୀସୁ ୟସ୍ସ ସତ୍ତସୁ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଆଦିମ୍ହି ୱା ଅନ୍ତେ ୱା ସିକ୍ଖାପଦଂ ଭିନ୍ନଂ ହୋତି, ତସ୍ସ ସୀଲଂ ପରିୟନ୍ତେ ଛିନ୍ନସାଟକୋ ୱିୟ ଖଣ୍ଡଂ ନାମ। ୟସ୍ସ ପନ ୱେମଜ୍ଝେ ଭିନ୍ନଂ, ତସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ଛିଦ୍ଦସାଟକୋ ୱିୟ ଛିଦ୍ଦଂ ନାମ ହୋତି। ୟସ୍ସ ପଟିପାଟିୟା ଦ୍ୱେ ତୀଣି ଭିନ୍ନାନି, ତସ୍ସ ପିଟ୍ଠିୟଂ ୱା କୁଚ୍ଛିୟଂ ୱା ଉଟ୍ଠିତେନ ୱିସଭାଗୱଣ୍ଣେନ କାଲରତ୍ତାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରସରୀରୱଣ୍ଣା ଗାୱୀ ୱିୟ ସବଲଂ ନାମ ହୋତି। ୟସ୍ସ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଭିନ୍ନାନି, ତସ୍ସ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ୱିସଭାଗୱଣ୍ଣବିନ୍ଦୁୱିଚିତ୍ରା ଗାୱୀ ୱିୟ କମ୍ମାସଂ ନାମ ହୋତି। ୟସ୍ସ ପନ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଅଭିନ୍ନାନି ସୀଲାନି, ତସ୍ସ ତାନି ସୀଲାନି ଅଖଣ୍ଡାନି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦାନି ଅସବଲାନି ଅକମ୍ମାସାନି ନାମ ହୋନ୍ତି। ତାନି ପନେତାନି ଭୁଜିସ୍ସଭାୱକରଣତୋ ଭୁଜିସ୍ସାନି। ୱିଞ୍ଞୂହି ପସତ୍ଥତ୍ତା ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥାନି। ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠୀହି ଅପରାମଟ୍ଠତ୍ତା ଅପରାମଟ୍ଠାନି। ଉପଚାରସମାଧିଂ ଅପ୍ପନାସମାଧିଂ ୱା ସଂୱତ୍ତୟନ୍ତୀତି ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକାନୀତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସୀଲସାମଞ୍ଞଗତୋ ୱିହରତୀତି ତେସୁ ତେସୁ ଦିସାଭାଗେସୁ ୱିହରନ୍ତେହି କଲ୍ୟାଣସୀଲେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ସମାନଭାୱୂପଗତସୀଲୋ ୱିହରତି।

ୟାୟଂ ଦିଟ୍ଠୀତି ମଗ୍ଗସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି। ଅରିୟାତି ନିଦ୍ଦୋସା। ନିୟ୍ୟାତୀତି ନିୟ୍ୟାନିକା। ତକ୍କରସ୍ସାତି ୟୋ ତଥାକାରୀ ହୋତି, ତସ୍ସ। ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟାୟାତି ସବ୍ବଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଖୟତ୍ଥଂ। ସେସଂ ୟାୱ ସମଥଭେଦପରିୟୋସାନା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

କତିପୁଚ୍ଛାୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଖନ୍ଧକପୁଚ୍ଛାୱାରୋ

ପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନାୱଣ୍ଣନା

୩୨୦।ଉପସମ୍ପଦଂପୁଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତି ଉପସମ୍ପଦକ୍ଖନ୍ଧକଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସଂ। ସନିଦାନଂ ସନିଦ୍ଦେସନ୍ତି ନିଦାନେନ ଚ ନିଦ୍ଦେସେନ ଚ ସଦ୍ଧିଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି। ସମୁକ୍କଟ୍ଠପଦାନଂ କତି ଆପତ୍ତିୟୋତି ଯାନି ତତ୍ଥ ସମୁକ୍କଟ୍ଠାନି ଉତ୍ତମାନି ପଦାନି ୱୁତ୍ତାନି, ତେସଂ ସମୁକ୍କଟ୍ଠପଦାନଂ ଉତ୍ତମପଦାନଂ ସଙ୍ଖେପତୋ କତି ଆପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀତି। ଯେନ ଯେନ ହି ପଦେନ ଯା ଯା ଆପତ୍ତି ପଞ୍ଞତ୍ତା, ସା ସା ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପଦସ୍ସ ଆପତ୍ତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ସମୁକ୍କଟ୍ଠପଦାନଂ କତି ଆପତ୍ତିୟୋ’’ତି। ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିୟୋତି ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ସବ୍ବପଦେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ।

ତିସ୍ସୋତି ‘‘ନସ୍ସନ୍ତେତେ ୱିନସ୍ସନ୍ତେତେ, କୋ ତେହି ଅତ୍ଥୋ’’ତି ଭେଦପୁରେକ୍ଖାରାନଂ ଉପୋସଥକରଣେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଉକ୍ଖିତ୍ତକେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥକରଣେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏୱଂ ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ। ଏକାତି ୱସ୍ସୂପନାୟିକକ୍ଖନ୍ଧକେ ଏକା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟେୱ।

ତିସ୍ସୋତି ଭେଦପୁରେକ୍ଖାରସ୍ସ ପୱାରୟତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଉକ୍ଖିତ୍ତକେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏୱଂ ପୱାରଣାକ୍ଖନ୍ଧକେପି ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ।

ତିସ୍ସୋତି ୱଚ୍ଛତରିଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମାରେନ୍ତାନଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ରତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନ ଅଙ୍ଗଜାତଚ୍ଛୁପନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏୱଂ ଚମ୍ମସଂଯୁତ୍ତେପି ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ। ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକେପି ସମନ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଭୋଜ୍ଜଯାଗୁୟା ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏୱଂ ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ।

କଥିନଂ କେୱଲଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିମେୱ, ନତ୍ଥି ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତି। ଚୀୱରସଂଯୁତ୍ତେ କୁସଚୀରୱାକଚୀରେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଅତିରେକଚୀୱରେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଇମା ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ।

ଚମ୍ପେୟ୍ୟକେ ଏକା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟେୱ। କୋସମ୍ବକ-କମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକ-ପାରିୱାସିକସମୁଚ୍ଚଯକ୍ଖନ୍ଧକେସୁପି ଏକା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟେୱ।

ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ଛନ୍ଦଦାୟକୋ ଖିୟ୍ୟତି, ଖିୟ୍ୟନକଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଇମା ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିୟୋ। ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ଥୁକେ ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଛିନ୍ଦତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ରୋମଟ୍ଠେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଇମା ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ। ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ ଗରୁଭଣ୍ଡୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ସଙ୍ଘିକା ୱିହାରା ନିକ୍କଡ୍ଢନେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଇମା ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ।

ସଙ୍ଘଭେଦେଭେଦକାନୁୱତ୍ତକାନଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଗଣଭୋଜନେ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ଇମା ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିୟୋ। ସମାଚାରଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ୱତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧକେ ଏକା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟେୱ। ସା ସବ୍ବୱତ୍ତେସୁ ଅନାଦରିୟେନ ହୋତି। ତଥା ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନେ। ଭିକ୍ଖୁନିକ୍ଖନ୍ଧକେ ଅପ୍ପୱାରଣାୟ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିୟୋ। ପଞ୍ଚସତିକସତ୍ତସତିକେସୁ କେୱଲଂ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଗହଂ ଆରୋପିତୋ, ନତ୍ଥି ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତୀତି।

ଖନ୍ଧକପୁଚ୍ଛାୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଏକୁତ୍ତରିକନଯୋ

ଏକକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୧ ।ଆପତ୍ତିକରାଧମ୍ମା ଜାନିତବ୍ବାତିଆଦିମ୍ହି ଏକୁତ୍ତରିକନଯେ ଆପତ୍ତିକରା ଧମ୍ମା ନାମ ଛ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନାନି। ଏତେସଞ୍ହି ୱସେନ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ‘‘ଆପତ୍ତିକରା’’ତି ୱୁତ୍ତା। ଅନାପତ୍ତିକରା ନାମ ସତ୍ତ ସମଥା। ଆପତ୍ତି ଜାନିତବ୍ବାତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଚ ୱିଭଙ୍ଗେ ଚ ୱୁତ୍ତା ଆପତ୍ତି ଜାନିତବ୍ବା। ଅନାପତ୍ତୀତି ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁ ଅସାଦିଯନ୍ତସ୍ସା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅନାପତ୍ତି ଜାନିତବ୍ବା। ଲହୁକାତି ଲହୁକେନ ୱିନଯକମ୍ମେନ ୱିସୁଜ୍ଝନତୋ ପଞ୍ଚୱିଧା ଆପତ୍ତି। ଗରୁକାତି ଗରୁକେନ ୱିନଯକମ୍ମେନ ୱିସୁଜ୍ଝନତୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଆପତ୍ତି। କେନଚି ଆକାରେନ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଉପନେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ଯତୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତି ଚ। ସାୱସେସାତି ଠପେତ୍ୱା ପାରାଜିକଂ ସେସା। ଅନୱସେସାତି ପାରାଜିକାପତ୍ତି। ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା; ଅୱସେସା ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା। ସପ୍ପଟିକମ୍ମଦୁକଂ ସାୱସେସଦୁକସଦିସଂ। ଦେସନାଗାମିନିଦୁକଂ ଲହୁକଦୁକସଙ୍ଗହିତଂ।

ଅନ୍ତରାଯିକାତି ସଚେପି ଆପତ୍ତିଯୋ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ୱୀତିକ୍କନ୍ତା ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯଞ୍ଚେୱ ମୋକ୍ଖନ୍ତରାଯଞ୍ଚ କରୋନ୍ତୀତି ଅନ୍ତରାଯିକା। ଅଜାନନ୍ତେନ ୱୀତିକ୍କନ୍ତା ପନ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜାପତ୍ତି ନେୱ ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯଂ ନ ମୋକ୍ଖନ୍ତରାଯଂ କରୋତୀତି ଅନନ୍ତରାଯିକା। ଅନ୍ତରାଯିକଂ ଆପନ୍ନସ୍ସାପି ଦେସନାଗାମିନିଂ ଦେସେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ସୁଦ୍ଧିପତ୍ତସ୍ସ ସାମଣେରଭୂମିଯଂ ଠିତସ୍ସ ଚ ଅୱାରିତୋ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖମଗ୍ଗୋତି। ସାୱଜ୍ଜପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ଲୋକୱଜ୍ଜା। ଅନୱଜ୍ଜପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜା। କିରିଯତୋ ସମୁଟ୍ଠିତା ନାମ ଯଂ କରୋନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ପାରାଜିକାପତ୍ତି ୱିଯ। ଅକିରିଯତୋତି ଯଂ ଅକରୋନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଚୀୱରଅନଧିଟ୍ଠାନାପତ୍ତି ୱିଯ। କିରିଯାକିରିଯତୋତି ଯଂ କରୋନ୍ତୋ ଚ ଅକରୋନ୍ତୋ ଚ ଆପଜ୍ଜତି, କୁଟିକାରାପତ୍ତି ୱିଯ।

ପୁବ୍ବାପତ୍ତୀତି ପଠମଂ ଆପନ୍ନାପତ୍ତି। ଅପରାପତ୍ତୀତି ପାରିୱାସିକାଦୀହି ପଚ୍ଛା ଆପନ୍ନାପତ୍ତି। ପୁବ୍ବାପତ୍ତୀନଂ ଅନ୍ତରାପତ୍ତି ନାମ ମୂଲୱିସୁଦ୍ଧିଯା ଅନ୍ତରାପତ୍ତି। ଅପରାପତ୍ତୀନଂ ଅନ୍ତରାପତ୍ତି ନାମ ଅଗ୍ଘୱିସୁଦ୍ଧିଯା ଅନ୍ତରାପତ୍ତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ‘‘ପୁବ୍ବାପତ୍ତି ନାମ ପଠମଂ ଆପନ୍ନା। ଅପରାପତ୍ତି ନାମ ମାନତ୍ତାରହକାଲେ ଆପନ୍ନା। ପୁବ୍ବାପତ୍ତୀନଂ ଅନ୍ତରାପତ୍ତି ନାମ ପରିୱାସେ ଆପନ୍ନା। ଅପରାପତ୍ତୀନଂ ଅନ୍ତରାପତ୍ତି ନାମ ମାନତ୍ତଚାରେ ଆପନ୍ନା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦମ୍ପି ଏକେନ ପରିଯାଯେନ ଯୁଜ୍ଜତି।

ଦେସିତା ଗଣନୂପଗା ନାମ ଯା ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ପୁନ ନ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମୀତି ଦେସିତା ହୋତି। ଅଗଣନୂପଗା ନାମ ଯା ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ ଅକତ୍ୱା ସୌସ୍ସାହେନେୱ ଚିତ୍ତେନ ଅପରିସୁଦ୍ଧେନ ଦେସିତା ହୋତି। ଅଯଞ୍ହି ଦେସିତାପି ଦେସିତଗଣନଂ ନ ଉପେତି। ଅଟ୍ଠମେ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକମେୱ ହୋତି। ପଞ୍ଞତ୍ତି ଜାନିତବ୍ବାତିଆଦୀସୁ ନୱସୁ ପଦେସୁ ପଠମପାରାଜିକପୁଚ୍ଛାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଥୁଲ୍ଲୱଜ୍ଜାତି ଥୁଲ୍ଲଦୋସେ ପଞ୍ଞତ୍ତା ଗରୁକାପତ୍ତି। ଅଥୁଲ୍ଲୱଜ୍ଜାତି ଲହୁକାପତ୍ତି। ଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତାତି ସୁଧମ୍ମତ୍ଥେରସ୍ସ ଆପତ୍ତି, ଯା ଚ ଧମ୍ମିକସ୍ସ ପଟିସ୍ସୱସ୍ସ ଅସଚ୍ଚାପନେ ଆପତ୍ତି, ଅୱସେସା ନ ଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତା। ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିଯକମ୍ମାପତ୍ତି ନିଯତା, ସେସା ଅନିଯତା। ଆଦିକରୋତି ସୁଦିନ୍ନତ୍ଥେରାଦି ଆଦିକମ୍ମିକୋ। ଅନାଦିକରୋତି ମକ୍କଟିସମଣାଦି ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିକାରକୋ। ଅଧିଚ୍ଚାପତ୍ତିକୋ ନାମ ଯୋ କଦାଚି କରହଚି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଭିଣ୍ହାପତ୍ତିକୋ ନାମ ଯୋ ନିଚ୍ଚଂ ଆପଜ୍ଜତି।

ଚୋଦକୋ ନାମ ଯୋ ୱତ୍ଥୁନା ୱା ଆପତ୍ତିଯା ୱା ପରଂ ଚୋଦେତି। ଯୋ ପନ ଏୱଂ ଚୋଦିତୋ ଅଯଂ ଚୁଦିତକୋ ନାମ। ପଞ୍ଚଦସସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅପ୍ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅଭୂତେନ ୱତ୍ଥୁନା ଚୋଦେନ୍ତୋ ଅଧମ୍ମଚୋଦକୋ ନାମ, ତେନ ତଥା ଚୋଦିତୋ ଅଧମ୍ମଚୁଦିତକୋ ନାମ। ୱିପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମଚୋଦକଚୁଦିତକା ୱେଦିତବ୍ବା। ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତେହି ୱା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତେହି ୱା ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ନିଯତୋ, ୱିପରୀତୋ ଅନିଯତୋ।

ସାୱକା ଭବ୍ବାପତ୍ତିକା ନାମ, ବୁଦ୍ଧା ଚ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଚ ଅଭବ୍ବାପତ୍ତିକା ନାମ। ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମକତୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ ନାମ, ଅୱସେସଚତୁବ୍ବିଧତଜ୍ଜନୀଯାଦିକମ୍ମକତୋ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତକୋ ନାମ। ଅଯଞ୍ହି ଉପୋସଥଂ ୱା ପୱାରଣଂ ୱା ଧମ୍ମପରିଭୋଗଂ ୱା ଆମିସପରିଭୋଗଂ ୱା ନ କୋପେତି। ‘‘ମେତ୍ତିଯଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନାସେଥ, ଦୂସକୋ ନାସେତବ୍ବୋ, କଣ୍ଟକୋ ସମଣୁଦ୍ଦେସୋ ନାସେତବ୍ବୋ’’ତି ଏୱଂ ଲିଙ୍ଗଦଣ୍ଡକମ୍ମ-ସଂୱାସନାସନାହି ନାସିତବ୍ବୋ ନାସିତକୋ ନାମ। ସେସା ସବ୍ବେ ଅନାସିତକା। ଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥାଦିକୋ ସଂୱାସୋ ଅତ୍ଥି, ଅଯଂ ସମାନସଂୱାସକୋ, ଇତରୋ ନାନାସଂୱାସକୋ। ସୋ କମ୍ମନାନାସଂୱାସକୋ ଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକୋତି ଦୁୱିଧୋ ହୋତି। ଠପନଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ଏକଂ ଭିକ୍ଖୱେ ଅଧମ୍ମିକଂ ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତଂ ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏକକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଦୁକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୨। ଦୁକେସୁ ସଚିତ୍ତକା ଆପତ୍ତି ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖା, ଅଚିତ୍ତକା ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖା। ଲଦ୍ଧସମାପତ୍ତିକସ୍ସ ଆପତ୍ତି ନାମ ଭୂତାରୋଚନାପତ୍ତି, ଅଲଦ୍ଧସମାପତ୍ତିକସ୍ସ ଆପତ୍ତି ନାମ ଅଭୂତାରୋଚନାପତ୍ତି। ସଦ୍ଧମ୍ମପଟିସଞ୍ଞୁତ୍ତା ନାମ ପଦସୋଧମ୍ମାଦିକା, ଅସଦ୍ଧମ୍ମପଟିସଞ୍ଞୁତ୍ତା ନାମ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାପତ୍ତି। ସପରିକ୍ଖାରପଟିସଞ୍ଞୁତ୍ତା ନାମ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱତ୍ଥୁନୋ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଭୋଗେ, ପତ୍ତଚୀୱରାନଂ ନିଦହନେ, କିଲିଟ୍ଠଚୀୱରାନଂ ଅଧୋୱନେ, ମଲଗ୍ଗହିତପତ୍ତସ୍ସ ଅପଚନେତି ଏୱଂ ଅଯୁତ୍ତପରିଭୋଗେ ଆପତ୍ତି। ପରପରିକ୍ଖାରପଟିସଞ୍ଞୁତ୍ତା ନାମ ସଙ୍ଘିକମଞ୍ଚପୀଠାଦୀନଂ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ସନ୍ଥରଣଅନାପୁଚ୍ଛାଗମନାଦୀସୁ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା ଆପତ୍ତି। ସପୁଗ୍ଗଲପଟିସଞ୍ଞୁତ୍ତା ନାମ ''ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକସ୍ସ ଲମ୍ବିସ୍ସ ଊରୁନା ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପୀଳେନ୍ତସ୍ସା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତାପତ୍ତି। ପରପୁଗ୍ଗଲପଟିସଞ୍ଞୁତ୍ତା ନାମ ମେଥୁନଧମ୍ମକାଯସଂସଗ୍ଗପହାରଦାନାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତାପତ୍ତି, ''ସିଖରଣୀସୀ''ତି ସଚ୍ଚଂ ଭଣନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଆପଜ୍ଜତି, ''ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି ମୁସା ଭଣନ୍ତୋ ଲହୁକଂ। ଅଭୂତାରୋଚନେ ମୁସା ଭଣନ୍ତୋ ଗରୁକଂ। ଭୂତାରୋଚନେ ସଚ୍ଚଂ ଭଣନ୍ତୋ ଲହୁକଂ।

''ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ ୱଗ୍ଗଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ଏକମନ୍ତେ ନିସୀଦନ୍ତୋ ଭୂମିଗତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ସଚେ ପନ ଅଙ୍ଗୁଲିମତ୍ତମ୍ପି ଆକାସେ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ, ନ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ନୋ ୱେହାସଗତୋ''ତି। ୱେହାସକୁଟିଯା ଆହଚ୍ଚପାଦକଂ ମଞ୍ଚଂ ୱା ପୀଠଂ ୱା ଅଭିନିସୀଦନ୍ତୋ ୱେହାସଗତୋଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ସଚେ ପନ ତଂ ଭୂମିଯଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ନ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ନୋ ଭୂମିଗତୋ''ତି। ଗମିଯୋ ଗମିଯୱତ୍ତଂ ଅପୂରେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ, ନୋ ପୱିସନ୍ତୋ। ଆଗନ୍ତୁକୋ ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଂ ଅପୂରେତ୍ୱା ସଛତ୍ତୁପାହନୋ ପୱିସନ୍ତୋ ପୱିସନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ, ନୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ।

ଆଦିଯନ୍ତୋଆପଜ୍ଜତି ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅତିଗମ୍ଭୀରଂ ଉଦକସୁଦ୍ଧିକଂ ଆଦିଯମାନା; ଦୁବଣ୍ଣକରଣଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପନ ଅନାଦିଯନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ମୂଗବ୍ବତାଦୀନି ତିତ୍ଥିଯୱତ୍ତାନି ସମାଦିଯନ୍ତୋ ସମାଦିଯନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ପାରିୱାସିକାଦଯୋ ପନ ତଜ୍ଜନୀଯାଦିକମ୍ମକତା ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱତ୍ତଂ ଅସମାଦିଯନ୍ତା ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ତେ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ ''ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ନ ସମାଦିଯନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି। ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବନ୍ତୋ ୱେଜ୍ଜକମ୍ମଭଣ୍ଡାଗାରିକକମ୍ମଚିତ୍ତକମ୍ମାଦୀନି ୱା କରୋନ୍ତୋ କରୋନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ଉପଜ୍ଝାଯୱତ୍ତାଦୀନି ଅକରୋନ୍ତୋ ଅକରୋନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ଦଦମାନୋ ଦେନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଅନ୍ତେୱାସିକାନଂ ଚୀୱରାଦୀନି ଅଦେନ୍ତୋ ଅଦେନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଓୱାଦୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ''ତି ୱଚନତୋ ଓୱାଦଂ ଅଗଣ୍ହନ୍ତୋ ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱତ୍ଥୁଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପରିଭୋଗେନ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ପଞ୍ଚାହିକଂ ସଙ୍ଘାଟିଚାରଂ ଅତିକ୍କାମଯମାନା ଅପରିଭୋଗେନ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ସହଗାରସେଯ୍ୟଂ ରତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ, ନୋ ଦିୱା, ଦ୍ୱାରଂ ଅସଂୱରିତ୍ୱା ପଟିସଲ୍ଲୀଯନ୍ତୋ ଦିୱା ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ରତ୍ତିଂ। ଏକରତ୍ତଛାରତ୍ତସତ୍ତାହଦସାହମାସାତିକ୍କମେସୁ ୱୁତ୍ତଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅରୁଣୁଗ୍ଗେ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ, ପୱାରେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ନ ଅରୁଣୁଗ୍ଗେ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ।

ଭୂତଗାମଞ୍ଚେୱ ଅଙ୍ଗଜାତଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ, କେସେ ୱା ନଖେ ୱା ନ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ନ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦେନ୍ତୋ ଛାଦେନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ, ''ତିଣେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଆଗନ୍ତବ୍ବଂ, ନତ୍ୱେୱ ନଗ୍ଗେନ ଆଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଯୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି ଇମଂ ପନ ଆପତ୍ତିଂ ନ ଛାଦେନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। କୁସଚୀରାଦୀନି ଧାରେନ୍ତୋ ଧାରେନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ, ''ଅଯଂ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ପତ୍ତୋ ଯାୱ ଭେଦନାଯ ଧାରେତବ୍ବୋ''ତି ଇମଂ ଆପତ୍ତିଂ ନ ଧାରେନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ।

''ଅତ୍ତନା ୱା ଅତ୍ତାନଂ ନାନାସଂୱାସକଂ କରୋତୀ''ତି ଏକସୀମାଯଂ ଦ୍ୱୀସୁ ସଙ୍ଘେସୁ ନିସିନ୍ନେସୁ ଏକସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପରପକ୍ଖସ୍ସ ଲଦ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଯସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ନିସିନ୍ନୋ ତେସଂ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ନାନାସଂୱାସକଂ କରୋତି ନାମ। ଯେସଂ ସନ୍ତିକେ ନିସିନ୍ନୋ ତେସଂ ଗଣପୂରକୋ ହୁତ୍ୱା କମ୍ମଂ କୋପେତି, ଇତରେସଂ ହତ୍ଥପାସଂ ଅନାଗତତ୍ତା। ସମାନସଂୱାସକେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯେସଞ୍ହି ସୋ ଲଦ୍ଧିଂ ରୋଚେତି, ତେସଂ ସମାନସଂୱାସକୋ ହୋତି, ଇତରେସଂ ନାନାସଂୱାସକୋ। ସତ୍ତ ଆପତ୍ତିଯୋ ସତ୍ତ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାତି ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଆପତ୍ତିଯୋ, ରାସଟ୍ଠେନ ଖନ୍ଧାତି ଏୱଂ ଦ୍ୱେଯେୱ

ନାମାନି ହୋନ୍ତୀତି ନାମୱସେନ ଦୁକଂ ଦସ୍ସିତଂ। କମ୍ମେନ ୱା ସଲାକଗ୍ଗାହେନ ୱାତି ଏତ୍ଥ ଉଦ୍ଦେସୋ ଚେୱ କମ୍ମଞ୍ଚ ଏକଂ, ୱୋହାରୋ ଚେୱ ଅନୁସ୍ସାୱନା ଚ ସଲାକଗ୍ଗାହୋ ଚ ଏକଂ, ୱୋହାରାନୁସ୍ସାୱନସଲାକଗ୍ଗାହା ପୁବ୍ବଭାଗା, କମ୍ମଞ୍ଚେୱ ଉଦ୍ଦେସୋ ଚ ପମାଣଂ।

ଅଦ୍ଧାନହୀନୋ ନାମ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ। ଅଙ୍ଗହୀନୋ ନାମ ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନାଦିଭେଦୋ। ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନୋ ନାମ ପଣ୍ଡକୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ଚ। ଅୱସେସା ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକାଦୟୋ ଅଟ୍ଠ ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲା କରଣଦୁକ୍କଟକା ନାମ। ଦୁକ୍କଟକିରିୟା ଦୁକ୍କଟକମ୍ମା, ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ଅତ୍ତଭାୱେ କତେନ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମେନ ଅଭବ୍ବଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପରିପୂରୋ ନାମ ଅପରିପୁଣ୍ଣପତ୍ତଚୀୱରୋ। ନୋ ଚ ୟାଚତି ନାମ ଉପସମ୍ପଦଂ ନ ୟାଚତି। ଅଲଜ୍ଜିସ୍ସ ଚ ବାଲସ୍ସ ଚାତି ଅଲଜ୍ଜୀ ସଚେପି ତେପିଟକୋ ହୋତି, ବାଲୋ ଚ ସଚେପି ସଟ୍ଠିୱସ୍ସୋ ହୋତି, ଉଭୋପି ନିସ୍ସାୟ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ବାଲସ୍ସ ଚ ଲଜ୍ଜିସ୍ସ ଚାତି ଏତ୍ଥ ବାଲସ୍ସ ‘‘ତ୍ୱଂ ନିସ୍ସୟଂ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ଆଣାୟପି ନିସ୍ସୟୋ ଦାତବ୍ବୋ, ଲଜ୍ଜିସ୍ସ ପନ ୟାଚନ୍ତସ୍ସେୱ। ସାତିସାରନ୍ତି ସଦୋସଂ; ୟଂ ଅଜ୍ଝାଚରନ୍ତୋ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି।

କାୟେନ ପଟିକ୍କୋସନା ନାମ ହତ୍ଥୱିକାରାଦୀହି ପଟିକ୍କୋସନା। କାୟେନ ପଟିଜାନାତୀତି ହତ୍ଥୱିକାରାଦୀହି ପଟିଜାନାତି। ଉପଘାତିକା ନାମ ଉପଘାତା। ସିକ୍ଖୂପଘାତିକା ନାମ ସିକ୍ଖୂପଘାତୋ। ଭୋଗୂପଘାତିକା ନାମ ପରିଭୋଗୂପଘାତୋ, ତତ୍ଥ ତିସ୍ସୋ ସିକ୍ଖା ଅସିକ୍ଖନ୍ତୋ ସିକ୍ଖୂପଘାତିକାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ସଙ୍ଘିକଂ ୱା ପୁଗ୍ଗଲିକଂ ୱା ଦୁପ୍ପରିଭୋଗଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ଭୋଗୂପଘାତିକାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ୱେନୟିକାତି ଦ୍ୱେ ଅତ୍ଥା ୱିନୟସିଦ୍ଧା। ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନାମ ସକଲେ ୱିନୟପିଟକେ କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟୱସେନ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ପଞ୍ଞତ୍ତାନୁଲୋମଂ ନାମ ଚତୂସୁ ମହାପଦେସେସୁ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସେତୁଘାତୋତି ପଚ୍ଚୟଘାତୋ; ୟେନ ଚିତ୍ତେନ ଅକପ୍ପିୟଂ କରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତସ୍ସାପି ଅନୁପ୍ପାଦନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମତ୍ତକାରିତାତି ମତ୍ତାୟ ପମାଣେନ କରଣଂ; ପମାଣେ ଠାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କାୟେନ ଆପଜ୍ଜତୀତି କାୟଦ୍ୱାରିକଂ କାୟେନ ଆପଜ୍ଜତି; ୱଚୀଦ୍ୱାରିକଂ ୱାଚାୟ। କାୟେନ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥେ ୱିନାପି ଦେସନାୟ କାୟେନେୱ ୱୁଟ୍ଠାତି; ଦେସେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ପନ ୱାଚାୟ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଅବ୍ଭନ୍ତରପରିଭୋଗୋ ନାମ ଅଜ୍ଝୋହରଣପରିଭୋଗୋ। ବାହିରପରିଭୋଗୋ ନାମ ସୀସମକ୍ଖନାଦି।

ଅନାଗତଂ ଭାରଂ ୱହତୀତି ଅଥେରୋୱ ସମାନୋ ଥେରେହି ୱହିତବ୍ବଂ ବୀଜନଗାହଧମ୍ମଜ୍ଝେସନାଦିଭାରଂ ୱହତି; ତଂ ନିତ୍ଥରିତୁଂ ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି। ଆଗତଂ ଭାରଂ ନ ୱହତୀତି ଥେରୋ ଥେରକିଚ୍ଚଂ ନ କରୋତି, ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଥେରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସାମଂ ୱା ଧମ୍ମଂ ଭାସିତୁଂ, ପରଂ ୱା ଅଜ୍ଝେସିତୁଂ, ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଥେରାଧେୟ୍ୟଂ ପାତିମୋକ୍ଖ’’ନ୍ତି ଏୱମାଦି ସବ୍ବଂ ପରିହାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟିତବ୍ବଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟତୀତି ନ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟିତବ୍ବଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟିତ୍ୱା କରୋତି। କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟିତବ୍ବଂ ନ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟତୀତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟିତବ୍ବଂ ନ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାୟିତ୍ୱା କରୋତି। ଏତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦିୱା ଚ ରତ୍ତୋ ଚ ଆସୱା ୱଡ୍ଢନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନନ୍ତରଦୁକେପି ୱୁତ୍ତପଟିପକ୍ଖୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଦୁକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ତିକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୩। ତିକେସୁ ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ତିଟ୍ଠନ୍ତେ ଭଗୱତି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥି ଆପତ୍ତି, ୟଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତେ ଭଗୱତି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏସେୱ ନୟୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ତତ୍ଥ ଲୋହିତୁପ୍ପାଦାପତ୍ତିଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତେ ଆପଜ୍ଜତି। ‘‘ଏତରହି ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆୱୁସୋୱାଦେନ ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ନ ୱୋ ମମଚ୍ଚୟେନ ଏୱଂ ସମୁଦାଚରିତବ୍ବଂ, ନୱକେନ, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନା ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୁ ‘ଭନ୍ତେ’ତି ୱା ‘ଆୟସ୍ମା’ତି ୱା ସମୁଦାଚରିତବ୍ବୋ’’ତି ୱଚନତୋ ଥେରଂ ଆୱୁସୋୱାଦେନ ସମୁଦାଚରଣପଚ୍ଚୟା ଆପତ୍ତିଂ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତେ। ଇମା ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିୟୋ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସା ଧରନ୍ତେପି ଭଗୱତି ଆପଜ୍ଜତି, ପରିନିବ୍ବୁତେପି।

ପୱାରେତ୍ୱା ଅନତିରିତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ଆପତ୍ତିଂ କାଲେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ୱିକାଲେ। ୱିକାଲଭୋଜନାପତ୍ତିଂ ପନ ୱିକାଲେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ କାଲେ। ଅୱସେସା କାଲେ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ୱିକାଲେ ଚ। ସହଗାରସେୟ୍ୟଂ ରତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଦ୍ୱାରଂ ଅସଂୱରିତ୍ୱା ପଟିସଲ୍ଲୀୟନଂ ଦିୱା। ସେସା ରତ୍ତିଞ୍ଚେୱ ଦିୱା ଚ। ‘‘ଦସୱସ୍ସୋମ୍ହି ଅତିରେକଦସୱସ୍ସୋମ୍ହୀ’’ତି ବାଲୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ପରିସଂ ଉପଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ଦସୱସ୍ସୋ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଊନଦସୱସ୍ସୋ । ‘‘ଅହଂ ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ’’ତି ନୱୋ ୱା ମଜ୍ଝିମୋ ୱା ପରିସଂ ଉପଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ଊନଦସୱସ୍ସୋ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଦସୱସ୍ସୋ। ସେସା ଦସୱସ୍ସୋ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ଊନଦସୱସ୍ସୋ ଚ। ‘‘ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋମ୍ହୀ’’ତି ବାଲୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଅନିସ୍ସାୟ ୱସନ୍ତୋ ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ ଆପଜ୍ଜତି। ‘‘ଅହଂ ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ’’ତି ନୱକୋ ଅନିସ୍ସାୟ ୱସନ୍ତୋ ଊନପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ ଆପଜ୍ଜତି। ସେସଂ ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ଊନପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ ଚ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ପଦସୋଧମ୍ମଂ ୱାଚେନ୍ତୋ, ମାତୁଗାମସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଏୱରୂପଂ ଆପତ୍ତିଂ କୁସଲଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ପାରାଜିକ-ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠି-କାୟସଂସଗ୍ଗ-ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲ-ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟ-ଦୁଟ୍ଠଦୋସ-

ସଙ୍ଘଭେଦପହାରଦାନ-ତଲସତ୍ତିକାଦିଭେଦଂ ଅକୁସଲଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ସହଗାରସେୟ୍ୟାଦିଂ ଅବ୍ୟାକତଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଯଂ ଅରହାୱ ଆପଜ୍ଜତି, ସଙ୍କଂ ଅବ୍ୟାକତଚିତ୍ତୋୱ ଆପଜ୍ଜତି, ମେଥୁନଧମ୍ମାଦିଭେଦମାପତ୍ତିଂ ସୁଖୱେଦନାସମଙ୍ଗୀ ଆପଜ୍ଜତି, ଦୁଟ୍ଠଦୋସାଦିଭେଦଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନାସମଙ୍ଗୀ, ଯଂ ସୁଖୱେଦନାସମଙ୍ଗୀ ଆପଜ୍ଜତି, ତଂଯେୱ ମଜ୍ଝତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖୱେଦନାସମଙ୍ଗୀ ଆପଜ୍ଜତି।

ତଯୋ ପଟିକ୍ଖେପାତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତଯୋ ପଟିକ୍ଖେପା। ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ମହିଚ୍ଛତା ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା କିଲେସସଲ୍ଲେଖନପଟିପତ୍ତିଯା ଅଗୋପାଯନା, ଇମେ ହି ତଯୋ ଧମ୍ମା ବୁଦ୍ଧେନ ଭଗୱତା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା। ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଦଯୋ ପନ ତଯୋ ବୁଦ୍ଧେନ ଭଗୱତା ଅନୁଞ୍ଞାତା, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ତଯୋ ଅନୁଞ୍ଞାତା''ତି।

''ଦସୱସ୍ସୋମ୍ହି''ତି ପରିସଂ ଉପଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ''ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋମ୍ହି''ତି ନିସ୍ସଯଂ ଅଗଣ୍ହନ୍ତୋ ବାଲୋ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ପଣ୍ଡିତୋ, ଊନଦସୱସ୍ସୋ ''ବ୍ୟତ୍ତୋମ୍ହି''ତି ବହୁସ୍ସୁତତ୍ତା ପରିସଂ ଉପଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ଊନପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ ଚ ନିସ୍ସଯଂ ଅଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପଣ୍ଡିତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ବାଲୋ; ଅୱସେସଂ ପଣ୍ଡିତୋ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ବାଲୋ ଚ। ୱସ୍ସଂ ଅନୁପଗଚ୍ଛନ୍ତୋ କାଳେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଜୁଣ୍ହେ; ମହାପୱାରଣାଯ ଅପ୍ପୱାରେନ୍ତୋ ଜୁଣ୍ହେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ କାଳେ; ଅୱସେସଂ କାଳେ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ଜୁଣ୍ହେ ଚ। ୱସ୍ସୂପଗମନଂ କାଳେ କପ୍ପତି ନୋ ଜୁଣ୍ହେ; ମହାପୱାରଣାଯ ପୱାରଣା ଜୁଣ୍ହେ କପ୍ପତି ନୋ କାଳେ; ସେସଂ ଅନୁଞ୍ଞାତକଂ କାଳେ ଚେୱ କପ୍ପତି ଜୁଣ୍ହେ ଚ।

କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାସିଯା ପଚ୍ଛିମେ ପାଟିପଦଦିୱସେ ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ଠପିତଂ ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ନିୱାସେନ୍ତୋ ହେମନ୍ତେ ଆପଜ୍ଜତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ''କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମଦିୱସେ ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ହେମନ୍ତେ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତମ୍ପି ସୁୱୁତ୍ତଂ। ''ଚାତୁମାସଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ତତୋ ପରଂ ୱିକପ୍ପେତୁ''ନ୍ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଅତିରେକମାସେ ସେସେ ଗିମ୍ହାନେ ପରିଯେସନ୍ତୋ ଅତିରେକଡ୍ଢମାସେ ସେସେ କତ୍ୱା ନିୱାସେନ୍ତୋ ଚ ଗିମ୍ହେ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ସତିଯା ୱସ୍ସିକସାଟିକାଯ ନଗ୍ଗୋ କାଯଂ ଓୱସ୍ସାପେନ୍ତୋ ୱସ୍ସେ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ ୱା ଅଧିଟ୍ଠାନୁପୋସଥଂ ୱା କରୋନ୍ତୋ ସଙ୍ଘୋ ଆପଜ୍ଜତି। ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସଞ୍ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନୁପୋସଥଞ୍ଚ କରୋନ୍ତୋ ଗଣୋ ଆପଜ୍ଜତି। ଏକକୋ ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଞ୍ଚ କରୋନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଆପଜ୍ଜତି। ପୱାରଣାଯପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ସଙ୍ଘୁପୋସଥୋ ଚ ସଙ୍ଘପୱାରଣା ଚ ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ କପ୍ପତି। ଗଣୁପୋସଥୋ ଚ ଗଣପୱାରଣା ଚ ଗଣସ୍ସେୱ କପ୍ପତି। ଅଧିଟ୍ଠାନୁପୋସଥୋ ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନପୱାରଣା ଚ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସେୱ କପ୍ପତି। ''ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋମ୍ହି''ତିଆଦୀନି ଭଣନ୍ତୋ ୱତ୍ଥୁଂ ଛାଦେତି ନ ଆପତ୍ତିଂ, ''ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱି''ନ୍ତିଆଦୀନି ଭଣନ୍ତୋ ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦେତି ନୋ ୱତ୍ଥୁଂ, ଯୋ ନେୱ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଆପତ୍ତିଂ ଆରୋଚେତି, ଅଯଂ ୱତ୍ଥୁଞ୍ଚେୱ ଛାଦେତି ଆପତ୍ତିଞ୍ଚ।

ପଟିଚ୍ଛାଦେତୀତି ପଟିଚ୍ଛାଦି। ଜନ୍ତାଘରମେୱ ପଟିଚ୍ଛାଦି ଜନ୍ତାଘରପଟିଚ୍ଛାଦି। ଇତରାସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଦ୍ୱାରଂ ପିଦହିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଜନ୍ତାଘରେ ଠିତେନ ପରିକମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉଦକେ ଓତିଣ୍ଣେନାପି ଏତଦେୱ ୱଟ୍ଟତି। ଉଭଯତ୍ଥ ଖାଦିତୁଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି। ୱତ୍ଥପଟିଚ୍ଛାଦି ସବ୍ବକପ୍ପିଯତାଯ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନ ସବ୍ବଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱହନ୍ତୀତି ଯନ୍ତି ନିଯ୍ୟନ୍ତି; ନିନ୍ଦଂ ୱା ପଟିକ୍କୋସଂ ୱା ନ ଲଭନ୍ତି। ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲଂ ଅବ୍ଭାମହିକାଧୂମରଜରାହୁୱିମୁତ୍ତଂ ୱିୱଟଂଯେୱ ୱିରୋଚତି, ନ ତେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ତଥା ସୂରିଯମଣ୍ଡଲଂ, ଧମ୍ମୱିନଯୋପି ୱିୱରିତ୍ୱା ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦେସିଯମାନୋୱ ୱିରୋଚତି ନୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ।

ଅଞ୍ଞେନ ଭେସଜ୍ଜେନ କରଣୀଯେନ ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଗିଲାନୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ଭେସଜ୍ଜେନ କରଣୀଯେନ ଭେସଜ୍ଜଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଅଗିଲାନୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଅୱସେସଂ ଆପତ୍ତିଂ ଗିଲାନୋ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ଅଗିଲାନୋ ଚ।

ଅନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ବହୀତି ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତୋ ଅନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ବହି, ବହିଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଅନ୍ତୋତି ସଙ୍ଘିକଂ ମଞ୍ଚାଦିଂ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ପକ୍କମନ୍ତୋ ବହି ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଅନ୍ତୋ, ଅୱସେସଂ ପନ ଅନ୍ତୋ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ବହି ଚ। ଅନ୍ତୋସୀମାଯାତି ଆଗନ୍ତୁକୋ ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ସଛତ୍ତୁପାହନୋ ୱିହାରଂ ପୱିସନ୍ତୋ ଉପଚାରସୀମଂ ଓକ୍କନ୍ତମତ୍ତୋୱ ଆପଜ୍ଜତି। ବହିସୀମାଯାତି ଗମିକୋ ଦାରୁଭଣ୍ଡପଟିସାମନାଦିଗମିକୱତ୍ତଂ ଅପୂରେତ୍ୱା ପକ୍କମନ୍ତୋ ଉପଚାରସୀମଂ ଅତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତୋୱ ଆପଜ୍ଜତି। ଅୱସେସଂ ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ବହିସୀମାଯ ଚ। ସତି ୱୁତ୍ତତରେ ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋ ଧମ୍ମଂ ଭାସନ୍ତୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ଗଣମଜ୍ଝେପି ପୁଗ୍ଗଲସନ୍ତିକେପି ଏସେୱ ନଯୋ। କାଯେନ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥେନ ୱୁଟ୍ଠାତି। କାଯଂ ଅଚାଲେତ୍ୱା ୱାଚାଯ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତି। ୱଚୀସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ କାଯକିରିଯଂ କତ୍ୱା ଦେସେନ୍ତସ୍ସ କାଯେନ ୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତି ନାମ। ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଦେସନାଗାମିନୀପି ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନୀପି ୱୁଟ୍ଠାତି। ଗଣପୁଗ୍ଗଲମଜ୍ଝେ ପନ ଦେସନାଗାମିନୀଯେୱ ୱୁଟ୍ଠାତି।

ଆଗାଲ୍ହାଯ ଚେତେଯ୍ଯାତି ଆଗାଲ୍ହାଯ ଦଲ୍ହଭାୱାଯ ଚେତେଯ୍ଯ; ତଜ୍ଜନୀଯକମ୍ମାଦିକତସ୍ସ ୱଉଂ ନ ପୂରଯତୋ ଇଚ୍ଛମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମଂ କରେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଲଜ୍ଜୀ ଚ ହୋତି ବାଲୋ ଚ ଅପକତତ୍ତୋ ଚାତି ଏତ୍ଥ ବାଲୋ ''ଅଯଂ ଧମ୍ମାଧମ୍ମଂ ନ ଜାନାତି'' ଅପକତତ୍ତୋ ୱା ''ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତୀ''ତି ନ ଏତ୍ତାୱତା କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ; ବାଲଭାୱମୂଲକଂ ପନ ଅପକତତ୍ତଭାୱମୂଲକଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନସ୍ସ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିସୀଲେ ସୀଲୱିପନ୍ନୋ ନାମ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେ ଆପନ୍ନୋ; ଆଚାରୱିପନ୍ନୋ ନାମ ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେ ଆପନ୍ନୋ; ଦିଟ୍ଠିୱିପନ୍ନୋ ନାମ ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେସଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅପସ୍ସନ୍ତାନଂ ଅପ୍ପଟିକରୋନ୍ତାନଂ ଦିଟ୍ଠିଞ୍ଚ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତାନଂଯେୱ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ।

କାଯିକୋ ଦୱୋ ନାମ ପାସକାଦୀହି ଜୂତକୀଳନାଦିଭେଦୋ ଅନାଚାରୋ; ୱାଚସିକୋ ଦୱୋ ନାମ ମୁଖାଲମ୍ବରକରଣାଦିଭେଦୋ ଅନାଚାରୋ; କାଯିକୱାଚସିକୋ ନାମ ନଚ୍ଚନଗାଯନାଦିଭେଦୋ ଦ୍ୱୀହିପି ଦ୍ୱାରେହି ଅନାଚାରୋ । କାଯିକୋ ଅନାଚାରୋ ନାମ କାଯଦ୍ୱାରେ ପଞ୍ଞତ୍ତଉସିକ୍ଖାପଦୱୀତିକ୍କମୋ; ୱାଚସିକୋ ଅନାଚାରୋ ନାମ ୱଚୀଦ୍ୱାରେ ପଞ୍ଞତ୍ତଉସିକ୍ଖାପଦୱୀତିକ୍କମୋ; କାଯିକୱାଚସିକୋ ନାମ ଦ୍ୱାରଦ୍ୱଯେପି ପଞ୍ଞତ୍ତଉସିକ୍ଖାପଦୱୀତିକ୍କମୋ। କାଯିକେନ ଉପଘାତିକେନାତି କାଯଦ୍ୱାରେ ପଞ୍ଞତ୍ତସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅସିକ୍ଖନେନ, ଯୋ ହି ତଂ ନ ସିକ୍ଖତି, ସୋ ନଂ ଉପଘାତେତି, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ତଂ ଅସିକ୍ଖନଂ ''କାଯିକଂ ଉପଘାତିକ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସେସପଦଦ୍ୱଯେପି ଏସେୱ ନଯୋ। କାଯିକେନ ମିଚ୍ଛାଜୀୱେନାତି ଜଙ୍ଘପେସନିକାଦିନା ୱା ଗଣ୍ଡଫାଲନାଦିନା ୱା ୱେଜ୍ଜକମ୍ମେନ ; ୱାଚସିକେନାତି ସାସନୌଗ୍ଗହଣଆରୋଚନାଦିନା; ତତିଯପଦଂ ଉଭଯସମ୍ପଯୋଗୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅଲଂ ଭିକ୍ଖୁ ମା ଭଣ୍ଡନନ୍ତି ଅଲଂ ଭିକ୍ଖୁ ମା ଭଣ୍ଡନଂ କରି, ମା କଲହଂ, ମା ୱିୱାଦଂ କରୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ୱୋହରିତବ୍ବନ୍ତି ନ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତବ୍ବଂ; ୱଦତୋପି ହି ତାଦିସସ୍ସ ୱଚନଂ ନ ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ନ କିସ୍ମିଞ୍ଚି ପଚ୍ଚେକଟ୍ଠାନେତି କିସ୍ମିଞ୍ଚି ବୀଜନଗ୍ଗାହାଦିକେ ଏକସ୍ମିମ୍ପି ଜେଟ୍ଠକଟ୍ଠାନେ ନ ଠପେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଓକାସକମ୍ମଂ କାରେନ୍ତସ୍ସାତି ''କରୋତୁ ଆଯସ୍ମା ଓକାସଂ, ଅହଂ ତଂ ୱତ୍ତୁକାମୋ''ତି ଏୱଂ ଓକାସଂ କାରେନ୍ତସ୍ସ। ନାଲଂ ଓକାସକମ୍ମଂ କାତୁନ୍ତି ''କିଂ ତ୍ୱଂ କରିସ୍ସସୀ''ତି ଓକାସୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ସୱଚନୀଯଂ ନାଦାତବ୍ବନ୍ତି ୱଚନଂ ନ ଆଦାତବ୍ବଂ, ୱଚନମ୍ପି ନ ସୋତବ୍ବଂ; ଯତ୍ଥ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁକାମୋ ହୋତି, ନ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ତୀହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିନଯୋତି ଯଂ ସୋ ଜାନାତି, ସୋ ତସ୍ସ ୱିନଯୋ ନାମ ହୋତି; ସୋ ନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନୁଯୋଗୋ ନ ଦାତବ୍ବୋତି ''ଇଦଂ କପ୍ପତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପୁଚ୍ଛାଯ ଓକାସୋ ନ ଦାତବ୍ବୋ, ''ଅଞ୍ଞଂ ପୁଚ୍ଛା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଇତି ସୋ ନେୱ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ନାସ୍ସ ପୁଚ୍ଛା ସୋତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନଯୋ ନ ସାକଚ୍ଛାତବ୍ବୋତି ୱିନଯପଞ୍ହୋ ନ ସାକଚ୍ଛିତବ୍ବୋ, କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯକଥା ନ ସଂସନ୍ଦେତବ୍ବା।

ଇଦମପ୍ପହାଯାତି ଏତଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିପଟିଞ୍ଞାତାଦିକଂ ଲଦ୍ଧିଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା। ସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନ୍ତି ଖୀଣାସୱଂ ଭିକ୍ଖୁଂ। ''ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି ପାତବ୍ୟଭାୱଂ ପଟିସେୱନଂ ଆପଜ୍ଜତି। ''ଇଦମପ୍ପହାଯା''ତି ୱଚନତୋ ପନ ତଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିପଟିଞ୍ଞାତଂ ପହାଯ ଖୀଣାସୱଂ ''ମୁସା ମଯା ଭଣିତଂ, ଖମଥ ମେ''ତି ଖମାପେତ୍ୱା ''ନତ୍ଥି କାମେସୁ ଦୋସୋ''ତି ଲଦ୍ଧିଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଗତିୱିସୋଧନଂ କରେଯ୍ଯ। ଅକୁସଲମୂଲାନୀତି ଅକୁସଲାନି ଚେୱ ମୂଲାନି ଚ, ଅକୁସଲାନଂ ୱା ମୂଲାନି ଅକୁସଲମୂଲାନି। କୁସଲମୂଲେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଦୁଟ୍ଠୁ ଚରିତାନି ୱିରୂପାନି ୱା ଚରିତାନି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି। ସୁଟ୍ଠୁ ଚରିତାନି ସୁନ୍ଦରାନି ୱା ଚରିତାନି ସୁଚରିତାନି। କାଯେନ କରଣଭୂତେନ କତଂ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ସେସଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ତିକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଚତୁକ୍କୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୪। ଚତୁକ୍କେସୁ ସକୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି ପରୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ୱଚୀଦ୍ୱାରିକଂ ପଦସୋଧମ୍ମାଦିଭେଦଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥଟ୍ଠାନଂ ଗତୋ ପରସ୍ସ କମ୍ମୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତି । ପରୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି ସକୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ପରସ୍ସ କମ୍ମୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଦେସେନ୍ତୋ ସକୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତି। ସକୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି ସକୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ୱଚୀଦ୍ୱାରିକଂ ପଦସୋଧମ୍ମାଦିଭେଦଂ ଆପତ୍ତିଂ ସକୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି, ଦେସେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋପି ସକୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତି। ପରୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି ପରୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ଯାୱତତିଯକଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପରସ୍ସ କମ୍ମୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି, ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋପି ପରସ୍ସ ପରିୱାସକମ୍ମୱାଚାଦୀହି ୱୁଟ୍ଠାତି। ତତୋ ପରେସୁ କାଯଦ୍ୱାରିକଂ କାଯେନ ଆପଜ୍ଜତି, ଦେସେନ୍ତୋ ୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତି। ୱଚୀଦ୍ୱାରିକଂ ୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି, ତିଣୱତ୍ଥାରକେ କାଯେନ ୱୁଟ୍ଠାତି। କାଯଦ୍ୱାରିକଂ କାଯେନଆପଜ୍ଜତି, ତମେୱ ତିଣୱତ୍ଥାରକେ କାଯେନ ୱୁଟ୍ଠାତି। ୱଚୀଦ୍ୱାରିକଂ ୱାଚାଯ ଆପଜ୍ଜତି, ତମେୱ ଦେସେନ୍ତୋ ୱାଚାଯ ୱୁଟ୍ଠାତି। ସଙ୍ଘିକମଞ୍ଚସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେନ ଅନତ୍ଥରତୋ

କାଯସମ୍ଫୁସନେ ଲୋମଗଣନାଯ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାପତ୍ତିଂ ସହଗାରସେଯ୍ଯାପତ୍ତିଞ୍ଚ ପସୁତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ପନ ଆପନ୍ନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଦେସେନ୍ତୋ ପଟିବୁଦ୍ଧୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଜଗ୍ଗନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପନ ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥଟ୍ଠାନେ ସଯନ୍ତୋ ପଟିବୁଦ୍ଧୋ ଆପଜ୍ଜତି ପସୁତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି ନାମ। ପଚ୍ଛିମପଦଦ୍ୱଯମ୍ପି ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଅଚିତ୍ତକାପତ୍ତିଂ ଅଚିତ୍ତକୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ପଚ୍ଛା ଦେସେନ୍ତୋ ସଚିତ୍ତକୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ସଚିତ୍ତକାପତ୍ତିଂ ସଚିତ୍ତକୋ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। ତିଣୱତ୍ଥାରକଟ୍ଠାନେ ସଯନ୍ତୋ ଅଚିତ୍ତକୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ସେସପଦଦ୍ୱଯମ୍ପି ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯୋ ସଭାଗଂ ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେତି, ଅଯଂ ଦେସନାପଚ୍ଚଯା ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ପାଚିତ୍ତିଯାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେସେତି, ତଞ୍ଚ ଦେସେନ୍ତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତଂ ପନ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ପାଚିତ୍ତିଯାଦିତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ପାଚିତ୍ତିଯାଦିତୋ ଚ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ତଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଇତି ଏକସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଏକମେୱ ପଯୋଗଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଦେସେତୀ’’ତି ଇଦଂ ଚତୁକ୍କଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

କମ୍ମଚତୁକ୍କେ ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାପତ୍ତିଂ କମ୍ମେନ ଆପଜ୍ଜତି, ଦେସେନ୍ତୋ ଅକମ୍ମେନ ୱୁଟ୍ଠାତି। ୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦିକଂ ଅକମ୍ମେନ ଆପଜ୍ଜତି, ପରିୱାସାଦିନା କମ୍ମେନ ୱୁଟ୍ଠାତି। ସମନୁଭାସନଂ କମ୍ମେନେୱ ଆପଜ୍ଜତି, କମ୍ମେନ ୱୁଟ୍ଠାତି। ସେସଂ ଅକମ୍ମେନ ଆପଜ୍ଜତି,ଅକମ୍ମେନୱୁଟ୍ଠାତି।

ପରିକ୍ଖାରଚତୁକ୍କେ ପଠମୋ ସକପରିକ୍ଖାରୋ, ଦୁତିଯୋ ସଙ୍ଘିକୋୱ ତତିଯୋ ଚେତିଯସନ୍ତକୋ, ଚତୁତ୍ଥୋ ଗିହିପରିକ୍ଖାରୋ। ସଚେ ପନ ସୋ ପଉଚୀୱରନୱକମ୍ମଭେସଜ୍ଜାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଆହଟୋ ହୋତି, ଅୱାପୁରଣଂ ଦାତୁଂ ଅନ୍ତୋ ଠପାପେତୁଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତି।

ସମ୍ମୁଖାଚତୁକ୍କେ ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାପତ୍ତିଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ଆପଜ୍ଜତି, ୱୁଟ୍ଠାନକାଲେ ପନ ସଙ୍ଘେନ କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀତି ପରମ୍ମୁଖା ୱୁଟ୍ଠାତି। ୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦିକଂ ପରମ୍ମୁଖା ଆପଜ୍ଜତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ୱୁଟ୍ଠାତି। ସମନୁଭାସନଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ଏୱ ଆପଜ୍ଜତି, ସମ୍ମୁଖା ୱୁଟ୍ଠାତି। ସେସଂ ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦାଦିଭେଦଂ ପରମ୍ମୁଖାୱ ଆପଜ୍ଜତି, ପରମ୍ମୁଖାୱ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଅଜାନନ୍ତଚତୁକ୍କଂ ଅଚିତ୍ତକଚତୁକ୍କସଦିସଂ।

ଲିଙ୍ଗପାତୁଭାୱେନାତି ସଯିତସ୍ସେୱ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତେ ଜାତେ ସହଗାରସେଯ୍ଯାପତ୍ତି ହୋତି ଇଦମେୱ ତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପନ ଅସାଧାରଣାପତ୍ତି ଲିଙ୍ଗପାତୁଭାୱେନ ୱୁଟ୍ଠାତି। ସହପଟିଲାଭଚତୁକ୍କେ ଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଲିଙ୍ଗଂ ପରିୱତ୍ତତି, ସୋ ସହ ଲିଙ୍ଗପଟିଲାଭେନ ପଠମଂ ଉପ୍ପନ୍ନୱସେନ ସେଟ୍ଠଭାୱେନ ଚ ପୁରିମଂ ପୁରିସଲିଙ୍ଗଂ ଜହତି, ପଚ୍ଛିମେ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେ ପତିଟ୍ଠାତି, ପୁରିସକୁତ୍ତପୁରିସାକାରାଦିୱସେନ ପୱତ୍ତା କାଯୱଚୀୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁତି ୱା ପୁରିସୋତି ୱା ଏୱଂ ପୱତ୍ତା ପଣ୍ଣତ୍ତିଯୋ ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ଯାନି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣାନି ଛଚତ୍ତାଲୀସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ତେହି ଅନାପତ୍ତିଯେୱ ହୋତି। ଦୁତିଯଚତୁକ୍କେ ପନ ଯସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଲିଙ୍ଗଂ ପରିୱତ୍ତତି, ସା ପଚ୍ଛାସମୁପ୍ପତ୍ତିଯା ୱା ହୀନଭାୱେନ ୱା ପଚ୍ଛିମନ୍ତି ସଙ୍ଖ୍ଯଂ ଗତଂ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଂ ଜହତି, ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ପୁରିମନ୍ତି ସଙ୍ଖ୍ଯଂ ଗତେ ପୁରିସଲିଙ୍ଗେ ପତିଟ୍ଠାତି। ୱୁତ୍ତୱିପରୀତା ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନୀତି ୱା ଇତ୍ଥୀତି ୱା ଏୱଂ ପୱତ୍ତା ପଣ୍ଣତ୍ତିଯୋପି ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ଯାନି ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ସତଂ ତିଂସଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି, ତେହି ଅନାପତ୍ତିଯେୱ ହୋତି।

ଚତ୍ତାରୋ ସାମୁକ୍କଂସାତି ଚତ୍ତାରୋ ମହାପଦେସା, ତେ ହି ଭଗୱତା ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ସଯଂ ଉକ୍କଂସିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଠପିତତ୍ତା ‘‘ସାମୁକ୍କଂସା’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ପରିଭୋଗାତି ଅଜ୍ଝୋହରଣୀଯପରିଭୋଗା , ଉଦକଂ ପନ ଅକାଲିକତ୍ତା ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯାୱକାଲିକାଦୀନି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକାନି ଅଜ୍ଝୋହରିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଚତ୍ତାରି ମହାୱିକଟାନି କାଲୋଦିସ୍ସତ୍ତା ଯଥାୱୁତ୍ତେ କାଲେ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଉପାସକୋ ସୀଲୱାତି ପଞ୍ଚ ୱା ଦସ ୱା ସୀଲାନି ଗୋପଯମାନୋ।

ଆଗନ୍ତୁକାଦିଚତୁକ୍କେ ସଚ୍ଛନ୍ଦୁପାହନୋ ସସୀସଂ ପାରୁତୋ ୱିହାରଂ ପୱିସନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ୱିଚରନ୍ତୋ ଚ ଆଗନ୍ତୁକୋୱ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଆୱାସିକୋ। ଆୱାସିକୱତ୍ତଂ ଅକରୋନ୍ତୋ ପନ ଆୱାସିକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଆଗନ୍ତୁକୋ। ସେସଂ କାଯୱଚୀଦ୍ୱାରିକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଉଭୋପି ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅସାଧାରଣଂ ଆପତ୍ତିଂ ନେୱ ଆଗନ୍ତୁକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଆୱାସିକୋ। ଗମିଯଚତୁକ୍କେପି ଗମିଯୱତ୍ତଂ ଅପୂରେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗମିକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଆୱାସିକୋ। ଆୱାସିକୱତ୍ତଂ ଅକରୋନ୍ତୋ ପନ ଆୱାସିକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଗମିକୋ। ସେସଂ ଉଭୋପି ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅସାଧାରଣଂ ଉଭୋପି ନାପଜ୍ଜନ୍ତି। ୱତ୍ଥୁନାନତ୍ତତାଦିଚତୁକ୍କେ ଚତୁନ୍ନଂ ପାରାଜିକାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱତ୍ଥୁନାନତ୍ତତାୱ ହୋତି,ନଆପତ୍ତିନାନତ୍ତତା। ସବ୍ବାପି ହି ସା ପାରାଜିକାପତ୍ତିଯେୱା। ସଙ୍ଘାଦିସେସାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ କାଯସଂସଗ୍ଗେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକନ୍ତି ଏୱଂ ଆପତ୍ତିନାନତ୍ତତାୱ ହୋତି, ନ ୱତ୍ଥୁନାନତ୍ତତା, ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ହି କାଯସଂସଗ୍ଗୋୱ ୱତ୍ଥୁ। ତଥା ‘‘ଲସୁଣକ୍ଖାଦନେ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଏୱମାଦିନାପେତ୍ଥ ନଯେନ ଯୋଜନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଚତୁନ୍ନଂ ପାରାଜିକାନଂ ତେରସହି ସଙ୍ଘାଦିସେସେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱତ୍ଥୁନାନତ୍ତତା ଚେୱ ଆପତ୍ତିନାନତ୍ତତାଚ। ଏୱଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାଦୀନଂ ଅନିଯତାଦୀହି। ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ଏକତୋ ଆପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ

ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ନେୱ ୱତ୍ଥୁନାନତ୍ତତା ନୋ ଆପତ୍ତିନାନତ୍ତତା। ୱିସୁଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତେସୁପି ସେସା ସାଧାରଣାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜନ୍ତେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ୱତ୍ଥୁସଭାଗାଦିଚତୁକ୍କେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚ କାଯସଂସଗ୍ଗେ ୱତ୍ଥୁସଭାଗତା, ନୋ ଆପତ୍ତିସଭାଗତା, ଚତୂସୁ ପାରାଜିକେସୁ ଆପତ୍ତିସଭାଗତା, ନୋ ୱତ୍ଥୁସଭାଗତା। ଏସ ନଯୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସାଦୀସୁ। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚ ଚତୂସୁ ପାରାଜିକେସୁ ୱତ୍ଥୁସଭାଗତା ଚେୱ ଆପତ୍ତିସଭାଗତା ଚ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବାସୁ ସାଧାରଣାପତ୍ତୀସୁ। ଅସାଧାରଣାପତ୍ତିଯଂ ନେୱ ୱତ୍ଥୁସଭାଗତା ନୋ ଆପତ୍ତିସଭାଗତା। ଯୋ ହି ପୁରିମଚତୁକ୍କେ ପଠମୋ ପଞ୍ହୋ, ସୋ ଇଧ ଦୁତିଯୋ; ଯୋ ଚ ତତ୍ଥ ଦୁତିଯୋ, ସୋ ଇଧ ପଠମୋ। ତତିଯଚତୁତ୍ଥେସୁ ନାନାକରଣଂ ନତ୍ଥି।

ଉପଜ୍ଝାଯଚତୁକ୍କେ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯେନ କତ୍ତବ୍ବୱତ୍ତସ୍ସ ଅକରଣେ ଆପତ୍ତିଂ ଉପଜ୍ଝାଯୋଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ କତ୍ତବ୍ବୱତ୍ତଂ ଅକରୋନ୍ତୋ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଉପଜ୍ଝାଯୋ; ସେସଂ ଉଭୋପି ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅସାଧାରଣଂ ଉଭୋପି ନାପଜ୍ଜନ୍ତି। ଆଚରିଯଚତୁକ୍କେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଆଦିଯନ୍ତଚତୁକ୍କେ ପାଦଂ ୱା ଅତିରେକପାଦଂ ୱା ସହତ୍ଥା ଆଦିଯନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଊନକପାଦଂ ଗଣ୍ହାହୀତି ଆଣତ୍ତିଯା ଅଞ୍ଞଂ ପଯୋଜେନ୍ତୋ ଲହୁକଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଏତେନ ନଯେନ ସେସପଦଦ୍ୱଯଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଅଭିୱାଦନାରହଚତୁକ୍କେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ତାୱ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ନୱମଭିକ୍ଖୁନିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉପଜ୍ଝାଯାପି ଅଭିୱାଦନାରହା ନୋ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନାରହା। ଅୱିସେସେନ ଚ ୱିପ୍ପକତଭୋଜନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଯୋ କୋଚି ୱୁଡ୍ଢତରୋ। ସଚେପିୱସ୍ସସ୍ସାପି ପାରିୱାସିକସ୍ସ ସମୀପଗତୋ ତଦହୁପସମ୍ପନ୍ନୋପି ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନାରହୋ ନୋ ଅଭିୱାଦନାରହୋ। ଅପ୍ପଟିକ୍କିତ୍ତେସୁ ଠାନେସୁ ୱୁଡ୍ଢୋ ନୱକସ୍ସ ଅଭିୱାଦନାରହୋ ଚେୱ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନାରହୋ ଚ। ନୱକୋ ପନ ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ନେୱ ଅଭିୱାଦନାରହୋ ନ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନାରହୋ। ଆସନାରହଚତୁକ୍କସ୍ସ ପଠମପଦଂ ପୁରିମଚତୁକ୍କେ ଦୁତିଯପଦେନ, ଦୁତିଯପଦଞ୍ଚ ପଠମପଦେନ ଅତ୍ଥତୋ ସଦିସଂ।

କାଲଚତୁକ୍କେ ପୱାରେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ କାଲେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ୱିକାଲେ, ୱିକାଲଭୋଜନାପତ୍ତିଂ ୱିକାଲେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ କାଲେ, ସେସଂ କାଲେ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ୱିକାଲେ ଚ, ଅସାଧାରଣଂ ନେୱ କାଲେ ନୋ ୱିକାଲେ। ପଟିଗ୍ଗହିତଚତୁକ୍କେ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତାମିସଂ କାଲେ କପ୍ପତି ନୋ ୱିକାଲେ। ପାନକଂ ୱିକାଲେ କପ୍ପତି, ପୁନଦିୱସମ୍ପି ନୋ କାଲେ। ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ କାଲେ ଚେୱ କପ୍ପତି ୱିକାଲେ ଚ। ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ କାଲାତୀତଂ ଯାୱକାଲିକାଦିତ୍ତଯଂ ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ଉଗ୍ଗହିତକମପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଞ୍ଚ ନେୱ କାଲେ କପ୍ପତି ନୋ ୱିକାଲେ।

ପଚ୍ଚନ୍ତିମଚତୁକ୍କେ ସମୁଦ୍ଦେ ସୀମଂ ବନ୍ଧନ୍ତୋ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ମଜ୍ଝିମେସୁ; ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗେନ ଗଣେନ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତୋ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନଂ ଧୁୱନହାନଂ ଚମ୍ମତ୍ଥରଣାନି ଚ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ। ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ''ଇଧ ନ କପ୍ପନ୍ତୀ''ତି ୱଦନ୍ତୋପି ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଆପଜ୍ଜତି, ''ଇଧ କପ୍ପନ୍ତୀ''ତି ୱଦନ୍ତୋ ପନ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଆପଜ୍ଜତି। ସେସାପତ୍ତିଂ ଉଭଯତ୍ଥ ଆପଜ୍ଜତି, ଅସାଧାରଣଂ ନ କତ୍ଥଚି ଆପଜ୍ଜତି। ଦୁତିଯଚତୁକ୍କେ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗେନ ଗଣେନ ଉପସମ୍ପଦାଦି ଚତୁବ୍ବିଧମ୍ପି ୱତ୍ଥୁ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ କପ୍ପତି। ''ଇଦଂ କପ୍ପତୀ''ତି ଦୀପେତୁମ୍ପି ତତ୍ଥେୱ କପ୍ପତି ନୋ ମଜ୍ଝିମେସୁ। ''ଇଦଂ ନ କପ୍ପତୀ''ତି ଦୀପେତୁଂ ପନ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଜନପଦେସୁ କପ୍ପତି ନୋ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ। ସେସଂ ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ପଞ୍ଚ ଲୋଣାନୀ''ତିଆଦି ଅନୁଞ୍ଞାତକଂ ଉଭଯତ୍ଥ କପ୍ପତି। ଯଂ ପନ ଅକପ୍ପିଯନ୍ତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତଂ ଉଭଯତ୍ଥାପି ନ କପ୍ପତି।

ଅନ୍ତୋଆଦିଚତୁକ୍କେ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେଯ୍ୟାଦିଂ ଅନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ବହି, ଅଜ୍ଝୋକାସେ ସଙ୍ଘିକମଞ୍ଚାଦୀନି ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପକ୍କମନ୍ତୋ ବହି ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଅନ୍ତୋ, ସେସଂ ଅନ୍ତୋ ଚେୱ ବହି ଚ, ଅସାଧାରଣଂ ନେୱ ଅନ୍ତୋ ନ ବହି। ଅନ୍ତୋସୀମାଦିଚତୁକ୍କେ ଆଗନ୍ତୁକୋ ୱତ୍ତଂ ଅପୂରେନ୍ତୋ ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ଆପଜ୍ଜତି, ଗମିଯୋ ବହିସୀମାଯ ମୁସାୱାଦାଦିଂ ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ଚ ବହିସୀମାଯ ଚ ଆପଜ୍ଜତି,ଅସାଧାରଣଂ ନ କତ୍ଥଚି।ଗାମଚତୁକ୍କେ ଅନ୍ତରଘରପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ସେଖିଯପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଗାମେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଅରଞ୍ଞେ। ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପଯମାନା ଅରଞ୍ଞେ ଆପଜ୍ଜତି ନୋ ଗାମେ। ମୁସାୱାଦାଦିଂ ଗାମେ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ଅରଞ୍ଞେ ଚ, ଅସାଧାରଣଂ ନ କତ୍ଥଚି।

ଚତ୍ତାରୋପୁବ୍ବକିଚ୍ଚାତି ''ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋ ଚ ଉଦକଂ ଆସନେନ ଚା''ତି ଇଦଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ପୁବ୍ବକରଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ୱୁତ୍ତଂ। ''ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଉତୁକ୍ଖାନଂ ଭିକ୍ଖୁଗଣନା ଚ ଓୱାଦୋ''ତି ଇମେ ପନ ''ଚତ୍ତାରୋ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚା''ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ତକଲ୍ଲାତି ଉପୋସଥୋ ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା ତେ ଆଗତା ହୋନ୍ତି, ସଭାଗାପତ୍ତିଯୋ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ୱଜ୍ଜନୀଯା ଚ ପୁଗ୍ଗଲା ତସ୍ମିଂ ନ ହୋନ୍ତି, ପତ୍ତକଲ୍ଲନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି। ଚତ୍ତାରି ଅନଞ୍ଞପାଚିତ୍ତିଯାନୀତି ''ଏତଦେୱ ପଚ୍ଚଯଂ କରିତ୍ୱା ଅନଞ୍ଞଂ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନି ଅନୁପଖଜ୍ଜସେଯ୍ୟାକପ୍ପନସିକ୍ଖାପଦଂ ''ଏହାୱୁସୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା''ତି

ସିକ୍ଖାପଦଂ, ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚୋପଦହନଂ, ଉପସ୍ସୁତିତିଟ୍ଠନନ୍ତି ଇମାନି ଚତ୍ତାରି। ଚତସ୍ସୋ ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟୋତି ''ଏକରତ୍ତମ୍ପି ଚେ ଭିକ୍ଖୁ ତିଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସେୟ୍ୟ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟା, ଅଞ୍ଞଂ ନୱଂ ସନ୍ଥତଂ କାରାପେୟ୍ୟ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟା, ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରି ୱିପ୍ପୱସେୟ୍ୟ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟା, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଆରୋଚେୟ୍ୟ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟା''ତି ଏୱଂ ଆଗତା ତେରସହି ସମ୍ମୁତୀହି ମୁତ୍ତା ସମ୍ମୁତିୟୋ। ଗିଲାନଚତୁକ୍କେ ଅଞ୍ଞଭେସଜ୍ଜେନ କରଣୀୟେନ ଲୋଲତାୟ ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଗିଲାନୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଅଭେସଜ୍ଜକରଣୀୟେନ ଭେସଜ୍ଜଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଅଗିଲାନୋ ଆପଜ୍ଜତି, ମୁସାୱାଦାଦିଂ ଉଭୋପି ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅସାଧାରଣଂ ଉଭୋପି ନାପଜ୍ଜନ୍ତି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଚତୁକ୍କୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପଞ୍ଚକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୫।ପଞ୍ଚକେସୁପଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲା ନିୟତାତି ଆନନ୍ତରିୟାନମେୱେତଂ ଗହଣଂ। ପଞ୍ଚ ଛେଦନକା ଆପତ୍ତିୟୋ ନାମ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତେ ମଞ୍ଚପୀଠେ ନିସୀଦନକଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିୱସ୍ସିକସାଟିକାସୁ ସୁଗତଚୀୱରେ ଚ ୱେଦିତବ୍ବା। ପଞ୍ଚହାକାରେହୀତି ଅଲଜ୍ଜିତା, ଅଞ୍ଞାଣତା, କୁକ୍କୁଚ୍ଚପ୍ପକତତା, ଅକପ୍ପିୟେ କପ୍ପିୟସଞ୍ଞିତା, କପ୍ପିୟେ ଅକପ୍ପିୟସଞ୍ଞିତାତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି। ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିୟୋ ମୁସାୱାଦପଚ୍ଚୟାତି ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଦୁକ୍କଟସଙ୍ଘାଦିସେସପାଚିତ୍ତିୟା। ଅନାମନ୍ତଚାରୋତି ''ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ କୁଲେସୁ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟା''ତି ଇମସ୍ସ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଚାରସ୍ସ ଅଭାୱୋ। ଅନଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ''ଗଣଭୋଜନେ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମୟା''ତି ୱୁତ୍ତଂ ସମୟଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଭୋଜନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ନାମ; ତଥା ଅକରଣଂ ଅନଧିଟ୍ଠାନଂ। ଅୱିକପ୍ପନା ନାମ ଯା ପରମ୍ପରଭୋଜନେ ୱିକପ୍ପନା ୱୁତ୍ତା, ତସ୍ସା ଅକରଣଂ। ଇମାନି ହି ପଞ୍ଚ ପିଣ୍ଡପାତିକସ୍ସ ଧୁତଙ୍ଗେନେୱ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାନି। ଉସ୍ସଙ୍କିତପରିସଙ୍କିତୋତି ଯେ ପସ୍ସନ୍ତି, ଯେ ସୁଣନ୍ତି, ତେହି ଉସ୍ସଙ୍କିତୋ ଚେୱ ପରିସଙ୍କିତୋ ଚ। ଅପି ଅକୁପ୍ପଧମ୍ମୋ ଖୀଣାସୱୋପି ସମାନୋ, ତସ୍ମା ଅଗୋଚରା ପରିହରିତବ୍ବା। ନ ହି ଏତେସୁ ସନ୍ଦିସ୍ସମାନୋ ଅୟସତୋ ୱା ଗରହତୋ ୱା ମୁଚ୍ଚତି। ସୋସାନିକନ୍ତି ସୁସାନେ ପତିତକଂ। ପାପଣିକନ୍ତି ଆପଣଦ୍ୱାରେ ପତିତକଂ। ଥୂପଚୀୱରନ୍ତି ୱମ୍ମିକଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ବଲିକମ୍ମକତଂ। ଆଭିସେକିକନ୍ତି ନହାନଟ୍ଠାନେ ୱା ରଞ୍ଞୋ ଅଭିସେକଟ୍ଠାନେ ୱା ଛଡ୍ଡିତଚୀୱରଂ। ଭତପଟିୟାଭତନ୍ତି ସୁସାନଂ ନେତ୍ୱା ପୁନ ଆନୀତକଂ। ପଞ୍ଚ ମହାଚୋରା ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମେ ୱୁତ୍ତା।

ପଞ୍ଚାପତ୍ତିୟୋ କାୟତୋ ସମୁଟ୍ଠନ୍ତୀତି ପଠମେନ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନେନ ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପଜ୍ଜତି, ''ଭିକ୍ଖୁ କପ୍ପିୟସଞ୍ଞୀ ସଞ୍ଞାଚିକାୟ କୁଟିଂ କରୋତୀ''ତି ଏୱଂ ଅନ୍ତରପେୟ୍ୟାଲେ ୱୁତ୍ତାପତ୍ତିୟୋ। ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିୟୋ କାୟତୋ ଚ ୱାଚତୋ ଚାତି ତତିୟେନ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନେନ ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପଜ୍ଜତି, ''ଭିକ୍ଖୁ କପ୍ପିୟସଞ୍ଞୀ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା କୁଟିଂ କରୋତୀ''ତି ଏୱଂ ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତା ଆପତ୍ତିୟୋ। ଦେସନାଗାମିନିୟୋତି ଠପେତ୍ୱା ପାରାଜିକଞ୍ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସଞ୍ଚ ଅୱସେସା।

ପଞ୍ଚ କମ୍ମାନୀତି ତଜ୍ଜନୀୟନିୟସ୍ସପବ୍ବାଜନୀୟପଟିସାରଣୀୟାନି ଚତ୍ତାରି ଉକ୍ଖେପନୀୟଞ୍ଚ ତିୱିଧମ୍ପି ଏକନ୍ତି ପଞ୍ଚ। ୟାୱତତିୟକେ ପଞ୍ଚାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ୟାୱତତିୟଂ ସମନୁଭାସନାୟ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତିୟା ପାରାଜିକଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ତିସ୍ସୋ , ଭେଦକାନୁୱତ୍ତକାଦିସମନୁଭାସନାସୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ପାପିକାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଅଦିନ୍ନନ୍ତି ଅଞ୍ଞେନ ଅଦିନ୍ନଂ। ଅୱିଦିତନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମୀତି ଚେତନାୟ ଅଭାୱେନ ଅୱିଦିତଂ। ଅକପ୍ପିୟନ୍ତି ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି ଅକପ୍ପିୟକତଂ; ୟଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅକପ୍ପିୟମଂସଂ ଅକପ୍ପିୟଭୋଜନଂ। ଅକତାତିରିତ୍ତନ୍ତି ପୱାରେତ୍ୱା ଅତିରିତ୍ତଂ ଅକତଂ। ସମଜ୍ଜଦାନନ୍ତି ନଟସମଜ୍ଜାଦିଦାନଂ। ଉସଭଦାନନ୍ତି ଗୋଗଣସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ଉସଭୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ। ଚିତ୍ତକମ୍ମଦାନନ୍ତି ଆୱାସଂ କାରେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତକମ୍ମଂ କାରେତୁଂ ୱଚ୍ଚତି। ଇଦଂ ପନ ପଟିଭାନଚିତ୍ତକମ୍ମଦାନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମାନି ହି ପଞ୍ଚ କିଞ୍ଚାପି ଲୋକସ୍ସ ପୁଞ୍ଞସମ୍ମତାନି, ଅଥ ଖୋ ଅପୁଞ୍ଞାନି ଅକୁସଲାନିୟେୱ । ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପଟିଭାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଟିଭାନନ୍ତି କଥେତୁକମ୍ୟତା ୱୁଚ୍ଚତି। ଇମେ ପଞ୍ଚ ଦୁପ୍ପଟିୱିନୋଦୟାତି ନ ସୁପଟିୱିନୋଦୟା; ଉପାୟେନ ପନ କାରଣେନ ଅନୁରୂପାହି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାଅନୁସାସନାଦୀହି ସକ୍କା ପଟିୱିନୋଦେତୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ସକଟିତ୍ତଂ ପସୀଦତୀତି ଏତ୍ଥ ଇମାନି ୱତ୍ଥୂନି – କଟଅନ୍ଧକାରୱାସୀ ଫୁସ୍ସଦେୱତ୍ଥେରୋ କିର ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ସିନ୍ଦୁୱାରକୁସୁମସନ୍ଥତମିୱ ସମନ୍ତତୋ ୱିପ୍ପକିଣ୍ଣୱାଲିକଂ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ମାରୋ ପବ୍ବତପାଦେ ନିଚ୍ଚଉକାଳମକ୍କଟୋ ୱିୟ ହୁତ୍ୱା ଚେତିୟଙ୍ଗଣେ ଗୋମୟଂ ୱିପ୍ପକିରନ୍ତୋ ଗତୋ। ଥେରୋ ନାସକ୍ଖି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିତୁଂ, ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅଗମାସି। ଦୁତିୟଦିୱସେପି ଜରଗ୍ଗୱୋ ହୁତ୍ୱା ତାଦିସମେୱ ୱିପ୍ପକାରଂ ଅକାସି। ତତିୟଦିୱସେ ୱଙ୍କପାଦଂ ମନୁସ୍ସଉଭାୱଂ ନିମ୍ମିନିତ୍ୱା ପାଦେନ ପରିକସନ୍ତୋ ଅଗମାସି। ଥେରୋ ''ଏୱରୂପୋ ବୀଭଚ୍ଛପୁରିସୋ ସମନ୍ତା ଯୋଜନପ୍ପମାଣେସୁ ଗୋଚରଗାମେସୁ ନତ୍ଥି, ସିୟା ନୁ ଖୋ

ମାରୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ମାରୋସି ତ୍ୱ’’ନ୍ତି ଆହ। ‘‘ଆମ, ଭନ୍ତେ, ମାରୋମ୍ହି, ନ ଦାନି ତେ ୱଞ୍ଚେତୁଂ ଅସକ୍ଖି’’ନ୍ତି। ‘‘ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ତୟା ତଥାଗତୋ’’ତି? ‘‘ଆମ, ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ’’ତି। ‘‘ମାରୋ ନାମ ମହାନୁଭାୱୋ ହୋତି, ଇଙ୍ଘ ତାୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅତ୍ତଭାୱସଦିସଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ନିମ୍ମିନାହୀ’’ତି? ‘‘ନ ସକ୍କା, ଭନ୍ତେ, ତାଦିସଂ ରୂପଂ ନିମ୍ମିନିତୁଂ; ଅପିଚ ଖୋ ପନ ତଂସରିକ୍ଖକଂ ପତିରୂପକଂ ନିମ୍ମିନିସ୍ସାମୀ’’ତି ସକଭାୱଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧରୂପସଦିସେନ ଅତ୍ତଭାୱେନ ଅଟ୍ଠାସି । ଥେରୋ ମାରଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ତାୱ ସରାଗଦୋସମୋହୋ ଏୱଂ ସୋଭତି, କଥଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ନ ସୋଭତି ସବ୍ବସୋ ୱୀତରାଗଦୋସମୋହୋ’’ତି ବୁଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ପୀତିଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ମାରୋ ‘‘ୱଞ୍ଚିତୋମ୍ହି ତୟା, ଭନ୍ତେ’’ତି ଆହ। ଥେରୋପି ‘‘କିଂ ଅତ୍ଥି ଜରମାର, ତାଦିସଂ ୱଞ୍ଚେତୁ’’ନ୍ତି ଆହ। ଲୋକନ୍ତରୱିହାରେପି ଦତ୍ତୋ ନାମ ଦହରଭିକ୍ଖୁ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଓଦାତକସିଣଂ ପଟିଲଭି। ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିୟୋ ନିବ୍ବତ୍ତେସି। ତତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଫଲତ୍ତୟଂ ସଚ୍ଛାକାସି।

ପରଚିତ୍ତଂପସୀଦତୀତି ଏତ୍ଥ ଇମାନି ୱତ୍ଥୂନି – ତିସ୍ସୋ ନାମ ଦହରଭିକ୍ଖୁ ଜମ୍ବୁକୋଲଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ସଙ୍କାରଛଡ୍ଡନିଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱାୱ ଅଟ୍ଠାସି । ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ତିସ୍ସଦତ୍ତତ୍ଥେରୋ ନାମ ନାୱାତୋ ଓରୁୟ୍ହ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଭାୱିତଚିତ୍ତେନ ସମ୍ମଟ୍ଠଟ୍ଠାନନ୍ତି ଞତ୍ୱା ପଞ୍ଚସହସ୍ସଂ ପୁଚ୍ଛି, ଇତରୋ ସବ୍ବଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିମ୍ପି ୱିହାରେ ଥେରୋ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱତ୍ତଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦି। ଯୋନକୱିସୟତୋ ଚେତିୟୱନ୍ଦକା ଚତ୍ତାରୋ ଥେରା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ଦିସ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ଅପ୍ପୱିସିତ୍ୱା ଦ୍ୱାରେୟେୱ ଠତ୍ୱା ଏକୋ ଥେରୋ ଅଟ୍ଠ କପ୍ପେ ଅନୁସ୍ସରି, ଏକୋ ସୋଳସ, ଏକୋ ୱୀସତି, ଏକୋ ତିଂସ କପ୍ପେ ଅନୁସ୍ସରି।

ଦେୱତା ଅତ୍ତମନା ହୋନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ଇଦଂ ୱତ୍ଥୁ – ଏକସ୍ମିଂ କିର ୱିହାରେ ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଞ୍ଚ ବୋଧିୟଙ୍ଗଣଞ୍ଚ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ନହାୟିତୁଂ ଗତୋ। ଦେୱତା ‘‘ଇମସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ କତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଏୱଂ ୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ସମ୍ମଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ଭିକ୍ଖୁ ନତ୍ଥୀ’’ତି ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ପୁପ୍ଫହତ୍ଥା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଥେରୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘କତରଗାମୱାସିକାତ୍ଥା’’ତି ଆହ। ‘‘ଭନ୍ତେ, ଇଧେୱ ୱସାମ, ଇମସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ କତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଏୱଂ ୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ସମ୍ମଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ଭିକ୍ଖୁ ନତ୍ଥୀତି ତୁମ୍ହାକଂ, ଭନ୍ତେ, ୱତ୍ତେ ପସୀଦିତ୍ୱା ପୁପ୍ଫହତ୍ଥା ଠିତାମ୍ହା’’ତି ଦେୱତା ଆହଂସୁ।

ପାସାଦିକସଂୱତ୍ତନିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଇଦଂ ୱତ୍ଥୁ – ଏକଂ କିର ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତଂ ଅଭୟତ୍ଥେରଞ୍ଚ ଆରବ୍ଭ ଅୟଂ କଥା ଉଦପାଦି ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତୋ ପାସାଦିକୋ, ଅଭୟତ୍ଥେରୋତି ଉଭୋପି ନେ ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଓଲୋକେସ୍ସାମା’’ତି। ଞାତକା ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ମହାଚେତିୟଂ ୱନ୍ଦାପେସ୍ସାମାତି ଅଗମଂସୁ। ଥେରମାତାପି ପାସାଦିକଂ ଚୀୱରଂ କାରେତ୍ୱା ପୁତ୍ତସ୍ସ ପହିଣି, ‘‘ପୁତ୍ତୋ ମେ କେସେ ଛିନ୍ଦାପେତ୍ୱା ଇମଂ ଚୀୱରଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ମହାଚେତିୟଂ ୱନ୍ଦତୂ’’ତି। ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତୋ ଞାତିପରିୱୁତୋ ପାଚୀନଦ୍ୱାରେନ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ଆରୁଳ୍ହୋ, ଅଭୟତ୍ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଦକ୍ଖିଣଦ୍ୱାରେନ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ଆରୁହିତ୍ୱା ଚେତିୟଙ୍ଗଣେ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ଆହ – ‘‘କିଂ ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ମହଲ୍ଲକତ୍ଥେରସ୍ସ ସମ୍ମଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ କଚୱରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ମୟା ସଦ୍ଧିଂ ଯୁଗଗ୍ଗାହଂ ଗଣ୍ହାସୀ’’ତି। ଅତୀତତ୍ତଭାୱେ କିର ଅଭୟତ୍ଥେରୋ ମହଲ୍ଲକତ୍ଥେରୋ ନାମ ହୁତ୍ୱା ଗୋଚରଗାମେ ଚେତିୟଙ୍ଗଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜି, ଅମଚ୍ଚପୁତ୍ତୋ ମହାଉପାସକୋ ହୁତ୍ୱା ସମ୍ମଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ କଚୱରଂ ଗହେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେସି।

ସତ୍ଥୁସାସନଂ କତଂ ହୋତୀତି ଇଦଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନୱତ୍ତଂ ନାମ ବୁଦ୍ଧେହି ୱଣ୍ଣିତଂ, ତସ୍ମା ତଂ କରୋନ୍ତେନ ସତ୍ଥୁସାସନଂ କତଂ ହୋତି। ତତ୍ରିଦଂ ୱତ୍ଥୁ – ଆୟସ୍ମା କିର ସାରିପୁତ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ପବ୍ଭାରେ ଅସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ ନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ଭଗୱା ଆୱଜ୍ଜନ୍ତୋ ଥେରସ୍ସ ଅସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଆକାସେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ପୁରତୋ ଅସମ୍ମଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ ପାଦାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗଞ୍ଛି। ଥେରୋ ସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଭଗୱତୋ ପାଦାନି ଦିସ୍ୱା ବଲୱହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଜଣ୍ଣୁକେହି ପତିଟ୍ଠାୟ ‘‘ଅସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଭାୱଂ ୱତ ମେ ସତ୍ଥା ଅଞ୍ଞାସି, ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଦାନି ଚୋଦନଂ କାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ଦସବଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ଭଗୱା ‘‘କୁହିଂ ଗତୋସି, ସାରିପୁତ୍ତା’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ନ ପତିରୂପଂ ଦାନି ତେ ମୟ୍ହଂ ଅନନ୍ତରେ ଠାନେ ଠତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତସ୍ସ ଅସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସୀଦିତୁ’’ନ୍ତି ଆହ। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଥେରୋ ଗଣ୍ଠିକପଟିମୁଞ୍ଚନଟ୍ଠାନେପି ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ପାଦେନ କଚୱରଂ ୱିୟୂହିତ୍ୱାୱ ତିଟ୍ଠତି।

ଅତ୍ତନୋ ଭାସପରିୟନ୍ତଂ ନ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଏତ୍ତକଂ ସୁତ୍ତଂ ଉପଲବ୍ଭତି, ଏତ୍ତକୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ, ଏତ୍ତକଂ ସୁତ୍ତଞ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛୟଞ୍ଚ ୱକ୍ଖାମୀ’’ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ଭାସପରିୟନ୍ତଂ ନ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ଅୟଂ ଚୋଦକସ୍ସ ପୁରିମକଥା, ଅୟଂ ପଚ୍ଛିମକଥା, ଅୟଂ ଚୁଦିତକସ୍ସ ପୁରିମକଥା, ଅୟଂ ପଚ୍ଛିମକଥା, ଏତ୍ତକଂ ଗୟ୍ହୂପଗଂ, ଏତ୍ତକଂ ନ ଗୟ୍ହୂପଗ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପନ ପରସ୍ସ ଭାସପରିୟନ୍ତଂ ନ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାତି ନାମ। ଆପତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତୀତି ପାରାଜିକଂ ୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ୱାତି ସତ୍ତନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ନାନାକରଣଂ ନ ଜାନାତି। ମୂଲନ୍ତି ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିୟା ମୂଲାନି କାୟୋ ଚ ୱାଚା ଚ, ତାନି ନ ଜାନାତି। ସମୁଦୟନ୍ତି ଛ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନାନି ଆପତ୍ତିସମୁଦୟୋ ନାମ, ତାନି ନ ଜାନାତି। ପାରାଜିକାଦୀନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଜାନାତୀତିପି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ନିରୋଧନ୍ତି ଅୟଂ ଆପତ୍ତି ଦେସନାୟ ନିରୁଜ୍ଝତି, ୱୂପସମ୍ମତି, ଅୟଂ ୱୁଟ୍ଠାନେନାତି ଏୱଂ ଆପତ୍ତିନିରୋଧଂ ନ ଜାନାତି। ସତ୍ତ ସମଥେ ଅଜାନନ୍ତୋ ପନ

ଆପତ୍ତିନିରୋଧଗାମିନିପଟିପଦଂ ନ ଜାନାତି।

ଅଧିକରଣପଞ୍ଚକେ ଅଧିକରଣଂ ନାମ ଚତ୍ତାରି ଅଧିକରଣାନି। ଅଧିକରଣସ୍ସ ମୂଲଂ ନାମ ତେତ୍ତିଂସ ମୂଲାନି – ୱିୱାଦାଧିକରଣସ୍ସ ଦ୍ୱାଦସ ମୂଲାନି, ଅନୁୱାଦାଧିକରଣସ୍ସ ଚୁଦ୍ଦସ, ଆପତ୍ତାଧିକରଣସ୍ସ ଛ, କିଚ୍ଚାଧିକରଣସ୍ସ ଏକଂ; ତାନି ପରତୋ ଆୱି ଭୱିସ୍ସନ୍ତି। ଅଧିକରଣସମୁଦୟୋ ନାମ ଅଧିକରଣସମୁଟ୍ଠାନଂ। ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନି ନିସ୍ସାୟ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; ଅନୁୱାଦାଧିକରଣଂ ଚତସ୍ସୋ ୱିପତ୍ତିୟୋ; ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ସତ୍ତାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେ; କିଚ୍ଚାଧିକରଣଂ ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚାନୀତି ଇମଂ ୱିଭାଗଂ ନ ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ । ଅଧିକରଣନିରୋଧଂ ନ ଜାନାତୀତି ଧମ୍ମେନ ୱିନୟେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ ମୂଲାମୂଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛୟସମତ୍ଥଂ ପାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି ; ''ଇଦଂ ଅଧିକରଣଂ ଦ୍ୱୀହି, ଇଦଂ ଚତୂହି, ଇଦଂ ତୀହି ଇଦଂ ଏକେନ ସମଥେନ ସମ୍ମତୀ''ତି ଏୱଂ ସତ୍ତ ସମଥେ ଅଜାନନ୍ତୋ ପନ ଅଧିକରଣନିରୋଧଗାମିନିପଟିପଦଂ ନ ଜାନାତି ନାମ। ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଜାନାତୀତି ''ଇଦଂ ପାରାଜିକସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ, ଇଦଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସା''ତି ଏୱଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଜାନାତି। ନିଦାନନ୍ତି ''ସତ୍ତନ୍ନଂ ନିଦାନାନଂ ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଏତ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଇଦଂ ଏତ୍ଥା''ତି ନ ଜାନାତି। ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତୀତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ପଠମପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତି। ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିନ୍ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତି। ଅନୁସନ୍ଧିୱଚନପଥନ୍ତି କଥାନୁସନ୍ଧି-ୱିନିଚ୍ଛୟାନୁସନ୍ଧିୱସେନ ୱତ୍ତୁଂ ନ ଜାନାତି। ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତୀତି ସଙ୍ଖେନ ସଙ୍ଗଂ ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତି। ଞତ୍ତିୟା କରଣଂ ନ ଜାନାତୀତି ଞତ୍ତିକିଚ୍ଚଂ ନ ଜାନାତି, ଓସାରଣାଦୀସୁ ନୱସୁ ଠାନେସୁ ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ନାମ ହୋତି, ଞତ୍ତିଦୁତିୟଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେସୁ ଞତ୍ତିୟା କମ୍ମପ୍ପତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତୀତି ନ ଜାନାତି। ନ ପୁବ୍ବକୁସଲୋ ହୋତି ନ ଅପରକୁସଲୋତି ପୁବ୍ବେ କଥେତବ୍ବଞ୍ଚ ପଚ୍ଛା କଥେତବ୍ବଞ୍ଚ ନ ଜାନାତି, ଞତ୍ତି ନାମ ପୁବ୍ବେ ଠପେତବ୍ବା, ପଚ୍ଛା ନ ଠପେତବ୍ବାତିପି ନ ଜାନାତି। ଅକାଲଞ୍ଞୂ ଚ ହୋତୀତି କାଲଂ ନ ଜାନାତି, ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋ ଅୟାଚିତୋ ଭାସତି, ଞତ୍ତିକାଲମ୍ପି ଞତ୍ତିଖେତ୍ତମ୍ପି ଞତ୍ତିଓକାସମ୍ପି ନ ଜାନାତି।

ମନ୍ଦତ୍ତା ମୋମୂହତ୍ତାତି କେୱଲଂ ଅଞ୍ଞାଣେନ ମୋମୂହଭାୱେନ ଧୁତଙ୍ଗେ ଆନିସଂସଂ ଅଜାନିତ୍ୱା। ପାପିଚ୍ଛୋତି ତେନ ଅରଞ୍ଞତ୍ତାସେନ ପଚ୍ଚୟଲାଭଂ ପତ୍ଥୟମାନୋ। ପୱିୱେକନ୍ତି କାୟଚିତ୍ତୌପଧିୱିୱେକଂ। ଇଦମତ୍ଥିତନ୍ତି ଇମାୟ କଲ୍ୟାଣାୟ ପଟିପତ୍ତିୟା ଅତ୍ଥୋ ଏତସ୍ସାତି ଇଦମତ୍ଥି, ଇଦମତ୍ଥିନୋ ଭାୱୋ ଇଦମତ୍ଥିତା; ତଂ ଇଦମତ୍ଥିତଂୟେୱ ନିସ୍ସାୟ ନ ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି ଲୋକାମିସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉପୋସଥଂ ନ ଜାନାତୀତି ନୱୱିଧଂ ଉପୋସଥଂ ନ ଜାନାତି। ଉପୋସଥକମ୍ମନ୍ତି ଅଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗାଦିଭେଦଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଉପୋସଥକମ୍ମଂ ନ ଜାନାତି। ପାତିମୋକ୍ଖନ୍ତି ଦ୍ୱେ ମାତିକା ନ ଜାନାତି। ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସନ୍ତି ସବ୍ବମ୍ପି ନୱୱିଧଂ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସଂ ନ ଜାନାତି। ପୱାରଣନ୍ତି ନୱୱିଧଂ ପୱାରଣଂ ନ ଜାନାତି। ପୱାରଣାକମ୍ମଂ ଉପୋସଥକମ୍ମସଦିସମେୱ।

ଅପାସାଦିକପଞ୍ଚକେ – ଅପାସାଦିକନ୍ତି କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦି ଅକୁସଲକମ୍ମଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ପାସାଦିକନ୍ତି କାୟସୁଚରିତାଦି କୁସଲକମ୍ମଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଅତିୱେଲନ୍ତି ୱେଲଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ବହୁତରଂ କାଲଂ କୁଲେସୁ ଅପ୍ପଂ ୱିହାରେତି ଅତ୍ଥୋ। ଓତାରୋତି କିଲେସାନଂ ଅନ୍ତୋ ଓତରଣଂ। ସଂକିଲିଟ୍ଠନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାପତ୍ତିକାୟସଂସଗ୍ଗାଦିଭେଦଂ । ୱିସୁଦ୍ଧିପଞ୍ଚକେପୱାରଣାଗ୍ଗହଣେନ ନୱୱିଧାପି ପୱାରଣା ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ପଞ୍ଚକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଛକ୍କୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୬। ଛକ୍କେସୁ – ଛ ସାମୀଚିୟୋତି ''ସୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅନବ୍ଭିତୋ, ତେ ଚ ଭିକ୍ଖୂ ଗାରୟ୍ହା, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି'', ''ୟୁଞ୍ଜନ୍ତାୟସ୍ମନ୍ତୋ ସକଂ, ମା ୱୋ ସକଂ ୱିନସ୍ସାତି ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି'', ''ଅୟଂ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ପତ୍ତୋ ୟାୱ ଭେଦନାୟ ଧାରେତବ୍ବୋତି ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି'', ''ତତୋ ନୀହରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଭଜିତବ୍ବଂ, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି'', ''ଅଞ୍ଞାତବ୍ବଂ ପରିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ପରିପଞ୍ହିତବ୍ବଂ, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି'', ''ୟସ୍ସ ଭୱିସ୍ସତି ସୋ ହରିସ୍ସତୀତି ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚୀ''ତି ଇମା ଭିକ୍ଖୁପାତିମୋକ୍ଖେୟେୱ ଛ ସାମୀଚିୟୋ। ଛ ଛେଦନକାତି ପଞ୍ଚକେ ୱୁତ୍ତା ପଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉଦକସାଟିକାୟ ସଦ୍ଧିଂ ଛ। ଛହାକାରେହୀତି ଅଲଜ୍ଜିତା ଅଞ୍ଞାଣତା କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତା ଅକପ୍ପିୟେ କପ୍ପିୟସଞ୍ଞିତା କପ୍ପିୟେ ଅକପ୍ପିୟସଞ୍ଞିତା ସତିସମ୍ମୋସାତି। ତତ୍ଥ ଏକରତ୍ତଛାରତ୍ତସତ୍ତାହାତିକ୍କମାଦୀସୁ ଆପତ୍ତିଂ ସତିସମ୍ମୋସେନ ଆପଜ୍ଜତି। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ଛ ଆନିସଂସା ୱିନୟଧରେତି ପଞ୍ଚକେ ୱୁତ୍ତା ପଞ୍ଚ ତସ୍ସାଧେୟ୍ୟୋ ଉପୋସଥୋତି ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ଛ।

ଛ ପରମାନୀତି ''ଦସାହପରମଂ ଅତିରେକଚୀୱରଂ ଧାରେତବ୍ବଂ, ମାସପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତଂ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ, ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତତୋ ଚୀୱରଂ ସାଦିତବ୍ବଂ, ଛକ୍ଖତ୍ତୁପରମଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଠାତବ୍ବଂ, ନୱଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ସନ୍ଥତଂ କାରାପେତ୍ୱା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଧାରେତବ୍ବଂ

ଛଙ୍ଗସ୍ସପରମତା ଧାରେତଙ୍ଗଂ, ତିଯୋଜନପରମଂ ସହତ୍ଥା ଧାରେତଙ୍ଗାନି, ଦସାହପରମଂ ଅତିରେକପତ୍ତୋ ଧାରେତଙ୍ଗୋ, ସତ୍ତାହପରମଂ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତଙ୍ଗାନି, ଛାରତ୍ତପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେନ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସିତଙ୍ଗଂ, ଚତୁକ୍କଂସପରମଂ, ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟକଂସପରମଂ, ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପଙ୍ଗପରମଂ ଆଦାତଙ୍ଗଂ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପରମଂ ମଞ୍ଚପଟିପାଦକଂ , ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପରମଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠ''ନ୍ତି ଇମାନି ଚୁଦ୍ଦସ ପରମାନି। ତତ୍ଥ ପଠମାନି ଛ ଏକଂ ଛଙ୍କଂ, ତତୋ ଏକଂ ଅପନେତ୍ୱା ସେସେସୁ ଏକେକଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱାତିଆଦିନା ନୟେନ ଅଞ୍ଞାନିପି ଛଙ୍କାନି କାତଙ୍ଗାନି।

ଛଆପତ୍ତିଯୋତି ତୀଣି ଛଙ୍କାନି ଅନ୍ତରପେୟ୍ୟାଲେ ୱୁତ୍ତାନି। ଛ କମ୍ମାନୀତି ତଜ୍ଜନୀୟ-ନିୟସ୍ସ-ପଙ୍ଗାଜନୀୟ-ପଟିସାରଣୀୟାନି ଚତ୍ତାରି, ଆପତ୍ତିୟା ଅଦସ୍ସନେ ଚ ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ଚ ୱୁତ୍ତଦ୍ୱୟମ୍ପି ଏକଂ, ପାପିକାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଏକନ୍ତି ଛ। ନହାନେତି ଓରେନଡ୍ଢମାସଂ ନହାନେ; ୱିପ୍ପକତଚୀୱରାଦିଛଙ୍କଦ୍ୱୟଂ କଥିନକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। ସେସଂ ସଙ୍ଗତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଛଙ୍କୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସତ୍ତକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୭। ସତ୍ତକେସୁ – ସତ୍ତ ସାମୀଚିୟୋତି ପୁଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତେସୁ ଛସୁ ''ସା ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନବ୍ଭିତା, ତା ଚ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଗାରୟ୍ହା, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚୀ''ତି ଇମଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସତ୍ତ ୱେଦିତଙ୍ଗା। ସତ୍ତ ଅଧମ୍ମିକା ପଟିଞ୍ଞାତକରଣାତି ''ଭିକ୍ଖୁ ପାରାଜିକଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ହୋତି, ପାରାଜିକେନ ଚୋଦିୟମାନୋ 'ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋମ୍ହୀ'ତି ପଟିଜାନାତି, ତଂ ସଙ୍ଘୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ କାରେତି, ଅଧମ୍ମିକଂ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣ''ନ୍ତି ଏୱଂ ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ଧମ୍ମିକାପି ତତ୍ଥେୱ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ସତ୍ତନ୍ନଂ ଅନାପତ୍ତି ସତ୍ତାହକରଣୀୟେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ୱସ୍ସୂପନାୟିକକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତଂ । ସତ୍ତାନିସଂସା ୱିନୟଧରେତି ''ତସ୍ସାଧେୟ୍ୟୋ ଉପୋସଥୋ ପୱାରଣା''ତି ଇମେହି ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚକେ ୱୁତ୍ତା ପଞ୍ଚ ସତ୍ତ ହୋନ୍ତି। ସତ୍ତ ପରମାନୀତି ଛଙ୍କେ ୱୁତ୍ତାନିଯେୱ ସତ୍ତକୱସେନ ଯୋଜେତଙ୍ଗାନି। କତଚୀୱରନ୍ତିଆଦୀନି ଦ୍ୱେ ସତ୍ତକାନି କଥିନକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି।

ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ନ ହୋତି ଆପତ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗା, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ହୋତି ଆପତ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗା, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ହୋତି ଆପତ୍ତି ପଟିକାତଙ୍ଗାତି ଇମାନି ତୀଣି ସତ୍ତକାନି, ଦ୍ୱେ ଅଧମ୍ମିକାନି, ଏକଂ ଧମ୍ମିକଂ; ତାନି ତୀଣିପି ଚମ୍ପେୟ୍ୟକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି। ଅସଦ୍ଧମ୍ମାତି ଅସତଂ ଧମ୍ମା, ଅସନ୍ତୋ ୱା ଧମ୍ମା; ଅସୋଭନା ହୀନା ଲାମକାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦ୍ଧମ୍ମାତି ସତଂ ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ଧମ୍ମା; ସନ୍ତୋ ୱା ଧମ୍ମା ସୁନ୍ଦରା ଉତ୍ତମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସଙ୍ଗତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସତ୍ତକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଅଟ୍ଠକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୮। ଅଟ୍ଠକେସୁ – ଅଟ୍ଠାନିସଂସେତି ''ନ ମୟଂ ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମ, ୱିନା ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନା ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମ, ନ ମୟଂ ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ପୱାରେସ୍ସାମ, ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମ, ଆସନେ ନିସୀଦିସ୍ସାମ, ଯାଗୁପାନେ ନିସୀଦିସ୍ସାମ, ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ନିସୀଦିସ୍ସାମ, ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ୱସିସ୍ସାମ, ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ଅଭିୱାଦନଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମ, ୱିନା ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନା କରିସ୍ସାମା''ତି ଏୱଂ କୋସମ୍ବକକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତେ ଆନିସଂସେ। ଦୁତିୟଅଟ୍ଠକେପି ଏସେୱ ନୟୋ, ତମ୍ପି ହି ଏୱମେୱ କୋସମ୍ବକକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅଟ୍ଠ ଯାୱତତିୟକାତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ତେରସକେ ଚତ୍ତାରୋ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସତ୍ତରସକେ ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣା ଚତ୍ତାରୋତି ଅଟ୍ଠ। ଅଟ୍ଠହାକାରେହି କୁଲାନି ଦୂସେତୀତି କୁଲାନି ଦୂସେତି ପୁପ୍ଫେନ ୱା ଫଲେନ ୱା ଚୁଣ୍ଣେନ ୱା ମତ୍ତିକାୟ ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠେନ ୱା ୱେଳୁୟା ୱା ୱେଜ୍ଜିକାୟ ୱା ଜଙ୍ଘପେସନିକେନ ୱାତି ଇମେହି ଅଟ୍ଠହି। ଅଟ୍ଠ ମାତିକା ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକେ, ଅପରା ଅଟ୍ଠ କଥିନକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତା। ଅଟ୍ଠହି ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହୀତି ଲାଭେନ ଅଲାଭେନ ଯସେନ ଅୟସେନ ସକ୍କାରେନ ଅସକ୍କାରେନ ପାପିଚ୍ଛତାୟ ପାପମିତ୍ତତାୟ। ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମା ନାମ ଲାଭେ ସାରାଗୋ, ଅଲାଭେ ପଟିୱିରୋଧୋ; ଏୱଂ ଯସେ ଅୟସେ, ପସଂସାୟ ନିନ୍ଦାୟ, ସୁଖେ ସାରାଗୋ, ଦୁକ୍ଖେ ପଟିୱିରୋଧୋତି। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମୁସାୱାଦୋତି ''ୱିନିଧାୟ ସଞ୍ଞ''ନ୍ତି ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ପାଳିୟଂ ଆଗତେହି ସତ୍ତହୀତି ଅଟ୍ଠହି ଅଙ୍ଗେହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ।

ଅଟ୍ଠ ଉପୋସଥଙ୍ଗାନୀତି –

''ପାଣଂ ନ ହନେ ନ ଚାଦିନ୍ନମାଦିୟେ,

ମୁସା ନ ଭାସେ ନ ଚ ମଜ୍ଜପୋ ସିଯା;

ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ୱିରମେୟ୍ୟ ମେଥୁନା,

ରତ୍ତିଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ୱିକାଲଭୋଜନଂ।

‘‘ମାଲଂ ନ ଧାରେ ନ ଚ ଗନ୍ଧମାଚରେ,

ମଞ୍ଚେ ଛମାଯଂୱ ସଯେଥ ସନ୍ଥତେ;

ଏତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମାହୁପୋସଥଂ,

ବୁଦ୍ଧେନ ଦୁକ୍ଖନ୍ତଗୁନା ପକାସିତ’’ନ୍ତି। (ଅ। ନି। ୩।୭୧);

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନି ଅଟ୍ଠ। ଅଟ୍ଠ ଦୂତେୟ୍ୟଙ୍ଗାନୀତି ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୋତା ଚ ହୋତି ସାୱେତା ଚା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ସଙ୍ଘଭେଦକେ ୱୁତ୍ତାନି। ତିତ୍ଥିଯୱତ୍ତାନି ମହାଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି। ଅନତିରିତ୍ତା ଚ ଅତିରିତ୍ତା ଚ ପୱାରଣାସିକ୍ଖାପଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ୱୁଡ୍ଢଭିକ୍ଖୁନୀନଂ, ଆସନମ୍ପି ତାସଂଯେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ଉପାସିକାତି ୱିସାଖା। ଅଟ୍ଠାନିସଂସା ୱିନଯଧରେତି ପଞ୍ଚକେ ୱୁତ୍ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ‘‘ତସ୍ସାଧେୟ୍ୟୋ ଉପୋସଥୋ, ପୱାରଣା, ସଙ୍ଘକମ୍ମ’’ନ୍ତି ଇମେ ତଯୋ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ୱେଦିତବ୍ବା। ଅଟ୍ଠ ପରମାନୀତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତପରମାନେୱ ଅଟ୍ଠକୱସେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଅଟ୍ଠସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ନ ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉପୋସଥୋ ଠପେତବ୍ବୋ, ନ ପୱାରଣା ଠପେତବ୍ବା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଅଟ୍ଠକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନୱକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୨୯। ନୱକେସୁ – ନୱ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନୀତି ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ’’ତିଆଦୀନି ନୱ। ନୱ ଆଘାତପଟିୱିନଯାତି ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭାତି ଆଘାତଂ ପଟିୱିନେତୀ’’ତିଆଦୀନି ନୱ। ନୱ ୱିନୀତୱତ୍ଥୂନୀତି ନୱହି ଆଘାତୱତ୍ଥୂହି ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ସେତୁଘାତୋ। ନୱହି ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତୀତି ‘‘ନୱନ୍ନଂ ୱା, ଉପାଲି, ଅତିରେକନୱନ୍ନଂ ୱା ସଙ୍ଘରାଜି ଚେୱ ହୋତି ସଙ୍ଘଭେଦୋ ଚା’’ତି। ନୱ ପରମାନୀତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତପରମାନେୱ ନୱକୱସେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବାନି। ନୱ ତଣ୍ହାମୂଲକା ନାମ ତଣ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଯେସନା, ପରିଯେସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଲାଭୋ, ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଛନ୍ଦରାଗୋ, ଛନ୍ଦରାଗଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ, ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଗ୍ଗହୋ, ପରିଗ୍ଗହଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଚ୍ଛରିଯଂ, ମଚ୍ଛରିଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆରକ୍ଖା, ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ ଦଣ୍ଡାଦାନସତ୍ଥାଦାନକଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂପେସୁଞ୍ଞମୁସାୱାଦା। ନୱ ୱିଧମାନାତି ‘‘ସେୟ୍ୟସ୍ସ ସେୟ୍ୟୋହମସ୍ମୀ’’ତିମାନାଦଯୋ। ନୱ ଚୀୱରାନୀତି ତିଚୀୱରନ୍ତି ୱା ୱସ୍ସିକସାଟିକାତି ୱାତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତାନି। ନ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବାନୀତି ଅଧିଟ୍ଠିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବାନି । ନୱ ଅଧମ୍ମିକାନି ଦାନାନୀତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତଂ ଅଞ୍ଞସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ୱା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେତି, ଚେତିଯସ୍ସ ପରିଣତଂ ଅଞ୍ଞଚେତିଯସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେତି , ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣତଂ ଅଞ୍ଞପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେତୀତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନି।

ନୱ ପଟିଗ୍ଗହପରିଭୋଗାତି ଏତେସଂଯେୱ ଦାନାନଂ ପଟିଗ୍ଗହା ଚ ପରିଭୋଗା ଚ। ତୀଣି ଧମ୍ମିକାନି ଦାନାନୀତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ଦେତି, ଚେତିଯସ୍ସ ନିନ୍ନଂ ଚେତିଯସ୍ସେୱ, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ନିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସେୱ ଦେତୀତି ଇମାନି ତୀଣି। ପଟିଗ୍ଗହପଟିଭୋଗାପି ତେସଂଯେୱ ପଟିଗ୍ଗହା ଚ ପରିଭୋଗା ଚ। ନୱ ଅଧମ୍ମିକା ସଞ୍ଞତ୍ତିଯୋତି ଅଧମ୍ମୱାଦିପୁଗ୍ଗଲୋ, ଅଧମ୍ମୱାଦିସମ୍ବହୁଲା, ଅଧମ୍ମୱାଦିସଙ୍ଘୋତି ଏୱଂ ତୀଣି ତିକାନି ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି। ଧମ୍ମିକା ସଞ୍ଞତ୍ତିଯୋପି ଧମ୍ମୱାଦୀ ପୁଗ୍ଗଲୋତିଆଦିନା ନଯେନ ତତ୍ଥେୱ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଦ୍ୱେ ନୱକାନି ଓୱାଦୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦନିଦ୍ଦେସେ ପାଚିତ୍ତିଯୱସେନ ୱୁତ୍ତାନି। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଦ୍ୱେ ନୱକାନି ତତ୍ଥେୱ ଦୁକ୍କଟୱସେନ ୱୁତ୍ତାନି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ନୱକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଦସକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୩୦। ଦସକେସୁ – ଦସ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନୀତି ନୱକେସୁ ୱୁତ୍ତାନି ନୱ “ଅଟ୍ଠାନେ ୱା ପନ ଆଘାତୋ ଜାଯତୀ”ତି ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ଦସ ହୋନ୍ତି। ଆଘାତପଟିୱିନଯାପି ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତା ନୱ “ଅଟ୍ଠାନେ ୱା ପନ ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭାତି ଆଘାତଂ ପଟିୱିନେତୀ”ତି ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ଦସ ୱେଦିତବ୍ବା। ଦସ ୱିନୀତୱତ୍ଥୂନୀତି ଦସହି ଆଘାତୱତ୍ଥୂହି ୱିରତିସଙ୍ଖାତାନି ଦସ। ଦସୱତ୍ଥୁକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀତି “ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନ”ନ୍ତିଆଦିୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବା, “ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନ”ନ୍ତିଆଦିୱସେନ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, “ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ”ତିଆଦିନା ୱସେନ ପନ ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକା ଦିଟ୍ଠି ୱେଦିତବ୍ବା। ଦସ ମିଚ୍ଛତ୍ତାତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଆଦଯୋ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପରିଯୋସାନା, ୱିପରୀତା ସମ୍ମତ୍ତା। ସଲାକଗ୍ଗାହା ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା।

ଦସହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉବ୍ବାହିକାଯ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋତି “ସୀଲୱା ହୋତୀ”ତିଆଦିନା ନଯେନ ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତେହି ଦସହି। ଦସ ଆଦୀନୱା ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ ରାଜସିକ୍ଖାପଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ଦସ ଦାନୱତ୍ଥୂନୀତି ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲା ଗନ୍ଧଂ ୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥଂ ପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ଦସ ରତନାନୀତି ମୁତ୍ତାମଣିୱେଳୁରିଯାଦୀନି। ଦସ ପଂସୁକୂଲାନୀତି ସୋସାନିକଂ, ପାପଣିକଂ , ଉନ୍ଦୂରକ୍ଖାଯିତଂ, ଉପଚିକକ୍ଖାଯିତଂ, ଅଗ୍ଗିଦଡ୍ଢଂ, ଗୋଖାଯିତଂ, ଅଜିକକ୍ଖାଯିତଂ, ଥୂପଚୀୱରଂ, ଆଭିସେକିଯଂ, ଭତପଟିଯାଭତନ୍ତି ଏତେସୁ ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ କାତବ୍ବଂ। ଦସ ଚୀୱରଧାରଣାତି “ସବ୍ବନୀଲକାନି ଚୀୱରାନି ଧାରେନ୍ତୀ”ତି ୱୁତ୍ତୱସେନ ଦସାତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ “ନୱସୁ କପ୍ପିଯଚୀୱରେସୁ ଉଦକସାଟିକଂ ୱା ସଙ୍କଚ୍ଚିକଂ ୱା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦସା”ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଅୱନ୍ଦନୀଯପୁଗ୍ଗଲା ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ଦସ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂନି ଓମସୱାଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି। ଦସ ଆକାରା ପେସୁଞ୍ଞସିକ୍ଖାପଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ଦସ ସେନାସନାନୀତି ମଞ୍ଚୋ, ପୀଠଂ, ଭିସି, ବିମ୍ବୋହନଂ, ଚିମିଲିକା, ଉତ୍ତରତ୍ଥରଣଂ, ତଟ୍ଟିକା, ଚମ୍ମଖଣ୍ଡୋ, ନିସୀଦନଂ, ତିଣସନ୍ଥାରୋ, ପଣ୍ଣସନ୍ଥାରୋତି। ଦସ ୱରାନି ଯାଚିଂସୂତି ୱିସାଖା ଅଟ୍ଠ, ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜା ଏକଂ, ଜୀୱକୋ ଏକଂ। ଯାଗୁଆନିସଂସା ଚ ଅକପ୍ପିଯମଂସାନି ଚ ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଦସକୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଏକାଦସକୱାରୱଣ୍ଣନା

୩୩୧। ଏକାଦସକେସୁ – ଏକାଦସାତି ପଣ୍ଡକାଦଯୋ ଏକାଦସ। ଏକାଦସ ପାଦୁକାତି ଦସ ରତନମଯା, ଏକା କଟ୍ଠପାଦୁକା। ତିଣପାଦୁକମୁଞ୍ଜପାଦୁକପଜ୍ଜପାଦୁକାଦଯୋ ପନ କଟ୍ଠପାଦୁକସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଏକାଦସ ପତ୍ତାତି ତମ୍ବଲୋହମଯେନ ୱା ଦାରୁମଯେନ ୱା ସଦ୍ଧିଂ ଦସ ରତନମଯା। ଏକାଦସ ଚୀୱରାନୀତି ସବ୍ବନୀଲକାଦୀନି ଏକାଦସ। ଯାୱତତିଯକାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ, ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଅଟ୍ଠ, ଅରିଟ୍ଠୋ, ଚଣ୍ଡକାଳୀତି। ଏକାଦସ ଅନ୍ତରାଯିକା ନାମ “ନସି ଅନିମିତ୍ତା”ତି ଆଦଯୋ। ଏକାଦସଚୀୱରାନି ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବାନୀତି ତିଚୀୱରଂ, ୱସ୍ସିକସାଟିକା, ନିସୀଦନଂ, ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ, କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି, ମୁଖପୁଞ୍ଛନଚୋଳଂ, ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଂ, ଉଦକସାଟିକା, ସଙ୍କଚ୍ଚିକାତି। ନ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବାନୀତି ଏତାନେୱ ଅଧିଟ୍ଠିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବାନି। ଗଣ୍ଠିକା ଚ ୱିଧା ଚ ସୁତ୍ତମଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକାଦସ ହୋନ୍ତି, ତେ ସବ୍ବେ ଖୁଦ୍ଦକକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ପଥୱିଯୋ ପଥୱିସିକ୍ଖାପଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ନିସ୍ସଯପଟିପସ୍ସଦ୍ଧିଯୋ ଉପଜ୍ଝାଯମ୍ହା ପଞ୍ଚ, ଆଚରିଯମ୍ହା ଛ; ଏୱଂ ଏକାଦସ। ଅୱନ୍ଦିଯପୁଗ୍ଗଲା ନଗ୍ଗେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକାଦସ, ତେ ସବ୍ବେ ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା । ଏକାଦସ ପରମାନି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତେସୁ ଚୁଦ୍ଦସସୁ ଏକାଦସକୱସେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏକାଦସ ୱରାନୀତି ମହାପଜାପତିଯା ଯାଚିତୱରେନ ସଦ୍ଧିଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତାନି ଦସ। ଏକାଦସ ସୀମାଦୋସାତି “ଅତିଖୁଦ୍ଦକଂ ସୀମଂ ସମ୍ମନ୍ନନ୍ତୀ”ତିଆଦିନା ନଯେନ କମ୍ମୱଗ୍ଗେ ଆଗମିସ୍ସନ୍ତି।

ଅକ୍କୋସକପରିଭାସକେ ପୁଗ୍ଗଲେ ଏକାଦସାଦୀନୱା ନାମ “ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସକୋ ପରିଭାସକୋ ଅରିଯୂପୱାଦୀ, ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଏକାଦସନ୍ନଂ ବ୍ଯସନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ଯସନଂ ନ ନିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। କତମେସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ? ଅନଧିଗତଂ ନାଧିଗଚ୍ଛତି, ଅଧିଗତା ପରିହାଯତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନ ୱୋଦାଯନ୍ତି, ସଦ୍ଧମ୍ମେସୁ ୱା ଅଧିମାନିକୋ ହୋତି, ଅନଭିରତୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି, ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ସିକ୍ଖଂ ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ହୀନାଯାୱତ୍ତତି, ଗାଳ୍ହଂ ୱା ରୋଗାତଙ୍କଂ ଫୁସତି, ଉମ୍ମାଦଂ ୱା ପାପୁଣାତି ଚିତ୍ତକ୍ଖେପଂ ୱା, ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଂ କରୋତି, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରମ୍ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ”ତି (ଅ॰ ନି॰ ୧୧.୬)। ଏତ୍ଥ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମୋତି ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ।

ଆସେଵିତାଯାତି ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସେଵିତାଯ। ଭାଵିତାଯାତି ନିପ୍ଫାଦିତାଯ ଵଡ୍ଢିତାଯ

ଵା। ବହୁଲୀକତାଯାତି ପୁନପ୍ପୁନଂ କତାଯ। ଯାନୀକତାଯାତି ସୁଯୁତ୍ତଯାନସଦିସାଯ କତାଯ। ଵତ୍ଥୁକତାଯାତି ଯଥା ପତିଟ୍ଠା ହୋତି; ଏଵଂ କତାଯ। ଅନୁଟ୍ଠିତାଯାତି ଅନୁ ଅନୁ ପଵତ୍ତିତାଯ; ନିଚ୍ଚାଧିଟ୍ଠିତାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିଚିତାଯାତି ସମନ୍ତତୋ ଚିତାଯ; ସବ୍ବଦିସାସୁ ଚିତାଯ ଆଚିତାଯ ଭାଵିତାଯ ଅଭିଵଡ୍ଢିତାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁସମାରଦ୍ଧାଯାତି ସୁଟ୍ଠୁ ସମାରଦ୍ଧାଯ; ଵସୀଭାଵଂ ଉପନୀତାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ପାପକଂ ସୁପିନନ୍ତି ପାପକମେଵ ନ ପସ୍ସତି, ଭଦ୍ରକଂ ପନ ଵୁଡ୍ଢିକାରଣଭୂତଂ ପସ୍ସତି। ଦେଵତା ରକ୍ଖନ୍ତୀତି ଆରକ୍ଖଦେଵତା ଧମ୍ମିକଂ ରକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେନ୍ତି। ତୁଵଟଂ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତୀତି ଖିପ୍ପଂ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି। ଉତ୍ତରି ଅପ୍ପଟିଵିଜ୍ଝନ୍ତୋତି ମେତ୍ତାଝାନତୋ ଉତ୍ତରିଂ ଅରହତ୍ତଂ ଅସଚ୍ଛିକରୋନ୍ତୋ ସେଖୋ ଵା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଵା ହୁତ୍ଵା କାଲଂ କରୋନ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ହୋତି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵାତି।

ଏକାଦସକଵାରଵଣ୍ଣନା ପରିଯୋସାନା

ଏକୁତ୍ତରିକଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଉପୋସଥାଦିପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନା

୩୩୨. ‘‘ଉପୋସଥକମ୍ମସ୍ସ କୋ ଆଦୀ’’ତିଆଦୀନଂ ପୁଚ୍ଛାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ସାମଗ୍ଗୀ ଆଦୀତି ‘‘ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ସୀମଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆହରିତ୍ୱା ସନ୍ନିପତିତାନଂ କାଯସାମଗ୍ଗୀ ଆଦି. କିରିଯା ମଜ୍ଝେତି ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ପାତିମୋକ୍ଖଓସାରଣକିରିଯା ମଜ୍ଝେ. ନିଟ୍ଠାନଂ ପରିଯୋସାନନ୍ତି ‘‘ତତ୍ଥ ସବ୍ବେହେୱ ସମଗ୍ଗେହି ସମ୍ମୋଦମାନେହି ଅୱିୱଦମାନେହି ସିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ପାତିମୋକ୍ଖନିଟ୍ଠାନଂ ପରିଯୋସାନଂ. ପୱାରଣାକମ୍ମସ୍ସ ସାମଗ୍ଗୀ ଆଦୀତି ‘‘ପୱାରଣଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ସୀମଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଛନ୍ଦପୱାରଣଂ ଆହରିତ୍ୱା ସନ୍ନିପତିତାନଂ କାଯସାମଗ୍ଗୀ ଆଦି. କିରିଯା ମଜ୍ଝେତି ପୱାରଣାଞତ୍ତି ଚ ପୱାରଣାକଥା ଚ ମଜ୍ଝେ, ସଙ୍ଘନୱକସ୍ସ ‘‘ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଚନଂ ପରିଯୋସାନଂ. ତଜ୍ଜନୀଯକମ୍ମାଦୀସୁ ୱତ୍ଥୁ ନାମ ଯେନ ୱତ୍ଥୁନା କମ୍ମାରହୋ ହୋତି, ତଂ ୱତ୍ଥୁ. ପୁଗ୍ଗଲୋତି ଯେନ ତଂ ୱତ୍ଥୁ କତଂ, ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ. କମ୍ମୱାଚା ପରିଯୋସାନନ୍ତି ‘‘କତଂ ସଙ୍ଘେନ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଜ୍ଜନୀଯକମ୍ମଂ, ଖମତି ସଙ୍ଘସ୍ସ, ତସ୍ମା ତୁଣ୍ହୀ, ଏୱମେତଂ ଧାରଯାମୀ’’ତି ଏୱଂ ତସ୍ସା ତସ୍ସା କମ୍ମୱାଚାଯ ଅୱସାନୱଚନଂ ପରିଯୋସାନଂ. ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି

ଉପୋସଥାଦିପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା.

ଅତ୍ଥୱସପକରଣୱଣ୍ଣନା

୩୩୪. ଅତ୍ଥୱସପକରଣେ – ଦସ ଅତ୍ଥୱସେତିଆଦୀସୁ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ତଂ ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନାଯମେୱ ୱୁତ୍ତଂ. ଯଂ ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁ ତଂ ସଙ୍ଘଫାସୂତିଆଦୀସୁ ଉପରିମଂ ଉପରିମଂ ପଦଂ ହେଟ୍ଠିମସ୍ସ ହେଟ୍ଠିମସ୍ସ ପଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ.

ଅତ୍ଥସତଂଧମ୍ମସତନ୍ତିଆଦିମ୍ହି ପନ ଯଦେତଂ ଦସସୁ ପଦେସୁ ଏକେକଂ ମୂଲଂ କତ୍ୱା ଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯୋଜନାଯ ପଦସତଂ ୱୁତ୍ତଂ. ତତ୍ଥ ପଚ୍ଛିମସ୍ସ ପଚ୍ଛିମସ୍ସ ପଦସ୍ସ ୱସେନ ଅତ୍ଥସତଂ ପୁରିମସ୍ସ ପୁରିମସ୍ସ ୱସେନ ଧମ୍ମସତଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ. ଅଥ ୱା ଯେ ଦସ ଅତ୍ଥୱସେ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତେନ ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଯେ ପୁବ୍ବେ ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନାଯଂ ‘‘ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁତା ନାମ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସୁଟ୍ଠୁଭାୱୋ ‘ସୁଟ୍ଠୁ ଦେୱା’ତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ୱିଯ ‘ସୁଟ୍ଠୁ ଭନ୍ତେ’ତି ୱଚନସମ୍ପଟିଚ୍ଛନଭାୱୋ, ଯୋ ଚ ତଥାଗତସ୍ସ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି, ତସ୍ସ ତଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ତସ୍ମା ସଙ୍ଘସ୍ସ ‘ସୁଟ୍ଠୁ ଭନ୍ତେ’ତି ମମ ୱଚନସମ୍ପଟିଚ୍ଛନତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସାମି ଅସମ୍ପଟିଚ୍ଛନେ ଆଦୀନୱଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନେ ଚ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ନ ବଲକ୍କାରେନ ଅଭିଭୱିତ୍ୱାତି ଏତମତ୍ଥଂ ଆୱିକରୋନ୍ତୋ ଆହ – ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁତାଯା’’ତି ଏୱମାଦିନା ନଯେନ ୱଣ୍ଣିତା, ତେସଂ ଇଧ ଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଆଗତତ୍ତା ଅତ୍ଥସତଂ ତଦତ୍ଥଜୋତକାନଞ୍ଚ ପଦାନଂ ୱସେନ ଧମ୍ମସତଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ. ଇଦାନି ଅତ୍ଥଜୋତକାନଂ ନିରୁତ୍ତୀନଂ ୱସେନ ନିରୁତ୍ତିସତଂ, ଧମ୍ମଭୂତାନଂ ନିରୁତ୍ତୀନଂ ୱସେନ ନିରୁତ୍ତିସତନ୍ତି ଦ୍ୱେ ନିରୁତ୍ତିସତାନି, ଅତ୍ଥସତେ ଞାଣସତଂ, ଧମ୍ମସତେ ଞାଣସତଂ, ଦ୍ୱୀସୁ ନିରୁତ୍ତିସତେସୁ ଦ୍ୱେ ଞାଣସତାନୀତି ଚତ୍ତାରି ଞାଣସତାନି ଚ ୱେଦିତବ୍ବାନି.

‘‘ଅତ୍ଥସତଂ ଧମ୍ମସତଂ, ଦ୍ୱେ ନିରୁତ୍ତିସତାନି;

ଚତ୍ତାରି ଞାଣସତାନି, ଅତ୍ଥୱସେ ପକରଣେ’’ତି.

ଇତି ହି ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତନ୍ତି.

ଇତି ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ୱିନଯସଂୱଣ୍ଣନାଯ

ମହାୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା.

ପଠମଗାଥାସଙ୍ଗଣିକଂ

ସତ୍ତନଗରେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୩୫।ଏକଂସଂଚୀୱରଂ କତ୍ୱାତି ଏକସ୍ମିଂ ଅଂସକୂଟେ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା; ସାଧୁକଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱାନ ଅଞ୍ଜଲିନ୍ତି ଦସନଖସମୋଧାନସମୁଜ୍ଜଲଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ଆସୀସମାନରୂପୋ ୱାତି ପଚ୍ଚାସୀସମାନରୂପୋ ୱିଯ। କିସ୍ସ ତ୍ୱଂ ଇଧ ମାଗତୋତି କେନ କାରଣେନ କିମତ୍ଥଂ ପତ୍ଥଯମାନୋ ତ୍ୱଂ ଇଧ ଆଗତୋ। କୋ ଏୱମାହ? ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। କଂ ଏୱମାହ? ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଉପାଲିଂ। ଇତି ଆଯସ୍ମା ଉପାଲି ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଦ୍ୱୀସୁ ୱିନଯେସୂ''ତି ଇମଂ ଗାଥଂ ପୁଚ୍ଛି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ''ଭଦ୍ଦକୋ ତେ ଉମ୍ମଙ୍ଗୋ''ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଇତି ଇମେ ସବ୍ବପଞ୍ହେ ବୁଦ୍ଧକାଲେ ଉପାଲିତ୍ଥେରୋ ପୁଚ୍ଛି। ଭଗୱା ବ୍ଯାକାସି। ସଙ୍ଗୀତିକାଲେ ପନ ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରୋ ପୁଚ୍ଛି। ଉପାଲିତ୍ଥେରୋ ବ୍ଯାକାସି।

ତତ୍ଥ ଭଦ୍ଦକୋ ତେ ଉମ୍ମଙ୍ଗୋତି ଭଦ୍ଦକା ତେ ପଞ୍ହା; ପଞ୍ହା ହି ଅୱିଜ୍ଜନ୍ଧକାରତୋ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଠିତତ୍ତା ''ଉମ୍ମଙ୍ଗୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଗ୍ଘାତି କାରଣତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ଯସ୍ମା ମଂ ପୁଚ୍ଛସି, ତସ୍ମା ତେ ଅହମକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନତ୍ଥେ ୱା, ''ତଗ୍ଘା''ତି ହି ଇମିନା ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଆହ। ''ସମାଦହିତ୍ୱା ୱିସିବ୍ବେନ୍ତି, ସାମିସେନ, ସସିତ୍ଥକ''ନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣିଯେୱ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଭଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି।

ଚତୁୱିପତ୍ତିୱଣ୍ଣନା

୩୩୬।ଯଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛିମ୍ହାତି ଯଂ ତ୍ୱଂ ଅପୁଚ୍ଛିମ୍ହା। ଅକିତ୍ତଯୀତି ଅଭାସି। ନୋତି ଅମ୍ହାକଂ । ତଂ ତଂ ବ୍ଯାକତନ୍ତି ଯଂ ଯଂ ପୁଟ୍ଠଂ, ତଂ ତଦେୱ ବ୍ଯାକତଂ। ଅନଞ୍ଞଥାତି ଅଞ୍ଞଥା ଅକତ୍ୱା ବ୍ଯାକତଂ।

ଯେ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ସା ସୀଲୱିପତ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ସୀଲୱିପତ୍ତି ନାମ ପଞ୍ହେ ନତ୍ଥି, ଅଥ ଖୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୁକାମତାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଚତୂସୁ ହି ୱିପତ୍ତୀସୁ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଏକାଯ ୱିପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଗହିତଂ, ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ତୀହି ୱିପତ୍ତୀହି ସଙ୍ଗହିତଂ। ତସ୍ମା ''ଯେ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ସା ସୀଲୱିପତ୍ତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତମେୱ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପାରାଜିକଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ସୀଲୱିପତ୍ତୀତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି ଆହ।

ଇଦାନି ତିସ୍ସନ୍ନଂ ୱିପତ୍ତୀନଂ ୱସେନ ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଚାଯଂ, ଅକ୍କୋସତି ହସାଧିପ୍ପାଯୋତି ଇଦଂ ଦୁବ୍ଭାସିତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତୀତି ''ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମୀ''ତି ୱଦନ୍ତା ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତି।

ଅଯଂ ସା ଆଜୀୱୱିପତ୍ତିସମ୍ମତାତି ଅଯଂ ଛହି ସିକ୍ଖାପଦେହି ସଙ୍ଗହିତା ଆଜୀୱୱିପତ୍ତି ନାମ ଚତୁତ୍ଥା ୱିପତ୍ତି ସମ୍ମତାତି ଏତ୍ତାୱତା ''ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲ''ନ୍ତି ଇଦଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତଂ ହୋତି।

ଇଦାନି ''ଯେ ଚ ଯାୱତତିଯକା''ତି ପଞ୍ହଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୁଂ ''ଏକାଦସା''ତିଆଦିମାହ।

ଛେଦନକାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୩୭। ଯସ୍ମା ପନ ''ଯେ ଚ ଯାୱତତିଯକା''ତି ଅଯଂ ପଞ୍ହୋ ''ଏକାଦସ ଯାୱତତିଯକା''ତି ଏୱଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାୱସେନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତୋ, ତସ୍ମା ସଙ୍ଖ୍ୟାନୁସନ୍ଧିୱସେନେୱ ''କତି ଛେଦନକାନୀ''ତିଆଦିକେ ଅଞ୍ଞେ ଅନ୍ତରାପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛି। ତେସଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନତ୍ଥଂ ''ଛ ଛେଦନକାନୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ''ଏକଂ ଭେଦନକଂ, ଏକଂ ଉଦ୍ଦାଲନକଂ, ସୋଦସ ଜାନନ୍ତି ପଞ୍ଞତ୍ତା''ତି ଇଦମେୱ ଅପୁବ୍ବଂ। ସେସଂ ମହାୱଗ୍ଗେ ୱିଭତ୍ତମେୱ। ଯଂ ପନେତଂ ଅପୁବ୍ବଂ ତତ୍ଥ ଏକଂ ଭେଦନକନ୍ତି ସୂଚିଘରଂ। ଏକଂ ଉଦ୍ଦାଲନକନ୍ତି ତୂଲୋନଦ୍ଧମଞ୍ଚପୀଠଂ। ସୋଦସାତି ସୋଳସ। ଜାନନ୍ତି ପଞ୍ଞତ୍ତାତି ''ଜାନ''ନ୍ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତା, ତେ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା – ''ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେଯ୍ଯ, ଜାନଂ ପୁବ୍ବୁପଗତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେଯ୍ଯ, ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକଂ ତିଣଂ ୱା ମତ୍ତିକଂ ୱା ସିଞ୍ଚେଯ୍ଯ ୱା ସିଞ୍ଚାପେଯ୍ଯ ୱା, ଜାନଂ ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ, ଜାନଂ

ଆସାଦନାପେକ୍ଖୋ ଭୂତସ୍ମିଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ, ଜାନଂ ଯଥାଧମ୍ମଂ ନିହତାଧିକରଣଂ, ଜାନଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେଯ୍ଯ, ଜାନଂ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପସମ୍ପାଦେଯ୍ଯ, ଜାନଂ ଥେଯ୍ଯସତ୍ଥେନ ସଦ୍ଧିଂ, ଜାନଂ ତଥାୱାଦିନା ଭିକ୍ଖୁନା ଅକତାନୁଧମ୍ମେନ, ଜାନଂ ତଥାନାସିତଂ ସମଣୁଦ୍ଦେସଂ, ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମେଯ୍ଯ, ଜାନଂ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନେୱ ଅତ୍ତନା ପଟିଚୋଦେଯ୍ଯ, ଜାନଂ ଚୋରିଂ ୱୁଟ୍ଠଂ ୱିଦିତଂ ଅନପଲୋକେତ୍ୱା, ଜାନଂ ସଭିକ୍ଖୁକଂ ଆରାମଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପୱିସେଯ୍ଯା''ତି।

ଅସାଧାରଣାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୩୮। ଇଦାନି ''ସାଧାରଣଂ ଅସାଧାରଣ''ନ୍ତି ଇମଂ ପୁରିମପଞ୍ହଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ''ୱୀସଂ ଦ୍ୱେ ସତାନୀ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣେସୁ ଛ ସଙ୍ଘାଦିସେସାତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠି, କାଯସଂସଗ୍ଗୋ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ, ଅତ୍ତକାମ, କୁଟି, ୱିହାରୋତି। ଦ୍ୱେ ଅନିଯତେହି ଅଟ୍ଠାତି ଦ୍ୱୀହି ଅନିଯତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠ ଇମେ।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି ଦ୍ୱାଦସାତି –

ଧୋୱନଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗହୋ, କୋସେଯ୍ଯସୁଦ୍ଧଦ୍ୱେଭାଗା;

ଛବ୍ବସ୍ସାନି ନିସୀଦନଂ, ଦ୍ୱେ ଲୋମା ପଠମୋ ପତ୍ତୋ;

ୱସ୍ସିକା ଆରଞ୍ଞକେନ ଚାତି – ଇମେ ଦ୍ୱାଦସ।

ଦ୍ୱେୱୀସତି ଖୁଦ୍ଦକାତି –

ସକଲୋ ଭିକ୍ଖୁନୀୱଗ୍ଗୋ, ପରମ୍ପରଞ୍ଚ ଭୋଜନଂ;

ଅନତିରିତ୍ତଂ ଅଭିହଟଂ, ପଣୀତଞ୍ଚ ଅଚେଲକଂ;

ଊନଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଛାଦନଂ।

ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଞ୍ଚ, ଯା ଚ ଅନିକ୍ଖନ୍ତରାଜକେ;

ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା, ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନା।

ନିସୀଦନେ ଚ ଯା ସିକ୍ଖା, ୱସ୍ସିକା ଯା ଚ ସାଟିକା;

ଦ୍ୱାୱୀସତି ଇମା ସିକ୍ଖା, ଖୁଦ୍ଦକେସୁ ପକାସିତାତି।

ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣେସୁପି ସଙ୍ଘମ୍ହା ଦସ ନିସ୍ସରେତି ''ସଙ୍ଘମ୍ହା ନିସ୍ସାରୀଯତୀ''ତି ଏୱଂ ୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତା, ମାତିକାଯଂ ପନ ''ନିସ୍ସାରଣୀଯଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଆଗତା ଦସ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି ଦ୍ୱାଦସାତି ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ ୱିଭତ୍ତାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନେୱ। ଖୁଦ୍ଦକାପି ତତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତଖୁଦ୍ଦକା ଏୱ। ତଥା ଚତ୍ତାରୋ ପାଟିଦେସନୀଯା, ଇତି ସତଞ୍ଚେୱ ତିଂସଞ୍ଚ ସିକ୍ଖା ୱିଭଙ୍ଗେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣା। ସେସଂ ଇମସ୍ମିଂ ସାଧାରଣାସାଧାରଣୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଇଦାନି ୱିପତ୍ତିଯୋ ଚ ''ଯେହି ସମଥେହି ସମ୍ମନ୍ତୀ''ତି ଇଦଂ ପଞ୍ହଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠେୱ ପାରାଜିକାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଦୁରାସଦାତି ଇମିନା ତେସଂ ସପ୍ପଟିଭଯତଂ ଦସ୍ସେତି। କଣ୍ହସପ୍ପାଦଯୋ ୱିଯ ହି ଏତେ ଦୁରାସଦା ଦୁରୂପଗମନା ଦୁରାସଜ୍ଜନା, ଆପଜ୍ଜିଯମାନା ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତାଲୱତ୍ଥୁସମୂପମାତି ସବ୍ବଂ ତାଲଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ତାଲସ୍ସ ୱତ୍ଥୁମତ୍ତକରଣେନ ସମୂପମା। ଯଥା ୱତ୍ଥୁମତ୍ତକତୋ ତାଲୋ ନ ପୁନ ପାକତିକୋ ହୋତି, ଏୱଂ ନ ପୁନ ପାକତିକା ହୋନ୍ତି।

ଏୱଂ ସାଧାରଣଂ ଉପମଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନ ଏକେକସ୍ସ ୱିସୁଂ ଉପମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପଣ୍ଡୁପଲାସୋତିଆଦିମାହ। ଅୱିରୁଳ୍ହୀ ଭୱନ୍ତି ତେତି ଯଥା ଏତେ

ପଣ୍ଡୁପଲାସାଦଯୋ ପୁନହରିତାଦିଭାୱେନ ଅୱିରୁଳ୍ହିଧମ୍ମା ହୋନ୍ତି; ଏୱଂ ପାରାଜିକାପି ପୁନ ପକତିସୀଲାଭାୱେନ ଅୱିରୁଳ୍ହିଧମ୍ମା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ତାୱତା ''ୱିପତ୍ତିଯୋ ଚ ଯେହି ସମଥେହି ସମ୍ମନ୍ତୀ''ତି ଏତ୍ଥ ଇମା ତାୱ ଅଟ୍ଠ ପାରାଜିକୱିପତ୍ତିଯୋ କେହିଚି ସମଥେହି ନ ସମ୍ମନ୍ତୀତି ଏୱଂ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି। ଯା ପନ ୱିପତ୍ତିଯୋ ସମ୍ମନ୍ତି, ତା ଦସ୍ସେତୁଂ ତେୱୀସତି ସଙ୍ଘାଦିସେସାତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ତୀହି ସମଥେହୀତି ସଦ୍ଧସଙ୍ଗାହିକୱଚନମେତଂ। ସଙ୍ଘାଦିସେସା ହି ଦ୍ୱୀହି ସମଥେହି ସମ୍ମନ୍ତି, ନ ତିଣୱତ୍ଥାରକେନ। ସେସା ତୀହିପି ସମ୍ମନ୍ତି।

ଦ୍ୱେ ଉପୋସଥା ଦ୍ୱେ ପୱାରଣାତି ଇଦଂ ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିଭତ୍ତିମତ୍ତଦସ୍ସନେନେୱ ଚେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ସମଥେହି ୱୂପସମନୱସେନ। ଭିକ୍ଖୁଉପୋସଥୋ, ଭିକ୍ଖୁନିଉପୋସଥୋ, ଭିକ୍ଖୁପୱାରଣା, ଭିକ୍ଖୁନିପୱାରଣାତି ଇମାପି ହି ଚତସ୍ସୋ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ; ୱିଭଜନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତ୍ତାରି କମ୍ମାନୀତି ଅଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗାଦୀନି ଉପୋସଥକମ୍ମାନି। ପଞ୍ଚେୱ ଉଦ୍ଦେସା ଚତୁରୋ ଭୱନ୍ତି ଅନଞ୍ଞଥାତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚ ଉଦ୍ଦେସା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଚତୁରୋ ଭୱନ୍ତି, ଅଞ୍ଞଥା ନ ଭୱନ୍ତି; ଇମା ଅପରାପି ୱିଭତ୍ତିଯୋ। ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ଚ ଭୱନ୍ତି ସତ୍ତ, ଅଧିକରଣାନି ଚତ୍ତାରୀତି ଇମା ପନ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ସମଥେହି ସମ୍ମନ୍ତି, ତସ୍ମା ସତ୍ତହି ସମଥେହୀତିଆଦିମାହ। ଅଥ ୱା ''ଦ୍ୱେ ଉପୋସଥା ଦ୍ୱେ ପୱାରଣା ଚତ୍ତାରି କମ୍ମାନି ପଞ୍ଚେୱ ଉଦ୍ଦେସା ଚତୁରୋ ଭୱନ୍ତି, ଅନଞ୍ଞଥା''ତି ଇମାପି ଚତସ୍ସୋ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ନିସ୍ସାଯ ''ନସ୍ସନ୍ତେତେ ୱିନସ୍ସନ୍ତେତେ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଯା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ତା ଯସ୍ମା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେହେୱ ସମଥେହି ସମ୍ମନ୍ତି, ତସ୍ମା ତଂମୂଲକାନଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ସମଥଦସ୍ସନତ୍ଥମ୍ପି ତା ୱିଭତ୍ତିଯୋ ୱୁତ୍ତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। କିଚ୍ଚଂ ଏକେନାତି କିଚ୍ଚାଧିକରଣଂ ଏକେନ ସମଥେନ ସମ୍ମତି।

ପାରାଜିକାଦିଆପତ୍ତିୱଣ୍ଣନା

୩୩୯। ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛାନୁକ୍କମେନ ସବ୍ବପଞ୍ହେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଇଦାନି ''ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ଚ ଭୱନ୍ତି ସତ୍ତା''ତି ଏତ୍ଥ ସଙ୍ଗହିତଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ପଚ୍ଚେକଂ ନିବ୍ବଚନମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପାରାଜିକନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପାରାଜିକନ୍ତି ଗାଥାଯ ଅଯମତ୍ଥୋ – ଯଦିଦଂ ପୁଗ୍ଗଲାପତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦପାରାଜିକେସୁ ଆପତ୍ତିପାରାଜିକଂ ନାମ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଯସ୍ମା ପରାଜିତୋ ପରାଜଯମାପନ୍ନୋ ସଦ୍ଧମ୍ମା ଚୁତୋ ପରଦ୍ଧୋ ଭଟ୍ଠୋ ନିରଙ୍କତୋ ଚ ହୋତି, ଅନିହତେ ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ପୁନ ଉପୋସଥପ୍ପୱାରଣାଦିଭେଦୋ ସଂୱାସୋ ନତ୍ଥି। ତେନେତଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ତେନ କାରଣେନ ଏତଂ ଆପତ୍ତିପାରାଜିକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ଯସ୍ମା ପରାଜିତୋ ହୋତି ତେନ, ତସ୍ମା ଏତଂ ପାରାଜିକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଦୁତିଯଗାଥାଯପି ବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଅତ୍ଥମତ୍ତମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ସଙ୍ଘୋୱ ଦେତି ପରିୱାସନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ଇମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାତୁକାମସ୍ସ ଯଂ ତଂ ଆପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠାନଂ ତସ୍ସ ଆଦିମ୍ହି ଚେୱ ପରିୱାସଦାନତ୍ଥାଯ ଆଦିତୋ ସେସେ ମଜ୍ଝେ ମାନତ୍ତଦାନତ୍ଥାଯ ମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନେନ ୱା ସହ ମାନତ୍ତଦାନତ୍ଥାଯ, ଅୱସାନେ ଅବ୍ଭାନତ୍ଥାଯ ଚ ସଙ୍ଘୋ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ, ନ ହେତ୍ଥ ଏକମ୍ପି କମ୍ମଂ ୱିନା ସଙ୍ଘେନ ସକ୍କା କାତୁନ୍ତି ସଙ୍ଘୋ, ଆଦିମ୍ହି ଚେୱ ସେସେ ଚ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ଅସ୍ସାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ।

ତତିଯଗାଥାଯ ଅନିଯତୋ ନ ନିଯତୋତି ଯସ୍ମା ନ ନିଯତୋ, ତସ୍ମା ଅନିଯତୋ ଅଯମାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧୋତି ଅତ୍ଥୋ। କିଂ କାରଣା ନ ନିଯତୋତି? ଅନେକଂସିକତଂପଦଂ, ଯସ୍ମା ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅନେକଂସେନ କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ ଅନେକଂସେନ? ତିଣ୍ଣମଞ୍ଞତରଂ ଠାନଂ, ତିଣ୍ଣଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ କାରେତବ୍ବୋତି ହି ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ''ଅନିଯତୋ''ତି ପୱୁଚ୍ଚତି, ସୋ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନିଯତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଯଥା ଚ ତିଣ୍ଣଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଠାନଂ, ଏୱଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଠାନଂ ଯତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଂ, ସୋପି ଅନିଯତୋ ଏୱ।

ଚତୁତ୍ଥଗାଥାଯ ଅଚ୍ଚଯୋ ତେନ ସମୋ ନତ୍ଥୀତି ଦେସନାଗାମିନୀସୁ ଅଚ୍ଚଯେସୁ ତେନ ସମୋ ଥୂଲୋ ଅଚ୍ଚଯୋ ନତ୍ଥି, ତେନେତଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତି; ଥୂଲତ୍ତା ଅଚ୍ଚଯସ୍ସ ଏତଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଞ୍ଚମଗାଥାଯ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାନ ଦେସେତି ତେନେତନ୍ତି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦେସେତବ୍ବତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଛଟ୍ଠଗାଥାଯ ପାତେତି କୁସଲଂ ଧମ୍ମନ୍ତି ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ କୁସଲଧମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ କୁସଲଚିତ୍ତଂ ପାତେତି, ତସ୍ମା ପାତେତି ଚିତ୍ତନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଯଂ ପନ ଚିତ୍ତଂ ପାତେତି, ତଂ ଯସ୍ମା ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ଅପରଜ୍ଝତି, ଚିତ୍ତସମ୍ମୋହକାରଣଞ୍ଚ ହୋତି, ତସ୍ମା ''ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ଅପରଜ୍ଝତି, ଚିତ୍ତସମ୍ମୋହନଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

ପାଟିଦେସନୀଯଗାଥାସୁ ''ଗାରଯ୍ହଂ ଆୱୁସୋ ଧମ୍ମଂ ଆପଜ୍ଜି''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଗାରଯ୍ହଭାୱକାରଣଦସ୍ସନତ୍ଥମେୱ ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞାତକୋ ସନ୍ତୋତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ପଟିଦେସେତବ୍ବତୋ ପନ ସା ଆପତ୍ତି ପାଟିଦେସନୀଯାତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଦୁକ୍କଟଗାଥାଯ ଅପରଦ୍ଧଂ ୱିରଦ୍ଧଞ୍ଚ ଖଲିତନ୍ତି ସବ୍ବମେତଂ ‘‘ଯଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ପରିଯାଯୱଚନଂ। ଯଞ୍ହି ଦୁଟ୍ଠୁ କତଂ ୱିରୂପଂ ୱା କତଂ, ତଂ ଦୁକ୍କଟଂ। ତଂ ପନେତଂ ଯଥା ସତ୍ଥାରା ୱୁତ୍ତଂ; ଏୱଂ ଅକତତ୍ତା ଅପରଦ୍ଧଂ, କୁସଲଂ ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ପୱତ୍ତତ୍ତା ୱିରଦ୍ଧଂ, ଅରିଯୱତ୍ତପଟିପଦଂ ଅନାରୁଳ୍ହତ୍ତା ଖଲିତଂ। ଯଂ ମନୁସ୍ସୋ କରେତି ଇଦଂ ପନସ୍ସ ଓପମ୍ମନିଦସ୍ସନଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯଥା ହି ଯଂ ଲୋକେ ମନୁସ୍ସୋ ଆୱି ୱା ଯଦି ୱା ରହୋ ପାପଂ କରୋତି, ତଂ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ପୱେଦେନ୍ତି; ଏୱମିଦମ୍ପି ବୁଦ୍ଧପ୍ପଟିକୁଟ୍ଠେନ ଲାମକଭାୱେନ ପାପଂ, ତସ୍ମା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଦୁବ୍ଭାସିତଗାଥାଯ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଦୁରାଭଟ୍ଠନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁ ଆଭଟ୍ଠଂ ଭାସିତଂ ଲପିତନ୍ତି ଦୁରାଭଟ୍ଠଂ। ଯଂ ଦୁରାଭଟ୍ଠଂ, ତଂ ଦୁବ୍ଭାସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କିଞ୍ଚ ଭିଯ୍ୟୋ? ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚ ଯଂ ପଦଂ, ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଯସ୍ମା ତଂ ପଦଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ଯଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞୂ ଗରହନ୍ତି, ଯସ୍ମା ଚ ନଂ ୱିଞ୍ଞୂ ଗରହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନେତଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ତେନ ସଂକିଲିଟ୍ଠଭାୱେନ ଚ ୱିଞ୍ଞୁଗରହନେନାପି ଚ ଏତଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତି; ‘‘ଦୁବ୍ଭାସିତ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସେଖିଯଗାଥାଯ ‘‘ଆଦି ଚେତଂ ଚରଣଞ୍ଚା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ସେଖସ୍ସ ସନ୍ତକଭାୱଂ ଦୀପେତି। ତସ୍ମା ସେଖସ୍ସ ଇଦଂ ସେଖିଯନ୍ତି ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ‘‘ଗରୁକଲହୁକଞ୍ଚାପୀ’’ତିଆଦିପଞ୍ହେହି ଅସଙ୍ଗହିତସ୍ସ ‘‘ହନ୍ଦ ୱାକ୍ୟଂ ସୁଣୋମ ତେ’’ତି ଇମିନା ପନ ଆଯାଚନୱଚନେନ ସଙ୍ଗହିତସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ଦୀପନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଛନ୍ନମତିୱସ୍ସତୀତିଆଦିମ୍ହିପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତତ୍ଥ ଛନ୍ନମତିୱସ୍ସତୀତି ଗେହଂ ତାୱ ତିଣାଦୀହି ଅଚ୍ଛନ୍ନଂ ଅତିୱସ୍ସତି। ଇଦଂ ପନ ଆପତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଗେହଂ ଛନ୍ନଂ ଅତିୱସ୍ସତି; ମୂଲାପତ୍ତିଞ୍ହି ଛାଦେନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ନୱଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ୱିୱଟଂ ନାତିୱସ୍ସତୀତି ଗେହଂ ତାୱ ଅୱିୱଟଂ ସୁଚ୍ଛନ୍ନଂ ନାତିୱସ୍ସତି। ଇଦଂ ପନ ଆପତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଗେହଂ ୱିୱଟଂ ନାତିୱସ୍ସତି; ମୂଲାପତ୍ତିଞ୍ହି ୱିୱରନ୍ତୋ ଦେସନାଗାମିନିଂ ଦେସେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିତୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧନ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାତି। ଆଯତିଂ ସଂୱରନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଆପତ୍ତିଂ ନାପଜ୍ଜତି। ତସ୍ମା ଛନ୍ନଂ ୱିୱରେଥାତି ତେନ କାରଣେନ ଦେସନାଗାମିନିଂ ଦେସେନ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିତୋ ଚ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ଛନ୍ନଂ ୱିୱରେଥ। ଏୱଂ ତଂ ନାତିୱସ୍ସତୀତି ଏୱଞ୍ହେତଂ ୱିୱଟଂ ନାତିୱସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଗତି ମିଗାନଂ ପୱନନ୍ତି ଅଜ୍ଝୋକାସେ ବ୍ୟଗ୍ଘାଦୀହି ପରିପାତିଯମାନାନଂ ମିଗାନଂ ପୱନଂ ରୁକ୍ଖାଦିଗହନଂ ଅରଞ୍ଞଂ ଗତି ପଟିସରଣଂ ହୋତି, ତଂ ପତ୍ୱା ତେ ଅସ୍ସାସନ୍ତି। ଏତେନେୱ ନଯେନ ଆକାସୋ ପକ୍ଖୀନଂ ଗତି। ଅୱସ୍ସଂ ଉପଗମନଟ୍ଠେନ ପନ ୱିଭୱୋ ଗତି ଧମ୍ମାନଂ, ସବ୍ବେସମ୍ପି ସଙ୍ଖତଧମ୍ମାନଂ ୱିନାସୋୱ ତେସଂ ଗତି। ନ ହି ତେ ୱିନାସଂ ଅଗଚ୍ଛନ୍ତା ଠାତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି। ସୁଚିରମ୍ପି ଠତ୍ୱା ପନ ନିବ୍ବାନଂ ଅରହତୋ ଗତି, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଅରହତୋ ଅନୁପାଦିସେସନିବ୍ବାନଧାତୁ ଏକଂସେନ ଗତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଠମଗାଥାସଙ୍ଗଣିକୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଅଧିକରଣଭେଦଂ

ଉକ୍କୋଟନଭେଦାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୪୦। ଅଧିକରଣଭେଦେ ଇମେ ଦସ ଉକ୍କୋଟାତି ଅଧିକରଣାନଂ ଉକ୍କୋଟେତ୍ୱା ପୁନ ଅଧିକରଣୌକ୍କୋଟେନ ସମଥାନଂ ଉକ୍କୋଟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ କତି ସମଥେ ଉକ୍କୋଟେତୀ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ସମଥେ ଉକ୍କୋଟେତୀତି ସମ୍ମୁଖାୱିନଯଞ୍ଚ ଯେଭୁଯ୍ୟସିକଞ୍ଚ ଇମେ ଦ୍ୱେ ଉକ୍କୋଟେତି, ପଟିସେଧେତି; ପଟିକ୍କୋସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନୁୱାଦାଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ଚତ୍ତାରୋତି ସମ୍ମୁଖାୱିନଯଂ, ସତିୱିନଯଂ, ଅମୂଳ୍ହୱିନଯଂ, ତସ୍ସପାପିଯସିକନ୍ତି ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସମଥେ ଉକ୍କୋଟେତି। ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ତଯୋତି ସମ୍ମୁଖାୱିନଯଂ, ପଟିଞ୍ଞାତକରଣଂ, ତିଣୱତ୍ଥାରକନ୍ତି ଇମେ ତଯୋ ସମଥେ ଉକ୍କୋଟେତି। କିଚ୍ଚାଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ଏକନ୍ତି ସମ୍ମୁଖାୱିନଯଂ ଇମଂ ଏକଂ ସମଥଂ ଉକ୍କୋଟେତି।

୩୪୧ ।କତି ଉକ୍କୋଟାତିଆଦିପୁଚ୍ଛାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ପନ ଦ୍ୱାଦସସୁ ଉକ୍କୋଟେସୁ ଅକତଂ କମ୍ମନ୍ତିଆଦଯୋ ତାୱ ତଯୋ ଉକ୍କୋଟା ୱିସେସତୋ ଦ୍ୱିତିଯେ ଅନୁୱାଦାଧିକରଣେ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଅନିହତଂ କମ୍ମନ୍ତିଆଦଯୋ ତଯୋ ପଠମେ ୱିୱାଦାଧିକରଣେ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଅୱିନିଚ୍ଛିତନ୍ତିଆଦଯୋ ତଯୋ ତତିଯେ ଆପତ୍ତାଧିକରଣେ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଅୱୂପସନ୍ତନ୍ତିଆଦଯୋ ତଯୋ ଚତୁତ୍ଥେ କିଚ୍ଚାଧିକରଣେ ଲବ୍ଭନ୍ତି; ଅପିଚ ଦ୍ୱାଦସାପି ଚ ଏକେକସ୍ମିଂ ଅଧିକରଣେ ଲବ୍ଭନ୍ତିଯେୱ।

ତତ୍ଥଜାତକଂ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତୀତି ଯସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ‘‘ମଯ୍ହଂ ଇମିନା ପତ୍ତୋ ଗହିତୋ, ଚୀୱରଂ ଗହିତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ପତ୍ତଚୀୱରାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଅଧିକରଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂଯେୱ ଚ ନଂ ୱିହାରେ ଆୱାସିକା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ‘‘ଅଲଂ ଆୱୁସୋ’’ତି ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକେ ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପାଳିମୁତ୍ତକୱିନିଚ୍ଛଯେନେୱ ୱୂପସମେନ୍ତି, ଇଦଂ ତତ୍ଥଜାତକଂ ଅଧିକରଣଂ ନାମ। ଯେନାପି ୱିନିଚ୍ଛଯେନ ସମିତଂ, ସୋପି ଏକୋ ସମଥୋଯେୱ। ଇମଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

ତତ୍ଥଜାତକଂ ୱୂପସନ୍ତନ୍ତି ସଚେ ପନ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ନେୱାସିକା ୱୂପସମେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଅଥଞ୍ଞୋ ୱିନଯଧରୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘କିଂ ଆୱୁସୋ ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଉପୋସଥୋ ୱା ପୱାରଣା ୱା ଠିତା’’ତି ପୁଚ୍ଛତି, ତେହି ଚ ତସ୍ମିଂ କାରଣେ କଥିତେ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ଖନ୍ଧକତୋ ଚ ପରିୱାରତୋ ଚ ସୁତ୍ତେନ ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା ୱୂପସମେତି, ଇଦଂ ତତ୍ଥଜାତକଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ନାମ ଅଧିକରଣଂ। ଏତଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେତି ତେ ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ‘‘ନ ମଯଂ ଏତସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯେ ତିଟ୍ଠାମ, ନାଯଂ ୱିନଯେ କୁସଲୋ, ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଗାମେ ୱିନଯଧରା ଥେରା ୱସନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛିନିସ୍ସାମା’’ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେଯେୱ କାରଣଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱା ସଞ୍ଞାପେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞେ ୱା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ନିଜ୍ଝାପେନ୍ତି, ଇଦମ୍ପି ୱୂପସନ୍ତମେୱ ହୋତି। ଏୱଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତି ଯୋ, ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ୱୂପସନ୍ତନ୍ତି ନ ହେୱ ଖୋ ପନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଞ୍ଞତ୍ତିଯା ୱା ସଭାଗଭିକ୍ଖୁନିଜ୍ଝାପନେନ ୱା ୱୂପସନ୍ତଂ ହୋତି; ଅପିଚ ଖୋ ପଟିପଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏକୋ ୱିନଯଧରୋ ଦିସ୍ୱା ‘‘କତ୍ଥ ଆୱୁସୋ ଗଚ୍ଛଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଅସୁକଂ ନାମ ଗାମଂ, ଇମିନା ନାମ କାରଣେନା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, କିଂ ତତ୍ଥ ଗତେନା’’ତି ତତ୍ଥେୱ ଧମ୍ମେନ ୱିନଯେନ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେତି, ଇଦଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ୱୂପସନ୍ତଂ ନାମ। ଏତଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

ତତ୍ଥ ଗତନ୍ତି ସଚେ ପନ ‘‘ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, କିଂ ତତ୍ଥ ଗତେନା’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନାପି ‘‘ମଯଂ ତତ୍ଥେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପାପେସ୍ସାମା’’ତି ୱିନଯଧରସ୍ସ ୱଚନଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯେୱ, ଗନ୍ତ୍ୱା ସଭାଗାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେନ୍ତି। ସଭାଗା ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, ସଙ୍ଘସନ୍ନିପାତଂ ନାମ ଗରୁକ’’ନ୍ତି ତତ୍ଥେୱ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା ସଞ୍ଞାପେନ୍ତି, ଇଦମ୍ପି ୱୂପସନ୍ତମେୱ ହୋତି। ଏୱଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ତତ୍ଥ ଗତଂ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତି ଯୋ, ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

ତତ୍ଥଗତଂ ୱୂପସନ୍ତନ୍ତି ନ ହେୱ ଖୋ ପନ ସଭାଗଭିକ୍ଖୂନଂ ସଞ୍ଞତ୍ତିଯା ୱୂପସନ୍ତଂ ହୋତି; ଅପିଚ ଖୋ ସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ଆରୋଚିତଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱିନଯଧରା ୱୂପସମେନ୍ତି, ଇଦଂ ତତ୍ଥ ଗତଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ନାମ। ଏତଂ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

ସତିୱିନଯନ୍ତି ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ସତିୱିନଯଂ ଉକ୍କୋଟେତି, ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଦିନ୍ନେ ଅମୂଳ୍ହୱିନଯେ ପାପୁସ୍ସନ୍ନସ୍ସ ଦିନ୍ନାଯ ତସ୍ସପାପିଯସିକାଯପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ତିଣୱତ୍ଥାରକଂଉକ୍କୋଟେତୀତି ସଙ୍ଘେନ ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥେନ ୱୂପସମିତେ ଅଧିକରଣେ "ଆପତ୍ତି ନାମ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଦେସିଯମାନା ୱୁଟ୍ଠାତି, ଯଂ ପନେତଂ ନିଦ୍ଦାଯନ୍ତସ୍ସାପି ଆପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ, ଏତଂ ମଯ୍ହଂ ନ ଖମତୀ"ତି ଏୱଂ ୱଦନ୍ତୋପି ତିଣୱତ୍ଥାରକଂ ଉକ୍କୋଟେତି ନାମ, ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

ଛନ୍ଦାଗତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତୀତି ୱିନଯଧରୋ ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଉପଜ୍ଝାଯାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ "ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋ"ତିଆଦୀନି ଦୀପେତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ ୱିନିଚ୍ଛିତଂ ଅଧିକରଣଂ ଦ୍ୱାଦସସୁ ଉକ୍କୋଟେସୁ ଯେନ କେନଚି ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ଛନ୍ଦାଗତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତି ନାମ। ଦ୍ୱୀସୁ ପନ ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକେସୁ ଏକସ୍ମିଂ "ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ"ତିଆଦିନା ନଯେନ ସମୁପ୍ପନ୍ନାଘାତୋ, ତସ୍ସ ପରାଜଯଂ ଆରୋପନତ୍ଥଂ "ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋ"ତିଆଦୀନି ଦୀପେତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ ୱିନିଚ୍ଛିତଂ ଅଧିକରଣଂ ଦ୍ୱାଦସସୁ ଉକ୍କୋଟେସୁ ଯେନ କେନଚି ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ଦୋସାଗତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତି ନାମ। ମନ୍ଦୋ ପନ ମୋମୂହୋ ମୋମୂହତ୍ତା ଏୱ "ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋ"ତିଆଦୀନି ଦୀପେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ମୋହାଗତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତି ନାମ। ସଚେ ପନ ଦ୍ୱୀସୁ ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକେସୁ ଏକୋ ୱିସମାନି କାଯକମ୍ମାଦୀନି ଗହନମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ବଲୱନ୍ତେ ଚ ପକ୍ଖନ୍ତରିଯେ ଅଭିଞ୍ଞାତେ ଭିକ୍ଖୂ ନିସ୍ସିତତ୍ତା ୱିସମନିସ୍ସିତୋ ଗହନନିସ୍ସିତୋ ବଲୱନିସ୍ସିତୋ ଚ ହୋତି, ତସ୍ସ ଭଯେନ "ଅଯଂ ମେ ଜୀୱିତନ୍ତରାଯଂ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯଂ ୱା କରେଯ୍ୟା"ତି "ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋ"ତିଆଦୀନି ଦୀପେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋ ଭଯାଗତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତି ନାମ।

ତଦହୁପସମ୍ପନ୍ନୋତି ଏକୋ ସାମଣେରୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ ହୋତି ବହୁସ୍ସୁତୋ, ସୋ ୱିନିଚ୍ଛଯେ ପରାଜଯଂ ପତ୍ୱା ମଙ୍କୁଭୂତେ ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ପୁଚ୍ଛତି "କସ୍ମା ମଙ୍କୁଭୂତାତ୍ଥା"ତି? ତେ ତସ୍ସ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ଆରୋଚେନ୍ତି। ସୋ ତେ ଏୱଂ ୱଦେତି "ହୋତୁ, ଭନ୍ତେ, ମଂ ଉପସମ୍ପାଦେଥ, ଅହଂ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେସ୍ସାମୀ"ତି । ତେ ତଂ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି। ସୋ ଦୁତିଯଦିୱସେ ଭେରିଂ ପହରିତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତେତି। ତତୋ ଭିକ୍ଖୂହି "କେନ ସଙ୍ଘୋ ସନ୍ନିପାତିତୋ"ତି ୱୁତ୍ତେ "ମଯା"ତି ୱଦତି। "କସ୍ମା ସନ୍ନିପାତିତୋ"ତି? "ହିଯ୍ୟୋ ଅଧିକରଣଂ ଦୁବ୍ବିନିଚ୍ଛିତଂ, ତମହଂ ୱିନିଚ୍ଛିନିସ୍ସାମୀ"ତି। "ତ୍ୱଂ ପନ ହିଯ୍ୟୋ କୁହିଂ ଗତୋ"ତି? "ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋମ୍ହି, ଭନ୍ତେ, ଅଜ୍ଜ ପନ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋମ୍ହୀ"ତି। ସୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ "ଇଦଂ ଆୱୁସୋ ତୁମ୍ହାଦିସାନଂ ଭଗୱତା ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, 'ତଦହୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ଉକ୍କୋଟେତି, ଉକ୍କୋଟନକଂ ପାଚିତ୍ତିଯ'ନ୍ତି, ଗଚ୍ଛ ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେହୀ"ତି। ଆଗନ୍ତୁକେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

କାରକୋତି ଏକଂ ସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଧିକରଣଂ ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା ପରିୱେଣଗତଂ ପରାଜିତା ଭିକ୍ଖୂ ୱଦନ୍ତି "କିସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେହି ଏୱଂ ୱିନିଚ୍ଛିତଂ ଅଧିକରଣଂ, ନନୁ ଏୱଂ ୱିନିଚ୍ଛିନିତବ୍ବ"ନ୍ତି। ସୋ "କସ୍ମା ପଠମଂଯେୱ ଏୱଂ ନ ୱଦିତ୍ଥା"ତି ତଂ ଅଧିକରଣଂ ଉକ୍କୋଟେତି। ଏୱଂ ଯୋ କାରକୋ ଉକ୍କୋଟେତି, ତସ୍ସାପି ଉକ୍କୋଟନକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଛନ୍ଦଦାଯକୋତି ଏକୋ ଅଧିକରଣୱିନିଚ୍ଛଯେ ଛନ୍ଦଂ ଦତ୍ୱା ସଭାଗେ ଭିକ୍ଖୂ ପରାଜଯଂ ପତ୍ୱା ଆଗତେ ମଙ୍କୁଭୂତେ ଦିସ୍ୱା "ସ୍ୱେ ଦାନି ଅହଂ ୱିନିଚ୍ଛିନିସ୍ସାମୀ"ତି ସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା "କସ୍ମା ସନ୍ନିପାତେସୀ"ତି ୱୁତ୍ତେ "ହିଯ୍ୟୋ ଅଧିକରଣଂ ଦୁବ୍ବିନିଚ୍ଛିତଂ, ତମହଂ ଅଜ୍ଜ ୱିନିଚ୍ଛିନିସ୍ସାମୀ"ତି। "ହିଯ୍ୟୋ ପନ ତ୍ୱଂ କହଂ ଗତୋ"ତି। "ଛନ୍ଦଂ ଦତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋମ୍ହୀ"ତି। ସୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ "ଇଦଂ ଆୱୁସୋ ତୁମ୍ହାଦିସାନଂ ଭଗୱତା ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, 'ଛନ୍ଦଦାଯକୋ ଉକ୍କୋଟେତି, ଉକ୍କୋଟନକଂ ପାଚିତ୍ତିଯ'ନ୍ତି, ଗଚ୍ଛ ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେହୀ"ତି।

ଅଧିକରଣନିଦାନାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୪୨।ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ କିଂନିଦାନନ୍ତିଆଦୀସୁ କିଂ ନିଦାନମସ୍ସାତି କିଂନିଦାନଂ। କୋ ସମୁଦଯୋ ଅସ୍ସାତି କିଂସମୁଦଯଂ। କା ଜାତି ଅସ୍ସାତି କିଂଜାତିକଂ। କୋ ପଭୱୋ ଅସ୍ସାତି କିଂପଭୱଂ। କୋ ସମ୍ଭାରୋ ଅସ୍ସାତି କିଂସମ୍ଭାରଂ। କିଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଅସ୍ସାତି କିଂସମୁଟ୍ଠାନଂ। ସବ୍ବାନେତାନି କାରଣୱେୱଚନାନିଯେୱ।

ୱିୱାଦନିଦାନନ୍ତିଆଦୀସୁପି ଅଟ୍ଠାରସଭେଦକରୱତ୍ଥୁସଙ୍ଖାତୋ ୱିୱାଦୋ ନିଦାନମେତସ୍ସାତି ୱିୱାଦନିଦାନଂ। ୱିୱାଦଂ ନିସ୍ସାଯ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକୱିୱାଦୱସେନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନୁୱାଦୋ ନିଦାନଂ ଅସ୍ସାତି ଅନୁୱାଦନିଦାନଂ। ଇଦମ୍ପି ଅନୁୱାଦଂ ନିସ୍ସାଯ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଅନୁୱାଦୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଆପତ୍ତି ନିଦାନଂ ଅସ୍ସାତି ଆପତ୍ତିନିଦାନଂ। ଆପତ୍ତାଧିକରଣପଚ୍ଚଯା ଚତସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଏୱଂ ଆପତ୍ତିଂ ନିସ୍ସାଯ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଆପତ୍ତିୱସେନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଚ୍ଚଯଂ ନିଦାନମସ୍ସାତି କିଚ୍ଚଯନିଦାନଂ; ଚତୁବ୍ବିଧଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କାରଣମସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକାଯ

ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଯାଓତତିଯଂ ସମନୁଭାସନାଦୀନଂ କିଚ୍ଚଂ ନିସ୍ସାଯ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକକିଚ୍ଚାନଂ ୱସେନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଯଂ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଅଧିକରଣାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନପକ୍ଖେ ଏକପଦଯୋଜନା। ଏତେନାନୁସାରେନ ସବ୍ବପଦାନି ଯୋଜେତବ୍ବାନି।

ଦୁତିଯପୁଚ୍ଛାଯ ହେତୁନିଦାନନ୍ତିଆଦିମ୍ହି ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ନୱନ୍ନଂ କୁସଲାକୁସଲାବ୍ଯାକତହେତୂନଂ ୱସେନ ହେତୁନିଦାନାଦିତା ୱେଦିତବ୍ବା। ତତିଯପୁଚ୍ଛାଯ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ବ୍ଯଞ୍ଜନମତ୍ତଂ ନାନଂ। ହେତୁଯେୱ ହି ଏତ୍ଥ ପଚ୍ଚଯୋତି ୱୁତ୍ତୋ।

୩୪୩। ମୂଲପୁଚ୍ଛାଯ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଦ୍ୱାଦସ ମୂଲାନୀତି କୋଧୌପନାହଯୁଗଳକାଦୀନି ଛ ୱିୱାଦାମୂଲାନି, ଲୋଭଦୋସମୋହା ତଯୋ, ଅଲୋଭାଦୋସାମୋହା ତଯୋତି ଇମାନି ଅଜ୍ଝତ୍ତସନ୍ତାନସ୍ମିଂୱତ୍ତାନି ଦ୍ୱାଦସ ମୂଲାନି। ଚୁଦ୍ଦସ ମୂଲାନୀତି ତାନେୱ ଦ୍ୱାଦସ କାଯୱାଚାହି ସଦ୍ଧିଂ ଚୁଦ୍ଦସ ହୋନ୍ତି। ଛ ମୂଲାନୀତି କାଯାଦୀନି ଛ ସମୁଟ୍ଠାନାନି।

ସମୁଟ୍ଠାନପୁଚ୍ଛାଯ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନି ସମୁଟ୍ଠାନାନି, ତଞ୍ହି ଏତେସୁ ଅଟ୍ଠାରସସୁ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂସୁ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଏତେହି ୱା କାରଣଭୂତେହି ସମୁଟ୍ଠାତି। ତେନସ୍ସେତାନି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ।

୩୪୪।ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ଆପତ୍ତୀତିଆଦିଭେଦେ ଏକେନ ଅଧିକରଣେନ କିଚ୍ଚାଧିକରଣେନାତି ଇଦଂ ଯେନ ଅଧିକରଣେନ ସମ୍ମନ୍ତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ପନେତାନି ଏକଂସତୋ କିଚ୍ଚାଧିକରଣେନେୱ ସମ୍ମନ୍ତି। ନ ହି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ କିଚ୍ଚାଧିକରଣଂ ନାମ ଅତ୍ଥି।

ନ କତମେନ ସମଥେନାତି ସାୱସେସାପତ୍ତି ୱିଯ ନ ସମ୍ମତି। ନ ହି ସକ୍କା ସା ଦେସେତୁଂ, ନ ତତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ସୁଦ୍ଧନ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାତୁଂ।

୩୪୮।ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ହୋତି ଅନୁୱାଦାଧିକରଣନ୍ତିଆଦି ନଯୋ ଉତ୍ତାନୋଯେୱ।

୩୪୯। ତତୋ ପରଂ ଯତ୍ଥ ସତିୱିନଯୋତିଆଦିକା ସମ୍ମୁଖାୱିନଯଂ ଅମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଛ ଯମକପୁଚ୍ଛା ୱୁତ୍ତା, ତାସଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେନେୱ ଅତ୍ଥୋ ପକାସିତୋ।

୩୫୧। ସଂସଟ୍ଠାଦିପୁଚ୍ଛାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ସଂସଟ୍ଠାତି ସତିୱିନଯକମ୍ମୱାଚାକ୍ଖଣସ୍ମିଂଯେୱ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ସମଥାନଂ ସିଦ୍ଧତ୍ତା ସମ୍ମୁଖାୱିନଯୋତି ୱା ସତିୱିନଯୋତି ୱା ଇମେ ଧମ୍ମା ସଂସଟ୍ଠା, ନୋ ୱିସଂସଟ୍ଠା। ଯସ୍ମା ପନ କଦଲିକ୍ଖନ୍ଧେ ପତ୍ତୱଟ୍ଟୀନଂ ୱିଯ ନ ସକ୍କା ତେସଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ଦସ୍ସେତୁଂ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ନ ଚ ଲବ୍ଭା ଇମେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ୱିନିବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନାନାକରଣଂ ପଞ୍ଞାପେତୁ''ନ୍ତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ।

ସତ୍ତସମଥନିଦାନୱଣ୍ଣନା

୩୫୨।କିଂନିଦାନୋତି ପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ନିଦାନଂ ନିଦାନମସ୍ସାତି ନିଦାନନିଦାନୋ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘସମ୍ମୁଖତା, ଧମ୍ମସମ୍ମୁଖତା, ୱିନଯସମ୍ମୁଖତା, ପୁଗ୍ଗଲସମ୍ମୁଖତାତି ଇଦଂ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯସ୍ସ ନିଦାନଂ। ସତିୱେପୁଲ୍ଲପତ୍ତୋ ଖୀଣାସୱୋ ଲଦ୍ଧୁପୱାଦୋ ସତିୱିନଯସ୍ସ ନିଦାନଂ। ଉମ୍ମତ୍ତକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅମୂଳ୍ହୱିନଯସ୍ସ ନିଦାନଂ। ଯୋ ଚ ଦେସେତି, ଯସ୍ସ ଚ ଦେସେତି, ଉଭିନ୍ନଂ ସମ୍ମୁଖୀଭାୱୋ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣସ୍ସ ନିଦାନଂ। ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ଯତା ଯେଭୁଯ୍ଯସିକାଯ ନିଦାନଂ। ପାପୁସ୍ସନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତସ୍ସପାପିଯସିକାଯ ନିଦାନଂ। ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ ବହୁ ଅସ୍ସାମଣକଅଜ୍ଝାଚାରୋ ତିଣୱତ୍ଥାରକସ୍ସ ନିଦାନଂ। ହେତୁପଚ୍ଚଯୱାରା ୱୁତ୍ତନଯା ଏୱ।

୩୫୩। ମୂଲପୁଚ୍ଛାଯ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନପୁଚ୍ଛାଯ କିଞ୍ଚାପି ''ସତ୍ତନ୍ନଂ ସମଥାନଂ କତମେ ଛତ୍ତିଂସ ସମୁଟ୍ଠାନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ସମ୍ମୁଖାୱିନଯସ୍ସ ପନ କମ୍ମସଙ୍ଗହାଭାୱେନ ସମୁଟ୍ଠାନାଭାୱତୋ ଛନ୍ନଂଯେୱ ସମଥାନଂ ଛ ସମୁଟ୍ଠାନାନି ୱିଭତ୍ତାନି। ତତ୍ଥ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାତି ଞତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। କରଣନ୍ତି ତସ୍ସାଯେୱ ଞତ୍ତିଯା ଠପେତବ୍ବକାଲେ ଠପନଂ। ଉପଗମନନ୍ତି ସଯଂ ଉପଗମନଂ; ଅତ୍ତନାଯେୱ ତସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଜ୍ଝୁପଗମନନ୍ତି ଅଜ୍ଝେସନୁପଗମନଂ; ଅଞ୍ଞଂ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକାଦିକଂ ''ଇଦଂ କମ୍ମଂ କରୋହୀ''ତି ଅଜ୍ଝେସନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିୱାସନାତି ''ରୁଚ୍ଚତି ମେ ଏତଂ, କରୋତୁ ସଙ୍ଘୋ''ତି ଏୱଂ ଅଧିୱାସନା; ଛନ୍ଦଦାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସନାତି ''ନ ମେତଂ ଖମତି, ମା ଏୱଂ କରୋଥା''ତି ଅପ୍ପଟିସେଧନା। ଇତି ଛନ୍ନଂ ଛକ୍କାନଂ ୱସେନ ଛତ୍ତିଂସ ସମୁଟ୍ଠାନା ୱେଦିତବ୍ବା।

ସତ୍ତସମଥନାନାତ୍ଥାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୫୪। ନାନାତ୍ଥପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଅଧିକରଣପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଅଯଂ ୱିୱାଦୋ ନୋ ଅଧିକରଣନ୍ତି ଅଯଂ ମାତାପୁତ୍ତାଦୀନଂ ୱିୱାଦୋ

ୱିରୁଦ୍ଧୱାଦତ୍ତା ୱିୱାଦୋ ନାମ ହୋତି, ସମଥେହି ପନ ଅଧିକରଣୀଯତାଯ ଅଭାୱତୋ ଅଧିକରଣଂ ନ ହୋତି। ଅନୁୱାଦାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଅଧିକରଣଭେଦୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଦୁତିଯଗାଥାସଙ୍ଗଣିକଂ

ଚୋଦନାଦିପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନାୱଣ୍ଣନା

୩୫୯। ଦୁତିଯଗାଥାସଙ୍ଗଣିଯଂ ଚୋଦନାତି ୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଚୋଦନା। ସାରଣାତି ଦୋସସାରଣା। ସଙ୍ଘୋ କିମତ୍ଥାଯାତି ସଙ୍ଘସନ୍ନିପାତୋ କିମତ୍ଥାଯ। ମତିକମ୍ମଂ ପନ କିସ୍ସ କାରଣାତି ମତିକମ୍ମଂ ୱୁଚ୍ଚତି ମନ୍ତଗ୍ଗହଣଂ; ତଂ କିସ୍ସ କାରଣାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚୋଦନା ସାରଣତ୍ଥାଯାତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ଚୋଦନା, ତେନ ଚୁଦିତକପୁଗ୍ଗଲେନ ଚୋଦକଦୋସସାରଣତ୍ଥାଯ। ନିଗ୍ଗହତ୍ଥାଯ ସାରଣାତି ଦୋସସାରଣା ପନ ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ନିଗ୍ଗହତ୍ଥାଯ। ସଙ୍ଘୋ ପରିଗ୍ଗହତ୍ଥାଯାତି ତତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତୋ ସଙ୍ଘୋ ୱିନିଚ୍ଛଯପରିଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ; ଧମ୍ମାଧମ୍ମଂ ତୁଲନତ୍ଥାଯ ସୁୱିନିଚ୍ଛିତଦୁବ୍ବିନିଚ୍ଛିତଂ ଜାନନତ୍ଥାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ମତିକମ୍ମଂ ପନ ପାଟିଯେକ୍କନ୍ତି ସୁତ୍ତନ୍ତିକତ୍ଥେରାନଞ୍ଚ ୱିନଯଧରତ୍ଥେରାନଞ୍ଚ ମନ୍ତଗ୍ଗହଣଂ ପାଟେକ୍କଂ ପାଟେକ୍କଂ ୱିନିଚ୍ଛଯସନ୍ନିଟ୍ଠାପନତ୍ଥଂ।

ମା ଖୋ ପଟିଘନ୍ତି ଚୁଦିତକେ ୱା ଚୋଦକେ ୱା କୋପଂ ମା ଜନଯି। ସଚେ ଅନୁୱିଜ୍ଜକୋ ତୁୱନ୍ତି ସଚେ ତ୍ୱଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଓତିଣ୍ଣଂ ଅଧିକରଣଂ ୱିନିଚ୍ଛିତୁଂ ନିସିନ୍ନୋ ୱିନଯଧରୋ।

ୱିଗ୍ଗାହିକନ୍ତି ''ନ ତ୍ୱଂ ଇମଂ ଧମ୍ମୱିନଯଂ ଆଜାନାସୀ''ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ। ଅନତ୍ଥସଂହିତନ୍ତି ଯା ଅନତ୍ଥଂ ଜନଯତି, ପରିସଂ ଖୋଭେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାପେତି, ଏୱରୂପିଂ କଥଂ ମା ଅଭଣି। ସୁତ୍ତେ ୱିନଯେ ୱାତିଆଦୀସୁ ସୁତ୍ତଂ ନାମ ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗୋ। ୱିନଯୋ ନାମ ଖନ୍ଧକୋ। ଅନୁଲୋମୋ ନାମ ପରିୱାରୋ। ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନାମ ସକଲଂ ୱିନଯପିଟକଂ। ଅନୁଲୋମିକଂ ନାମ ଚତ୍ତାରୋ ମହାପଦେସା।

ଅନୁଯୋଗୱତ୍ତଂନିସାମଯାତି ଅନୁଯୁଞ୍ଜନୱତ୍ତଂ ନିସାମେହି। କୁସଲେନ ବୁଦ୍ଧିମତା କତନ୍ତି ଛେକେନ ପଣ୍ଡିତେନ ଞାଣପାରମିପ୍ପତ୍ତେନ ଭଗୱତା ନୀହରିତ୍ୱା ଠପିତଂ। ସୁୱୁତ୍ତନ୍ତି ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଠପିତଂ। ସିକ୍ଖାପଦାନୁଲୋମିକନ୍ତି ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଅନୁଲୋମଂ। ଅଯଂ ତାୱ ପଦତ୍ଥୋ, ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସାଧିପ୍ପାଯସଙ୍ଖେପୱଣ୍ଣନା – ''ସଚେ ତ୍ୱଂ ଅନୁୱିଜ୍ଜକୋ, ମା ସହସା ଭଣି, ମା ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ ୱିଗ୍ଗାହିକକଥଂ ଭଣି। ଯଂ ପନ କୁସଲେନ ବୁଦ୍ଧିମତା ଲୋକନାଥେନ ଏତେସୁ ସୁତ୍ତାଦୀସୁ ଅନୁଯୋଗୱତ୍ତଂ କଥଂ ସୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଅନୁଲୋମଂ, ତଂ ନିସାମଯ ତଂ ଉପଧାରେହୀ''ତି। ଗତିଂ ନ ନାସେନ୍ତୋ ସମ୍ପରାଯିକନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ସମ୍ପରାଯେ ସୁଗତିନିବ୍ବତ୍ତିଂ ଅନାସେନ୍ତୋ ଅନୁଯୋଗୱତ୍ତଂ ନିସାମଯ। ଯୋ ହି ତଂ ଅନିସାମେତ୍ୱା ଅନୁଯୁଞ୍ଜତି, ସୋ ସମ୍ପରାଯିକଂ ଅତ୍ତନୋ ଗତିଂ ନାସେତି, ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ ଅନାସେନ୍ତୋ ନିସାମଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦାନି ତଂ ଅନୁଯୋଗୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ହିତେସୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ହିତେସୀତି ହିତଂ ଏସନ୍ତୋ ଗୱେସନ୍ତୋ; ମେତ୍ତଞ୍ଚ ମେତ୍ତାପୁବ୍ବଭାଗଞ୍ଚ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କାଲେନାତି ଯୁତ୍ତପତ୍ତକାଲେନ; ଅଜ୍ଝେସିତକାଲେଯେୱ ତୱ ଭାରେ କତେ ଅନୁଯୁଞ୍ଜାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସହସା ୱୋହାରଂ ମା ପଧାରେସୀତି ଯୋ ଏତେସଂ ସହସା ୱୋହାରୋ ହୋତି, ସହସା ଭାସିତଂ, ତଂ ମା ପଧାରେସି, ମା ଗଣ୍ହିତ୍ଥ।

ପଟିଞ୍ଞାନୁସନ୍ଧିତେନ କାରଯେତି ଏତ୍ଥ ଅନୁସନ୍ଧିତନ୍ତି କଥାନୁସନ୍ଧି ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ପଟିଞ୍ଞାନୁସନ୍ଧିନା କାରଯେ; କଥାନୁସନ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ପଟିଞ୍ଞାଯ କାରଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ପଟିଞ୍ଞାଯ ଚ ଅନୁସନ୍ଧିତେନ ଚ କାରଯେ, ଲଜ୍ଜିଂ ପଟିଞ୍ଞାଯ କାରଯେ; ଅଲଜ୍ଜିଂ ୱତ୍ତାନୁସନ୍ଧିନାତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା ଏୱ ପଟିଞ୍ଞା ଲଜ୍ଜୀସୁତି ଗାଥମାହ। ତତ୍ଥ ୱତ୍ତାନୁସନ୍ଧିତେନ କାରଯେତି ୱତ୍ତାନୁସନ୍ଧିନା କାରଯେ, ଯା ଅସ୍ସ ୱତ୍ତେନ ସନ୍ଧିଂ ପଟିଞ୍ଞା ସନ୍ଧିଯତି, ତାଯ ପଟିଞ୍ଞାଯ କାରଯେତି ଅତ୍ଥୋ।

ସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ଜାନନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି। ପରିଗୂହତୀତି ନିଗୂହତି ନ ଦେସେତି ନ ୱୁଟ୍ଠାତି।

ସା ଅହମ୍ପି ଜାନାମୀତି ଯଂ ତୁମ୍ହେହି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ସଚ୍ଚଂ, ଅହମ୍ପି ନଂ ଏୱମେୱ ଜାନାମି। ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ତାହନ୍ତି ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ତଂ ଅହଂ ପୁଚ୍ଛାମି।

ପୁବ୍ବାପରଂନ ଜାନାତୀତି ପୁରେକଥିତଞ୍ଚ ପଚ୍ଛାକଥିତଞ୍ଚ ନ ଜାନାତି। ଅକୋୱିଦୋତି ତସ୍ମିଂ ପୁବ୍ବାପରେ ଅକୁସଲୋ। ଅନୁସନ୍ଧିୱଚନପଥଂ ନ ଜାନାତୀତି କଥାନୁସନ୍ଧିୱଚନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯାନୁସନ୍ଧିୱଚନଞ୍ଚ ନ ଜାନାତି।

ସୀଲୱିପତ୍ତିଯା ଚୋଦେତୀତି ଦ୍ୱୀହି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ଚୋଦେତି। ଆଚାରଦିଟ୍ଠିଯାତି ଆଚାରୱିପତ୍ତିଯା ଚେୱ ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତିଯା ଚ। ଆଚାରୱିପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତୋ ପଞ୍ଚହାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ଚୋଦେତି, ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତୋ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ଚେୱ ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ଚୋଦେତି। ଆଜୀୱେନପି ଚୋଦେତୀତି ଆଜୀୱହେତୁପଞ୍ଞତ୍ତେହି ଛହି ସିକ୍ଖାପଦେହି ଚୋଦେତି। ସେସଂ ସଵ୍ଵତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଦୁତିଯଗାଥାସଙ୍ଗଣିକୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଚୋଦନାକଣ୍ଡଂ

ଅନୁୱିଜ୍ଜକକିଚ୍ଚୱଣ୍ଣନା

୩୬୦-୩୬୧। ଇଦାନି ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ଚୋଦନାଯ ୱିନଯଧରେନ କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅନୁୱିଜ୍ଜକେନାତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠେନାତି ଗାଥାଯ ଅଯମତ୍ଥୋ – ଏକେନେକୋ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଟ୍ଠାନତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ୱା ପୱିସନ୍ତୋ ୱା ଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ତଂ ପାରାଜିକେନ ଚୋଦେତି, ଇତରୋ ତସ୍ସ ଦସ୍ସନଂ ଅନୁଜାନାତି। ତଂ ପନ ଦସ୍ସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ପାରାଜିକଂ ନ ଉପେତି, ନ ପଟିଜାନାତି। ଏୱମେତ୍ଥ ଯଂ ତେନ ଦିଟ୍ଠଂ, ତଂ ତସ୍ସ ''ଦିଟ୍ଠୋ ମଯା''ତି ଇମିନା ଦିଟ୍ଠୱଚନେନ ସମେତି। ଯସ୍ମା ପନ ଇତରୋ ତଂ ଦସ୍ସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଦୋସଂ ନ ପଟିଜାନାତି, ତସ୍ମା ଅସୁଦ୍ଧପରିସଙ୍କିତୋ ହୋତି; ଅମୂଲକପରିସଙ୍କିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ''ସୁଦ୍ଧୋ ଅହ''ନ୍ତି ପଟିଞ୍ଞାଯ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ। ସେସଗାଥାଦ୍ୱଯେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଅନୁୱିଜ୍ଜକକିଚ୍ଚୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଚୋଦକପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନାୱଣ୍ଣନା

୩୬୨-୩୬୩।ଚୋଦନାଯକୋ ଆଦୀତିଆଦିପୁଚ୍ଛାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ସଙ୍ଘେ ଚ ଅକୁପ୍ପେ ଚାତି ସଙ୍ଘେ ପତିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ ଅକୁପ୍ପେ ଚ। ଯଂ କତଂ ୱା ନ କତଂ ୱା, ତଦେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ନ ଚ ଚୋଦକେ ୱା ଅନୁୱିଜ୍ଜକେ ୱା ସଙ୍ଘେ ୱା କୋପୋ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ। ଓତିଣ୍ଣାନୋତିଣ୍ଣଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ଓତିଣ୍ଣଞ୍ଚ ଅନୋତିଣ୍ଣଞ୍ଚ ୱଚନଂ ଜାନିତବ୍ବଂ। ତତ୍ରାଯଂ ଜାନନୱିଧି – ଏତ୍ତକା ଚୋଦକସ୍ସ ପୁବ୍ବକଥା, ଏତ୍ତକା ପଚ୍ଛିମକଥା, ଏତ୍ତକା ଚୁଦିତକସ୍ସ ପୁବ୍ବକଥା, ଏତ୍ତକା ପଚ୍ଛିମକଥାତି ଜାନିତବ୍ବା । ଚୋଦକସ୍ସ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହିତବ୍ବଂ, ଚୁଦିତକସ୍ସ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହିତବ୍ବଂ, ଅନୁୱିଜ୍ଜକସ୍ସ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହିତବ୍ବଂ, ଅନୁୱିଜ୍ଜକୋ ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ଅହାପେନ୍ତୋ ''ଆୱୁସୋ ସମନ୍ନାହରିତ୍ୱା ଉଜୁଂ କତ୍ୱା ଆହରା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ସଙ୍ଘେନ ଏୱଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଯେନ ଧମ୍ମେନ ଯେନ ୱିନଯେନ ଯେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମ୍ମତୀତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମୋତି ଭୂତଂ ୱତ୍ଥୁ। ୱିନଯୋତି ଚୋଦନା ଚେୱ ସାରଣା ଚ। ସତ୍ଥୁସାସନନ୍ତି ଞତ୍ତିସମ୍ପଦା ଚେୱ ଅନୁସ୍ସାୱନସମ୍ପଦା ଚ। ଏତେନ ହି ଧମ୍ମେନ ଚ ୱିନଯେନ ଚ ସତ୍ଥୁସାସନେନ ଚ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମତି, ତସ୍ମା ଅନୁୱିଜ୍ଜକେନ ଭୂତେନ ୱତ୍ଥୁନା ଚୋଦେତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ ସାରେତ୍ୱା ଞତ୍ତିସମ୍ପଦାଯ ଚେୱ ଅନୁସ୍ସାୱନସମ୍ପଦାଯ ଚ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେତବ୍ବଂ, ଅନୁୱିଜ୍ଜକେନ ଏୱଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୩୬୪।ଉପୋସଥୋ କିମତ୍ଥାଯାତିଆଦିପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନମ୍ପି ଉତ୍ତାନମେୱ। ଅୱସାନଗାଥାସୁ ଥେରେ ଚ ପରିଭାସତୀତି ଅୱମଞ୍ଞଂ କରୋନ୍ତୋ ''କିଂ ଇମେ ଜାନନ୍ତୀ''ତି ପରିଭାସତି। ଖତୋ ଉପହତିନ୍ଦ୍ରିଯୋତି ତାଯ ଛନ୍ଦାଦିଗାମିତାଯ ତେନ ଚ ପରିଭାସନେନ ଅତ୍ତନା ଅତ୍ତନୋ ଖତତ୍ତା ଖତୋ। ସଦ୍ଧାଦୀନଞ୍ଚ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ଉପହତତ୍ତା ଉପହତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ। ନିରଯଂ ଗଚ୍ଛତି ଦୁମ୍ମେଧୋ, ନ ଚ ସିକ୍ଖାଯ ଗାରୱୋତି ସୋ ଖତୋ ଉପହତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ପଞ୍ଞାଯ ଅଭାୱତୋ ଦୁମ୍ମେଧୋ ତୀସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ଅସିକ୍ଖନତୋ ନ ଚ ସିକ୍ଖାଯ ଗାରୱୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ନିରଯମେୱ ଉପଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା ନ ଚ ଆମିସଂ ନିସ୍ସାଯ… ପେ… ଯଥା ଧମ୍ମୋ ତଥା କରେତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ନ ଚ ଆମିସଂ ନିସ୍ସାଯ କରେ, ଚୁଦିତକଚୋଦକେସୁ ହି ଅଞ୍ଞତରେନ ଦିନ୍ନଂ ଚୀୱରାଦିଆମିସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଆମିସଂ ନିସ୍ସାଯ କରୋତି, ଏୱଂ ନ କରେଯ୍ଯ। ନ ଚ ନିସ୍ସାଯ ପୁଗ୍ଗଲନ୍ତି ''ଅଯଂ ମେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ୱା ଆଚରିଯୋ ୱା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଛନ୍ଦାଦୀହି ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନିସ୍ସାଯ କରୋତି, ଏୱଂ ନ କରେଯ୍ଯ। ଅଥ ଖୋ ଉଭୋପେତେ ୱିୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଠିତୋ, ତଥେୱ କରେଯ୍ଯାତି।

ଉପକଣ୍ଣକଂ ଜପ୍ପତୀତି ''ଏୱଂ କଥେହି, ମା ଏୱଂ କଥଯିତ୍ଥା''ତି କଣ୍ଣମୂଲେ ମନ୍ତେତି। ଜିମ୍ହଂ ପେକ୍ଖତୀତି ଦୋସମେୱ ଗୱେସତି। ୱୀତିହରତୀତି ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ହାପେତି। କୁମ୍ମଗ୍ଗଂ ପଟିସେୱତୀତି ଆପତ୍ତିଂ ଦୀପେତି।

ଅକାଲେନ ଚ ଚୋଦେତୀତି ଅନୋକାସେ ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋୱ ଚୋଦେତି। ପୁବ୍ବାପରଂ ନ ଜାନାତୀତି ପୁରିମକଥଞ୍ଚ ପଚ୍ଛିମକଥଞ୍ଚ ନ ଜାନାତି।

ଅନୁସନ୍ଧିୱଚନପଥଂନ ଜାନାତୀତି କଥାନୁସନ୍ଧିୱିନିଚ୍ଛଯାନୁସନ୍ଧିୱସେନ ୱଚନଂ ନ ଜାନାତି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଚୋଦନାକଣ୍ଡୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଚୂଳସଙ୍ଗାମୋ

ଅନୁଵିଜ୍ଜକସ୍ସ ପଟିପତ୍ତିଵଣ୍ଣନା

୩୬୫। ଚୂଳସଙ୍ଗାମେ ସଙ୍ଗାମାଵଚରେନ ଭିକ୍ଖୁନାତି ସଙ୍ଗାମୋ ଵୁଚ୍ଚତି ଅଧିକରଣଵିନିଚ୍ଛଯତ୍ଥାଯ ସଙ୍ଘସନ୍ନିପାତୋ। ତତ୍ର ହି ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ଚେଵ ସାସନପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ଚ ଉଦ୍ଧମ୍ମଂ ଉବ୍ବିନଯଂ ସତ୍ଥୁ ସାସନଂ ଦୀପେନ୍ତା ସମୋସରନ୍ତି ଵେସାଲିକା ଵଜ୍ଜିପୁତ୍ତକା ଵିଯ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେସଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକାନଂ ଲଦ୍ଧିଂ ମଦ୍ଦିତ୍ଵା ସକଵାଦଦୀପନତ୍ଥାଯ ତତ୍ଥ ଅଵଚରତି, ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ଵା ଵିନିଚ୍ଛଯଂ ପଵତ୍ତେତି, ସୋ ସଙ୍ଗାମାଵଚରୋ ନାମ ଯସତ୍ଥେରୋ ଵିଯ। ତେନ ସଙ୍ଗାମାଵଚରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମନ୍ତେନ ନୀଚଚିତ୍ତେନ ସଙ୍ଘୋ ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବୋ। ନୀଚଚିତ୍ତେନାତି ମାନଦ୍ଧଜଂ ନିପାତେତ୍ଵା ନିହତମାନଚିତ୍ତେନ। ରଜୋହରଣସମେନାତି ପାଦପୁଞ୍ଛନସମେନ; ଯଥା ରଜୋହରଣସ୍ସ ସଂକିଲିଟ୍ଠେ ଵା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠେ ଵା ପାଦେ ପୁଞ୍ଛିଯମାନେ ନେଵ ରାଗୋ ନ ଦୋସୋ; ଏଵଂ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ଅରଜ୍ଜନ୍ତେନ ଅଦୁସ୍ସନ୍ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାପତିରୂପେ ଆସନେତି ଯଥାପତିରୂପଂ ଆସନଂ ଞତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ପାପୁଣନଟ୍ଠାନେ ଥେରାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପିଟ୍ଠିଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ଵା ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ଅନାନାକଥିକେନାତି ନାନାଵିଧଂ ତଂ ତଂ ଅନତ୍ଥକଥଂ ଅକଥେନ୍ତେନ। ଅତିରଚ୍ଛାନକଥିକେନାତି ଦିଟ୍ଠସୁତମୁତମ୍ପି ରାଜକଥାଦିକଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ ଅକଥେନ୍ତେନ। ସାମଂ ଵା ଧମ୍ମୋ ଭାସିତବ୍ବୋତି ସଙ୍ଘସନ୍ନିପାତଟ୍ଠାନେ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯନିସ୍ସିତା ଵା ରୂପାରୂପପରିଚ୍ଛେଦସମଥାଚାରଵିପସ୍ସନାଚାରଟ୍ଠାନନିସଜ୍ଜଵତ୍ତାଦିନିସ୍ସିତା ଵା କଥା ଧମ୍ମୋ ନାମ। ଏଵରୂପୋ ଧମ୍ମୋ ସଯଂ ଵା ଭାସିତବ୍ବୋ, ପରୋ ଵା ଅଜ୍ଝେସିତବ୍ବୋ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ତଥାରୂପିଂ କଥଂ କଥେତୁଂ ପହୋତି, ସୋ ଵତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଆଵୁସୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝମ୍ହି ପଞ୍ହେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ତ୍ଵଂ କଥେଯ୍ୟାସୀ’’ତି। ଅରିଯୋ ଵା ତୁଣ୍ହୀଭାଵୋ ନାତିମଞ୍ଞିତବ୍ବୋତି ଅରିଯା ତୁଣ୍ହୀ ନିସୀଦନ୍ତା ନ ବାଲପୁଥୁଜ୍ଜନା ଵିଯ ନିସୀଦନ୍ତି। ଅଞ୍ଞତରଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵାଵ ନିସୀଦନ୍ତି। ଇତି କମ୍ମଟ୍ଠାନମନସିକାରଵସେନ ତୁଣ୍ହୀଭାଵୋ ଅରିଯୋ ତୁଣ୍ହୀଭାଵୋ ନାମ, ସୋ ନାତିମଞ୍ଞିତବ୍ବୋ, କିଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନାନୁଯୋଗେନାତି ନାଵଜାନିତବ୍ବୋ; ଅତ୍ତନୋ ପତିରୂପଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵାଵ ନିସୀଦିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ନ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋତି ‘‘କୋ ନାମୋ ତୁଯ୍ହଂ ଉପଜ୍ଝାଯୋ’’ତି ନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ନ ଜାତୀତି ‘‘ଖତ୍ତିଯଜାତିଯୋ ତ୍ଵଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଜାତିଯୋ’’ତି ଏଵଂ ଜାତି ନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବା। ନ ଆଗମୋତି ‘‘ଦୀଘଭାଣକୋସି ତ୍ଵଂ ମଜ୍ଝିମଭାଣକୋ’’ତି ଏଵଂ ଆଗମୋ ନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। କୁଲପଦେସୋତି ଖତ୍ତିଯକୁଲାଦିଵସେନେଵ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଅତ୍ରସ୍ସ ପେମଂ ଵା ଦୋସୋ ଵାତି ଅତ୍ର ପୁଗ୍ଗଲେ ଏତେସଂ କାରଣାନଂ ଅଞ୍ଞତରଵସେନ ପେମଂ ଵା ଭଵେଯ୍ୟ ଦୋସୋ ଵା।

ନୋ ପରିସକପ୍ପିକେନାତି ପରିସକପ୍ପକେନ ପରିସାନୁଵିଧାଯକେନ ନ ଭଵିତବ୍ବଂ; ଯଂ ପରିସାଯ ରୁଚ୍ଚତି, ତଦେଵ ଚେତେତ୍ଵା କପ୍ପେତ୍ଵା ନ କଥେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦା ଦସ୍ସେତବ୍ବାତି କଥେତବ୍ବେ ଚ ଅକଥେତବ୍ବେ ଚ ସଞ୍ଞାଜନନତ୍ଥଂ ହତ୍ଥଵିକାରୋ ନ କାତବ୍ବୋ।

ଅତ୍ଥଂ ଅନୁଵିଧିଯନ୍ତେନାତି ଵିନିଚ୍ଛଯପଟିଵେଧମେଵ ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନ ‘‘ଇଦଂ ସୁତ୍ତଂ ଉପଲବ୍ଭତି, ଇମସ୍ମିଂ ଵିନିଚ୍ଛଯେ ଇଦଂ ଵକ୍ଖାମୀ’’ତି ଏଵଂ ପରିତୁଲଯନ୍ତେନ ନିସୀଦିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ଚ ଆସନା ଵୁଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି ନ ଆସନା ଵୁଟ୍ଠାଯ ସନ୍ନିପାତମଣ୍ଡଲେ ଵିଚରିତବ୍ବଂ, ଵିନଯଧରେ ଉଟ୍ଠିତେ ସବ୍ବା ପରିସା ଉଟ୍ଠହତି। ନ ଵୀତିହାତବ୍ବନ୍ତି ନ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ହାପେତବ୍ବୋ। ନ କୁମ୍ମଗ୍ଗୋ ସେଵିତବ୍ବୋତି ନ ଆପତ୍ତି ଦୀପେତବ୍ବା। ଅସାହସିକେନ ଭଵିତବ୍ବନ୍ତି ନ ସହସାକାରିନା ଭଵିତବ୍ବଂ; ସହସା ଦୁରୁତ୍ତଵଚନଂ ନ କଥେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଵଚନକ୍ଖମେନାତି ଦୁରୁତ୍ତଵାଚଂ ଖମନସୀଲେନ। ହିତପରିସକ୍କିନାତି ହିତେସିନା ହିତଗଵେସିନା କରୁଣା ଚ କରୁଣାପୁବ୍ବଭାଗୋ ଚ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋତି ଅଯଂ ପଦଦ୍ଵଯେପି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଅନସୁରୁତ୍ତେନାତି ନ ଅସୁରୁତ୍ତେନ। ଅସୁରୁତ୍ତଂ ଵୁଚ୍ଚତି ଵିଗ୍ଗାହିକକଥାସଙ୍ଖାତଂ ଅସୁନ୍ଦରଵଚନଂ; ତଂ ନ କଥେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ତା ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋତି ‘‘ଵିନିଚ୍ଛିନିତୁଂ ଵୂପସମେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସାମି ନୁ ଖୋ ନୋ’’ତି ଏଵଂ ଅତ୍ତା ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ; ଅତ୍ତନୋ ପମାଣଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପରୋ ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋତି ‘‘ଲଜ୍ଜିଯା ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ପରିସା, ସକ୍କା ସଞ୍ଞାପେତୁଂ ଉଦାହୁ ନୋ’’ତି ଏଵଂ ପରୋ ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ।

ଚୋଦକୋ ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋତି ‘‘ଧମ୍ମଚୋଦକୋ ନୁ ଖୋ ନୋ’’ତି ଏଵଂ ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ। ଚୁଦିତକୋ ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋତି ‘‘ଧମ୍ମଚୁଦିତକୋ ନୁ ଖୋ ନୋ’’ତି ଏଵଂ ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ। ଅଧମ୍ମଚୋଦକୋ ପରିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋତି ତସ୍ସ ପମାଣଂ ଜାନିତବ୍ବଂ। ସେସେସୁପି ଏସେଵ ନଯୋ। ଵୁତ୍ତଂଅହାପେନ୍ତେନାତି ଚୋଦକଚୁଦିତକେହି ଵୁତ୍ତଵଚନଂ ଅହାପେନ୍ତେନ। ଅଵୁତ୍ତଂ ଅପକାସେନ୍ତେନାତି ଅନୋସଟଂ ଵତ୍ଥୁଂ ଅପ୍ପକାସେନ୍ତେନ। ମନ୍ଦୋ ହାସେତବ୍ବୋତି ମନ୍ଦୋ ମୋମୂହୋ ପଗ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ, ‘‘ନନୁ ତ୍ଵଂ କୁଲପୁତ୍ତୋ’’ତି ଉତ୍ତେଜେତ୍ଵା ଅନୁଯୋଗଵତ୍ତଂ କଥାପେତ୍ଵା ତସ୍ସ ଅନୁଯୋଗୋ ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ। ଭୀରୁ ଅସ୍ସାସେତବ୍ବୋତି ଯସ୍ସ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝଂ ଵା ଗଣମଜ୍ଝଂ ଵା ଅନୋସଟପୁବ୍ବତ୍ତା ସାରଜ୍ଜଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତାଦିସୋ ‘‘ମା ଭାଯି, ଵିସ୍ସଟ୍ଠୋ

କଥେହି, ମଯଂ ତେ ଉପଥମ୍ଭା ଭୱିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱାପି ଅନୁଯୋଗୱତ୍ତଂ କଥାପେତବ୍ବୋ। ଚଣ୍ଡୋ ନିସେଧେତବ୍ବୋତି ଅପସାଦେତବ୍ବୋ ତଜ୍ଜେତବ୍ବୋ। ଅସୁଚି ୱିଭାୱେତବ୍ବୋତି ଅଲଜ୍ଜିଂ ପକାସେତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଦେସାପେତବ୍ବୋ। ଉଜୁମଦ୍ଦୱେନାତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଜୁ ସୀଲୱା କାଯୱଙ୍କାଦିରହିତୋ, ସୋ ମଦ୍ଦୱେନେୱ ଉପଚରିତବ୍ବୋ। ଧମ୍ମେସୁ ଚ ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଯୋ ଧମ୍ମଗରୁକୋ ହୋତି ନ ପୁଗ୍ଗଲଗରୁକୋ, ଅଯମେୱ ଧମ୍ମେସୁ ଚ ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ଚ ମଜ୍ଝତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩୬୬।ସୁତ୍ତଂ ସଂସନ୍ଦନତ୍ଥାଯାତିଆଦୀସୁ ତେନ ଚ ପନ ଏୱଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିଯମନାପଗରୁଭାୱନୀଯେନ ଅନୁୱିଜ୍ଜକେନ ସମୁଦାହଟେସୁ ସୁତ୍ତାଦୀସୁ ସୁତ୍ତଂ ସଂସନ୍ଦନତ୍ଥାଯ; ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତୀନଂ ସଂସନ୍ଦନତ୍ଥନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଓପମ୍ମଂ ନିଦସ୍ସନତ୍ଥାଯାତି ଓପମ୍ମଂ ଅତ୍ଥଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ। ଅତ୍ଥୋ ୱିଞ୍ଞାପନତ୍ଥାଯାତି ଅତ୍ଥୋ ଜାନାପନତ୍ଥାଯ। ପଟିପୁଚ୍ଛା ଠପନତ୍ଥାଯାତି ପୁଚ୍ଛା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଠପନତ୍ଥାଯ। ଓକାସକମ୍ମଂ ଚୋଦନତ୍ଥାଯାତି ୱତ୍ଥୁନା ୱା ଆପତ୍ତିଯା ୱା ଚୋଦନତ୍ଥାଯ। ଚୋଦନା ସାରଣତ୍ଥାଯାତି ଦୋସାଦୋସଂ ସରାପନତ୍ଥାଯ। ସାରଣା ସୱଚନୀଯତ୍ଥାଯାତି ଦୋସାଦୋସସାରଣା ସୱଚନୀଯକରଣତ୍ଥାଯ। ସୱଚନୀଯଂ ପଲିବୋଧତ୍ଥାଯାତି ସୱଚନୀଯଂ ‘‘ଇମମ୍ହା ଆୱାସା ପରଂ ମା ପକ୍କମୀ’’ତି ଏୱଂ ପଲିବୋଧତ୍ଥାଯ। ପଲିବୋଧୋ ୱିନିଚ୍ଛଯତ୍ଥାଯାତି ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପାପନତ୍ଥାଯ। ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ସନ୍ତୀରଣତ୍ଥାଯାତି ଦୋସାଦୋସଂ ସନ୍ତୀରଣତ୍ଥାଯ ତୁଲନତ୍ଥାଯ। ସନ୍ତୀରଣଂ ଠାନାଟ୍ଠାନଗମନତ୍ଥାଯାତି ଆପତ୍ତିଅନାପତ୍ତିଗରୁକଲହୁକାପତ୍ତିଜାନନତ୍ଥାଯ । ସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପରିଗ୍ଗହସମ୍ପଟିଚ୍ଛନତ୍ଥାଯାତି ୱିନିଚ୍ଛଯସମ୍ପଟିଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ଚ; ସୁୱିନିଚ୍ଛିତଦୁବ୍ବିନିଚ୍ଛିତଭାୱଜାନନତ୍ଥାଯ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚେକଟ୍ଠାଯିନୋ ଅୱିସଂୱାଦକଟ୍ଠାଯିନୋତି ଇସ୍ସରିଯାଧିପଚ୍ଚଜେଟ୍ଠକଟ୍ଠାନେ ଚ ଅୱିସଂୱାଦକଟ୍ଠାନେ ଚ ଠିତା; ନ ତେ ଅପସାଦେତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇଦାନି ଯେ ମନ୍ଦା ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧିନୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟୁଂ ‘‘ୱିନଯୋ ନାମ କିମତ୍ଥାଯା’’ତି ତେସଂ ୱଚନୋକାସପିଦହନତ୍ଥମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱିନଯୋ ସଂୱରତ୍ଥାଯାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱିନଯୋ ସଂୱରତ୍ଥାଯାତି ସକଲାପି ୱିନଯପଞ୍ଞତ୍ତି କାଯୱଚୀଦ୍ୱାରସଂୱରତ୍ଥାଯ। ଆଜୀୱୱିସୁଦ୍ଧିପରିଯୋସାନସ୍ସ ସୀଲସ୍ସ ଉପନିସ୍ସଯୋ ହୋତି; ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋତି ପାପପୁଞ୍ଞାନଂ କତାକତୱସେନ ଚିତ୍ତୱିପ୍ପଟିସାରାଭାୱୋ। ପାମୁଜ୍ଜନ୍ତି ଦୁବ୍ବଲା ତରୁଣପୀତି। ପୀତୀତି ବଲୱା ବହଲପୀତି। ପସ୍ସଦ୍ଧୀତି କାଯଚିତ୍ତଦରଥପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧି। ସୁଖନ୍ତି କାଯିକଚେତସିକସୁଖଂ। ତଞ୍ହି ଦୁୱିଧମ୍ପି ସମାଧିସ୍ସ ଉପନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ସମାଧୀତି ଚିତ୍ତେକଗ୍ଗତା। ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନନ୍ତି ତରୁଣୱିପସ୍ସନା; ଉଦଯବ୍ବଯଞାଣସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଚିତ୍ତେକଗ୍ଗତା ହି ତରୁଣୱିପସ୍ସନାଯ ଉପନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ନିବ୍ବିଦାତି ସିଖାପତ୍ତା ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିବଲୱୱିପସ୍ସନା। ୱିରାଗୋତି ଅରିଯମଗ୍ଗୋ। ୱିମୁତ୍ତୀତି ଅରହତ୍ତଫଲଂ। ଚତୁବ୍ବିଧୋପି ହି ଅରିଯମଗ୍ଗୋ ଅରହତ୍ତଫଲସ୍ସ ଉପନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନନ୍ତି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାଞାଣଂ। ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥାଯାତି ଅପଚ୍ଚଯପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥାଯ। ଅପଚ୍ଚଯପରିନିବ୍ବାନସ୍ସ ହି ତଂ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତେ ଅୱସ୍ସଂ ପରିନିବ୍ବାଯିତବ୍ବତୋତି। ଏତଦତ୍ଥା କଥାତି ଅଯଂ ୱିନଯକଥା ନାମ ଏତଦତ୍ଥା। ମନ୍ତନାତି ୱିନଯମନ୍ତନା ଏୱ। ଉପନିସାତି ଅଯଂ ‘‘ୱିନଯୋ ସଂୱରତ୍ଥାଯା’’ତିଆଦିକା ପରମ୍ପରପଚ୍ଚଯତାପି ଏତଦତ୍ଥାଯ। ସୋତାୱଧାନନ୍ତି ଇମିସ୍ସା ପରମ୍ପରପଚ୍ଚଯକଥାଯ ସୋତାୱଧାନଂ। ଇମଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଞାଣଂ, ତମ୍ପି ଏତଦତ୍ଥାଯ। ଯଦିଦଂ ଅନୁପାଦା ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱିମୋକ୍ଖୋତି ଯୋ ଅଯଂ ଚତୂହି ଉପାଦାନେହି ଅନୁପାଦିଯିତ୍ୱା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅରହତ୍ତଫଲସଙ୍ଖାତୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ, ସୋପି ଏତଦତ୍ଥାଯ; ଅପଚ୍ଚଯପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥାଯ ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୭। ଅନୁଯୋଗୱତ୍ତଗାଥାସୁ ପଠମଗାଥା ୱୁତ୍ତତ୍ଥା ଏୱ।

ୱତ୍ଥୁଂ ୱିପତ୍ତିଂ ଆପତ୍ତିଂ, ନିଦାନଂ ଆକାରଅକୋୱିଦୋ ପୁବ୍ବାପରଂ ନ ଜାନାତୀତି ‘‘ୱତ୍ଥୁ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ‘‘ନ ଜାନାତୀ’’ତି ପଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଅକୋୱିଦୋ’’ତି ପଦସ୍ସ ‘‘ସ ୱେ ତାଦିସକୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତସ୍ମା ଅଯମେତ୍ଥ ଯୋଜନା – ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପାରାଜିକାଦୀନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଜାନାତି, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱିପତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତି, ସତ୍ତୱିଧଂ ଆପତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତି, ‘‘ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ନଗରେ ପଞ୍ଞତ୍ତ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ନିଦାନଂ ନ ଜାନାତି, ‘‘ଇଦଂ ପୁରିମୱଚନଂ ଇଦଂ ପଚ୍ଛିମୱଚନ’’ନ୍ତି ପୁବ୍ବାପରଂ ନ ଜାନାତି, ‘‘ଇଦଂ କତଂ ଇଦଂ ଅକତ’’ନ୍ତି କତାକତଂ ନ ଜାନାତି। ସମେନ ଚାତି ତେନେୱ ପୁବ୍ବାପରଂ ଅଜାନନସ୍ସ ସମେନ ଅଞ୍ଞାଣେନ, ‘‘କତାକତଂ ନ ଜାନାତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି; ଏୱଂ ତାୱ ନଜାନାତି-ପଦେନ ସବ୍ବିଂ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯଂ ପନେତଂ ‘‘ଆକାରଅକୋୱିଦୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ ଆକାରଅକୋୱିଦୋତି କାରଣାକାରଣେ ଅକୋୱିଦୋ। ଇତି ଯ୍ୱାଯଂ ୱତ୍ଥୁଆଦୀନିପି ନ ଜାନାତି, ଆକାରସ୍ସ ଚ ଅକୋୱିଦୋ, ସ ୱେ ତାଦିସକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅପଟିକ୍ଖୋତି ୱୁଚ୍ଚତି।

କମ୍ମଞ୍ଚ ଅଧିକରଣଞ୍ଚାତି ଇମେସମ୍ପି ପଦାନଂ ‘‘ନ ଜାନାତୀ’’ତି ପଦେନେୱ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା – ତଥେୱ ଇତି ଯ୍ୱାଯଂ କମ୍ମଞ୍ଚ ନ ଜାନାତି, ଅଧିକରଣଞ୍ଚ ନ ଜାନାତି, ସତ୍ତପ୍ପକାରେ ସମଥେ ଚାପି ଅକୋୱିଦୋ, ରାଗାଦୀହି ପନ ରତ୍ତୋ ଦୁଟ୍ଠୋ ଚ ମୂଳ୍ହୋ ଚ, ଭଯେନ ଭଯା ଗଚ୍ଛତି, ସମ୍ମୋହେନ ମୋହା ଗଚ୍ଛତି, ରତ୍ତତ୍ତା ପନ ଦୁଟ୍ଠତ୍ତା ଚ ଛନ୍ଦା ଦୋସା ଚ ଗଚ୍ଛତି, ପରଂ ସଞ୍ଞାପେତୁଂ ଅସମତ୍ଥତାଯ ନ ଚ ସଞ୍ଞତ୍ତିକୁସଲୋ,

କାରଣାକାରଣଦସ୍ସନେ ଅସମତ୍ଥତାୟ ନିଚ୍ଛୱିୟା ଚ ଅକୋୱିଦୋ ଅତ୍ତନୋ ସଦିସାୟ ପରିସାୟ ଲଦ୍ଧତ୍ତା ଲଦ୍ଧପକ୍ଖୋ, ହିରିୟା ପରିବାହିରତ୍ତା ଅହିରିକୋ, କାଳକେହି କମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା କଣ୍ହକମ୍ମୋ, ଧମ୍ମାଦରିୟପୁଗ୍ଗଲାଦରିୟାନଂ ଅଭାୱତୋ ଅନାଦରୋ, ସ ୱେ ତାଦିସକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅପଟିକ୍ଖୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ନ ପଟିକ୍ଖିତବ୍ବୋ ନ ଓଲୋକେତବ୍ବୋ, ନ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା ଇସ୍ସରିୟାଧିପଚ୍ଚଜେଟ୍ଠକଟ୍ଠାନେ ଠପେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁକ୍କପକ୍ଖଗାଥାନମ୍ପି ୟୋଜନାନୟୋ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋତି।

ଚୂଳସଙ୍ଗାମୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ମହାସଙ୍ଗାମୋ

ୱୋହରନ୍ତେନ ଜାନିତବ୍ବାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୬୮-୩୭୪। ମହାସଙ୍ଗାମେ – ୱତ୍ଥୁତୋ ୱା ୱତ୍ଥୁଂ ସଙ୍କମତୀତି ‘‘ପଠମପାରାଜିକୱତ୍ଥୁ ମଯା ଦିଟ୍ଠଂ ୱା ସୁତଂ ୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ପୁନ ପୁଚ୍ଛିଯମାନୋ ନିଘଂସିଯମାନୋ ‘‘ନ ମଯା ପଠମପାରାଜିକସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଦିଟ୍ଠଂ, ନ ସୁତଂ; ଦୁତିଯପାରାଜିକସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଦିଟ୍ଠଂ ୱା ସୁତଂ ୱା’’ତି ୱଦତି। ଏତେନେୱ ନଯେନ ସେସୱତ୍ଥୁସଙ୍କମନଂ, ୱିପତ୍ତିତୋ ୱିପତ୍ତିସଙ୍କମନଂ ଆପତ୍ତିତୋ ଆପତ୍ତିସଙ୍କମନଞ୍ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯୋ ପନ ‘‘ନେୱ ମଯା ଦିଟ୍ଠଂ, ନ ସୁତ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ‘‘ମଯାପେତଂ ଦିଟ୍ଠଂ ୱା ସୁତଂ ୱା’’ତି ୱଦତି, ‘‘ଦିଟ୍ଠଂ ୱା ସୁତଂ ୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ‘‘ନ ଦିଟ୍ଠଂ ୱା ନ ସୁତଂ ୱା’’ତି ୱଦତି, ଅଯଂ ଅୱଜାନିତ୍ୱା ପଟିଜାନାତି, ପଟିଜାନିତ୍ୱା ଅୱଜାନାତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏସେୱ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି ନାମ।

୩୭୫।ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣୋତି ନୀଲାଦିୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣୱସେନ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସିକ୍ଖାପଦଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୱଚନମନୁପ୍ପଦାନନ୍ତି ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କାଯସଂସଗ୍ଗାଦିତ୍ତଯଂ ସରୂପେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଇତି ଇମାନି ପଞ୍ଚ ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗୋ ପୁବ୍ବପଯୋଗୋତି ୱେଦିତବ୍ବାନି।

୩୭୬।ଚତ୍ତାରି ଅପଲୋକନକମ୍ମାନୀତି ଅଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗାଦୀନି। ସେସେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଇତି ଚତ୍ତାରି ଚତୁକ୍କାନି ସୋଳସ ହୋନ୍ତି।

ଅଗତିଅଗନ୍ତବ୍ବୱଣ୍ଣନା

୩୭୯।ବହୁଜନଅହିତାଯପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀତି ୱିନଯଧରେନ ହି ଏୱଂ ଛନ୍ଦାଦିଗତିଯା ଅଧିକରଣେ ୱିନିଚ୍ଛିତେ ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ସଙ୍ଘୋ ଦ୍ୱିଧା ଭିଜ୍ଜତି। ଓୱାଦୂପଜୀୱିନିଯୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋପି ଦ୍ୱେ ଭାଗା ହୋନ୍ତି। ଉପାସକାପି ଉପାସିକାଯୋପି ଦାରକାପି ଦାରିକାଯୋପି ତେସଂ ଆରକ୍ଖଦେୱତାପି ତଥେୱ ଦ୍ୱିଧା ଭିଜ୍ଜନ୍ତି। ତତୋ ଭୁମ୍ମଦେୱତା ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଯାୱ ଅକନିଟ୍ଠବ୍ରହ୍ମାନୋ ଦ୍ୱିଧାୱ ହୋନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ବହୁଜନଅହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି… ପେ… ଦୁକ୍ଖାଯ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି।

୩୮ ୨ ।ୱିସମନିସ୍ସିତୋତି ୱିସମାନି କାଯକମ୍ମାଦୀନି ନିସ୍ସିତୋ। ଗହନନିସ୍ସିତୋତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକଦିଟ୍ଠିସଙ୍ଖାତଂ ଗହନଂ ନିସ୍ସିତୋ। ବଲୱନିସ୍ସିତୋତି ବଲୱନ୍ତେ ଅଭିଞ୍ଞାତେ ଭିକ୍ଖୂ ନିସ୍ସିତୋ।

୩୯୩।ତସ୍ସ ଅୱଜାନନ୍ତୋତି ତସ୍ସ ୱଚନଂ ଅୱଜାନନ୍ତୋ। ଉପଯୋଗତ୍ଥେ ୱା ସାମିୱଚନଂ, ତଂ ଅୱଜାନନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୪।ଯଂ ଅତ୍ଥାଯାତି ଯଦତ୍ଥାଯ। ତଂ ଅତ୍ଥନ୍ତି ସୋ ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ମହାସଙ୍ଗାମୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

କଥିନଭେଦଂ

କଥିନଅତ୍ଥତାଦିୱଣ୍ଣନା

୪୦୩। କଥିନେ – ଅଟ୍ଠ ମାତିକାତି ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତା ପକ୍କମନନ୍ତିକାଦିକା ଅଟ୍ଠ। ପଲିବୋଧାନିସଂସାପି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତା ଏୱ।

୪୦୪।ପଯୋଗସ୍ସାତି ଚୀୱରଧୋୱନାଦିନୋ ସତ୍ତୱିଧସ୍ସ ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସତ୍ଥାଯ ଯୋ ଉଦକାହରଣାଦିକୋ ପଯୋଗୋ କଯିରତି, ତସ୍ସ ପଯୋଗସ୍ସ। କତମେ ଧମ୍ମା ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚଯେନ ପଚ୍ଚଯୋତି ଅନାଗତୱସେନ ଅନନ୍ତରା ହୁତ୍ୱା କତମେ ଧମ୍ମା ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମନନ୍ତରପଚ୍ଚଯେନାତି ସୁଟ୍ଠୁ ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚଯେନ, ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚଯମେୱ ଆସନ୍ନତରଂ କତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛତି। ନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯେନାତି ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନସ୍ସ ପଯୋଗସ୍ସ ନିସ୍ସଯଂ ଆଧାରଭାୱଂ ଉପଗତା ୱିଯ ହୁତ୍ୱା କତମେ ଧମ୍ମା ପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯେନାତି ଉପେତେନ ନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯେନ; ନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯମେୱ ଉପଗତତରଂ କତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛତି। ପୁରେଜାତପଚ୍ଚଯେନାତି ଇମିନା ପଠମଂ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପଚ୍ଚଯଭାୱଂ ପୁଚ୍ଛତି। ପଚ୍ଛାଜାତପଚ୍ଚଯେନାତି ଇମିନା ପଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜନକସ୍ସ ପଚ୍ଚଯଭାୱଂ ପୁଚ୍ଛତି। ସହଜାତପଚ୍ଚଯେନାତି ଇମିନା ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନାନଂ ପଚ୍ଚଯଭାୱଂ ପୁଚ୍ଛତି। ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସାତି ଧୋୱନାଦିନୋ ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସ। ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରସ୍ସାତି ପୁରାଣସଙ୍ଘାଟିଆଦୀନଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣସ୍ସ। ଅଧିଟ୍ଠାନସ୍ସାତି କଥିନଚୀୱରାଧିଟ୍ଠାନସ୍ସ। ଅତ୍ଥାରସ୍ସାତି କଥିନତ୍ଥାରସ୍ସ। ମାତିକାନଞ୍ଚ ପଲିବୋଧାନଞ୍ଚାତି ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ମାତିକାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଞ୍ଚ ପଲିବୋଧାନଂ। ୱତ୍ଥୁସ୍ସାତି ସଙ୍ଘାଟିଆଦିନୋ କଥିନୱତ୍ଥୁସ୍ସ; ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ।

ଏୱଂ ଯଞ୍ଚ ଲବ୍ଭତି ଯଞ୍ଚ ନ ଲବ୍ଭତି, ସବ୍ବଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଇଦାନି ଯଂ ଯସ୍ସ ଲବ୍ଭତି, ତଦେୱ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପୁବ୍ବକରଣଂ ପଯୋଗସ୍ସାତିଆଦିନା ନଯେନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ''ପଯୋଗସ୍ସ କତମେ ଧମ୍ମା''ତିଆଦି, ତତ୍ଥ ୱୁଚ୍ଚତେ, ପୁବ୍ବକରଣଂ ପଯୋଗସ୍ସ ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚଯେନ ପଚ୍ଚଯୋ, ସମନନ୍ତରନିସ୍ସଯୋପନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯେନ ପଚ୍ଚଯୋ। ପଯୋଗସ୍ସ ହି ସତ୍ତୱିଧମ୍ପି ପୁବ୍ବକରଣଂ ଯସ୍ମା ତେନ ପଯୋଗେନ ନିପ୍ଫାଦେତବ୍ବସ୍ସ ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସତ୍ଥାଯ ସୋ ପଯୋଗୋ କଯିରତି, ତସ୍ମା ଇମେହି ଚତୂହି ପଚ୍ଚଯେହି ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ପୁରେଜାତପଚ୍ଚଯେ ପନେସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେସୁ ଏକଧମ୍ମମ୍ପି ନ ଲଭତି, ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସ ସଯଂ ପୁରେଜାତପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ପଯୋଗେ ସତି ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସ ନିପ୍ଫଜ୍ଜନତୋ । ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ପଯୋଗୋ ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସ ପୁରେଜାତପଚ୍ଚଯେନ ପଚ୍ଚଯୋ''ତି। ପଚ୍ଛାଜାତପଚ୍ଚଯଂ ପନ ଲଭତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ପୁବ୍ବକରଣଂ ପଯୋଗସ୍ସ ପଚ୍ଛାଜାତପଚ୍ଚଯେନ ପଚ୍ଚଯୋ''ତି। ପଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜନକସ୍ସ ହି ପୁବ୍ବକରଣସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ସୋ ପଯୋଗୋ କଯିରତି। ସହଜାତପଚ୍ଚଯଂ ପନ ମାତିକାପଲିବୋଧାନିସଂସସଙ୍ଖାତେ ପନ୍ନରସ ଧମ୍ମେ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞୋ ପଯୋଗାଦୀସୁ ଏକୋପି ଧମ୍ମୋ ନ ଲଭତି, ତେ ଏୱ ହି ପନ୍ନରସ ଧମ୍ମା ସହ କଥିନତ୍ଥାରେନ ଏକତୋ ନିପ୍ଫଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସହଜାତପଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ପନ୍ନରସ ଧମ୍ମା ସହଜାତପଚ୍ଚଯେନ ପଚ୍ଚଯୋ''ତି। ଏତେନୁପାଯେନ ସବ୍ବପଦୱିସ୍ସଜ୍ଜନାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି।

ପୁବ୍ବକରଣନିଦାନାଦିୱିଭାଗୱଣ୍ଣନା

୪୦୫।ପୁବ୍ବକରଣଂ କିଂନିଦାନନ୍ତିଆଦିପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୪୦୬-୭। ''ପଯୋଗୋ କିଂନିଦାନୋ''ତିଆଦୀସୁ ପୁଚ୍ଛାଦ୍ୱଯୱିସ୍ସଜ୍ଜନେସୁ ହେତୁନିଦାନୋ ପଚ୍ଚଯନିଦାନୋତି ଏତ୍ଥ ଛ ଚୀୱରାନି ହେତୁ ଚେୱ ପଚ୍ଚଯୋ ଚାତି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ପୁବ୍ବପଯୋଗାଦୀନଞ୍ହି ସବ୍ବେସଂ ତାନିଯେୱ ହେତୁ, ତାନି ପଚ୍ଚଯୋ। ନ ହି ଛବ୍ବିଧେ ଚୀୱରେ ଅସତି ପଯୋଗୋ ଅତ୍ଥି, ନ ପୁବ୍ବକରଣାଦୀନି, ତସ୍ମା ''ପଯୋଗୋ ହେତୁନିଦାନୋ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ।

୪୦୮। ସଙ୍ଗହୱାରେ – ୱଚୀଭେଦେନାତି ''ଇମାଯ ସଙ୍ଘାଟିଯା, ଇମିନା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେନ, ଇମିନା ଅନ୍ତରୱାସକେନ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରାମୀ''ତି ଏତେନ ୱଚୀଭେଦେନ। କତିମୂଲାଦିପୁଚ୍ଛାୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ – କିରିଯା ମଜ୍ଝେତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୋ ଚେୱ ଅଧିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ।

୪୧୧।ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନଂ ହୋତୀତି ଅକପ୍ପିଯଦୁସ୍ସଂ ହୋତି। କାଲୱିପନ୍ନଂ ନାମ ଅଜ୍ଜ ଦାଯକେହି ଦିନ୍ନଂ ସ୍ୱେ ସଙ୍ଘୋ କଥିନତ୍ଥାରକସ୍ସ ଦେତି। କରଣୱିପନ୍ନଂ ନାମ ତଦହେୱ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅକତଂ।

କଥିନାଦିଜାନିତବ୍ବୱିଭାଗୱଣ୍ଣନା

୪୧୨। କଥିନଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତିଆଦିପୁଚ୍ଛାୟ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ – ତେସଞ୍ଞେୱ ଧମ୍ମାନନ୍ତି ଯେସୁ ରୂପାଦିଧମ୍ମେସୁ ସତି କଥିନଂ ନାମ ହୋତି, ତେସଂ ସମୋଧାନଂ ମିସ୍ସୀଭାୱୋ। ନାମଂ ନାମକମ୍ମନ୍ତିଆଦିନା ପନ ‘‘କଥିନ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ବହୂସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନାମମତ୍ତଂ, ନ ପରମତ୍ଥତୋ ଏକୋ ଧମ୍ମୋ ଅତ୍ଥୀତି ଦସ୍ସେତି।

ଚତୁୱୀସତିୟା ଆକାରେହୀତି ‘‘ନ ଉଲ୍ଲିଖିତମତ୍ତେନା’’ତିଆଦୀହି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତକାରଣେହି। ସତ୍ତରସହି ଆକାରେହୀତି ‘‘ଅହତେନ ଅତ୍ଥତଂ ହୋତି କଥିନ’’ନ୍ତିଆଦୀହି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତକାରଣେହି। ନିମିତ୍ତକମ୍ମାଦୀସୁ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସବ୍ବଂ କଥିନକ୍ଖନ୍ଧକୱଣ୍ଣନାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୪୧୬।ଏକୁପ୍ପାଦା ଏକନିରୋଧାତି ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନାପି ଏକତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନିରୁଜ୍ଝମାନାପି ଏକତୋ ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ଏକୁପ୍ପାଦା ନାନାନିରୋଧାତି ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଏକତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନାନା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି ? ସବ୍ବେପି ଅତ୍ଥାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅତ୍ଥାରେ ହି ସତି ଉବ୍ଭାରୋ ନାମ। ନିରୁଜ୍ଝମାନା ପନେତ୍ଥ ପୁରିମା ଦ୍ୱେ ଅତ୍ଥାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ଉବ୍ଭାରଭାୱଂ ପାପୁଣନ୍ତି। ଅତ୍ଥାରସ୍ସ ହି ନିରୋଧୋ ଏତେସଞ୍ଚ ଉବ୍ଭାରଭାୱୋ ଏକକ୍ଖଣେ ହୋତି, ଇତରେ ନାନା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ତେସୁ ଉବ୍ଭାରଭାୱଂ ପତ୍ତେସୁପି ଅତ୍ଥାରୋ ତିଟ୍ଠତିଯେୱ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟ ୱିନୟସଂୱଣ୍ଣନାୟ

କଥିନଭେଦୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପଞ୍ଞତ୍ତିୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଉପାଲିପଞ୍ଚକଂ

ଅନିସ୍ସିତୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୧୭। ଉପାଲିପଞ୍ଚେସୁ କତିହି ନୁ ଖୋ ଭନ୍ତେତି ପୁଚ୍ଛାଯ ଅଯଂ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଥେରୋ କିର ରହୋଗତୋ ସବ୍ବାନି ଇମାନି ପଞ୍ଚକାନି ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ''ଭଗୱନ୍ତଂ ଦାନି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଇମେସଂ ନିସ୍ସାଯ ୱସନକାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ତନ୍ତିଂ ଠପେସ୍ସାମୀ''ତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''କତିହି ନୁ ଖୋ ଭନ୍ତେ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛି। ତେସଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଉପୋସଥଂ ନ ଜାନାତୀତି ନୱୱିଧଂ ଉପୋସଥଂ ନ ଜାନାତି। ଉପୋସଥକମ୍ମଂ ନ ଜାନାତୀତି ଅଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗାଦିଭେଦଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଉପୋସଥକମ୍ମଂ ନ ଜାନାତି। ପାତିମୋକ୍ଖଂ ନ ଜାନାତୀତି ଦ୍ୱେ ମାତିକା ନ ଜାନାତି। ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସଂ ନ ଜାନାତୀତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଚତୁବ୍ବିଧନ୍ତି ନୱୱିଧଂ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସଂ ନ ଜାନାତି।

ପୱାରଣଂ ନ ଜାନାତୀତି ନୱୱିଧଂ ପୱାରଣଂ ନ ଜାନାତି। ପୱାରଣାକମ୍ମଂ ନ ଜାନାତୀତି ଅଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗାଦିଭେଦଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ପୱାରଣାକମ୍ମଂ ନ ଜାନାତି।

ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତୀତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଆପତ୍ତିଞ୍ଚ ଅନାପତ୍ତିଞ୍ଚ ନ ଜାନାତି।

ଆପନ୍ନୋ କମ୍ମକତୋତି ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ ତପ୍ପଚ୍ଚଯାୱ ସଙ୍ଘେନ କମ୍ମଂ କତଂ ହୋତି।

ନପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୨୦।କମ୍ମଂନପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତବ୍ବନ୍ତି ଅଯଂ ଯସ୍ମା ଅନୁଲୋମୱତ୍ତେ ନ ୱତ୍ତତି, ତସ୍ମା ନାସ୍ସ କମ୍ମଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତବ୍ବଂ; ସରଜ୍ଜୁକୋୱ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୨୧।ସଚେ ଉପାଲି ସଙ୍ଘୋ ସମଗ୍ଗକରଣୀଯାନି କମ୍ମାନି କରୋତୀତି ସଚେ ସମଗ୍ଗେହି କରଣୀଯାନି ଉପୋସଥାଦୀନି କମ୍ମାନି କରୋତି, ଉପୋସଥପୱାରଣାଦୀସୁ ହି ଠିତାସୁ ଉପତ୍ଥମ୍ଭୋ ନ ଦାତବ୍ବୋ। ସଚେ ହି ସଙ୍ଘୋ ଅଜ୍ଜଯଂ ଦେସାପେତ୍ୱା ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗିଂ କରୋତି, ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥଂ ୱା କତ୍ୱା ଉପୋସଥପୱାରଣଂ କରୋତି , ଏୱରୂପଂ ସମଗ୍ଗକରଣୀଯଂ ନାମ କମ୍ମଂ ହୋତି। ତତ୍ର ଚେତି ସଚେ ତାଦିସେ କମ୍ମେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନକ୍ଖମତି, ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମମ୍ପି କତ୍ୱା ତଥାରୂପା ସାମଗ୍ଗୀ ଉପେତବ୍ବା, ଏୱଂ ୱିଲୋମଗ୍ଗାହୋ ନ ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ। ଯତ୍ର ପନ ଉଦ୍ଧମ୍ମଂ ଉବ୍ବିନଯଂ ସତ୍ଥୁ ସାସନଂ ଦୀପେନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ପଟିବାହିତ୍ୱା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ।

ଉସ୍ସିତମନ୍ତୀ ଚାତି ଲୋଭଦୋସମୋହମାନୁସ୍ସନ୍ନଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା କଣ୍ହୱାଚୋ ଅନତ୍ଥକଦୀପନୋ। ନିସ୍ସିତଜପ୍ପୀତି ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ଉସ୍ସଦଯୁତ୍ତଂ ଭାସିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି; ଅଥ ଖୋ ''ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ରାଜା ଏୱଂ କଥେସି, ଅସୁକମହାମତ୍ତୋ ଏୱଂ କଥେସି, ଅସୁକୋ ନାମ ମଯ୍ହଂ ଆଚରିଯୋ ୱା ଉପଜ୍ଝାଯୋ ୱା ତେପିଟକୋ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଏୱଂ କଥେସୀ''ତି ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ନିସ୍ସାଯ ଜପ୍ପତି। ନ ଚ ଭାସାନୁସନ୍ଧିକୁସଲୋତି କଥାନୁସନ୍ଧିୱଚନେ ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯାନୁସନ୍ଧିୱଚନେ ଚ ଅକୁସଲୋ ହୋତି। ନ ଯଥାଧମ୍ମେ ଯଥାୱିନଯେତି ନ ଭୂତେନ ୱତ୍ଥୁନା ଆପତ୍ତିଂ ସାରେତ୍ୱା ଚୋଦେତା ହୋତି।

ଉସ୍ସାଦେତା ହୋତୀତି ''ଅମ୍ହାକଂ ଆଚରିଯୋ ମହାତେପିଟକୋ ପରମଧମ୍ମକଥିକୋ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଏକଚ୍ଚଂ ଉସ୍ସାଦେତି। ଦୁତିଯପଦେ ''ଆପତ୍ତିଂ କିଂ ସୋ ନ ଜାନାତୀ''ତିଆଦିନା ଏକଚ୍ଚଂ ଅପସାଦେତି। ଅଧମ୍ମଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ଅନିଯ୍ୟାନିକପକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହାତି। ଧମ୍ମଂ ପଟିବାହତୀତି ନିଯ୍ୟାନିକପକ୍ଖଂ ପଟିବାହତି। ସମ୍ଫଞ୍ଚ ବହୁଂ ଭାସତୀତି ବହୁଂ ନିରତ୍ଥକକଥଂ କଥେତି।

ପସଯ୍ହ ପୱତ୍ତା ହୋତୀତି ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋ ଭାରେ ଅନାରୋପିତେ କେୱଲଂ ମାନଂ ନିସ୍ସାଯ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅନଧିକାରେ କଥେତା ହୋତି। ଅନୋକାସକମ୍ମଂ କାରେତ୍ୱାତି ଓକାସକମ୍ମଂ ଅକାରେତ୍ୱା ପୱତ୍ତା ହୋତି। ନ ଯଥାଦିଟ୍ଠିଯା ବ୍ୟାକତା ହୋତୀତି ଯସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଦିଟ୍ଠି ତଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ନ ବ୍ୟାକତା ; ଲଦ୍ଧିଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଯଥାଭୁଚ୍ଚଂ ଅଧମ୍ମାଦୀସୁ ଧମ୍ମାଦିଲଦ୍ଧିକୋ ହୁତ୍ୱା କଥେତା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱୋହାରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୨୪। ଆପତ୍ତିଯା ପଯୋଗଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଅଯଂ ଆପତ୍ତି କାଯପ୍ପଯୋଗା, ଅଯଂ ୱଚୀପଯୋଗା"ତି ନ ଜାନାତି। ଆପତ୍ତିଯା ୱୂପସମଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଅଯଂ ଆପତ୍ତି ଦେସନାଯ ୱୂପସମତି, ଅଯଂ ୱୁଟ୍ଠାନେନ, ଅଯଂ ନେୱ ଦେସନାଯ ନ ୱୁଟ୍ଠାନେନା"ତି ନ ଜାନାତି। ଆପତ୍ତିଯା ନ ୱିନିଚ୍ଛଯକୁସଲୋ ହୋତୀତି "ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଅଯଂ ଆପତ୍ତୀ"ତି ନ ଜାନାତି, ଦୋସାନୁରୂପଂ ଆପତ୍ତିଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପତିଟ୍ଠାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି।

ଅଧିକରଣସମୁଟ୍ଠାନଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଇଦଂ ଅଧିକରଣଂ ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନି ନିସ୍ସାଯ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଇଦଂ ଚତସ୍ସୋ ୱିପତ୍ତିଯୋ, ଇଦଂ ପଞ୍ଚ ୱା ସତ୍ତ ୱା ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେ, ଇଦଂ ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚାନି ନିସ୍ସାଯ ସମୁଟ୍ଠାତୀ"ତି ନ ଜାନାତି। ପଯୋଗଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଇଦଂ ଅଧିକରଣଂ ଦ୍ୱାଦସମୂଲପ୍ପଯୋଗଂ, ଇଦଂ ଚୁଦ୍ଦସମୂଲପ୍ପଯୋଗଂ, ଇଦଂ ଛମୂଲପଯୋଗଂ, ଇଦଂ ଏକମୂଲପଯୋଗ"ନ୍ତି ନ ଜାନାତି। ଅଧିକରଣାନଞ୍ହି ଯଥାସକଂମୂଲମେୱ ପଯୋଗା ନାମ ହୋନ୍ତି, ତଂ ସବ୍ବମ୍ପି ନ ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୂପସମଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଇଦଂ ଅଧିକରଣଂ ଦ୍ୱୀହି ସମଥେହି ୱୂପସମତି, ଇଦଂ ତୀହି, ଇଦଂ ଚତୂହି, ଇଦଂ ଏକେନ ସମଥେନ ୱୂପସମତୀ"ତି ନ ଜାନାତି। ନ ୱିନିଚ୍ଛଯକୁସଲୋ ହୋତୀତି ଅଧିକରଣଂ ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା ସମଥଂ ପାପେତୁଂ ନ ଜାନାତି।

କମ୍ମଂ ନ ଜାନାତୀତି ତଜ୍ଜନୀଯାଦି ସତ୍ତୱିଧଂ କମ୍ମଂ ନ ଜାନାତି। କମ୍ମସ୍ସ କରଣଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଇଦଂ କମ୍ମଂ ଇମିନା ନୀହାରେନ କାତବ୍ବ"ନ୍ତି ନ ଜାନାତି। କମ୍ମସ୍ସ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଇଦଂ ତଜ୍ଜନୀଯସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ, ଇଦଂ ନିଯସ୍ସାଦୀନ"ନ୍ତି ନ ଜାନାତି। ୱତ୍ତନ୍ତି ସତ୍ତସୁ କମ୍ମେସୁ ହେଟ୍ଠା ଚତୁନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ ଅଟ୍ଠାରସୱିଧଂ ତିୱିଧସ୍ସ ଚ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମସ୍ସ ତେଚତ୍ତାଲୀସୱିଧଂ ୱତ୍ତଂ ନ ଜାନାତି। କମ୍ମସ୍ସ ୱୂପସମଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱତ୍ତେ ୱତ୍ତିତ୍ୱା ଯାଚତି, ତସ୍ସ କମ୍ମଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତବ୍ବଂ, ଅଚ୍ଚଯୋ ଦେସାପେତବ୍ବୋ"ତି ନ ଜାନାତି।

ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଜାନାତୀତି ସତ୍ତନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ଜାନାତି। ନିଦାନଂ ନ ଜାନାତୀତି "ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଇମସ୍ମିଂ ନଗରେ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଇଦଂ ଇମସ୍ମି"ନ୍ତି ନ ଜାନାତି। ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତୀତି ପଞ୍ଞତ୍ତିଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ତିୱିଧଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତି। ପଦପଚ୍ଚାଭଟ୍ଠଂ ନ ଜାନାତୀତି ସମ୍ମୁଖା କାତବ୍ବଂ ପଦଂ ନ ଜାନାତି। "ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା"ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ "ଭଗୱା ବୁଦ୍ଧୋ"ତି ହେଟ୍ଠୁପରିଯଂ କତ୍ୱା ପଦଂ ଯୋଜେତି।

ଅକୁସଲୋ ଚ ହୋତି ୱିନଯେତି ୱିନଯପାଳିଯଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ଅକୁସଲୋ ହୋତି।

ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତୀତି ସଙ୍ଖେପତୋ ହି ଦୁୱିଧା ଞତ୍ତି – "ଏସା ଞତ୍ତୀ"ତି ଏୱଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଚ ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଚ। ତତ୍ଥ ଯା ଏୱଂ ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା, ସା "କମ୍ମଞତ୍ତି" ନାମ ହୋତି। ଯା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା, ସା "କମ୍ମପାଦଞତ୍ତି" ନାମ, ତଂ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଞତ୍ତିଂ ନ ଜାନାତି। ଞତ୍ତିଯାକରଣଂ ନ ଜାନାତୀତି ନୱସୁ ଠାନେସୁ କମ୍ମଞତ୍ତିଯା କରଣଂ ନ ଜାନାତି, ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ କମ୍ମପାଦଞତ୍ତିଯା। ଞତ୍ତିଯା ଅନୁସ୍ସାୱନନ୍ତି "ଇମିସ୍ସା ଞତ୍ତିଯା ଏକା ଅନୁସ୍ସାୱନା, ଇମିସ୍ସା ତିସ୍ସୋ"ତି ନ ଜାନାତି। ଞତ୍ତିଯା ସମଥଂ ନ ଜାନାତୀତି ଯ୍ୱାଯଂ ସତିୱିନଯୋ, ଅମୂଳ୍ହୱିନଯୋ, ତସ୍ସପାପିଯସିକା, ତିଣୱତ୍ଥାରକୋତି ଚତୁବ୍ବିଧୋ ସମଥୋ ଞତ୍ତିଯା ୱିନା ନ ହୋତି, ତଂ ଞତ୍ତିଯା ସମଥୋତି ନ ଜାନାତି। ଞତ୍ତିଯା ୱୂପସମଂ ନ ଜାନାତୀତି ଯଂ ଅଧିକରଣଂ ଇମିନା ଚତୁବ୍ବିଧେନ ଞତ୍ତିସମଥେନ ୱୂପସମତି, ତସ୍ସ ତଂ ୱୂପସମଂ "ଅଯଂ ଞତ୍ତିଯା ୱୂପସମୋ କତୋ"ତି ନ ଜାନାତି।

ସୁତ୍ତଂ ନ ଜାନାତୀତି ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗଂ ନ ଜାନାତି। ସୁତ୍ତାନୁଲୋମଂ ନ ଜାନାତୀତି ଚତ୍ତାରୋ ମହାପଦେସେ ନ ଜାନାତି। ୱିନଯଂ ନ ଜାନାତୀତି ଖନ୍ଧକପରିୱାରଂ ନ ଜାନାତି। ୱିନଯାନୁଲୋମଂ ନ ଜାନାତୀତି ଚତ୍ତାରୋ ମହାପଦେସେଯେୱ ନ ଜାନାତି। ନ ଚ ଠାନାଠାନକୁସଲୋତି କାରଣାକାରଣକୁସଲୋ ନ ହୋତି।

ଧମ୍ମଂ ନ ଜାନାତୀତି ଠପେତ୍ୱା ୱିନଯପିଟକଂ ଅୱସେସଂ ପିଟକଦ୍ୱଯଂ ନ ଜାନାତି। ଧମ୍ମାନୁଲୋମଂ ନ ଜାନାତୀତି ସୁତ୍ତନ୍ତିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମହାପଦେସେ ନ ଜାନାତି। ୱିନଯଂ ନ ଜାନାତୀତି ଖନ୍ଧକପରିୱାରମେୱ ନ ଜାନାତି। ୱିନଯାନୁଲୋମଂ ନ ଜାନାତୀତି ଚତ୍ତାରୋ ମହାପଦେସେ ନ ଜାନାତି। ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗା ପନେତ୍ଥ ଅସଙ୍ଗହିତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମାଯଂ କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ – "ୱିନଯନ୍ତି ସକଲଂ ୱିନଯପିଟକଂ ନ ଜାନାତୀ"ତି ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ନ ଚ ପୁବ୍ବାପରକୁସଲୋ ହୋତୀତି ପୁରେକଥାଯ ଚ ପଚ୍ଛାକଥାଯ ଚ ଅକୁସଲୋ ହୋତି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱୁତ୍ତପଟିପକ୍ଖୱସେନ ଞେଯ୍ଯତ୍ତା ପୁବ୍ବେ ପକାସିତତ୍ତା ଚ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଅନିସ୍ସିତୱଗ୍ଗନପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନୱଗ୍ଗୱୋହାରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୨୫। ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମୱଗ୍ଗେ – ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମାତି ଦିଟ୍ଠୀନଂ ଆୱିକମ୍ମାନି; ଲଦ୍ଧିପ୍ପକାସନାନି ଆପତ୍ତିଦେସନାସଙ୍ଖାତାନଂ ୱିନଯକମ୍ମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଅନାପତ୍ତିଯା ଦିଟ୍ଠିଂ ଆୱି କରୋତୀତି ଅନାପତ୍ତିମେୱ ଆପତ୍ତୀତି ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ । ଅଦେସନାଗାମିନିଯାତି ଗରୁକାପତ୍ତିଯା ଦିଟ୍ଠିଂ ଆୱିକରୋତି; ସଙ୍ଘାଦିସେସଞ୍ଚ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦେସିତାଯାତି ଲହୁକାପତ୍ତିଯାପି ଦେସିତାଯ ଦିଟ୍ଠିଂ ଆୱିକରୋତି; ଦେସିତଂ ପୁନ ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୂହି ପଞ୍ଚହି ଦିଟ୍ଠିନ୍ତି ଯଥା ଚତୂହି ପଞ୍ଚହି ଦିଟ୍ଠି ଆୱିକତା ହୋତି, ଏୱଂ ଆୱିକରୋତି; ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ଚ ଜନା ଏକତୋ ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମନୋମାନସେନାତି ମନସଙ୍ଖାତେନ ମାନସେନ ଦିଟ୍ଠିଂ ଆୱିକରୋତି; ୱଚୀଭେଦଂ ଅକତ୍ୱା ଚିତ୍ତେନେୱ ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ନାନାସଂୱାସକସ୍ସାତି ଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକସ୍ସ ୱା କମ୍ମନାନାସଂୱାସକସ୍ସ ୱା ସନ୍ତିକେ ଦିଟ୍ଠିଂ ଆୱିକରୋତି; ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନାନାସୀମାଯାତି ସମାନସଂୱାସକସ୍ସାପି ନାନାସୀମାଯ ଠିତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଆୱିକରୋତି। ମାଳକସୀମାଯ ହି ଠିତେନ ସୀମନ୍ତରିକାଯ ଠିତସ୍ସ ସୀମନ୍ତରିକାଯ ୱା ଠିତେନ ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମାଯ ଠିତସ୍ସାପି ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅପକତତ୍ତସ୍ସାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତକସ୍ସ ୱା, ଯସ୍ସ ୱା ଉପୋସଥପୱାରଣା ଠପିତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୩୦।ନାଲଂ ଓକାସକମ୍ମଂ କାତୁନ୍ତି ନ ପରିଯତ୍ତଂ କାତୁଂ; ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧାପି ଅପକତତ୍ତୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ ଚ ଠପିତୌପୋସଥପୱାରଣୋ ଚ। ଚାୱନାଧିପ୍ପାଯୋତି ସାସନତୋ ଚାୱେତୁକାମୋ।

୪୩୨।ମନ୍ଦତ୍ତାମୋମୂହତ୍ତାତି ମନ୍ଦଭାୱେନ ମୋମୂହଭାୱେନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତମ୍ପି ଜାନିତୁଂ ଅସମତ୍ଥୋ, କେୱଲଂ ଅତ୍ତନୋ ମୋମୂହଭାୱଂ ପକାସେନ୍ତୋଯେୱ ପୁଚ୍ଛତି ଉମ୍ମତ୍ତକୋ ୱିଯ। ପାପିଚ୍ଛୋତି ''ଏୱଂ ମଂ ଜନୋ ସମ୍ଭାୱେସ୍ସତୀ''ତି ପାପିକାଯ ଇଚ୍ଛାଯ ପୁଚ୍ଛତି। ପରିଭୱାତି ପରିଭୱଂ ଆରୋପେତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛତି। ଅଞ୍ଞତ୍ଥାକରଣେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି। ଅତ୍ତାଦାନୱଗ୍ଗେ ଚ ଧୁତଙ୍ଗୱଗ୍ଗେ ଚ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଂ ସବ୍ବଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ।

ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୪୪। ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗେ – ପାରାଜିକଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପାରାଜିକଗାମୀ; ପାରାଜିକାପତ୍ତିଭାୱଂ ପାପୁଣାତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତରେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତତ୍ଥ ଅସନ୍ତୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମାରୋଚନମୁସାୱାଦୋ ପାରାଜିକଗାମୀ, ଅମୂଲକେନ ପାରାଜିକେନ ଅନୁଦ୍ଧଂସନମୁସାୱାଦୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସଗାମୀ, ''ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତୀ''ତିଆଦିନା ପରିଯାଯେନ ଜାନନ୍ତସ୍ସ ୱୁତ୍ତମୁସାୱାଦୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଗାମୀ, ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଗାମୀ, ''ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି ଆଗତୋ ପାଚିତ୍ତିଯଗାମୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅଦସ୍ସନେନାତି ୱିନଯଧରସ୍ସ ଅଦସ୍ସନେନ। କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯେସୁ ହି କୁକ୍କୁଚ୍ଚେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱିନଯଧରଂ ଦିସ୍ୱା କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଭାୱଂ ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅକପ୍ପିଯଂ ପହାଯ କପ୍ପିଯଂ କରେଯ୍ଯ, ତଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ପନ ଅକପ୍ପିଯମ୍ପି କପ୍ପିଯନ୍ତି କରୋନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି। ଏୱଂ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଆପତ୍ତିଂ ୱିନଯଧରସ୍ସ ଦସ୍ସନେନ ନାପଜ୍ଜତି, ଅଦସ୍ସନେନେୱ ଆପଜ୍ଜତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଅଦସ୍ସନେନା''ତି। ଅସ୍ସୱନେନାତି ଏକୱିହାରେପି ୱସନ୍ତୋ ପନ ୱିନଯଧରସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ଅପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱା ଅଞ୍ଞେସଞ୍ଚ ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ଅସୁଣନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତିଯେୱ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଅସ୍ସୱନେନା''ତି। ପସୁତ୍ତକତାତି ପସୁତ୍ତକତାଯ। ସହଗାରସେଯ୍ଯଞ୍ହି ପସୁତ୍ତକଭାୱେନପି ଆପଜ୍ଜତି। ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ପନ ତଥାସଞ୍ଞୀ ଆପଜ୍ଜତି। ସତିସମ୍ମୋସା ଏକରତ୍ତାତିକ୍କମାଦିୱସେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୫୦। ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗେ – ଅଲାଭାଯାତି ଚତୁନ୍ନଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ଅଲାଭତ୍ଥାଯ; ଯଥା ପଚ୍ଚଯେ ନ ଲଭନ୍ତି, ତଥା ପରିସକ୍କତି ୱାଯମତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନତ୍ଥାଯାତି

ଅନତ୍ଥଂ କଲିସାସନଂ ଆରୋପେନ୍ତୋ ପରିସକ୍କତି। ଅୱାସାଯାତି ଅୱାସତ୍ଥାଯ; ଯସ୍ମିଂ ଗାମଖେତ୍ତେ ୱସନ୍ତି, ତତୋ ନୀହରଣତ୍ଥାଯ। ସମ୍ପଯୋଜେତୀତି ଅସଦ୍ଧମ୍ମପଟିସେୱନତ୍ଥାଯ ସମ୍ପଯୋଜେତି।

୪୫୧। ''କତିହି ନୁ ଖୋ ଭନ୍ତେ ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା କମ୍ମଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତି ସତ୍ତନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ସନ୍ଧାଯ ପୁଚ୍ଛତି।

୪୫୪।ନ ସାକଚ୍ଛାତବ୍ବୋତି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯନାମରୂପପରିଚ୍ଛେଦସମଥୱିପସ୍ସନାଦିଭେଦୋ କଥାମଗ୍ଗୋ ନ କଥେତବ୍ବୋ। ଯସ୍ମା ପନ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ନ ୱିସଂୱାଦେତି, ତଥାରୂପସ୍ସ କଥାମଗ୍ଗସ୍ସ ସାମୀ ହୁତ୍ୱା କଥେତି, ନ ଇତରୋ; ତସ୍ମା ପଠମପଞ୍ଚକେ ''ନ ଅସେକ୍ଖେନା''ତି ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦୁତିଯପଞ୍ଚକେ ''ଅସେକ୍ଖେନା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ।

ନ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋ ପଭେଦଗତଞ୍ଞାଣପ୍ପତ୍ତୋ ନ ହୋତି। ନ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋତି ପାଳିଧମ୍ମେ ପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋ ନ ହୋତି। ନ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋତି ୱୋହାରନିରୁତ୍ତିଯଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋ ନ ହୋତି। ନ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋତି ଯାନି ତାନି ପଟିଭାନସଙ୍ଖାତାନି ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦାଦୀନି ଞାଣାନି, ତେସୁ ପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତୋ ନ ହୋତି। ଯଥାୱିମୁତ୍ତଂଚିତ୍ତଂ ନ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତାତି ଚତୁନ୍ନଂ ଫଲୱିମୁତ୍ତୀନଂ ୱସେନ ଯଥାୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକୂନୱୀସତିଭେଦାଯ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାଯ ନ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଉବ୍ବାହିକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୫୫। ଉବ୍ବାହିକୱଗ୍ଗେ – ନ ଅତ୍ଥକୁସଲୋତି ନ ଅଟ୍ଠକଥାକୁସଲୋ; ଅତ୍ଥୁଦ୍ଧାରେ ଛେକୋ ନ ହୋତି। ନ ଧମ୍ମକୁସଲୋତି ଆଚରିଯମୁଖତୋ ଅନୁଗ୍ଗହିତତ୍ତା ପାଳିଯଂ ନ କୁସଲୋ, ନ ପାଳିସୂରୋ। ନନିରୁତ୍ତିକୁସଲୋତି ଭାସନ୍ତରୱୋହାରେ ନ କୁସଲୋ। ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନକୁସଲୋତି ସିଥିଲଧନିତାଦିୱସେନ ପରିମଣ୍ଡଲବ୍ୟଞ୍ଜନାରୋପନେ କୁସଲୋ ନ ହୋତି; ନ ଅକ୍ଖରପରିଚ୍ଛେଦେ ନିପୁଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ପୁବ୍ବାପରକୁସଲୋତି ଅତ୍ଥପୁବ୍ବାପରେ ଧମ୍ମପୁବ୍ବାପରେ ନିରୁତ୍ତିପୁବ୍ବାପରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନପୁବ୍ବାପରେ ପୁରେକଥାପଚ୍ଛାକଥାସୁ ଚ ନ କୁସଲୋ ହୋତି।

କୋଧନୋତିଆଦୀନି ଯସ୍ମା କୋଧାଦୀହି ଅଭିଭୂତୋ କାରଣାକାରଣଂ ନ ଜାନାତି, ୱିନିଚ୍ଛିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ମା ୱୁତ୍ତାନି। ପସାରେତା ହୋତିନୋ ସାରେତାତି ମୋହେତା ହୋତି, ନ ସତିଉପ୍ପାଦେତା; ଚୋଦକଚୁଦିତକାନଂ କଥଂ ମୋହେତି ପିଦହତି ନ ସାରେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉବ୍ବାହିକୱଗ୍ଗେ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଉବ୍ବାହିକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଅଧିକରଣୱୂପସମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୫୭। ଅଧିକରଣୱୂପସମୱଗ୍ଗେ – ପୁଗ୍ଗଲଗରୁ ହୋତୀତି ''ଅଯଂ ମେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ଅଯଂ ମେ ଆଚରିଯୋ''ତିଆଦୀନି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଜଯଂ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ''ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋ''ତି ଦୀପେତି। ସଙ୍ଘଗରୁ ହୋତୀତି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିନଯଞ୍ଚ ଅମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତୋ ସଙ୍ଘଗରୁକୋ ନାମ ହୋତି। ଚୀୱରାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତୋ ଆମିସଗରୁକୋ ନାମ ହୋତି, ତାନି ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଯଥାଧମ୍ମଂ ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତୋ ସଦ୍ଧମ୍ମଗରୁକୋ ନାମ ହୋତି।

୪୫୮।ପଞ୍ଚହୁପାଲି ଆକାରେହୀତି ପଞ୍ଚହି କାରଣେହି ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତି – କମ୍ମେନ, ଉଦ୍ଦେସେନ, ୱୋହରନ୍ତୋ, ଅନୁସ୍ସାୱନେନ, ସଲାକଗ୍ଗାହେନାତି। ଏତ୍ଥ କମ୍ମେନାତି ଅପଲୋକନାଦୀସୁ ଚତୂସୁ କମ୍ମେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ କମ୍ମେନ। ଉଦ୍ଦେସେନାତି ପଞ୍ଚସୁ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଉଦ୍ଦେସେନ। ୱୋହରନ୍ତୋତି କଥଯନ୍ତୋ; ତାହି ତାହି ଉପପତ୍ତୀହି ''ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋ''ତିଆଦୀନି ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନି ଦୀପେନ୍ତୋ । ଅନୁସ୍ସାୱନେନାତି ''ନନୁ ତୁମ୍ହେ ଜାନାଥ ମଯ୍ହଂ ଉଚ୍ଚାକୁଲା ପବ୍ବଜିତଭାୱଂ ବହୁସ୍ସୁତଭାୱଞ୍ଚ, ମାଦିସୋ ନାମ ଉଦ୍ଧମ୍ମଂ ଉବ୍ବିନଯଂ ସତ୍ଥୁ ସାସନଂ ଗାହେଯ୍ୟାତି ଚିତ୍ତମ୍ପି ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଯୁତ୍ତଂ, କିଂ ମଯ୍ହଂ ଅୱୀଚି ନୀଲୁପ୍ପଲୱନମିୱ ସୀତଲୋ, କିମହଂ ଅପାଯତୋ ନ ଭାଯାମୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ କଣ୍ଣମୂଲେ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ଅନୁସ୍ସାୱନେନ। ସଲାକଗ୍ଗାହେନାତି ଏୱଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତ୍ୱା ତେସଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପତ୍ଥମ୍ଭେତ୍ୱା ଅନିୱତ୍ତିଧମ୍ମେ କତ୍ୱା ''ଗଣ୍ହଥ ଇମଂ ସଲାକ''ନ୍ତି ସଲାକଗ୍ଗାହେନ।

ଏତ୍ଥ ଚ କମ୍ମମେୱ ଉଦ୍ଦେସୋ ୱା ପମାଣଂ, ୱୋହାରାନୁସ୍ସାୱନସଲାକଗ୍ଗାହା ପନ ପୁବ୍ବଭାଗା। ଅଟ୍ଠାରସୱତ୍ଥୁଦୀପନୱସେନ ହି ୱୋହରନ୍ତେ ତତ୍ଥ ରୁଚିଜନନତ୍ଥଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତ୍ୱା ସଲାକାଯ ଗାହିତାଯପି ଅଭିନ୍ନୋୱ ହୋତି ସଙ୍ଘୋ। ଯଦା ପନ ଏୱଂ ଚତ୍ତାରୋ ୱା ଅତିରେକେ ୱା ସଲାକଂ ଗାହେତ୍ୱା ଆୱେଣିକଂ କମ୍ମଂ ୱା ଉଦ୍ଦେସଂ ୱା କରୋତି, ତଦା ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ନାମ ହୋତି। ଇତି ଯଂ ସଙ୍ଘଭେଦକକ୍ଖନ୍ଧକୱଣ୍ଣନାଯଂ ଅୱୋଚୁମ୍ହା ''ଏୱଂ ଅଟ୍ଠାରସସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ଯଂକିଞ୍ଚି ଏକମ୍ପି ୱତ୍ଥୁଂ ଦୀପେତ୍ୱା ତେନ ତେନ କାରଣେନ 'ଇମଂ ଗଣ୍ହଥ, ଇମଂ ରୋଚେଥା'ତି ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ସଲାକଂ ଗାହେତ୍ୱା ୱିସୁଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମେ କତେ ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ହୋତି। ପରିୱାରେ ପନ 'ପଞ୍ଚହି, ଉପାଲି, ଆକାରେହି ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତୀ'ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସ ଇମିନା ଇଧ ୱୁତ୍ତେନ ସଙ୍ଘଭେଦଲକ୍ଖଣେନ ଅତ୍ଥତୋ ନାନାକରଣଂ ନତ୍ଥି। ତଂ ପନସ୍ସ ନାନାକରଣାଭାୱଂ ତତ୍ଥେୱ ପକାସଯିସ୍ସାମା''ତି, ସ୍ୱାଯଂ ପକାସିତୋ ହୋତି।

ପଞ୍ଞତ୍ତେତନ୍ତି ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଏତଂ। କ୍ୱ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ? ୱତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧକେ। ତତ୍ର ହି ଚୁଦ୍ଦସ ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାନି ପଞ୍ଞତ୍ତାନି। ତେନାହ – ''ପଞ୍ଞତ୍ତେତଂ, ଉପାଲି, ମଯା ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ଉପାଲି ସଙ୍ଘରାଜି ହୋତି, ନୋ ଚ ସଙ୍ଘଭେଦୋତି ଏତ୍ତାୱତା ହି ସଙ୍ଘରାଜିମତ୍ତମେୱ ହୋତି, ନ ତାୱ ସଙ୍ଘଭେଦୋ; ଅନୁପୁବ୍ବେନ ପନ ଅଯଂ ସଙ୍ଘରାଜି ୱଡ୍ଢମାନା ସଙ୍ଘଭେଦାଯ ସଂୱତ୍ତତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଯଥାରତ୍ତନ୍ତି ରତ୍ତିପରିମାଣାନୁରୂପଂ; ଯଥାଥେରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆୱେନିଭାୱଂ କରିତ୍ୱାତି ୱିସୁଂ ୱୱତ୍ଥାନଂ କରିତ୍ୱା। କମ୍ମାକମ୍ମାନି କରୋନ୍ତୀତି ଅପରାପରଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ ଉପାଦାଯ ଖୁଦ୍ଦକାନି ଚେୱ ମହନ୍ତାନି ଚ କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥାପି ଅଧିକରଣୱୂପସମୱଗ୍ଗେ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ସଙ୍ଘଭେଦକୱଗ୍ଗୱଯୱଣ୍ଣନା

୪୫୯। ସଙ୍ଘଭେଦୱଗ୍ଗୱଯେ – ୱିନିଧାଯ ଦିଟ୍ଠିଂ କମ୍ମେନାତି ତେସୁ ଅଧମ୍ମାଦୀସୁ ଅଧମ୍ମାଦଯୋ ଏତେତି ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋୱ ହୁତ୍ୱା ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ୱିନିଧାଯ ତେ ଧମ୍ମାଦିୱସେନ ଦୀପେତ୍ୱା ୱିସୁଂ କମ୍ମଂ କରୋତି। ଇତି ଯଂ ୱିନିଧାଯ ଦିଟ୍ଠିଂ କମ୍ମଂ କରୋତି, ତେନ ଏୱଂ କତେନ ୱିନିଧାଯ ଦିଟ୍ଠିଂ କମ୍ମେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗାନି ହୋନ୍ତି, ''ଇମେହି ଖୋ ଉପାଲି ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହୀ''ତି ଅଯମେକସ୍ମିଂ ପଞ୍ଚକେ ଅତ୍ଥଯୋଜନା । ଏତେନ ନଯେନ ସବ୍ବପଞ୍ଚକାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏତ୍ଥାପି ଚ ୱୋହାରାଦି ଅଙ୍ଗତ୍ତଯଂ ପୁବ୍ବଭାଗୱସେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ। କମ୍ମୁଦ୍ଦେସୱସେନ ପନ ଅତେକିଚ୍ଛତା ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ନ ହେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି ଅତ୍ଥି ଯଂ ପୁବ୍ବେ ଅୱୁତ୍ତନଯଂ।

ଆୱାସିକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୬୧। ଆୱାସିକୱଗ୍ଗେ – ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋତି ଯଥା ଆହରିତ୍ୱା ଠପିତୋ।

୪୬୨।ୱିନଯବ୍ୟାକରଣାତି ୱିନଯପଞ୍ହେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନା। ପରିଣାମେତୀତି ନିଯାମେତି ଦୀପେତି କଥେତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନତ୍ଥାରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୬୭। କଥିନତ୍ଥାରୱଗ୍ଗେ – ଓତମସିକୋତି ଅନ୍ଧକାରଗତୋ; ତଞ୍ହି ୱନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ମଞ୍ଚପାଦାଦୀସୁପି ନଲାଟଂ ପଟିହଞ୍ଞେଯ୍ୟ। ଅସମନ୍ନାହରନ୍ତୋତି କିଚ୍ଚଯପସୁତତ୍ତା ୱନ୍ଦନଂ ଅସମନ୍ନାହରନ୍ତୋ। ସୁତ୍ତୋତି ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ। ଏକାୱତ୍ତୋତି ଏକତୋ ଆୱତ୍ତୋ ସପତ୍ତପକ୍ଖେ ଠିତୋ ୱେରୀ ୱିସଭାଗପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁଚ୍ଚତି; ଅଯଂ ଅୱନ୍ଦିଯୋ। ଅଯଞ୍ହି ୱନ୍ଦିଯମାନୋ ପାଦେନପି ପହରେଯ୍ୟ। ଅଞ୍ଞୱିହିତୋତି ଅଞ୍ଞଂ ଚିନ୍ତଯମାନୋ।

ଖାଦନ୍ତୋତି ପିଟ୍ଠଖଜ୍ଜକାଦୀନି ଖାଦନ୍ତୋ। ଉଚ୍ଚାରଞ୍ଚ ପସ୍ସାୱଞ୍ଚ କରୋନ୍ତୋ ଅନୋକାସଗତତ୍ତା ଅୱନ୍ଦିଯୋ। ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋତି ତିୱିଧେନପି ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ ଅୱନ୍ଦିଯୋ। ତଜ୍ଜନୀଯାଦିକମ୍ମକତା ପନ ଚତ୍ତାରୋ ୱନ୍ଦିତବ୍ବା। ଉପୋସଥପୱାରଣାପି ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚ ୱୁତ୍ତେସୁ ଅୱନ୍ଦିଯେସୁ ନଗ୍ଗଞ୍ଚ ଉକ୍ଖିତ୍ତକଞ୍ଚ ୱନ୍ଦନ୍ତସ୍ସେୱ ଆପତ୍ତି। ଇତରେସଂ ପନ ଅସାରୁପ୍ପଟ୍ଟେନ ଚ ଅନ୍ତରା ୱୁତ୍ତକାରଣେନ ଚ ୱନ୍ଦନା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା। ଇତୋ ପରଂ ପଚ୍ଛାଉପସମ୍ପନ୍ନାଦଯୋ ଦସପି ଆପତ୍ତିୱତ୍ଥୁଭାୱେନେୱ ଅୱନ୍ଦିଯା। ତେ ୱନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ହି ନିଯମେନେୱ ଆପତ୍ତି। ଇତି ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ପଞ୍ଚକେସୁ ତେରସ ଜନେ ୱନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି, ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ ୱନ୍ଦନାଯ ଆପତ୍ତି।

୪୬୮।ଆଚରିଯୋୱନ୍ଦିଯୋତି ପବ୍ବଜ୍ଜାଚରିଯୋ ଉପସମ୍ପଦାଚରିଯୋ ନିସ୍ସଯାଚରିଯୋ ଉଦ୍ଦେସାଚରିଯୋ ଓୱାଦାଚରିଯୋତି ଅଯଂ ପଞ୍ଚୱିଧୋପି ଆଚରିଯୋ ୱନ୍ଦିଯୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

କଥିନତ୍ଥାରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଟ୍ଠିତା ଚ ଉପାଲିପଞ୍ଚକଵଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା

୪୭୦।ଅଚିତ୍ତକୋଆପଜ୍ଜତୀତିଆଦୀସୁ ସହସେଯ୍ଯାଦିପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅଚିତ୍ତକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଦେସେନ୍ତୋ ସଚିତ୍ତକୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଯଂକିଞ୍ଚି ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ସଚିତ୍ତକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ତିଣୱତ୍ଥାରକେନ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ଅଚିତ୍ତକୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତମେୱ ତିଣୱତ୍ଥାରକେନ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ଅଚିତ୍ତକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଅଚିତ୍ତକୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଇତରଂ ଦେସେନ୍ତୋ ସଚିତ୍ତକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ସଚିତ୍ତକୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ‘‘ଧମ୍ମଦାନଂ କରୋମୀ’’ତି ପଦସୋଧମ୍ମାଦୀନି କରୋନ୍ତୋ କୁସଲଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ‘‘ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁସାସନିଂ କରୋମୀ’’ତି ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ ଦେସେନ୍ତୋ କୁସଲଚିତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଦୋମନସ୍ସିକୋ ହୁତ୍ୱା ଦେସେନ୍ତୋ ଅକୁସଲଚିତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି, ତିଣୱତ୍ଥାରକେନ ନିଦ୍ଦାଗତୋୱ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ଅବ୍ଯାକତଚିତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଭିଂସାପନାଦୀନି କତ୍ୱା ‘‘ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନଂ କରୋମୀ’’ତି ସୋମନସ୍ସିକୋ ଦେସେନ୍ତୋ ଅକୁସଲଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, କୁସଲଚିତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ଦୋମନସ୍ସିକୋୱ ଦେସେନ୍ତୋ ଅକୁସଲଚିତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି, ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ତିଣୱତ୍ଥାରକେନ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ଅବ୍ଯାକତଚିତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତି। ନିଦ୍ଦୋକ୍କନ୍ତସମଯେ ସହଗାରସେଯ୍ଯଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅବ୍ଯାକତଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ପନେତ୍ଥ ‘‘କୁସଲଚିତ୍ତୋ ୱୁଟ୍ଠାତୀ’’ତିଆଦି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ପଠମଂ ପାରାଜିକଂ କତିହି ସମୁଟ୍ଠାନେହୀତିଆଦି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱ।

୪୭୩।ଚତ୍ତାରୋ ପାରାଜିକା କତିହି ସମୁଟ୍ଠାନେହୀତିଆଦୀସୁ ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦତୋ ଯଂ ଯଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଯସ୍ସ ଯସ୍ସ ଲବ୍ଭତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତି।

ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଅପରଦୁତିଯଗାଥାସଙ୍ଗଣିକଂ

(୧) କାଯିକାଦିଆପତ୍ତିୱଣ୍ଣନା

୪୭୪। ‘‘କତି ଆପତ୍ତିଯୋ କାଯିକା’’ତିଆଦିଗାଥାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଛ ଆପତ୍ତିଯୋ କାଯିକାତି ଅନ୍ତରପେଯ୍ୟାଲେ ଚତୁତ୍ଥେନ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନେନ ଛ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତି, ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତାପତ୍ତିଯୋ। କାଯଦ୍ୱାରେ ସମୁଟ୍ଠିତତ୍ତା ହି ଏତା କାଯିକାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଛ ୱାଚସିକାତି ତସ୍ମିଂଯେୱ ଅନ୍ତରପେଯ୍ୟାଲେ ପଞ୍ଚମେନ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନେନ ଛ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତି, ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ପାପିଚ୍ଛୋ ଇଚ୍ଛାପକତୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତାପତ୍ତିଯୋ। ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସୋତି ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକଂ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସପଟିଚ୍ଛାଦନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅତ୍ତନୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାପତ୍ତିପଟିଚ୍ଛାଦନେ ଦୁକ୍କଟଂ। ପଞ୍ଚ ସଂସଗ୍ଗପଚ୍ଚଯାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା କାଯସଂସଗ୍ଗେ ପାରାଜିକଂ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, କାଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଇମା କାଯସଂସଗ୍ଗପଚ୍ଚଯା ପଞ୍ଚାପତ୍ତିଯୋ।

ଅରୁଣୁଗ୍ଗେ ତିସ୍ସୋତି ଏକରତ୍ତଛାରତ୍ତସତ୍ତାହଦସାହମାସାତିକ୍କମୱସେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ରତ୍ତିୱିପ୍ପୱାସେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ‘‘ପଠମମ୍ପି ଯାମଂ ଛାଦେତି, ଦୁତିଯମ୍ପି ତତିଯମ୍ପି ଯାମଂ ଛାଦେତି, ଉଦ୍ଧସ୍ତେ ଅରୁଣେ ଛନ୍ନା ହୋତି ଆପତ୍ତି, ଯୋ ଛାଦେତି ସୋ ଦୁକ୍କଟଂ ଦେସାପେତବ୍ବୋ’’ତି ଇମା ଅରୁଣୁଗ୍ଗେ ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତି। ଦ୍ୱେ ଯାୱତତିଯକାତି ଏକାଦସ ଯାୱତତିଯକା ନାମ, ପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ପନ ଦ୍ୱେ ହୋନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଯାୱତତିଯକା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଯାୱତତିଯକାତି। ଏକେତ୍ଥ ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂଯେୱ ଏକା ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକା ନାମ। ଏକେନ ସବ୍ବସଙ୍ଗହୋତି ‘‘ଯସ୍ସ ସିଯା ଆପତ୍ତି, ସୋ ଆୱିକରେଯ୍ୟା’’ତି ଇମିନା ଏକେନ ନିଦାନୁଦ୍ଦେସେନ ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦାନଞ୍ଚ ସବ୍ବପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାନଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହୋ ହୋତି।

ୱିନଯସ୍ସ ଦ୍ୱେ ମୂଲାନୀତି କାଯୋ ଚେୱ ୱାଚା ଚ। ଗରୁକା ଦ୍ୱେ ୱୁତ୍ତାତି ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସା । ଦ୍ୱେ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଚ୍ଛାଦନାତି ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାଯ ପାରାଜିକଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପଟିଚ୍ଛାଦକସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଇମା ଦ୍ୱେ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଚ୍ଛାଦନାପତ୍ତିଯୋ ନାମ।

ଗାମନ୍ତରେ ଚତସ୍ସୋତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଦହତି, ଦୁକ୍କଟଂ; ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଉପଚାରଂ ଓକ୍କମତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ; ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗାମନ୍ତରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ଗାମେ ପଠମପାଦେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯପାଦେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ; ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ପଠମପାଦେ ଉପଚାରୋକ୍କମନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯପାଦେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ’’ତି ଇମା ଗାମନ୍ତରେ ଦୁକ୍କଟପାଚିତ୍ତିଯଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସଙ୍ଘଆଦିସେସୱସେନ ଚତସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ। ଚତସ୍ସୋ ନଦିପାରପଚ୍ଚଯାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଦହତି, ଦୁକ୍କଟଂ; ନାୱଂ ଅଭିରୁହତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ; ଭିକ୍ଖୁନିଯା ନଦିପାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ଉତ୍ତରଣକାଲେ ପଠମପାଦେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯପାଦେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ’’ତି ଇମା ଚତସ୍ସୋ। ଏକମଂସେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ମନୁସ୍ସମଂସେ। ନୱମଂସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସେସଅକପ୍ପିଯମଂସେସୁ।

ଦ୍ୱେ ୱାଚସିକା ରତ୍ତିନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ରତ୍ତନ୍ଧକାରେ ଅପ୍ପଦୀପେ ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତା ସଲ୍ଲପତି , ପାଚିତ୍ତିଯଂ; ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଠିତା ସଲ୍ଲପତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଦ୍ୱେ ୱାଚସିକା ଦିୱାତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଦିୱା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଓକାସେ ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତା ସଲ୍ଲପତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ; ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ସଲ୍ଲପତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଦଦମାନସ୍ସ ତିସ୍ସୋତି ମରଣାଧିପ୍ପାଯୋ ମନୁସ୍ସସ୍ସ ୱିସଂ ଦେତି, ସୋ ଚେ ତେନ ମରତି, ପାରାଜିକଂ; ଯକ୍ଖପେତାନଂ ଦେତି, ତେ ଚେ ମରନ୍ତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ; ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସ ଦେତି, ସୋ ଚେ ମରତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ; ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଦାନେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଏୱଂ ଦଦମାନସ୍ସ ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଚ ପଟିଗ୍ଗହେତି ହତ୍ଥଗ୍ଗାହ-ୱେଣିଗ୍ଗାହେସୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ମୁଖେନ ଅଙ୍ଗଜାତଗ୍ଗହଣେ ପାରାଜିକଂ, ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅୱସ୍ସୁତାଯ ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ; ଏୱଂ ପଟିଗ୍ଗହେ ଚତ୍ତାରୋ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ହୋନ୍ତି।

(୨) ଦେସନାଗାମିନିଯାଦିୱଣ୍ଣନା

୪୭୫।ପଞ୍ଚ ଦେସନାଗାମିନିଯୋତି ଲହୁକା ପଞ୍ଚ। ଛ ସପ୍ପଟିକମ୍ମାତି ପାରାଜିକଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସା। ଏକେତ୍ଥ ଅପ୍ପଟିକମ୍ମାତି ଏକା ପାରାଜିକାପତ୍ତି।

ୱିନଯଗରୁକାଦ୍ୱେ ୱୁତ୍ତାତି ପାରାଜିକଞ୍ଚେୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସଞ୍ଚ। କାଯୱାଚସିକାନି ଚାତି ସବ୍ବାନେୱ ସିକ୍ଖାପଦାନି କାଯୱାଚସିକାନି, ମନୋଦ୍ୱାରେ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଏକସିକ୍ଖାପଦମ୍ପି ନତ୍ଥି। ଏକୋ ୱିକାଲେ ଧଞ୍ଞରସୋତି ଲୋଣସୋୱୀରକଂ। ଅଯମେୱ ହି ଏକୋ ଧଞ୍ଞରସୋ ୱିକାଲେ ୱଟ୍ଟତି। ଏକା ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ ସମ୍ମୁତୀତି ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତି। ଅଯମେୱ ହି ଏକା ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେନ ସମ୍ମୁତି ଅନୁଞ୍ଞାତା।

ପାରାଜିକା କାଯିକା ଦ୍ୱେତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ମେଥୁନପାରାଜିକଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ କାଯସଂସଗ୍ଗପାରାଜିକଂ। ଦ୍ୱେ ସଂୱାସଭୂମିଯୋତି ଅତ୍ତନା ୱା ଅତ୍ତାନଂ ସମାନସଂୱାସକଂ କରୋତି, ସମଗ୍ଗୋ ୱା ସଙ୍ଘୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ଓସାରେତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ‘‘ସମାନସଂୱାସକଭୂମି ଚ ନାନାସଂୱାସକଭୂମି ଚା’’ତି ଏୱଂ ଦ୍ୱେ ସଂୱାସଭୂମିଯୋ ୱୁତ୍ତା। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋତି ପାରିୱାସିକସ୍ସ ଚ ମାନତ୍ତଚାରିକସ୍ସ ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ। ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲା ଦୁୱେତି ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ, ‘‘ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପବ୍ବପରମଂ ଆଦାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଅଯମେକା, ‘‘ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ ୱା ଦ୍ୱେମାସଂ ୱା’’ତି ଅଯମେକା।

ଦ୍ୱେ ଅତ୍ତାନଂ ୱଧିତ୍ୱାନାତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅତ୍ତାନଂ ୱଧିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତି; ୱଧତି ରୋଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ; ୱଧତି ନ ରୋଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଦ୍ୱୀହି ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତୀତି କମ୍ମେନ ଚ ସଲାକଗ୍ଗାହେନ ଚ। ଦ୍ୱେତ୍ଥପଠମାପତ୍ତିକାତି ଏତ୍ଥ ସକଲେପି ୱିନଯେ ଦ୍ୱେ ପଠମାପତ୍ତିକା ଉଭିନ୍ନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ। ଇତରଥା ପନ ନୱ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନୱ ଭିକ୍ଖୁନୀନନ୍ତି ଅଟ୍ଠାରସ ହୋନ୍ତି। ଞତ୍ତିଯା କରଣା ଦୁୱେତି ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିକିଚ୍ଚାନି – କମ୍ମଞ୍ଚ କମ୍ମପାଦକା ଚ। ନୱସୁ ଠାନେସୁ କମ୍ମଂ ହୋତି, ଦ୍ୱୀସୁ କମ୍ମପାଦଭାୱେନ ତିଟ୍ଠତି।

ପାଣାତିପାତେ ତିସ୍ସୋତି ‘‘ଅନୋଦିସ୍ସ ଓପାତଂ ଖଣତି, ସଚେ ମନୁସ୍ସୋ ମରତି, ପାରାଜିକଂ; ଯକ୍ଖପେତାନଂ ମରଣେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ; ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସ ମରଣେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ଇମା ତିସ୍ସୋ ହୋନ୍ତି। ୱାଚା ପାରାଜିକା ତଯୋତି ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାଯ ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକାଯ ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକାଯାତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ‘‘ଆଣତ୍ତିଯା ଅଦିନ୍ନାଦାନେ, ମନୁସ୍ସମରଣେ, ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୋଲ୍ଲପନେ ଚା’’ତି ଏୱଂ ତଯୋ ୱୁତ୍ତା। ଓଭାସନା ତଯୋତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗଂ ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗଂ ଆଦିସ୍ସ ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣଭାସନେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗଂ ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଧକ୍ଖକଂ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଆଦିସ୍ସ ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣଭଣନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଉବ୍ଭକ୍ଖକଂ ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଆଦିସ୍ସ ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣଭଣନେ ଦୁକ୍କଟଂ। ସଞ୍ଚରିତ୍ତେନ ୱା ତଯୋତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ୱୀମଂସତି ପଚ୍ଚାହରତି , ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ; ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ୱୀମଂସତି ନ ପଚ୍ଚାହରତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ; ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ନ ୱୀମଂସତି ନ ପଚ୍ଚାହରତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଇମେ ସଞ୍ଚରିତ୍ତେନ କାରଣଭୂତେନ ତଯୋ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ହୋନ୍ତି।

ତଯୋ ପୁଗ୍ଗଲା ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବାତି ଅଦ୍ଧାନହୀନୋ ଅଙ୍ଗହୀନୋ ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନୋ ଚ ତେସଂ ନାନାକରଣଂ ୱୁତ୍ତମେୱ। ଅପିଚେତ୍ଥ ଯୋ ପତ୍ତଚୀୱରେନ ଅପରିପୂରୋ, ପରିପୂରୋ ଚ ନ ଯାଚତି, ଇମେପି ଅଙ୍ଗହୀନେନେୱ ସଙ୍ଗହିତା। ମାତୁଘାତକାଦଯୋ ଚ କରଣଦୁକ୍କଟକା ପଣ୍ଡକୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକତିରଚ୍ଛାନଗତସଙ୍ଖାତେନ ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନେନେୱ ସଙ୍ଗହିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଏସ ନଯୋ କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତୋ। ତଯୋ କମ୍ମାନଂ ସଙ୍ଗହାତି ଞତ୍ତିକପ୍ପନା, ୱିପ୍ପକତପଚ୍ଚତ୍ତଂ, ଅତୀତକରଣନ୍ତି। ତତ୍ଥ ‘‘ଦଦେଯ୍ୟ କରେଯ୍ୟା’’ତିଆଦିଭେଦା ଞତ୍ତିକପ୍ପନା; ‘‘ଦେତି କରୋତୀ’’ତିଆଦିଭେଦଂ ୱିପ୍ପକତପଚ୍ଚତ୍ତଂ; ‘‘ଦିନ୍ନଂ କତ’’ନ୍ତିଆଦିଭେଦଂ ଅତୀତକରଣଂ ନାମାତି ଇମେହି ତୀହି କମ୍ମାନି ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି। ଅପରେହିପି ତୀହି କମ୍ମାନି ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି – ୱତ୍ଥୁନା, ଞତ୍ତିଯା, ଅନୁସ୍ସାୱନାଯାତି। ୱତ୍ଥୁସମ୍ପନ୍ନଞ୍ହି ଞତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନଂ ଅନୁସ୍ସାୱନସମ୍ପନ୍ନଞ୍ଚ କମ୍ମଂ ନାମ ହୋତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ତଯୋ କମ୍ମାନଂ ସଙ୍ଗହା’’ତି। ନାସିତକା ତଯୋ ନାମ ମେତ୍ତିଯଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନାସେଥ, ଦୂସକୋ ନାସେତବ୍ବୋ, ଦସହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ସାମଣେରୋ ନାସେତବ୍ବୋ, କଣ୍ଟକଂ ସମଣୁଦ୍ଦେସଂ ନାସେଥାତି ଏୱଂ ଲିଙ୍ଗସଂୱାସଦଣ୍ଡକମ୍ମନାସନାୱସେନ ତଯୋ ନାସିତକା ୱେଦିତବ୍ବା। ତିଣ୍ଣନ୍ନଂ ଏକୱାଚିକାତି ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଏକାନୁସ୍ସାୱନେ କାତୁ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ତିଣ୍ଣଂ ଜନାନଂ ଏକୁପଜ୍ଝାଯେନ ନାନାଚରିଯେନ ଏକାନୁସ୍ସାୱନା ୱଟ୍ଟତି।

ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ତିସ୍ସୋତି ପାଦେ ୱା ଅତିରେକପାଦେ ୱା ପାରାଜିକଂ, ଅତିରେକମାସକେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ମାସକେ ୱା ଊନମାସକେ ୱା ଦୁକ୍କଟଂ। ଚତସ୍ସୋ ମେଥୁନପଚ୍ଚଯାତି ଅକ୍ଖଯିତେ ପାରାଜିକଂ, ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଖଯିତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ୱିୱଟକତେ ମୁଖେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଜତୁମଟ୍ଠକେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସୋତି ୱନପ୍ପତିଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ, ଭୂତଗାମେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅଙ୍ଗଜାତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ପଞ୍ଚ ଛଡ୍ଡିତପଚ୍ଚଯାତି ଅନୋଦିସ୍ସ ୱିସଂ ଛଡ୍ଡେତି, ସଚେ ତେନ ମନୁସ୍ସୋ ମରତି, ପାରାଜିକଂ; ଯକ୍ଖପେତେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ; ତିରଚ୍ଛାନଗତେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ; ୱିସ୍ସଟ୍ଠିଛଡ୍ଡନେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ; ସେଖିଯେସୁ ହରିତେ ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱଛଡ୍ଡନେ ଦୁକ୍କଟଂ – ଇମା ଛଡ୍ଡିତପଚ୍ଚଯା ପଞ୍ଚାପତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତି।

ପାଚିତ୍ତିଯେନଦୁକ୍କଟା କତାତି ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୱଗ୍ଗସ୍ମିଂ ଦସସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦୁକ୍କଟା କତା ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁରେତ୍ଥ ନୱକା ୱୁତ୍ତାତି ପଠମସିକ୍ଖାପଦସ୍ମିଂଯେୱ ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଦ୍ୱେ, ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଦ୍ୱେତି ଏୱଂ ଚତ୍ତାରୋ ନୱକା ୱୁତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଚୀୱରେନ ଚାତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଚୀୱରଂ ଦେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଦେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏୱଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଚୀୱରଂ ଦେନ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରେନ କାରଣଭୂତେନ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଟ୍ଠ ପାଟିଦେସନୀଯାତି ପାଳିଯଂ ଆଗତା ଏୱ। ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାମକଧଞ୍ଞେନ ପାଚିତ୍ତିଯେନ ଦୁକ୍କଟା କତାତି ଆମକଧଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦୁକ୍କଟା କତାଯେୱ।

ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଚତସ୍ସୋତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ମାତୁଗାମେନ ୱା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ଗାମୂପଚାରୋକ୍କମନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏକା ଗାମନ୍ତରଂ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ସା ଗାମୂପଚାରଂ ଓକ୍କମନ୍ତିଯା ପଠମପାଦେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯପାଦେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋତି ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଇମା ଚତସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତି। ଠିତସ୍ସ ଚାପି ତତ୍ତକାତି ଠିତସ୍ସପି ଚତସ୍ସୋ ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ? ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱା ଓକାସେ ମିତ୍ତସନ୍ଥୱୱସେନ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ତିଟ୍ଠତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ; ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ଦୁକ୍କଟଂ; ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନକାଲେ ଦୁତିଯିକାଯ ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହନ୍ତୀ ତିଟ୍ଠତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ; ୱିଜହିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋତି ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଚତସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ। ନିପନ୍ନସ୍ସାପି ତତ୍ତକାତି ସଚେପି ହି ସା ନିସୀଦତି ୱା ନିପଜ୍ଜତି ୱା, ଏତାଯେୱ ଚତସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତି।

(୩) ପାଚିତ୍ତିଯୱଣ୍ଣନା

୪୭୬।ପଞ୍ଚ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀତି ପଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନାନାଭାଜନେସୁ ୱା ଏକଭାଜନେ ୱା ଅମିସ୍ସେତ୍ୱା ଠପିତାନି ହୋନ୍ତି, ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚ ପାଚିତ୍ତିଯାନି ସବ୍ବାନି ନାନାୱତ୍ଥୁକାନି ଏକକ୍ଖଣେ ଆପଜ୍ଜତି, ‘‘ଇମଂ ପଠମଂ ଆପନ୍ନୋ, ଇମଂ ପଚ୍ଛା’’ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ।

ନୱ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ନୱ ପଣୀତଭୋଜନାନି ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଏକଂ କବଳଂ ଓମଦ୍ଦିତ୍ୱା ମୁଖେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପରଗଳଂ ଅତିକ୍କାମେତି, ଅଯଂ ନୱ ପାଚିତ୍ତିଯାନି ସବ୍ବାନି ନାନାୱତ୍ଥୁକାନି ଏକକ୍ଖଣେ ଆପଜ୍ଜତି ‘‘ଇମଂ ପଠମଂ ଆପନ୍ନୋ, ଇମଂ ପଚ୍ଛା’’ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଏକୱାଚାଯ ଦେସେଯ୍ଯାତି ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ଅତିକ୍କାମେତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପନ୍ନୋ, ତା ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି ଏୱଂ ଏକୱାଚାଯ ଦେସେଯ୍ଯ, ଦେସିତାୱ ହୋନ୍ତି, ଦ୍ୱୀହି ତୀହି ୱାଚାହି କିଚ୍ଚଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଦୁତିଯୱିସ୍ସଜ୍ଜନେପି ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ନୱ ପଣୀତଭୋଜନାନି ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ନୱ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପନ୍ନୋ, ତା ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ୱତ୍ଥୁଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ଦେସେଯ୍ଯାତି ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ଅତିକ୍କାମେସିଂ, ଯଥାୱତ୍ଥୁକଂ ତଂ ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ଦେସେଯ୍ଯ, ଦେସିତାୱ ହୋନ୍ତି ଆପତ୍ତିଯୋ, ଆପତ୍ତିଯା ନାମଗ୍ଗହଣେନ କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଦୁତିଯୱିସ୍ସଜ୍ଜନେପି ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ନୱ ପଣୀତଭୋଜନାନି ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁତ୍ତୋ, ଯଥାୱତ୍ଥୁକଂ ତଂ ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ଯାୱତତିଯକେ ତିସ୍ସୋତି ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକାଯ ପାରାଜିକଂ ଭେଦକାନୁୱତ୍ତକାନଂ କୋକାଲିକାଦୀନଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଚଣ୍ଡକାଳିକାଯ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଇମା ଯାୱତତିଯକା ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ। ଛ ୱୋହାରପଚ୍ଚଯାତି ପଯୁତ୍ତୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଛ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ? ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ପାପିଚ୍ଛୋ ଇଚ୍ଛାପକତୋ ଅସନ୍ତଂ ଅଭୂତଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ଉଲ୍ଲପତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ସମାପଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି ସୋ ଅରହାତି ୱଦତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ଭିକ୍ଖୁ ପଣୀତଭୋଜନାନି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ଭିକ୍ଖୁନୀ ପଣୀତଭୋଜନାନି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଟିଦେସନୀଯସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ସୂପଂ ୱା ଓଦନଂ ୱା ଅଗିଲାନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି।

ଖାଦନ୍ତସ୍ସ ତିସ୍ସୋତି ମନୁସ୍ସମଂସେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଅୱସେସେସୁ ଅକପ୍ପିଯମଂସେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଲସୁଣେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ପଞ୍ଚ ଭୋଜନପଚ୍ଚଯାତି ଅୱସ୍ସୁତା ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଭୋଜନଂ ଗହେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଲସୁଣଂ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଗହିତପଣୀତଭୋଜନାନି ଅୱସେସଞ୍ଚ ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱୋମିସ୍ସକଂ ଓମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋହରମାନା ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ପାଟିଦେସନୀଯଂ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଇମା ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଯୋ ଭୋଜନପଚ୍ଚଯା ଆପଜ୍ଜତି।

ପଞ୍ଚ ଠାନାନୀତି ‘‘ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଯାୱତତିଯଂ ସମନୁଭାସନାଯ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତିଯା ଞତ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, କମ୍ମୱାଚାପରିଯୋସାନେ ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ, ସଙ୍ଘଭେଦାଯ ପରକ୍କମନାଦୀସୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ସବ୍ବା ଯାୱତତିଯକା ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ପଞ୍ଚନ୍ନଞ୍ଚେୱ ଆପତ୍ତୀତି ଆପତ୍ତି ନାମ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ ହୋତି, ତତ୍ଥ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ନିପ୍ପରିଯାଯେନ ଆପତ୍ତିଯେୱ, ସିକ୍ଖମାନସାମଣେରିସାମଣେରାନଂ ପନ ଅକପ୍ପିଯତ୍ତା ନ ୱଟ୍ଟତି। ଇମିନା ପରିଯାଯେନ ତେସଂ ଆପତ୍ତି ନ ଦେସାପେତବ୍ବା, ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ

ପନ ତେସଂ କାତଙ୍ଗ। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଧିକରଣେନ ଚାତି ଅଧିକରଣଞ୍ଚ ପଞ୍ଚନ୍ନମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେସଂଯେୱ ହି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପଭଟୀୱରାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ୱିନିଚ୍ଛଯୱୋହାରୋ ଅଧିକରଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଗିହୀନଂ ପନ ଅଡ୍ଡକମ୍ମଂ ନାମ ହୋତି।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ହୋତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂଯେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ନାମ ହୋତି। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱୂପସମେନ ଚାତି ଏତେସଂଯେୱ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଧିକରଣଂ ୱିନିଚ୍ଛିତଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ନାମ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଚନ୍ନଞ୍ଚେୱ ଅନାପତ୍ତୀତି ଏତେସଂଯେୱ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅନାପତ୍ତି ନାମ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତୀହି ଠାନେହି ସୋଭତୀତି ସଙ୍ଘାଦୀହି ତୀହି କାରଣେହି ସୋଭତି। କତୱୀତିକ୍କମୋ ହି ପୁଗ୍ଗଲୋ ସପ୍ପଟିକମ୍ମଂ ଆପତ୍ତିଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଗଣମଜ୍ଝେ ପୁଗ୍ଗଲସନ୍ତିକେ ୱା ପଟିକରିତ୍ୱା ଅବ୍ଭୁଣ୍ହସୀଲୋ ପାକତିକୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ତୀହି ଠାନେହି ସୋଭତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଦ୍ୱେ କାଯିକା ରତ୍ତିନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ରତ୍ତନ୍ଧକାରେ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ଠାନନିସଜ୍ଜସଯନାନି କପ୍ପଯମାନା ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଠାନାଦୀନି କପ୍ପଯମାନା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଦ୍ୱେ କାଯଦ୍ୱାରସମ୍ଭୱା ଆପତ୍ତିଯୋ ରତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଦ୍ୱେ କାଯିକା ଦିୱାତି ଏତେନେୱ ଉପାଯେନ ଦିୱା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଓକାସେ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତି। ନିଜ୍ଝାଯନ୍ତସ୍ସ ଏକା ଆପତ୍ତୀତି ''ନ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରତ୍ତେନ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯିତବ୍ବଂ । ଯୋ ଉପନିଜ୍ଝାଯେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୨୬୬) ନିଜ୍ଝାଯନ୍ତସ୍ସ ଅଯମେକା ଆପତ୍ତି। ଏକା ପିଣ୍ଡପାତପଚ୍ଚଯାତି ''ନ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖାଦାଯିକାଯ ମୁଖଂ ଓଲୋକେତବ୍ବ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୬୬) ଏତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି, ଅନ୍ତମସୋ ଯାଗୁଂ ୱା ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ୱା ଦେନ୍ତସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସାପି ହି ମୁଖଂ ଉଲ୍ଲୋକଯତୋ ଦୁକ୍କଟମେୱ। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ''ଏକା ପିଣ୍ଡପାତପଚ୍ଚଯାତି ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଅଟ୍ଠାନିସଂସେ ସମ୍ପସ୍ସନ୍ତି କୋସମ୍ବକକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତାନିସଂସେ। ଉକ୍ଖିତ୍ତକା ତଯୋ ୱୁତ୍ତାତି ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ପାପିକାଯ ଚ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେତି। ତେଚତ୍ତାଲୀସ ସମ୍ମାୱତ୍ତନାତି ତେସଂଯେୱ ଉକ୍ଖିତ୍ତକାନଂ ଏତ୍ତକେସୁ ୱତ୍ତେସୁ ୱତ୍ତନା।

ପଞ୍ଚଠାନେ ମୁସାୱାଦୋତି ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯପାଚିତ୍ତିଯଦୁକ୍କଟସଙ୍ଖାତେ ପଞ୍ଚଟ୍ଠାନେ ମୁସାୱାଦୋ ଗଚ୍ଛତି। ଚୁଦ୍ଦସ ପରମନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଦସାହପରମାଦିନଯେନ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱାଦସ ପାଟିଦେସନୀଯାତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚତ୍ତାରି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଟ୍ଠ। ଚତୁନ୍ନଂ ଦେସନାଯ ଚାତି ଚତୁନ୍ନଂ ଅଚ୍ଚଯଦେସନାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। କତମା ପନ ସାତି? ଦେୱଦତ୍ତେନ ପଯୋଜିତାନଂ ଅଭିମାରାନଂ ଅଚ୍ଚଯଦେସନା, ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାଯିକାଯ ଅଚ୍ଚଯଦେସନା, ୱଡ୍ଢସ୍ସ ଲିଚ୍ଛୱିନୋ ଅଚ୍ଚଯଦେସନା, ୱାସଭଗାମିଯତ୍ଥେରସ୍ସ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଆଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଚ୍ଚଯଦେସନାତି ଅଯଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅଚ୍ଚଯଦେସନା ନାମ।

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମୁସାୱାଦୋତି ''ପୁବ୍ବେୱସ୍ସ ହୋତି ମୁସା ଭଣିସ୍ସ''ନ୍ତି ଆଦିଂ କତ୍ୱା ''ୱିନିଧାଯ ସଞ୍ଞ''ନ୍ତି ପରିଯୋସାନେହି (ପାଚି। ୪-୫; ପରି। ୪୫୯) ଅଟ୍ଠହି ଅଙ୍ଗେହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ। ଉପୋସଥଙ୍ଗାନିପି ପାଣଂ ନ ହନେତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତାନେୱ। ଅଟ୍ଠ ଦୂତେଯ୍ୟଙ୍ଗାନୀତି ''ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୋତା ଚ ହୋତି ସାୱେତା ଚା''ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ୩୪୭) ନଯେନ ସଙ୍ଘଭେଦକେ ୱୁତ୍ତାନି। ଅଟ୍ଠ ତିତ୍ଥିଯୱତ୍ତାନି ମହାଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତାନି।

ଅଟ୍ଠୱାଚିକା ଉପସମ୍ପଦାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପସମ୍ପଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଇତରାହି ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ଆସନଂ ଦାତବ୍ବଂ । ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ଅଟ୍ଠହୀତି ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋ।

ଏକସ୍ସ ଛେଜ୍ଜନ୍ତି ଗାଥାଯ ନୱସୁ ଜନେସୁ ଯୋ ସଲାକଂ ଗାହେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ଭିନ୍ଦତି, ତସ୍ସେୱ ଛେଜ୍ଜଂ ହୋତି, ଦେୱଦତ୍ତୋ ୱିଯ ପାରାଜିକଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଭେଦକାନୁୱତ୍ତକାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ କୋକାଲିକାଦୀନଂ ୱିଯ, ଧମ୍ମୱାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅନାପତ୍ତି। ଇମା ପନ ଆପତ୍ତିଯୋ ଚ ଅନାପତ୍ତିଯୋ ଚ ସବ୍ବେସଂ ଏକୱତ୍ଥୁକା ସଙ୍ଘଭେଦୱତ୍ଥୁକା ଏୱ।

ନୱ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନୀତି ଗାଥାଯ ନୱହୀତି ନୱହି ଭିକ୍ଖୂହି ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତି। ଞତ୍ତିଯା କରଣା ନୱାତି ଞତ୍ତିଯା କାତବ୍ବାନି କମ୍ମାନି ନୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

(୪) ଅୱନ୍ଦନୀଯପୁଗ୍ଗଲାଦିୱଣ୍ଣନା

୪୭୭।ଦସ ପୁଗ୍ଗଲା ନାଭିୱାଦେତବ୍ବାତି ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତା ଦସ ଜନା। ଅଞ୍ଜଲି ସାମୀଚେନ ଚାତି ସାମୀଚିକମ୍ମେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଞ୍ଜଲି ଚ ତେସଂ ନ କାତବ୍ବୋ, ନେୱ ପାନୀଯାପୁଚ୍ଛନତାଲୱଣ୍ଟଗ୍ଗହଣାଦି ଖନ୍ଧକୱତ୍ତଂ ତେସଂ ଦସ୍ସେତବ୍ବଂ, ନ ଅଞ୍ଜଲି ପଗ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦସନ୍ନଂ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ତେସଂଯେୱ ଦସନ୍ନଂ ଏୱଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। ଦସ ଚୀୱରଧାରଣାତି ଦସ ଦିୱସାନି ଅତିରେକଚୀୱରସ୍ସ ଧାରଣା ଅନୁଞ୍ଞାତାତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓସ୍ସଂଖ୍ଯୁଟ୍ଠାନଂ, ଦାତଙ୍ଗଂ ଇଧ ଚୀୱରନ୍ତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ ସମ୍ମୁଖାୱ ଦାତଙ୍ଗଂ। ସତ୍ତନ୍ନଂ ସନ୍ତେତି ଦିସାପଙ୍କନ୍ତୌମ୍ମତ୍ତକଖିତ୍ତଚିତ୍ତୱେଦନାଟ୍ଟାନଂ ତିଣ୍ଣଞ୍ଚ ଉକ୍ଖିତ୍ତକାନନ୍ତି ଇମେସଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ସନ୍ତେ ପତିରୂପେ ଗାହକେ ପରମ୍ମୁଖାପି ଦାତଙ୍ଗଂ। ସୋଳସନ୍ନଂ ନ ଦାତଙ୍ଗନ୍ତି ସେସାନଂ ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତାନଂ ପଣ୍ଡକାଦୀନଂ ସୋଳସନ୍ନଂ ନ ଦାତଙ୍ଗଂ।

କତିସତଂ ରତ୍ତିସତଂ, ଆପତ୍ତିଯୋ ଛାଦଯିତ୍ୱାନାତି କତିସତଂ ଆପତ୍ତିଯୋ ରତ୍ତିସତଂ ଛାଦଯିତ୍ୱାନ। ଦସସତଂ ରତ୍ତିସତଂ, ଆପତ୍ତିଯୋ ଛାଦଯିତ୍ୱାନାତି ଦସସତଂ ଆପତ୍ତିଯୋ ରତ୍ତିସତଂ ଛାଦଯିତ୍ୱାନ। ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ଯୋ ଦିୱସେ ସତଂ ସତଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦସ ଦସ ଦିୱସେ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ତେନ ରତ୍ତିସତଂ ଆପତ୍ତିସହସ୍ସଂ ପଟିଚ୍ଛାଦିତଂ ହୋତି, ସୋ ସବ୍ବାୱ ତା ଆପତ୍ତିଯୋ ଦସାହପଟିଚ୍ଛନ୍ନାତି ପରିୱାସଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଦସ ରତ୍ତିଯୋ ୱସିତ୍ୱାନ ମୁଚ୍ଚେଯ୍ଯ ପାରିୱାସିକୋତି।

ଦ୍ୱାଦସ କମ୍ମଦୋସା ୱୁତ୍ତାତି ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗଂ, ଅଧମ୍ମେନସମଗ୍ଗଂ, ଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗଂ, ତଥା ଞତ୍ତିକମ୍ମଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମାନିପୀତି ଏୱଂ ଏକେକସ୍ମିଂ କମ୍ମେ ତଯୋ ତଯୋ କତ୍ୱା ଦ୍ୱାଦସ କମ୍ମଦୋସା ୱୁତ୍ତା।

ଚତସ୍ସୋ କମ୍ମସମ୍ପତ୍ତିଯୋତି ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଧମ୍ମେନସମଗ୍ଗଂ, ତଥା ସେସାନିପୀତି ଏୱଂ ଚତସ୍ସୋ କମ୍ମସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ୱୁତ୍ତା।

ଛ କମ୍ମାନୀତି ଅଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଅଧମ୍ମେନସମଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଧମ୍ମପତିରୂପକେନୱଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଧମ୍ମପତିରୂପକେନସମଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଧମ୍ମେନୱଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଧମ୍ମେନସମଗ୍ଗକମ୍ମନ୍ତି ଏୱଂ ଛ କମ୍ମାନି ୱୁତ୍ତାନି। ଏକେତ୍ଥ ଧମ୍ମିକା କତାତି ଏକଂ ଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗକମ୍ମମେୱେତ୍ଥ ଧମ୍ମିକଂ କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁତିଯଗାଥାୱିସ୍ସଜ୍ଜନେପି ଏତଦେୱ ଧମ୍ମିକଂ।

ଯଂ ଦେସିତାତି ଯାନି ଦେସିତାନି ୱୁତ୍ତାନି ପକାସିତାନି। ଅନନ୍ତଜିନେନାତିଆଦୀସୁ ପରିଯନ୍ତପରିଚ୍ଛେଦଭାୱରହିତତ୍ତା ଅନନ୍ତଂ ୱୁଚ୍ଚତି ନିବ୍ବାନଂ, ତଂ ଭଗୱତା ରଞ୍ଜଞ୍ଚା ସପତ୍ତଗଣଂ ଅଭିମଦ୍ଦିତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ୱିଯ କିଲେସଗଣଂ ଅଭିମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଜିତଂ ୱିଜିତଂ ଅଧିଗତଂ ସମ୍ପତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଭଗୱା ''ଅନନ୍ତଜିନୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସ୍ୱେୱ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠେସୁ ନିବ୍ବିକାରତାଯ ତାଦି, ୱିକ୍ଖମ୍ଭନତଦଙ୍ଗସମୁଚ୍ଛେଦପଟିପସ୍ସଦ୍ଧିନିସ୍ସରଣୱିୱେକସଙ୍ଖାତଂ ୱିୱେକପଞ୍ଚକଂ ଅଦ୍ଦସାତି ୱିୱେକଦସ୍ସୀ; ତେନ ଅନନ୍ତଜିନେନ ତାଦିନା ୱିୱେକଦସ୍ସିନା ଯାନି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନି ଦେସିତାନି ୱୁତ୍ତାନି। ଏକେତ୍ଥ ସମ୍ମତି ୱିନା ସମଥେହୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ପଦସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଯାନି ସତ୍ଥାରା ସତ୍ତ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନି ଦେସିତାନି, ତତ୍ଥ ଏକାପି ଆପତ୍ତି ୱିନା ସମଥେହି ନ ସମ୍ମତି, ଅଥ ଖୋ ଛ ସମଥା ଚତ୍ତାରି ଅଧିକରଣାନୀତି ସବ୍ବେପିମେ ଧମ୍ମା ସମ୍ମୁଖାୱିନଯେନ ସମ୍ମନ୍ତି, ସମାଯୋଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ପନ ଏକୋ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯୋୱ ୱିନା ସମଥେହି ସମ୍ମତି, ସମଥଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି। ନ ହି ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞେନ ସମଥେନ ୱିନା ଅନିପ୍ଫତ୍ତି ନାମ ଅତ୍ଥି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଏକେତ୍ଥ ସମ୍ମତି ୱିନା ସମଥେହୀ''ତି। ଇମିନା ତାୱ ଅଧିପ୍ପାଯେନ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋ। ମଯଂ ପନ ''ୱିନା''ତି ନିପାତସ୍ସ ପଟିସେଧନମତ୍ତମତ୍ଥଂ ଗହେତ୍ୱା ''ଏକେତ୍ଥ ସମ୍ମତି ୱିନା ସମଥେହୀ''ତି ଏତେସୁ ସତ୍ତସୁ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଏକୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିନା ସମଥେହି ସମ୍ମତୀତି ଏତମତ୍ଥଂ ରୋଚେଯ୍ଯାମ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ଯା ସା ଆପତ୍ତି ଅନୱସେସା, ସା ଆପତ୍ତି ନ କତମେନ ଅଧିକରଣେନ କତମମ୍ହି ଠାନେ ନ କତମେନ ସମଥେନ ସମ୍ମତୀ''ତି।

ଛତ୍ତନଦିଯଡ୍ଢସତାତି ''ଇଧ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେତି, ତସ୍ମିଂ ଅଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି ଭେଦେ ଅଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି, ତସ୍ମିଂ ଅଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି ଭେଦେ ଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି, ତସ୍ମିଂ ଅଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି ଭେଦେ ୱେମତିକୋ, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି ଭେଦେ ଅଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି ଭେଦେ ୱେମତିକୋ, ତସ୍ମିଂ ୱେମତିକୋ ଭେଦେ ଅଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି, ତସ୍ମିଂ ୱେମତିକୋ ଭେଦେ ଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି, ତସ୍ମିଂ ୱେମତିକୋ ଭେଦେ ୱେମତିକୋ''ତି ଏୱଂ ଯାନି ଅଟ୍ଠାରସନ୍ନଂ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନଂ ୱସେନ ଅଟ୍ଠାରସ ଅଟ୍ଠକାନି ସଙ୍ଘଭେଦକକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତାନି, ତେସଂ ୱସେନ ଛତ୍ତନଦିଯଡ୍ଢସତଂ ଆପାଯିକା ୱେଦିତବ୍ବା।

ଅଟ୍ଠାରସ ଅନାପାଯିକାତି ''ଇଧ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେତି, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି ଭେଦେ ଧମ୍ମଦିଟ୍ଠି ଅୱିନିଧାଯ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅୱିନିଧାଯ ଖନ୍ତିଂ ଅୱିନିଧାଯ ରୁଚିଂ ଅୱିନିଧାଯ ଭାୱଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତି, ସଲାକଂ ଗାହେତି 'ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ, ଅଯଂ ୱିନଯୋ, ଇଦଂ ସତ୍ଥୁସାସନଂ, ଇମଂ ଗଣ୍ହଥ, ଇମଂ ରୋଚେଥା'ତି, ଅଯମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ସଙ୍ଘଭେଦକୋ ନ ଆପାଯିକୋ ନ ନେରଯିକୋ ନ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ନ ଅତେକିଚ୍ଛୋ''ତି ଏୱଂ ଏକେକସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଏକେକଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଘଭେଦକକ୍ଖନ୍ଧକାୱସାନେ ୱୁତ୍ତା ଅଟ୍ଠାରସ ଜନା। ଅଟ୍ଠାରସ ଅଟ୍ଠକା ଛତ୍ତନଦିଯଡ୍ଢସତୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ୱୁତ୍ତାଯେୱ।

(୫) ସୋଳସକମ୍ମାଦିୱଣ୍ଣନା

୪୭୮। କତି କମ୍ମାନୀତିଆଦୀନଂ ସବ୍ବଗାଥାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଅପରଦୁତିୟଗାଥାସଙ୍ଗଣିକଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସେଦମୋଚନଗାଥା

(୧) ଅୱିପ୍ପୱାସପଞ୍ହାୱଣ୍ଣନା

୪୭୯। ସେଦମୋଚନଗାଥାସୁ ଅସଂୱାସୋତି ଉପୋସଥପୱାରଣାଦିନା ସଂୱାସେନ ଅସଂୱାସୋ। ସମ୍ଭୋଗୋ ଏକଚ୍ଚୋ ତହିଂ ନ ଲବ୍ଭତୀତି ଅକପ୍ପିଯସମ୍ଭୋଗୋ ନ ଲବ୍ଭତି, ନହାପନଭୋଜନାଦିପଟିଜଗ୍ଗନଂ ପନ ମାତରାଯେୱ କାତୁଂ ଲବ୍ଭତି। ଅୱିପ୍ପୱାସେନ ଅନାପତ୍ତୀତି ସହଗାରସେଯ୍ୟାଯ ଅନାପତ୍ତି। ପଞ୍ହା ମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତାତି ଏସା ପଞ୍ହା କୁସଲେହି ପଣ୍ଡିତେହି ଚିନ୍ତିତା। ଅସ୍ସା ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ଦାରକମାତୁଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱେଦିତବ୍ବଂ, ତସ୍ସା ହି ପୁତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିତଗାଥା ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା, ଅତ୍ଥୋ ପନସ୍ସା ଗରୁଭଣ୍ଡୱିନିଚ୍ଛଯେ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

ଦସ ପୁଗ୍ଗଲେ ନ ୱଦାମୀତି ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତେ ଦସ ପୁଗ୍ଗଲେ ନ ୱଦାମି। ଏକାଦସ ୱିୱଜ୍ଜିଯାତି ଯେ ମହାଖନ୍ଧକେ ଏକାଦସ ୱିୱଜ୍ଜନୀଯପୁଗ୍ଗଲା ୱୁତ୍ତା, ତେପି ନ ୱଦାମି। ଅଯଂ ପଞ୍ହା ନଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

କଥଂ ନୁ ସିକ୍ଖାଯ ଅସାଧାରଣୋତି ପଞ୍ହା ନହାପିତପୁବ୍ବକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ଅଯଞ୍ହି ଖୁରଭଣ୍ଡଂ ପରିହରିତୁଂ ନ ଲଭତି, ଅଞ୍ଞେ ଲଭନ୍ତି; ତସ୍ମା ସିକ୍ଖାଯ ଅସାଧାରଣୋ।

ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ କତମଂ ୱଦନ୍ତି ବୁଦ୍ଧାତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ନିମ୍ମିତବୁଦ୍ଧଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ଅଧୋନାଭିଂୱିୱଜ୍ଜିଯାତି ଅଧୋନାଭିଂ ୱିୱଜ୍ଜେତ୍ୱା। ଅଯଂ ପଞ୍ହା ଯଂ ତଂ ଅସୀସକଂ କବନ୍ଧଂ, ଯସ୍ସ ଉରେ ଅକ୍ଖୀନି ଚେୱ ମୁଖଞ୍ଚ ହୋତି, ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ଭିକ୍ଖୂ ସଞ୍ଞାଚିକାଯ କୁଟିନ୍ତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ତିଣଚ୍ଛାଦନଂ କୁଟିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ଦୁତିଯପଞ୍ହା ସବ୍ବମତ୍ତିକାମଯଂ କୁଟିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଗରୁକଂ ଛେଜ୍ଜୱତ୍ଥୁନ୍ତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ଦୁତିଯପଞ୍ହା ପଣ୍ଡକାଦଯୋ ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲେ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ଏକାଦସପି ହି ତେ ଗିହିଭାୱେଯେୱ ପାରାଜିକଂ ପତ୍ତା।

ୱାଚାତି ୱାଚାଯ ଅନାଲପନ୍ତୋ। ଗିରଂ ନୋ ଚ ପରେ ଭଣେଯ୍ୟାତି ''ଇତି ଇମେ ସୋସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ପରପୁଗ୍ଗଲେ ସନ୍ଧାଯ ସଦ୍ଦମ୍ପି ନ ନିଚ୍ଛାରେଯ୍ୟ। ଅଯଂ ପଞ୍ହା ''ସନ୍ତିଂ ଆପତ୍ତିଂ ନାୱିକରେଯ୍ୟ, ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦସ୍ସ ହୋତୀ''ତି ଇମଂ ମୁସାୱାଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ତସ୍ସ ହି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଧମ୍ମିକାଯ ପଟିଞ୍ଞାଯ ତୁଣ୍ହୀଭୂତସ୍ସ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ମନୋଦ୍ୱାରେ ଆପତ୍ତି ନାମ ନତ୍ଥି। ଯସ୍ମା ପନ ଆୱିକାତବ୍ବଂ ନ ଆୱିକରୋତି, ତେନସ୍ସ ୱଚୀଦ୍ୱାରେ ଅକିରିଯତୋ ଅଯଂ ଆପତ୍ତି ସମୁଟ୍ଠାତୀତି ୱେଦିତବ୍ବା।

ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଚତୁରୋତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ଅରୁଣୁଗ୍ଗେ ଗାମନ୍ତରପରିଯାପନ୍ନଂ ନଦିପାରଂ ଓକ୍କନ୍ତଭିକ୍ଖୁନିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା, ସା ହି ସକଗାମତୋ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନକାଲେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ନଦିପାରଂ ଓକ୍କନ୍ତମତ୍ତାୱ ରତ୍ତିୱିପ୍ପୱାସଗାମନ୍ତରନଦିପାରଗଣମ୍ହାଓହୀଯନଲକ୍ଖଣେନ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ଚତୁରୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସେ ଆପଜ୍ଜତି।

ସିଯା ଆପତ୍ତିଯୋ ନାନାତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନା ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ତାସୁ ହି ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ହତ୍ଥତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ହତ୍ଥତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଚତୁରୋ ଜନା ସଂୱିଧାଯାତି ଆଚରିଯୋ ଚ ତଯୋ ଚ ଅନ୍ତେୱାସିକା ଛମାସକଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରିଂସୁ, ଆଚରିଯସ୍ସ ସାହତ୍ଥିକା ତଯୋ ମାସକା, ଆଣତ୍ତିଯାପି ତଯୋୱ ତସ୍ମା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଆପଜ୍ଜତି , ଇତରେସଂ ସାହତ୍ଥିକୋ ଏକେକୋ, ଆଣତ୍ତିକା ପଞ୍ଚାତି ତସ୍ମା ପାରାଜିକଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ। ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକେ ସଂୱିଦାୱହାରୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ।

(୨) ପାରାଜିକାଦିପଞ୍ହାୱଣ୍ଣନା

୪୮୦. ଛିଦ୍ଦଂ ତସ୍ମିଂ ଘରେ ନତ୍ଥୀତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ଦୁସ୍ସକୁଟିଆଦୀନି ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ଲଞ୍ଚ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ତେଲଂ ମଧୁଂ ଫାଣିତନ୍ତି ଗାଥା ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନାତି ଗାଥା ପରିଣାମନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ଯୋ ହି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତଲାଭତୋ ଏକଂ ଚୀୱରଂ ଅତ୍ତନୋ, ଏକଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଦ୍ୱେ ଚୀୱରାନି ‘‘ଏକଂ ମଯ୍ହଂ, ଏକଂ ତସ୍ସ ଦେହୀ’’ତି ଏକପଯଓଗେନ ପରିଣାମେତି, ସୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚେୱ ସୁଦ୍ଧିକପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଏକତୋ ଆପଜ୍ଜତି।

କମ୍ମଞ୍ଚ ତଂ କୁପ୍ପେଯ୍ଯ ୱଗ୍ଗପଚ୍ଚଯାତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନପମାଣେସୁ ବାରାଣସିଆଦୀସୁ ନଗରେସୁ ଗାମସୀମଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ପଦୱୀତିହାରମତ୍ତେନାତି ଗାଥା ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା, ଅତ୍ଥୋପି ଚସ୍ସା ସଞ୍ଚରିତ୍ତୱଣ୍ଣନାଯମେୱ ୱୁତ୍ତୋ।

ସବ୍ବାନି ତାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନୀତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଧୋୱାପନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ସଚେ ହି ତିଣ୍ଣମ୍ପି ଚୀୱରାନଂ କାକଉହଦନଂ ୱା କଦ୍ଦମମକ୍ଖିତଂ ୱା କଣ୍ଣଂ ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଉଦକେନ ଧୋୱତି, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କାଯଗତାନେୱ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି ହୋନ୍ତି।

ସରଣଗମନମ୍ପି ନ ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସରଣଗମନୌପସମ୍ପଦାପି ନତ୍ଥି। ଅଯଂ ପନ ପଞ୍ହା ମହାପଜାପତିଯା ଉପସମ୍ପଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ହନେଯ୍ଯଅନରିଯଂ ମନ୍ଦୋତି ତଞ୍ହି ଇତ୍ଥିଂ ୱା ପୁରିସଂ ୱା ଅନରିଯଂ ହନେଯ୍ଯ। ଅଯଂ ପଞ୍ହା ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତେନ ଇତ୍ଥିଭୂତଂ ପିତରଂ ପୁରିସଭୂତଞ୍ଚ ମାତରଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ନ ତେନାନନ୍ତରଂ ଫୁସେତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ମିଗସିଙ୍ଗତାପସସୀହକୁମାରାଦୀନଂ ୱିଯ ତିରଚ୍ଛାନମାତାପିତରୋ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ଅଚୋଦଯିତ୍ୱାତି ଗାଥା ଦୂତେନୁପସମ୍ପଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ଚୋଦଯିତ୍ୱାତି ଗାଥା ପଣ୍ଡକାଦୀନଂ ଉପସମ୍ପଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ‘‘ପଠମଗାଥା ଅଟ୍ଠ ଅସମ୍ମୁଖାକମ୍ମାନି, ଦୁତିଯା ଅନାପତ୍ତିକସ୍ସ କମ୍ମଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା’’ତି ଆଗତଂ।

ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତୀତି ୱନପ୍ପତିଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ, ତିଣଲତାଦିଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି କେସେ ଚ ନଖେ ଚ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତୀତି ଅତ୍ତନୋ ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞେସଂ ୱା ଆପତ୍ତିଂ। ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଗେହାଦୀନି ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ସଚ୍ଚଂଭଣନ୍ତୋତି ଗାଥାଯ ‘‘ସିଖରଣୀସି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନାସୀ’’ତି ସଚ୍ଚଂ ଭଣନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଆପଜ୍ଜତି, ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେ ପନ ମୁସା ଭାସତୋ ଲହୁକାପତ୍ତି ହୋତି, ଅଭୂତାରୋଚନେ ମୁସା ଭଣନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଭୂତାରୋଚନେ ସଚ୍ଚଂ ଭାସତୋ ଲହୁକାପତ୍ତି ହୋତୀତି।

(୩) ପାଚିତ୍ତିଯାଦିପଞ୍ହାୱଣ୍ଣନା

୪୮୧. ଅଧିଟ୍ଠିତନ୍ତି ଗାଥା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଚୀୱରଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେତି ଗାଥା ରୋମଟ୍ଠକଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

ନ ରତ୍ତଚିତ୍ତୋତି ଗାଥାଯ ଅଯମତ୍ଥୋ – ରତ୍ତଚିତ୍ତୋ ମେଥୁନଧମ୍ମପାରାଜିକଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକଂ, ପରଂ ମରଣାଯ ଚେତେନ୍ତୋ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହପାରାଜିକଂ, ସଙ୍ଘଭେଦକୋ ପନ ନ ରତ୍ତଚିତ୍ତୋ ନ ଚ ପନ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତୋ ନ ଚାପି ସୋ ପରଂ ମରଣାଯ ଚେତଯି, ସଲାକଂ ପନସ୍ସ ଦେନ୍ତସ୍ସ ହୋତି ଛେଜ୍ଜଂ, ପାରାଜିକଂ ହୋତି, ସଲାକଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଭେଦକାନୁୱତ୍ତକସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ।

ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ ଅଡ୍ଢଯୋଜନନ୍ତି ଅଯଂ ପଞ୍ହା ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତନିଗ୍ରୋଧସଦିସଂ ଏକକୁଲସ୍ସ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା।

କାୟିକାନୀତି ଅୟଂ ଗାଥା ସମ୍ବହୁଲାନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ କେସେ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିୟୋ ୱା ଏକତୋ ଗଣ୍ଠେନ୍ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା।

ୱାଚସିକାନୀତି ଅୟଂ ଗାଥା ‘‘ସଦ୍ଧା ତୁମ୍ହେ ସିଖରଣୀୟୋ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଭାଣିଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା।

ତିସ୍ସିତ୍ଥିୟୋ ମେଥୁନଂ ତଂ ନ ସେୱେତି ତିସ୍ସୋ ଇତ୍ଥିୟୋ ୱୁତ୍ତା, ତାସୁପି ଯଂ ତଂ ମେଥୁନଂ ନାମ, ତଂ ନ ସେୱତି। ତୟୋ ପୁରିସେତି ତୟୋ ପୁରିସେପି ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ମେଥୁନଂ ନ ସେୱତି। ତୟୋ ଅନରିୟପଣ୍ଡକେତି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନସଙ୍ଖାତେ ତୟୋ ଅନରିୟେ ତୟୋ ଚ ପଣ୍ଡକେତି ଇମେପି ଛ ଜନେ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ମେଥୁନଂ ନ ସେୱତି। ନ ଚାଚରେ ମେଥୁନଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ମିନ୍ତି ଅନୁଲୋମପାରାଜିକୱସେନପି ମେଥୁନଂ ନାଚରତି। ଛେଜ୍ଜଂ ସିୟା ମେଥୁନଧମ୍ମପଚ୍ଚୟାତି ସିୟା ମେଥୁନଧମ୍ମପଚ୍ଚୟା ପାରାଜିକନ୍ତି। ଅୟଂ ପଞ୍ହୋ ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା, ତସ୍ସା ହି ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗଂ କାୟସଂସଗ୍ଗଂ ଆପଜ୍ଜିତୁଂ ୱାୟମନ୍ତିୟା ମେଥୁନଧମ୍ମପଚ୍ଚୟା ଛେଜ୍ଜଂ ହୋତି।

ମାତରଂ ଚୀୱରନ୍ତି ଅୟଂ ଗାଥା ପିଟ୍ଠିସମୟେ ୱସ୍ସିକସାଟିକତ୍ଥଂ ସତୁପ୍ପାଦକରଣଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା। ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ପନସ୍ସା ୱସ୍ସିକସାଟିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନାୟମେୱ ୱୁତ୍ତୋ।

କୁଦ୍ଧୋ ଆରାଧକୋ ହୋତୀତି ଗାଥା ତିତ୍ଥିୟୱତ୍ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା। ତିତ୍ଥିୟୋ ହି ୱତ୍ତଂ ପୂରୟମାନୋ ତିତ୍ଥିୟାନଂ ୱଣ୍ଣେ ଭଞ୍ଞମାନେ କୁଦ୍ଧୋ ଆରାଧକୋ ହୋତି, ୱତ୍ଥୁତ୍ତୟସ୍ସ ୱଣ୍ଣେ ଭଞ୍ଞମାନେ କୁଦ୍ଧୋ ଗାରୟ୍ହୋ ହୋତୀତି ତତ୍ଥେୱସ୍ସା ୱିତ୍ଥାରୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଦୁତିୟଗାଥାପି ତମେୱ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା।

ସଙ୍ଘାଦିସେସନ୍ତିଆଦି ଗାଥା ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅୱସ୍ସୁତାୱ ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଗହେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସମଂସଲସୁଣପଣୀତଭୋଜନସେସଅକପ୍ପିୟମଂସେହି ସଦ୍ଧିଂ ଓମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋହରତି, ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା।

ଏକୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଏକୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋତି ଗାଥା ଆକାସଗତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା। ସଚେ ହି ଦ୍ୱୀସୁ ସାମଣେରେସୁ ଏକୋ ଇଦ୍ଧିୟା କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ପଥୱିଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ସୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାମ ହୋତି। ସଙ୍ଘେନାପି ଆକାସେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭୂମିଗତସ୍ସ କମ୍ମଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ସଚେ କରୋତି, କୁପ୍ପତି।

ଅକପ୍ପକତନ୍ତି ଗାଥା ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା। ତସ୍ମିଂୟେୱ ଚସ୍ସା ସିକ୍ଖାପଦେ ୱିତ୍ଥାରେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋପି ୱୁତ୍ତୋ।

ନ ଦେତି ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି ନାପି ଉୟ୍ୟୋଜିକା ଦେତି, ନ ଉୟ୍ୟୋଜିତା ତସ୍ସା ହତ୍ଥତୋ ଗଣ୍ହାତି। ପଟିଗ୍ଗହୋ ତେନ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ତେନେୱ କାରଣେନ ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ ହତ୍ଥତୋ ଉୟ୍ୟୋଜିତାୟ ପଟିଗ୍ଗହୋ ନ ୱିଜ୍ଜତି। ଆପଜ୍ଜତି ଗରୁକନ୍ତି ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପିଣ୍ଡପାତଗ୍ଗହଣେ ଉୟ୍ୟୋଜେନ୍ତୀ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତଞ୍ଚ ପରିଭୋଗପଚ୍ଚୟାତି ତଞ୍ଚ ପନ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜମାନା ତସ୍ସା ଉୟ୍ୟୋଜିତାୟ ପରିଭୋଗପଚ୍ଚୟା ଆପଜ୍ଜତି । ତସ୍ସା ହି ଭୋଜନପରିୟୋସାନେ ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀତି। ଦୁତିୟଗାଥା ତସ୍ସାୟେୱ ଉଦକଦନ୍ତପୋନଗ୍ଗହଣେ ଉୟ୍ୟୋଜନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା।

ନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ନୋ ଚ ଫୁସେୟ୍ୟ ୱଜ୍ଜନ୍ତି ସତ୍ତରସକେସୁ ହି ଅଞ୍ଞତରଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅନାଦରିୟେନ ଛାଦୟମାନାପି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଛାଦନପଚ୍ଚୟା ୱଜ୍ଜଂ ନ ଫୁସତି, ଅଞ୍ଞଂ ନୱଂ ଆପତ୍ତିଂ ନାପଜ୍ଜତି, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୟ ୱା ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୟ ୱା ଆପତ୍ତିୟା ପକ୍ଖମାନତ୍ତମେୱ ଲଭତି। ଅୟଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀପି ନ ହୋତି, ସାୱସେସଞ୍ଚ ଗରୁକଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଛାଦେତ୍ୱା ୱଜ୍ଜଂ ନ ଫୁସତି। ପଞ୍ହୋ ମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତାତି ଅୟଂ କିର ପଞ୍ହୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତକଭିକ୍ଖୁଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା। ତେନ ହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିନୟକମ୍ମଂ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଛାଦେନ୍ତୋ ୱଜ୍ଜଂ ନ ଫୁସତୀତି।

ସେଦମୋଚନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗୋ

କମ୍ମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୪୮୨। କମ୍ମୱଗ୍ଗେ ଚତୁନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ ନାନାକରଣଂ ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତମେୱ। କିଞ୍ଚାପି ୱୁତ୍ତଂ, ଅଥ ଖୋ ଅଯଂ କମ୍ମୱିନିଚ୍ଛଯୋ ନାମ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ପାକଟୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯେୱେତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ୱଦିସ୍ସାମ। ଚତ୍ତାରୀତି କମ୍ମାନଂ ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୱଚନମେତଂ। କମ୍ମାନୀତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନକମ୍ମନିଦସ୍ସନଂ। ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ନାମ ସୀମଟ୍ଠକସଙ୍ଘଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦଂ ଆହରିତ୍ୱା ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସାୱେତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା ଏକାଯ ଚ ଅନୁସ୍ସାୱନାଯାତି ଏୱଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନାଯ କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା ତୀହି ଚ ଅନୁସ୍ସାୱନାହୀତି ଏୱଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାହି ତୀହି ଅନୁସ୍ସାୱନାହି କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ।

ତତ୍ଥ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଅପଲୋକେତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ, ଞତ୍ତିକମ୍ମାଦିୱସେନ ନ କାତବ୍ବଂ। ଞତ୍ତିକମ୍ମମ୍ପି ଏକଂ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ, ଅପଲୋକନକମ୍ମାଦିୱସେନ ନ କାତବ୍ବଂ। ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ ପନ ଅପଲୋକେତ୍ୱା କାତବ୍ବମ୍ପି ଅତ୍ଥି, ଅକାତବ୍ବମ୍ପି ଅତ୍ଥି।

ତତ୍ଥ ସୀମାସମ୍ମୁତି, ସୀମାସମୂହନନଂ, କଥିନଦାନଂ, କଥିନୁବ୍ଭାରୋ, କୁଟିୱତ୍ଥୁଦେସନା, ୱିହାରୱତ୍ଥୁଦେସନାତି ଇମାନି ଛ କମ୍ମାନି ଗରୁକାନି ଅପଲୋକେତ୍ୱା କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବାନି। ଅୱସେସା ତେରସ ସମ୍ମୁତିଯୋ ସେନାସନଗ୍ଗାହକମତକଚୀୱରଦାନାଦିସମ୍ମୁତିଯୋ ଚାତି ଏତାନି ଲହୁକକମ୍ମାନି ଅପଲୋକେତ୍ୱାପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଞତ୍ତିକମ୍ମ-ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମୱସେନ ପନ ନ କାତବ୍ବମେୱ। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମୱସେନ କଯିରମାନଂ ଦଳ୍ହତରଂ ହୋତି, ତସ୍ମା କାତବ୍ବନ୍ତି ଏକଚ୍ଚେ ୱଦନ୍ତି। ଏୱଂ ପନ ସତି କମ୍ମସଙ୍କରୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତମେୱ। ସଚେ ପନ ଅକ୍ଖରପରିହୀନଂ ୱା ପଦପରିହୀନଂ ୱା ଦୁରୁତ୍ତପଦଂ ୱା ହୋତି , ତସ୍ସ ସୋଧନତ୍ଥଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଂ ଅକୁପ୍ପକମ୍ମସ୍ସ ଦଳ୍ହୀକମ୍ମଂ ହୋତି, କୁପ୍ପକମ୍ମେ କମ୍ମଂ ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି।

ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଂ ଞତ୍ତିଞ୍ଚ ତିସ୍ସୋ ଚ କମ୍ମୱାଚାଯୋ ସାୱେତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ, ଅପଲୋକନକମ୍ମାଦିୱସେନ ନ କାତବ୍ବଂ। ପଞ୍ଚହାକାରେହି ୱିପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ପଞ୍ଚହି କାରଣେହି ୱିପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୮୩।ସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯଂ କମ୍ମଂ ଅସମ୍ମୁଖା କରୋତି, ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥି କମ୍ମଂ ସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯଂ; ଅତ୍ଥି ଅସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯଂ; ତତ୍ଥ ଅସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯଂ ନାମ ଦୂତେନୁପସମ୍ପଦା, ପତ୍ତନିକ୍କୁଜ୍ଜନଂ, ପତ୍ତୁକ୍କୁଜ୍ଜନଂ, ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉମ୍ମତ୍ତକସମ୍ମୁତି, ସେକ୍ଖାନଂ କୁଲାନଂ ସେକ୍ଖସମ୍ମୁତି, ଛନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୋ, ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ପକାସନୀଯକମ୍ମଂ, ଅପ୍ପସାଦନୀଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ କାତବ୍ବଂ ଅୱନ୍ଦନୀଯକମ୍ମନ୍ତି ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ହୋତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଇଦଂ ଅଟ୍ଠୱିଧମ୍ପି କମ୍ମଂ ଅସମ୍ମୁଖା କତଂ ସୁକତଂ ହୋତି ଅକୁପ୍ପଂ।

ସେସାନି ସବ୍ବକମ୍ମାନି ସମ୍ମୁଖା ଏୱ କାତବ୍ବାନି – ସଙ୍ଘସମ୍ମୁଖତା, ଧମ୍ମସମ୍ମୁଖତା, ୱିନଯସମ୍ମୁଖତା, ପୁଗ୍ଗଲସମ୍ମୁଖତାତି ଇମଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯଂ ଉପନେତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବାନି। ଏୱଂ କତାନି ହି ସୁକତାନି ହୋନ୍ତି। ଏୱଂ ଅକତାନି ପନେତାନି ଇମଂ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯସଙ୍ଖାତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ୱିନା କତତ୍ତା ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନାନି ନାମ ହୋନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯଂ କମ୍ମଂ ଅସମ୍ମୁଖା କରୋତି, ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମ’’ନ୍ତି।

ପଟିପୁଚ୍ଛାକରଣୀଯାଦୀସୁପି ପଟିପୁଚ୍ଛାଦିକରଣମେୱ ୱତ୍ଥୁ, ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ୱିନା କତତ୍ତା ତେସମ୍ପି ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନତା ୱେଦିତବ୍ବା। ଇଦଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥମତ୍ତଂ। ପଟିପୁଚ୍ଛା କରଣୀଯଂ ଅପ୍ପଟିପୁଚ୍ଛା କରୋତୀତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଚୋଦେତ୍ୱା ସାରେତ୍ୱା କାତବ୍ବଂ ଅପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅଚୋଦେତ୍ୱା ଅସାରେତ୍ୱା କରୋତି। ପଟିଞ୍ଞାଯ କରଣୀଯଂଅପ୍ପଟିଞ୍ଞାଯ କରୋତୀତି ପଟିଞ୍ଞଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଯଥାଦିନ୍ନାଯ ପଟିଞ୍ଞାଯ କାତବ୍ବଂ ଅପ୍ପଟିଞ୍ଞାଯ କରୋନ୍ତସ୍ସ ୱିପ୍ପଲପନ୍ତସ୍ସ ବଲକ୍କାରେନ କରୋତି। ସତିୱିନଯାରହସ୍ସାତି ଦବ୍ବମଲ୍ଲପୁତ୍ତତ୍ଥେରସଦିସସ୍ସ ଖୀଣାସୱସ୍ସ। ଅମୂଳ୍ହୱିନଯାରହସ୍ସାତି ଗଗ୍ଗଭିକ୍ଖୁସଦିସସ୍ସ ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ। ତସ୍ସପାପିଯସିକକମ୍ମାରହସ୍ସାତି ଉପୱାଳଭିକ୍ଖୁସଦିସସ୍ସ ଉସ୍ସନ୍ନପାପସ୍ସ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ।

ଅନୁପୋସଥେଉପୋସଥଂ କରୋତୀତି ଅନୁପୋସଥଦିୱସେ ଉପୋସଥଂ କରୋତି। ଉପୋସଥଦିୱସୋ ନାମ ଠପେତ୍ୱା କତ୍ତିକମାସଂ ଅୱସେସେସୁ

ଏକାଦସସୁ ମାସେସୁ ଭିନ୍ନସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସାମଗ୍ଗିଦିୱସୋ ଚ ଯଥାୱୁତ୍ତଚାତୁଦ୍ଦସପନ୍ନରସା ଚ। ଏତଂ ତିପ୍ପକାରମ୍ପି ଉପୋସଥଦିୱସଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତୋ ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥଂ କରୋତି ନାମ। ଯତ୍ର ହି ପତ୍ତଚୀୱରାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଅପ୍ପମତ୍ତକେନ କାରଣେନ ୱିୱଦନ୍ତା ଉପୋସଥଂ ୱା ପୱାରଣଂ ୱା ଠପେନ୍ତି, ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଅଧିକରଣେ ୱିନିଚ୍ଛିତେ ‘‘ସମଗ୍ଗା ଜାତାମ୍ହା’’ତି ଅନ୍ତରା ସାମଗ୍ଗିଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ନ ଲଭନ୍ତି, କରୋନ୍ତେହି ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥୋ କତୋ ନାମ ହୋତି।

ଅପୱାରଣାଯ ପୱାରେତୀତି ଅପୱାରଣାଦିୱସେ ପୱାରେତି; ପୱାରଣାଦିୱସୋ ନାମ ଏକସ୍ମିଂ କତ୍ତିକମାସେ ଭିନ୍ନସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସାମଗ୍ଗିଦିୱସୋ ଚ ପଚ୍ଛିକ୍କଡ୍ଢିତ୍ୱା ଠପିତଦିୱସୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଚ ପୁଣ୍ଣମାସିଯୋ। ଏୱଂ ଚତୁବ୍ବିଧମ୍ପି ପୱାରଣାଦିୱସଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ପୱାରେନ୍ତୋ ଅପୱାରଣାଯ ପୱାରେତି ନାମ। ଇଧାପି ଅପ୍ପମତ୍ତକସ୍ସ ୱିୱାଦସ୍ସ ୱୂପସମେ ସାମଗ୍ଗିପୱାରଣଂ କାତୁଂ ନ ଲଭନ୍ତି, କରୋନ୍ତେହି ଅପୱାରଣାଯ ପୱାରଣା କତା ହୋତି। ଅପିଚ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ ୱା ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନପୁବ୍ବଂ ୱା ଏକାଦସସୁ ୱା ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସପି ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ ହୋତି। ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁତୋ କମ୍ମାନି ୱିପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୮୪। ଞତ୍ତିତୋ ୱିପତ୍ତିଯଂ ପନ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ପରାମସତୀତି ଯସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାଦିକମ୍ମଂ କରୋତି, ତଂ ନ ପରାମସତି, ତସ୍ସ ନାମଂ ନ ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱଦତି; ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ପରାମସତି।

ସଙ୍ଘଂ ନ ପରାମସତୀତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ନାମଂ ନ ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱଦତି; ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ନ ପରାମସତି।

ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପରାମସତୀତି ଯୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ତଂ ନ ପରାମସତି, ତସ୍ସ ନାମଂ ନ ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱଦତି; ଏୱଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପରାମସତି।

ଞତ୍ତିଂ ନ ପରାମସତୀତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଞତ୍ତିଂ ନ ପରାମସତି। ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଏୱ ଅନୁସ୍ସାୱନକମ୍ମଂ କରୋତି। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେପି ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଏୱ ଅନୁସ୍ସାୱନକମ୍ମଂ କରୋତି; ଏୱଂ ଞତ୍ତିଂ ନ ପରାମସତି।

ପଚ୍ଛା ୱା ଞତ୍ତିଂ ଠପେତୀତି ପଠମଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ‘‘ଏସା ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଖମତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ତସ୍ମା ତୁଣ୍ହୀ ଏୱମେତଂ ଧାରଯାମୀ’’ତି ୱଦତି; ଏୱଂ ପଚ୍ଛା ଞତ୍ତିଂ ଠପେତି। ଇତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହାକାରେହି ଞତ୍ତିତୋ କମ୍ମାନି ୱିପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୮୫। ଅନୁସ୍ସାୱନତୋ ୱିପତ୍ତିଯଂ ପନ ୱତ୍ଥୁଆଦୀନି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏୱଂ ପନ ନେସଂ ଅପରାମସନଂ ହୋତି – ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ’’ତି ପଠମାନୁସ୍ସାୱନେ ‘‘ଦୁତିଯମ୍ପି ଏତମତ୍ଥଂ ୱଦାମି, ତତିଯମ୍ପି ଏତମତ୍ଥଂ ୱଦାମି, ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ’’ତି ଦୁତିଯତତିଯାନୁସ୍ସାୱନାସୁ ୱା ‘‘ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସା’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ପରାମସତି ନାମ। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ସଙ୍ଘଂ ନ ପରାମସତି ନାମ। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପରାମସତି ନାମ।

ସାୱନଂ ହାପେତୀତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ନ କରୋତି, ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଞତ୍ତିମେୱ ଠପେତି, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେ ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଞତ୍ତିମେୱ ଠପେତି; ଏୱଂ ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ହାପେତି । ଯୋପି ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ଏକଂ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ଏକଂ କମ୍ମୱାଚଂ ଅନୁସ୍ସାୱେନ୍ତୋ ଅକ୍ଖରଂ ୱା ଛଡ୍ଡେତି, ପଦଂ ୱା ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତି, ଅଯମ୍ପି ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ହାପେତିଯେୱ। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେ ପନ ଏକଂ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ସକିମେୱ ୱା ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା କମ୍ମୱାଚାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନଂ କରୋନ୍ତୋପି ଅକ୍ଖରଂ ୱା ପଦଂ ୱା ଛଡ୍ଡେନ୍ତୋପି ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋପି ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ହାପେତିଯେୱାତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତୀତି ଏତ୍ଥ ପନ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଯୋ ହି ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଅକ୍ଖରେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତି, ଅଯଂ ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତି ନାମ। ତସ୍ମା କମ୍ମୱାଚଂ କରୋନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯ୍ୱାଯଂ –

‘‘ସିଥିଲଂ ଧନିତଞ୍ଚ ଦୀଘରସ୍ସଂ, ଗରୁକଂ ଲହୁକଞ୍ଚ ନିଗ୍ଗହିତଂ;

ସମ୍ବନ୍ଧଂ ୱୱତ୍ଥିତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ, ଦସଧା ବ୍ୟଞ୍ଜନବୁଦ୍ଧିଯା ପଭେଦୋ’’ତି।

ୱୁତ୍ତୋ, ଅଯଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉପଲକ୍ଖେତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ହି ‘‘ସିଥିଲଂ’’ ନାମ ପଞ୍ଚସୁ ୱଗ୍ଗେସୁ ପଠମତତିଯଂ। ‘‘ଧନିତଂ’’ ନାମ ତେସ୍ୱେୱ ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥଂ। ‘‘ଦୀଘ’’ନ୍ତି ଦୀଘେନ କାଲେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଆକାରାଦି। ‘‘ରସ୍ସ’’ନ୍ତି ତତୋ ଉପଡ୍ଢକାଲେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅକାରାଦି। ‘‘ଗରୁକ’’ନ୍ତି ଦୀଘମେୱ। ଯଂ ୱା ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତତ୍ଥେରସ୍ସ ଯସ୍ସ ନକ୍ଖମତୀତି ଏୱଂ ସଂଯୋଗପରଂ କତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ଲହୁକ’’ନ୍ତି ରସ୍ସମେୱ। ଯଂ ୱା ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତଥେରସ୍ସ ଯସ୍ସ ନ ଖମତୀତି ଏୱଂ ଅସଂଯୋଗପରଂ କତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ନିଗ୍ଗହିତ’’ନ୍ତି ଯଂ କରଣାନି ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ସାନୁନାସିକଂ କତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ସମ୍ବନ୍ଧ’’ନ୍ତି ଯଂ ପରପଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହିସ୍ସା’’ତି ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହସ୍ସା’’ତି ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ୱୱତ୍ଥିତ’’ନ୍ତି ଯଂ ପରପଦେନ ଅସମ୍ବନ୍ଧଂ କତ୍ୱା ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହୀ ଅସ୍ସା’’ତି ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହ ଅସ୍ସା’’ତି ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ୱିମୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ଯଂ କରଣାନି ଅନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ ଅକତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚତି।

ତତ୍ଥ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ତ-କାରସ୍ସ ଥ-କାରଂ କତ୍ୱା ‘‘ସୁଣାଥୁ ମେ’’ତି ୱଚନଂ ସିଥିଲସ୍ସ ଧନିତକରଣଂ ନାମ। ତଥା ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଏସା ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ପତ୍ଥକଲ୍ଲଂ, ଏସା ଞତ୍ଥୀ’’ତିଆଦିୱଚନଞ୍ଚ। ‘‘ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଭ-କାର ଘ-କାରାନଂ ବ-କାର ଗ-କାରେ କତ୍ୱା ‘‘ବନ୍ତେ ସଙ୍ଗୋ’’ତି ୱଚନଂ ଧନିତସ୍ସ ସିଥିଲକରଣଂ ନାମ। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ’’ତି ୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ୱତ୍ତବ୍ବେ ପନ ‘‘ସୁଣଂତୁ ମେ’’ତି ୱା ‘‘ଏସା ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ଏସଂ ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱା ଅୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ କତ୍ୱା ୱଚନଂ ୱିମୁତ୍ତସ୍ସ ନିଗ୍ଗହିତୱଚନଂ ନାମ। ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲ’’ନ୍ତି ଅୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ କତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲା’’ତି ୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ ଅକତ୍ୱା ୱଚନଂ ନିଗ୍ଗହିତସ୍ସ ୱିମୁତ୍ତୱଚନଂ ନାମ।

ଇତି ସିଥିଲେ କତ୍ତବ୍ବେ ଧନିତଂ, ଧନିତେ କତ୍ତବ୍ବେ ସିଥିଲଂ, ୱିମୁତ୍ତେ କତ୍ତବ୍ବେ ନିଗ୍ଗହିତଂ, ନିଗ୍ଗହିତେ କତ୍ତବ୍ବେ ୱିମୁତ୍ତନ୍ତି ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଅନ୍ତୋକମ୍ମୱାଚାଯ କମ୍ମଂ ଦୂସେନ୍ତି। ଏୱଂ ୱଦନ୍ତୋ ହି ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଅକ୍ଖରେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତି, ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇତରେସୁ ପନ ଦୀଘରସ୍ସାଦୀସୁ ଛସୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନେସୁ ଦୀଘଟ୍ଠାନେ ଦୀଘମେୱ, ରସ୍ସଟ୍ଠାନେ ଚ ରସ୍ସମେୱାତି ଏୱଂ ଯଥାଠାନେ ତଂ ତଦେୱ ଅକ୍ଖରଂ ଭାସନ୍ତେନ ଅନୁକ୍କମାଗତଂ ପୱେଣିଂ ଅୱିନାସେନ୍ତେନ କମ୍ମୱାଚା କାତବ୍ବା। ସଚେ ପନ ଏୱଂ ଅକତ୍ୱା ଦୀଘେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ରସ୍ସଂ, ରସ୍ସେ ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେ ଦୀଘଂ ୱଦତି; ତଥା ଗରୁକେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଲହୁକଂ, ଲହୁକେ ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗରୁକଂ ୱଦତି; ସମ୍ବନ୍ଧେ ୱା ପନ ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱୱତ୍ଥିତଂ, ୱୱତ୍ଥିତେ ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେ ସମ୍ବନ୍ଧଂ ୱଦତି; ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି କମ୍ମୱାଚା ନ କୁପ୍ପତି। ଇମାନି ହି ଛ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି କମ୍ମଂ ନ କୋପେନ୍ତି।

ଯଂ ପନ ସୁତ୍ତନ୍ତିକତ୍ଥେରା ‘‘ଦ-କାରୋ ତ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ତ-କାରୋ ଦ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ଚ-କାରୋ ଜ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ଜ-କାରୋ ଚ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ଯ-କାରୋ କ-କାରମାପଜ୍ଜତି, କ-କାରୋ ଯ-କାରମାପଜ୍ଜତି; ତସ୍ମା ଦ-କାରାଦୀସୁ ୱତ୍ତବ୍ବେସୁ ତ-କାରାଦିୱଚନଂ ନ ୱିରୁଜ୍ଝତୀ’’ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ କମ୍ମୱାଚଂ ପତ୍ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି। ତସ୍ମା ୱିନଯଧରେନ ନେୱ ଦ-କାରୋ ତ-କାରୋ କାତବ୍ବୋ...ପେ... ନ କ-କାରୋ ଯ-କାରୋ। ଯଥାପାଳିଯା ନିରୁତ୍ତିଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଦସୱିଧାଯ ବ୍ୟଞ୍ଜନନିରୁତ୍ତିଯା ୱୁତ୍ତଦୋସେ ପରିହରନ୍ତେନ କମ୍ମୱାଚା କାତବ୍ବା। ଇତରଥା ହି ସାୱନଂ ହାପେତି ନାମ।

ଅକାଲେ ୱା ସାୱେତୀତି ସାୱନାଯ ଅକାଲେ ଅନୋକାସେ ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ପଠମଂଯେୱ ଅନୁସ୍ସାୱନକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଞତ୍ତିଂ ଠପେତି। ଇତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହାକାରେହି ଅନୁସ୍ସାୱନତୋ କମ୍ମାନି ୱିପଜ୍ଜନ୍ତି।

୪୮୬। ସୀମତୋ ୱିପତ୍ତିଯଂ ପନ ଅତିଖୁଦ୍ଦକସୀମା ନାମ ଯା ଏକୱୀସତି ଭିକ୍ଖୂ ନ ଗଣ୍ହାତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ‘‘ଯତ୍ଥ ଏକୱୀସତି ଭିକ୍ଖୂ ନିସୀଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଯା ଏୱରୂପା ସୀମା, ଅଯଂ ସମ୍ମତାପି ଅସମ୍ମତା, ଗାମଖେତ୍ତସଦିସାୱ ହୋତି, ତତ୍ଥ କତଂ କମ୍ମଂ କୁପ୍ପତି। ଏସ ନଯୋ ସେସସୀମାସୁପି। ଏତ୍ଥ ପନ ଅତିମହତୀ ନାମ ଯା କେସଗ୍ଗମତ୍ତେନାପି ତିଯୋଜନଂ ଅତିକ୍କାମେତ୍ୱା ସମ୍ମତା ହୋତି। ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ନାମ ଅଘଟିତନିମିତ୍ତା ୱୁଚ୍ଚତି। ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ନିମିତ୍ତଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନେୱ ଦକ୍ଖିଣାଯ ପଚ୍ଛିମାଯ ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ କିତ୍ତେତ୍ୱା ପୁନ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ପୁବ୍ବକିତ୍ତିତଂ ନିମିତ୍ତଂ ପଟିକିତ୍ତେତ୍ୱାୱ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି; ଏୱଂ ଅଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ହୋତି। ସଚେ ପନ ଅନୁକ୍କମେନ ଆହରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ନିମିତ୍ତଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଠପେତି, ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ହୋତି। ଅପରାପି ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ନାମ ଯା ଅନିମିତ୍ତୁପଗଂ ତଚସାରରୁକ୍ଖଂ ୱା ଖାଣୁକଂ ୱା ପଂସୁପୁଞ୍ଜୱାଲିକାପୁଞ୍ଜାନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଅନ୍ତରା ଏକଂ ନିମିତ୍ତଂ କତ୍ୱା ସମ୍ମତା ହୋତି। ଛାଯାନିମିତ୍ତା ନାମ ଯା ପବ୍ବତଚ୍ଛାଯାଦୀନଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ଛାଯଂ ନିମିତ୍ତଂ କତ୍ୱା ସମ୍ମତା ହୋତି। ଅନିମିତ୍ତା ନାମ ଯା ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ନିମିତ୍ତାନି ଅକିତ୍ତେତ୍ୱା ସମ୍ମତା ହୋତି।

ବହିସୀମେ ଠିତୋ ସୀମଂ ସମ୍ମନତି ନାମ ନିମିତ୍ତାନି କିତ୍ତେତ୍ୱା ନିମିତ୍ତାନଂ ବହି ଠିତୋ ସମ୍ମନତି। ନଦିଯା ସମୁଦ୍ଦେ ଜାତସ୍ସରେ ସୀମଂ ସମ୍ମନତୀତି ଏତେସୁ ନଦିଆଦୀସୁ ଯଂ ସମ୍ମନତି, ସା ଏୱଂ ସମ୍ମତାପି ''ସବ୍ବା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଦୀ ଅସୀମା, ସବ୍ବୋ ସମୁଦ୍ଦୋ ଅସୀମୋ, ସବ୍ବୋ ଜାତସ୍ସରୋ ଅସୀମୋ''ତି (ମହାୱ। ୧୪୭) ୱଚନତୋ ଅସମ୍ମତାୱ ହୋତି। ସୀମାଯ ସୀମଂ ସମ୍ଭିନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ତନୋ ସୀମାଯ ପରେସଂ ସୀମଂ ସମ୍ଭିନ୍ଦତି। ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତୀତି ଅତ୍ତନୋ ସୀମାଯ ପରେସଂ ସୀମଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତି। ତତ୍ଥ ଯଥା ସମ୍ଭେଦୋ ଚ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରଣଞ୍ଚ ହୋତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତମେୱ। ଇତି ଇମା ଏକାଦସପି ସୀମା ଅସୀମା ଗାମଖେତ୍ତସଦିସା ଏୱ, ତାସୁ ନିସୀଦିତ୍ୱା କତଂ କମ୍ମଂ କୁପ୍ପତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଇମେହି ଏକାଦସହି ଆକାରେହି ସୀମତୋ କମ୍ମାନି ୱିପଜ୍ଜନ୍ତୀ''ତି।

୪୮୭-୪୮୮। ପରିସତୋ କମ୍ମୱିପତ୍ତିଯଂ ପନ କିଞ୍ଚି ଅନୁତ୍ତାନଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଯମ୍ପି ତତ୍ଥ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତଛନ୍ଦାରହଲକ୍ଖଣଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତମ୍ପି ପରତୋ ''ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ପକତତ୍ତା କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତମେୱ। ତତ୍ଥ ପକତତ୍ତା କମ୍ମପ୍ପତ୍ତାତି ଚତୁୱଗ୍ଗକରଣେ କମ୍ମେ ଚତ୍ତାରୋ ପକତତ୍ତା ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତା ଅନିସ୍ସାରିତା ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲା ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା କମ୍ମସ୍ସ ଅରହା ଅନୁଚ୍ଛୱିକା ସାମିନୋ। ନ ତେହି ୱିନା ତଂ କମ୍ମଂ କଯିରତି, ନ ତେସଂ ଛନ୍ଦୋ ୱା ପାରିସୁଦ୍ଧି ୱା ଏତି। ଅୱସେସା ପନ ସଚେପି ସହସ୍ସମତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ସଚେ ସମାନସଂୱାସକା, ସବ୍ବେ ଛନ୍ଦାରହାୱ ହୋନ୍ତି। ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ୱା ମା ୱା, କମ୍ମଂ ପନ ତିଟ୍ଠତି। ଯସ୍ସ ପନ ସଙ୍ଘୋ ପରିୱାସାଦିକମ୍ମଂ କରୋତି, ସୋ ନେୱ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତୋ, ନାପି ଛନ୍ଦାରହୋ। ଅପିଚ ଯସ୍ମା ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱତ୍ଥୁଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଘୋ କମ୍ମଂ କରୋତି, ତସ୍ମା ''କମ୍ମାରହୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସେସକମ୍ମେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୪୮୯। ପୁନ ଚତ୍ତାରି କମ୍ମାନୀତିଆଦିକୋ ନଯୋ ପଣ୍ଡକାଦୀନଂ ଅୱତ୍ଥୁଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଅପଲୋକନକମ୍ମକଥା

୪୯୫-୪୯୬। ଇଦାନି ତେସଂ କମ୍ମାନଂ ପଭେଦଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ''ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କତି ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତୀ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ''ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତି – ଓସାରଣଂ, ନିସ୍ସାରଣଂ, ଭଣ୍ଡୁକମ୍ମଂ, ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡଂ, କମ୍ମଲକ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ଚମ''ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଓସାରଣଂ ନିସ୍ସାରଣ''ନ୍ତି ପଦସିଲିଟ୍ଠତାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ପଠମଂ ପନ ନିସ୍ସାରଣା ହୋତି, ପଚ୍ଛା ଓସାରଣା। ତତ୍ଥ ଯା କଣ୍ଟକସାମଣେରସ୍ସ ଦଣ୍ଡକମ୍ମନାସନା, ସା ''ନିସ୍ସାରଣା''ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ତସ୍ମା ଏତରହି ସଚେପି ସାମଣେରୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱା ଧମ୍ମସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଅୱଣ୍ଣଂ ଭଣତି, ''ଅକପ୍ପିଯଂ କପ୍ପିଯ''ନ୍ତି ଦୀପେତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ, ସୋ ଯାୱତତିଯଂ ନିୱାରେତ୍ୱା ତଂ ଲଦ୍ଧିଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜାପେତବ୍ବୋ। ନୋ ଚେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ''ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ନୋ ଚେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ନିସ୍ସାରେତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ଚ ପନ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ –

''ସଙ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁଚ୍ଛାମି – 'ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସାମଣେରୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣୱାଦୀ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ, ଯଂ ଅଞ୍ଞେ ସାମଣେରା ଲଭନ୍ତି, ଦିରତ୍ତତିରତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ସହସେଯ୍ୟଂ, ତସ୍ସ ଅଲାଭାଯ ନିସ୍ସାରଣା ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା'ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି… ତତିଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘଂ ପୁଚ୍ଛାମି – 'ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସାମଣେରୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ…ପେ… ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା'ତି ଚର ପିରେ ୱିନସ୍ସା''ତି।

ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ବାଲତାଯ ଅଞ୍ଞାଣତାଯ ଅଲକ୍ଖିକତାଯ ଏୱଂ ଅକାସିଂ, ସ୍ୱାହଂ ସଙ୍ଘଂ ଖମାପେମୀ''ତି ଖମାପେନ୍ତୋ ଯାୱତତିଯଂ ଯାଚାପେତ୍ୱା ଅପଲୋକନକମ୍ମେନେୱ ଓସାରେତବ୍ବୋ । ଏୱଂ ପନ ଓସାରେତବ୍ବୋ, ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ସାୱେତବ୍ବଂ –

''ସଙ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁଚ୍ଛାମି – ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସାମଣେରୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣୱାଦୀ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ, ଯଂ ଅଞ୍ଞେ ସାମଣେରା ଲଭନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଦିରତ୍ତତିରତ୍ତଂ ସହସେଯ୍ୟଂ, ତସ୍ସ ଅଲାଭାଯ ନିସ୍ସାରିତୋ, ସ୍ୱାଯଂ ଇଦାନି ସୋରତୋ ନିୱାତୱୁତ୍ତି ଲଜ୍ଜିଧମ୍ମଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହିରୋତ୍ତପ୍ପେ ପତିଟ୍ଠିତୋ କତଦଣ୍ଡକମ୍ମୋ ଅଚ୍ଚଯଂ ଦେସେତି, ଇମସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ ଯଥା ପୁରେ କାଯସମ୍ଭୋଗସାମଗ୍ଗିଦାନଂ ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା''ତି।

ଏୱଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଓସାରଣଞ୍ଚ ନିସ୍ସାରଣଞ୍ଚ ଗଚ୍ଛତି। ଭଣ୍ଡୁକମ୍ମଂ ମହାଖନ୍ଧକୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତମେୱ। ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୋ ପଞ୍ଚସତିକକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ନ କେୱଲଂ ପନେସ ଛନ୍ନସ୍ସେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ, ଯୋ ଅଞ୍ଞୋପି ଭିକ୍ଖୁ ମୁଖରୋ ହୋତି, ଭିକ୍ଖୂ ଦୁରୁତ୍ତୱଚନେହି ଘଟ୍ଟେନ୍ତୋ ଖୁଂସେନ୍ତୋ ୱମ୍ଭେନ୍ତୋ ୱିହରତି, ତସ୍ସପି ଦାତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ଦାତବ୍ବୋ, ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ସାୱେତବ୍ବଂ –

''ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ମୁଖରୋ, ଭିକ୍ଖୂ ଦୁରୁତ୍ତୱଚନେହି ଘଟ୍ଟେନ୍ତୋ ୱିହରତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯଂ ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ତଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ଭିକ୍ଖୂହି ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ନେୱ ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ନ ଓୱଦିତବ୍ବୋ, ନ ଅନୁସାସିତବ୍ବୋ। ସଙ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁଚ୍ଛାମି – 'ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡସ୍ସ ଦାନଂ, ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା'ତି।

ଦୁତିଯମ୍ପି ପୁଚ୍ଛାମି, ତତିଯମ୍ପି ପୁଚ୍ଛାମି – 'ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡସ୍ସ ଦାନଂ, ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା'''ତି।

ତସ୍ସ ଅପରେନ ସମଯେନ ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତ୍ୱା ଖମାପେନ୍ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତବ୍ବୋ, ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ସାୱେତବ୍ବଂ –

''ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଅସୁକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡଂ ଅଦାସି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୋରତୋ ନିୱାତୱୁତ୍ତି ଲଜ୍ଜିଧମ୍ମଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ ହିରୋତ୍ତପ୍ପେ ପତିଟ୍ଠିତୋ, ପଟିସଙ୍ଖା ଆଯତିଂ ସଂୱରେ ତିଟ୍ଠତି, ସଙ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁଚ୍ଛାମି, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧି, ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା''ତି।

ଏୱଂ ଯାୱତତିଯଂ ୱତ୍ୱା ଅପଲୋକନକମ୍ମେନେୱ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତବ୍ବୋତି।

କମ୍ମଲକ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ଚମନ୍ତି ଯଂ ତଂ ଭଗୱତା ଭିକ୍ଖୁନିକ୍ଖନ୍ଧକେ ''ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ କଦ୍ଦମୋଦକେନ ଓସିଞ୍ଚନ୍ତି, 'ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅମ୍ହେସୁ ସାରଜ୍ଜେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି, କାଯଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତି , ଊରୁଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତି, ଅଙ୍ଗଜାତଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓଭାସେନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ପଯୋଜେନ୍ତି, 'ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅମ୍ହେସୁ ସାରଜ୍ଜେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି। ଇମେସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦୁକ୍କଟଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା 'ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ କାତୁ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଏତଦହୋସି – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ କାତବ୍ବ'ନ୍ତି। ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ – 'ଅୱନ୍ଦିଯୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ କାତବ୍ବୋ'''ତି ଏୱଂ ଅୱନ୍ଦିଯକମ୍ମଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତଂ କମ୍ମଲକ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ଚମଂ ଇମସ୍ସ ଅପଲୋକନକମ୍ମସ୍ସ ଠାନଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ହି କମ୍ମଞ୍ଞେୱ ଲକ୍ଖଣଂ, ନ ଓସାରଣାଦୀନି; ତସ୍ମା ''କମ୍ମଲକ୍ଖଣ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ସ କରଣଂ ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଅପିଚ ନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ସଦ୍ଧିଂ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଦସ୍ସେତୁଂ ଇଧାପି ୱଦାମ, ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯେ ସନ୍ନିପତିତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ବ୍ୟତ୍ତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସାୱେତବ୍ବଂ –

''ଅଯ୍ୟେ ଅସୁକୋ ନାମ ଅଯ୍ୟୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅପାସାଦିକଂ ଦସ୍ସେତି, ଏତସ୍ସ ଅଯ୍ୟସ୍ସ ଅୱନ୍ଦିଯକରଣଂ ରୁଚ୍ଚତୀତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ପୁଚ୍ଛାମି, ଦୁତିଯମ୍ପି… ତତିଯମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ପୁଚ୍ଛାମୀ''ତି।

ଏୱଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସାୱେତ୍ୱା ଅପଲୋକନକମ୍ମେନ ଅୱନ୍ଦିଯକମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ।

ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ନ ୱନ୍ଦିତବ୍ବୋ। ସଚେ ଅୱନ୍ଦିଯମାନୋ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସମ୍ମା ୱତ୍ତତି, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଖମାପେତବ୍ବା। ଖମାପେନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ୱିହାରେଯେୱ ସଙ୍ଘଂ ୱା ଗଣଂ ୱା ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ଅହଂ ଭନ୍ତେ ପଟିସଙ୍ଖା ଆଯତିଂ ସଂୱରେ ତିଟ୍ଠାମି, ନ ପୁନ ଅପାସାଦିକଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମି, ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ମଯ୍ହଂ ଖମତୂ''ତି ଖମାପେତବ୍ବଂ। ତେନ ସଙ୍ଘେନ ୱା ଗଣେନ ୱା ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପେସେତ୍ୱା ଏକଭିକ୍ଖୁନା ୱା ସଯମେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଙ୍ଖା ଆଯତିଂ ସଂୱରେ ଠିତୋ, ଇମିନା ଅଚ୍ଚଯଂ ଦେସେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଖମାପିତୋ, ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଇମଂ ୱନ୍ଦିଯଂ କରୋତୂ''ତି। ସୋ ୱନ୍ଦିଯୋ କାତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ଚ ପନ କାତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯେ ସନ୍ନିପତିତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ବ୍ୟତ୍ତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସାୱେତବ୍ବଂ –

''ଅଯଂ ଅଯ୍ୟେ ଅସୁକୋ ନାମ ଅଯ୍ୟୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅପାସାଦିକଂ ଦସ୍ସେତୀତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ ଅୱନ୍ଦିଯୋ କତୋ, ସୋ ଲଜ୍ଜିଧମ୍ମଂ ଓକ୍କମିତ୍ୱା ପଟିସଙ୍ଖା ଆଯତିଂ ସଂୱରେ ଠିତୋ ଅଚ୍ଚଯଂ ଦେସେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ଖମାପେସି, ତସ୍ସ ଅଯ୍ୟସ୍ସ ୱନ୍ଦିଯକରଣଂ ରୁଚ୍ଚତୀତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ପୁଚ୍ଛାମୀ''ତି –

ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଏୱଂ ଅପଲୋକନକମ୍ମେନେୱ ୱନ୍ଦିଯୋ କାତବ୍ବୋ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ପାଳିମୁତ୍ତକୋପି କମ୍ମଲକ୍ଖଣୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଇଦଞ୍ହି କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ ନାମ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘମୂଲକଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସାପି ପନେତଂ ଲବ୍ଭତିଯେୱ। ଯଞ୍ହି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ସଲାକଗ୍ଗଯାଗଗ୍ଗଭତ୍ତଗ୍ଗୌପୋସଥଗ୍ଗେସୁ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କରୋତି, ଏତମ୍ପି କମ୍ମଲକ୍ଖଣମେୱ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରଜିଣ୍ଣଚୀୱରନଟ୍ଠଚୀୱରାନଞ୍ହି ସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯାୱତତିଯଂ ସାୱେତ୍ୱା ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅପ୍ପମତ୍ତକୱିସ୍ସଜ୍ଜକେନ ପନ ଚୀୱରଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପଭେଦାନି ସୂଚିଆଦୀନି ଅନପଲୋକେତ୍ୱାପି ଦାତବ୍ବାନି। ତେସଂ ଦାନେ ସୋଯେୱ ଇସ୍ସରୋ, ତତୋ ଅତିରେକଂ ଦେନ୍ତେନ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ। ତତୋ ହି ଅତିରେକଦାନେ ସଙ୍ଘୋ ସାମୀ। ଗିଲାନଭେସଜ୍ଜମ୍ପି ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ସଯମେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ଅତିରେକଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ। ଯୋପି ଚ ଦୁବ୍ବଲୋ ୱା ଛିନ୍ନିରିଯାପଥୋ ୱା ପଚ୍ଛିନ୍ନଭିକ୍ଖାଚାରପଥୋ ୱା ମହାଗିଲାନୋ, ତସ୍ସ ମହାୱାସେସୁ ତତ୍ରୁପ୍ପାଦତୋ ଦେୱସିକଂ ନାଳି ୱା ଉପଡ୍ଢନାଳି ୱା ଏକଦିୱସଂଯେୱ ୱା ପଞ୍ଚ ୱା ଦସ

ୱା ତଣ୍ଡୁଲନାଳିଯୋ ଦେନ୍ତେନ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କତ୍ୱାୱ ଦାତବ୍ବା। ପେସଲସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତତ୍ରୁପ୍ପାଦତୋ ଇଣପଲିବୋଧମ୍ପି ବହୁସ୍ସୁତସ୍ସ ସଙ୍ଘଭାରନିତ୍ଥାରକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନୁଟ୍ଠାପନୀଯସେନାସନମ୍ପି ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତାନଂ କପ୍ପିଯକାରକାଦୀନଂ ଭତ୍ତୱେତନମ୍ପି ଅପଲୋକନକମ୍ମେନ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଚତୁପଚ୍ଚଯୱସେନ ଦିନ୍ନତତ୍ରୁପ୍ପାଦତୋ ସଙ୍ଘିକଂ ଆୱାସଂ ଜଗ୍ଗାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ଇସ୍ସରୱତାଯ ୱିଚାରେତୀ’’ତି କଥାପଚ୍ଛିନ୍ଦନତ୍ଥଂ ପନ ସଲାକଗ୍ଗାଦୀସୁ ୱା ଅନ୍ତରସନ୍ନିପାତେ ୱା ସଙ୍ଘଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ଜଗ୍ଗାପେତବ୍ବୋ। ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତତ୍ଥାଯ ଓଦିସ୍ସଦିନ୍ନତତ୍ରୁପ୍ପାଦତୋପି ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଆୱାସୋ ଜଗ୍ଗାପେତବ୍ବୋ। ଅନପଲୋକେତ୍ୱାପି ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ସୂରୋ ୱତାଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନତୋ ଆୱାସଂ ଜଗ୍ଗାପେତୀ’’ତି ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନକଥାପଚ୍ଛେଦନତ୍ଥଂ ପନ ଅପଲୋକନକମ୍ମମେୱ କତ୍ୱା ଜଗ୍ଗାପେତବ୍ବୋ।

ଚେତିଯେ ଛତ୍ତଂ ୱା ୱେଦିକଂ ୱା ବୋଧିଘରଂ ୱା ଆସନଘରଂ ୱା ଅକତଂ ୱା କରୋନ୍ତେନ ଜିଣ୍ଣଂ ୱା ପଟିସଙ୍ଖରୋନ୍ତେନ ସୁଧାକମ୍ମଂ ୱା କରୋନ୍ତେନ ମନୁସ୍ସେ ସମାଦପେତ୍ୱା କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ କାରକୋ ନତ୍ଥି, ଚେତିଯସ୍ସ ଉପନିକ୍ଖେପତୋ କାରେତବ୍ବଂ। ଉପନିକ୍ଖେପେପି ଅସତି ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତତ୍ରୁପ୍ପାଦତୋ କାରେତବ୍ବଂ, ସଙ୍ଘିକେନପି। ସଙ୍ଘିକେନ ହି ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଚେତିଯକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଚେତିଯସ୍ସ ସନ୍ତକେନ ଅପଲୋକେତ୍ୱାପି ସଙ୍ଘିକକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ତାୱକାଲିକଂ ପନ ଗହେତ୍ୱା ପାକତିକଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଚେତିଯେ ସୁଧାକମ୍ମାଦୀନି କରୋନ୍ତେହି ପନ ଭିକ୍ଖାଚାରତୋ ୱା ସଙ୍ଘତୋ ୱା ଯାପନମତ୍ତଂ ଅଲଭନ୍ତେହି ଚେତିଯସନ୍ତକତୋ ଯାପନମତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତେହି ୱତ୍ତଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ‘‘ୱତ୍ତଂ କରୋମା’’ତି ମଚ୍ଛମଂସାଦୀହି ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯେ ୱିହାରେ ରୋପିତା ଫଲରୁକ୍ଖା ସଙ୍ଘେନ ପରିଗ୍ଗହିତା ହୋନ୍ତି, ଜଗ୍ଗନକମ୍ମଂ ଲଭନ୍ତି, ଯେସଂ ଫଲାନି ଘଣ୍ଟିଂ ପହରିତ୍ୱା ଭାଜେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ତେସୁ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ଯେ ପନ ଅପରିଗ୍ଗହିତା, ତେସୁ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ। ତଂ ପନ ସଲାକଗ୍ଗଯାଗଗ୍ଗଭତ୍ତଗ୍ଗଅନ୍ତରସନ୍ନିପାତେସୁପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ପନ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ତତ୍ଥ ହି ଅନାଗତାନମ୍ପି ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧି ଆହରିଯତି, ତସ୍ମା ତଂ ସୁୱିସୋଧିତଂ ହୋତି।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ କାତବ୍ବଂ, ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ସାୱେତବ୍ବଂ –

‘‘ଭନ୍ତେ, ଯଂ ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ସଙ୍ଘସନ୍ତକଂ ମୂଲତଚପତ୍ତଅଙ୍କୁରପୁପ୍ଫଫଲଖାଦନୀଯାଦି ଅତ୍ଥି, ତଂ ସବ୍ବଂ ଆଗତାଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଯଥାସୁଖଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ରୁଚ୍ଚତୀତି ସଙ୍ଘଂ ପୁଚ୍ଛାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ।

ଚତୂହି ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୂହି କତଂ ସୁକତମେୱ। ଯସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଜନା ୱସନ୍ତି, ତେହି ନିସୀଦିତ୍ୱା କତମ୍ପି ସଙ୍ଘେନ କତସଦିସମେୱ। ଯସ୍ମିଂ ପନ ୱିହାରେ ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଉପୋସଥଦିୱସେ ପୁବ୍ବକରଣପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେନ କତମ୍ପି କତିକୱତ୍ତଂ ସଙ୍ଘେନ କତସଦିସମେୱ ହୋତି।

କରୋନ୍ତେନ ପନ ଫଲୱାରେନ କାତୁମ୍ପି ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଛ ମାସେ ଏକସଂୱଚ୍ଛରନ୍ତି ଏୱଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାପି ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପୁନ କାତବ୍ବଂ। ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ ଯାୱ ରୁକ୍ଖା ଧରନ୍ତି ତାୱ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ଯେପି ତେସଂ ରୁକ୍ଖାନଂ ବୀଜେହି ଅଞ୍ଞେ ରୁକ୍ଖା ରୋପିତା ହୋନ୍ତି, ତେସମ୍ପି ସା ଏୱ କତିକା।

ସଚେ ପନ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ରୋପିତା ହୋନ୍ତି, ତେସଂ ଯତ୍ଥ ରୋପିତା, ତସ୍ମିଂଯେୱ ୱିହାରେ ସଙ୍ଘୋ ସାମୀ। ଯେପି ଅଞ୍ଞତୋ ବୀଜାନି ଆହରିତ୍ୱା ପୁରିମୱିହାରେ ପଚ୍ଛା ରୋପିତା, ତେସୁ ଅଞ୍ଞା କତିକା କାତବ୍ବା। କତିକାଯ କତାଯ ପୁଗ୍ଗଲିକଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଯଥାସୁଖଂ ଫଲାଦୀନି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନେତ୍ଥ ତଂ ତଂ ଓକାସଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପରିୱେଣାନି କତ୍ୱା ଜଗ୍ଗନ୍ତି, ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପୁଗ୍ଗଲିକଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଅଞ୍ଞେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ଲଭନ୍ତି, ତେହି ପନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦସଭାଗଂ ଦତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାନି। ଯୋପି ମଜ୍ଝେୱିହାରେ ରୁକ୍ଖଂ ସାଖାହି ପରିୱାରେତ୍ୱା ରକ୍ଖତି, ତସ୍ସାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ପୋରାଣୱିହାରଂ ଗତସ୍ସ ସମ୍ପାୱନୀଯଭିକ୍ଖୁନୋ ‘‘ଥେରୋ ଆଗତୋ’’ତି ଫଲାଫଲଂ ଆହରନ୍ତି, ସଚେ ତତ୍ଥ ମୂଲେ ସବ୍ବପରିଯତ୍ତିଧରୋ ବହୁସ୍ସୁତଭିକ୍ଖୁ ୱିହାସି, ‘‘ଅଦ୍ଧା ଏତ୍ଥ ଦୀଘା କତିକା କତା ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ନିକ୍କୁକ୍କୁଚ୍ଚେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ୱିହାରେ ଫଲାଫଲଂ ପିଣ୍ଡପାତିକାନମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ଧୁତଙ୍ଗଂ ନ କୋପେତି। ସାମଣେରା ଅତ୍ତନୋ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାନଂ ବହୂନି ଫଲାନି ଦେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଅଲଭନ୍ତା ଖିଯ୍ୟନ୍ତି, ଖିଯ୍ୟନମତ୍ତମେୱ ଚେତଂ ହୋତି।

ସଚେ ପନ ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଂ ହୋତି, ଏକଂ ପନସରୁକ୍ଖଂ ନିସ୍ସାଯ ସଟ୍ଠିପି ଜନା ଜୀୱନ୍ତି, ତାଦିସେ କାଲେ ସବ୍ବେସଂ ସଙ୍ଗହକରଣତ୍ଥାଯ ଭାଜେତ୍ୱା ଖାଦିତବ୍ବଂ,

ଅଯଂ ସାମୀଚି। ଯାଓ ପନ କତିକଓଡ୍ଡଂ ନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି, ତାଓ ତେହି ଖାଯିତଂ ସୁଖାଯିତମେଓ। କଦା ପନ କତିକଓଡ୍ଡଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି? ଯଦା ସମଗ୍ଗୋ ସଙ୍ଘୋ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା “ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭାଜେତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତୂ”ତି ସାୱେତି। ଏକଭିକ୍ଖୁକେ ପନ ୱିହାରେ ଏକେନ ସାୱିତେପି ପୁରିମକତିକା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତିଯେଓ। ସଚେ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧାଯ କତିକାଯ ସାମଣେରା ନେଓ ରୁକ୍ଖତୋ ପାତେନ୍ତି, ନ ଭୂମିତୋ ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦେନ୍ତି, ପତିତଫଲାନି ପାଦେହି ପହରନ୍ତା ୱିଚରନ୍ତି, ତେସଂ ଦସଭାଗତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାଓ ଉପଡ୍ଢଫଲଭାଗେନ ଫାତିକମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ। ଅଦ୍ଧା ଫାତିକମ୍ମଲୋଭେନ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସନ୍ତି। ପୁନ ସୁଭିକ୍ଖେ ଜାତେ କପ୍ପିଯକାରକେସୁ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସାଖାପରିୱାରାଦୀନି କତ୍ୱା ରୁକ୍ଖେ ରକ୍ଖନ୍ତେସୁ ସାମଣେରାନଂ ଫାତିକମ୍ମଂ ନ ଦାତବ୍ବଂ, ଭାଜେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ।

“ୱିହାରେ ଫଲାଫଲଂ ଅତ୍ଥୀ”ତି ସାମନ୍ତଗାମେହି ମନୁସ୍ସା ଗିଲାନାନଂ ୱା ଗବ୍ଭିନୀନଂ ୱା ଅତ୍ଥାଯ ଆଗନ୍ତ୍ୱା “ଏକଂ ନାଳିକେରଂ ଦେଥ, ଅମ୍ବଂ ଦେଥ, ଲବୁଜଂ ଦେଥା”ତି ଯାଚନ୍ତି, ଦାତବ୍ବଂ ନ ଦାତବ୍ବନ୍ତି? ଦାତବ୍ବଂ। ଅଦୀଯମାନେ ହି ତେ ଦୋମନସ୍ସିକା ହୋନ୍ତି, ଦେନ୍ତେନ ପନ ସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ଯାୱତତିଯଂ ସାୱେତ୍ୱା ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ କତ୍ୱାଓ ଦାତବ୍ବଂ, କତିକଓଡ୍ଡଂ ୱା କତ୍ୱା ଠପେତବ୍ବଂ, ଏଓଞ୍ଚ ପନ କାତବ୍ବଂ, ବ୍ଯତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ସାୱେତବ୍ବଂ –

“ସାମନ୍ତଗାମେହି ମନୁସ୍ସା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଗିଲାନାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଫଲାଫଲଂ ଯାଚନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ନାଳିକେରାନି, ଦ୍ୱେ ତାଲଫଲାନି, ଦ୍ୱେ ପନସାନି, ପଞ୍ଚ ଅମ୍ବାନି, ପଞ୍ଚ କଦଲିଫଲାନି ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଅନିୱାରଣଂ, ଅସୁକରୁକ୍ଖତୋ ଚ ଅସୁକରୁକ୍ଖତୋ ଚ ଫଲଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଅନିୱାରଣଂ ରୁଚ୍ଚତି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସା”ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଗିଲାନାଦୀନଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ଯାଚନ୍ତା “ଗଣ୍ହଥା”ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା, ୱତ୍ତଂ ପନ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – “ନାଳିକେରାଦୀନି ଇମିନା ନାମ ପରିଚ୍ଛେଦେନ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଅସୁକରୁକ୍ଖତୋ ଚ ଅସୁକରୁକ୍ଖତୋ ଚ ଫଲଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଅନିୱାରଣଂ କତ”ନ୍ତି। ଅନୁୱିଚରିତ୍ୱା ପନ “ଅଯଂ ମଧୁରଫଲୋ ଅମ୍ବୋ, ଇତୋ ଗଣ୍ହଥା”ତିପି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା। ଫଲଭାଜନକାଲେ ପନ ଆଗତାନଂ ସମ୍ମତେନ ଉପଡ୍ଢଭାଗୋ ଦାତବ୍ବୋ, ଅସମ୍ମତେନ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ।

ଖୀଣପରିବ୍ବଯୋ ୱା ମଗ୍ଗଗମିଯସତ୍ଥୱାହୋ ୱା ଅଞ୍ଞୋ ୱା ଇସ୍ସରୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଯାଚତି, ଅପଲୋକେତ୍ୱାୱ ଦାତବ୍ବଂ। ବଲକ୍କାରେନ ଗହେତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତୋ ନ ୱାରେତବ୍ବୋ। କୁଦ୍ଧୋ ହି ସୋ ରୁକ୍ଖେପି ଛିନ୍ଦେଯ୍ଯ, ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଅନତ୍ଥଂ କରେଯ୍ଯ। ପୁଗ୍ଗଲିକପରିୱେଣଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଗିଲାନସ୍ସ ଗାମେନ ଯାଚନ୍ତୋ “ଅମ୍ହେହି ଛାଯାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ରୋପିତଂ, ସଚେ ଅତ୍ଥି, ତୁମ୍ହେ ଜାନାଥା”ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଯଦି ପନ ଫଲଭରିତାୱ ରୁକ୍ଖା ହୋନ୍ତି, କଣ୍ଟକେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଫଲୱାରେନ ଖାଦନ୍ତି, ଅପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତେନ ହୁତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ। ବଲକ୍କାରେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ନ ୱାରେତବ୍ବୋ, ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତମେୱେତ୍ଥ କାରଣଂ।

ସଙ୍ଘସ୍ସ ଫଲାରାମୋ ହୋତି, ପଟିଜଗ୍ଗନଂ ନ ଲଭତି, ସଚେ ତଂ କୋଚି ୱତ୍ତସୀସେନ ଜଗ୍ଗତି, ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ହୋତି। ଅଥାପି କସ୍ସଚି ପଟିବଲସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ “ଇମଂ ସପ୍ପୁରିସ ଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ଦେହୀ”ତି ସଙ୍ଘୋ ଭାରଂ କରୋତି, ସୋ ଚେ ୱତ୍ତସୀସେନ ଜଗ୍ଗତି, ଏୱମ୍ପି ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ହୋତି। ଫାତିକମ୍ମଂ ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତସ୍ସ ପନ ତତିଯଭାଗେନ ୱା ଉପଡ୍ଢଭାଗେନ ୱା ଫାତିକମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ। “ଭାରିଯଂ କମ୍ମ”ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଏତ୍ତକେନ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୋ ପନ ସବ୍ବଂ ତସ୍ସେୱ ସନ୍ତକଂ କତ୍ୱା “ମୂଲଭାଗଂ ଦସଭାଗମତ୍ତଂ ଦତ୍ୱା ଜଗ୍ଗାହୀ”ତିପି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଗରୁଭଣ୍ଡତ୍ତା ପନ ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜୱସେନ ନ ଦାତବ୍ବଂ। ସୋ ମୂଲଭାଗଂ ଦତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତୋ ଅକତାୱାସଂ ୱା କତ୍ୱା କତାୱାସଂ ୱା ଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ନିସ୍ସିତକାନଂ ଆରାମଂ ନିଯ୍ଯାଦେତି, ତେହିପି ମୂଲଭାଗୋ ଦାତବ୍ବୋୱ। ଯଦା ପନ ଭିକ୍ଖୂ ସଯଂ ଜଗ୍ଗିତୁଂ ପହୋନ୍ତି, ଅଥ ତେସଂ ଜଗ୍ଗିତୁଞ୍ଚ ନ ଦାତବ୍ବଂ, ଜଗ୍ଗିତକାଲେ ଚ ନ ୱାରେତବ୍ବା, ଜଗ୍ଗନକାଲେଯେୱ ୱାରେତବ୍ବା। “ବହୁଂ ତୁମ୍ହେହି ଖାଯିତଂ, ଇଦାନି ମା ଜଗ୍ଗିତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋଯେୱ ଜଗ୍ଗିସ୍ସତୀ”ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ସଚେ ପନ ନେୱ ୱତ୍ତସୀସେନ ଜଗ୍ଗନ୍ତୋ ଅତ୍ଥି, ନ ଫାତିକମ୍ମେନ, ନ ସଙ୍ଘୋ ଜଗ୍ଗିତୁଂ ପହୋତି, ଏକୋ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ଫାତିକମ୍ମଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ପଚ୍ଚାସୀସତି, ଅପଲୋକନକମ୍ମେନ ଫାତିକମ୍ମଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ। ଇତି ଇମଂ ସବ୍ବମ୍ପି କମ୍ମଲକ୍ଖଣମେୱ ହୋତି। ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତି।

ଞତ୍ତିକମ୍ମଟ୍ଠାନଭେଦେ ପନ “ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ, ଅନୁସିଟ୍ଠୋ ସୋ ମଯା। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯାତି, ଆଗଚ୍ଛାହୀତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ”ତି ଏୱଂ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖସ୍ସ ଓସାରଣା ଓସାରଣା ନାମ।

“ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତା, ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକଥିକୋ ଇମସ୍ସ ନେୱ ସୁତ୍ତଂ ଆଗଚ୍ଛତି, ନୋ ସୁତ୍ତୱିଭଙ୍ଗୋ, ସୋ ଅତ୍ଥଂ ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା

ବ୍ୟଞ୍ଜନଚ୍ଛାଯାଯ ଅତ୍ଥଂ ପଟିବାହତି। ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଅଓସେସା ଇମଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେଯ୍ୟାମା''ତି ଏୱଂ ଉବ୍ବାହିକାୱିନିଚ୍ଛଯେ ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିସ୍ସାରଣା ନିସ୍ସାରଣା ନାମ।

''ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋ। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟା''ତି ଏୱଂ ଉପୋସଥକମ୍ମୱସେନ ଠପିତା ଞତ୍ତି ଉପୋସଥୋ ନାମ।

''ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା ପନ୍ନରସୀ। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ପୱାରେଯ୍ୟା''ତି ଏୱଂ ପୱାରଣାକମ୍ମୱସେନ ଠପିତା ଞତ୍ତି ପୱାରଣା ନାମ।

''ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନୁସାସେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ''ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନୁସାସେଯ୍ୟା''ତି। ''ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନ୍ତରାଯିକେ ଧମ୍ମେ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ''ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନ୍ତରାଯିକେ ଧମ୍ମେ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟା''ତି। ''ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ୱିନଯଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ''ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ୱିନଯଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟା''ତି। ''ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ୱିନଯଂ ପୁଟ୍ଠୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ''ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ୱିନଯଂ ପୁଟ୍ଠୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଯ୍ୟା''ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତାନଂ ୱା ପରଂ ୱା ସମ୍ମନ୍ନିତୁଂ ଠପିତା ଞତ୍ତି ସମ୍ମୁତି ନାମ।

''ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇଦଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦଦେଯ୍ୟା''ତି। ''ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦଦେଯ୍ୟୁ''ନ୍ତି ଏୱଂ ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀୱରପତ୍ତାଦୀନଂ ଦାନଂ ଦାନଂ ନାମ।

''ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆପତ୍ତିଂ ସରତି, ୱିୱରତି, ଉତ୍ତାନିଂ କରୋତି, ଦେସେତି। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟନ୍ତି। ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ତେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ''ପସ୍ସସୀ''ତି। ''ଆମ ପସ୍ସାମୀ''ତି। ଆଯତିଂ ସଂୱରେଯ୍ୟାସୀତି ଏୱଂ ଆପତ୍ତିପଟିଗ୍ଗହୋ ପଟିଗ୍ଗହୋ ନାମ।

''ସୁଣନ୍ତୁ ମେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଆୱାସିକା। ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇଦାନି ଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟାମ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସେଯ୍ୟାମ, ଆଗମେ କାଳେ ପୱାରେଯ୍ୟାମା''ତି। ତେ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭଣ୍ଡନକାରକା କଲହକାରକା ୱିୱାଦକାରକା ଭସ୍ସକାରକା ସଙ୍ଘେ ଅଧିକରଣକାରକା ତଂ କାଳଂ ଅନୁୱସେଯ୍ୟୁଂ, ଆୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ବ୍ୟତ୍ତେନ ପଟିବଲେନ ଆୱାସିକା ଭିକ୍ଖୂ ଞାପେତବ୍ବା – ''ସୁଣନ୍ତୁ ମେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଆୱାସିକା। ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇଦାନି ଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟାମ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସେଯ୍ୟାମ, ଆଗମେ ଜୁଣ୍ହେ ପୱାରେଯ୍ୟାମା''ତି ଏୱଂ କତା ପୱାରଣାପଚ୍ଚୁକ୍କଡ୍ଢନା ପଚ୍ଚୁକ୍କଡ୍ଢନା ନାମ।

ସବ୍ବେହେୱ ଏକଜ୍ଝଂ ସନ୍ନିପତିତବ୍ବଂ, ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିବଲେନ ସଙ୍ଘୋ ଞାପେତବ୍ବୋ – ''ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ କଲହଜାତାନଂ ୱିୱାଦାପନ୍ନାନଂ ୱିହରତଂ ବହୁଂ ଅସ୍ସାମଣକଂ ଅଜ୍ଝାଚିଣ୍ଣଂ ଭାସିତପରିକ୍କନ୍ତଂ। ସଚେ ମଯଂ ଇମାହି ଆପତ୍ତୀହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ କାରେସ୍ସାମ, ସିଯାପି ତଂ ଅଧିକରଣଂ କକ୍ଖଳତ୍ତାଯ ୱାଳତ୍ତାଯ ଭେଦାଯ ସଂୱତ୍ତେଯ୍ୟ। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଇମଂ ଅଧିକରଣଂ ତିଣୱତ୍ଥାରକେନ ୱୂପସମେଯ୍ୟ ଠପେତ୍ୱା ଥୁଲ୍ଲୱଜ୍ଜଂ, ଠପେତ୍ୱା ଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତ''ନ୍ତି ଏୱଂ ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥେନ କତ୍ୱା ସବ୍ବପଠମା ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକଞତ୍ତି କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ ନାମ।

ତଥା ତତୋ ପରା ଏକେକସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ଏକେକଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିଯୋ ଇତି ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପଭେଦଂ ଓସାରଣଂ ନିସ୍ସାରଣଂ…ପେ… କମ୍ମଲକ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ନୱମନ୍ତି ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ଇମାନି ନୱ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତି।

ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଟ୍ଠାନଭେଦେ ପନ ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ଲିଚ୍ଛୱିନୋ ପତ୍ତନିକ୍କୁଜ୍ଜନୱସେନ ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତା ନିସ୍ସାରଣା। ତସ୍ସେୱ ପତ୍ତୁକ୍କୁଜ୍ଜନୱସେନ ୱୁତ୍ତା ଓସାରଣା ଚ ୱେଦିତବ୍ବା।

ସୀମାସମ୍ମୁତି ତିଚୀୱରେନ ଅୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତି, ସନ୍ଥତସମ୍ମୁତି, ଭତ୍ତୁଦ୍ଦେସକ-ସେନାସନଗ୍ଗାହାପକ-ଭଣ୍ଡାଗାରିକ-ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗାହକ-ଚୀୱରଭାଜକ-

ଯାଗୁଭାଜକଫଲଭାଜକ-ଖଜ୍ଜଭାଜକ-ଅପ୍ପମତ୍ତକଓିସ୍ସଜ୍ଜକ-ସାଟିଯଗ୍ଗାହାପକ-ପତ୍ତଗ୍ଗାହାପକ-ଆରାମିକପେସକସାମଣେରପେସକସମ୍ମୁତୀତି ଏତାସଂ ସମ୍ମୁତୀନଂ ୱସେନ ସମ୍ମୁତି ୱେଦିତବ୍ବା। କଥିନଚୀୱରଦାନମତକଚୀୱରଦାନୱସେନ ଦାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

କଥିନୁଦ୍ଧାରୱସେନ ଉଦ୍ଧାରୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। କୁଟିୱତ୍ଥୁୱିହାରୱତ୍ଥୁଦେସନାୱସେନ ଦେସନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଯା ପନ ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥେ ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକଞ୍ଚତ୍ତିଞ୍ଚ ଏକେକସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ଏକେକଂ ଞତ୍ତିଞ୍ଚାତି ତିସ୍ସୋ ଞତ୍ତିଯୋ ଠପେତ୍ୱା ପୁନ ଏକସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ଏକା, ଏକସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ଏକାତି ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚା ୱୁତ୍ତା, ତାସଂ ୱସେନ କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ । ଇତି ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ ଇମାନି ସତ୍ତ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତି।

ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଟ୍ଠାନଭେଦେ ପନ ତଜ୍ଜନୀଯକମ୍ମାଦୀନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ ୱସେନ ନିସ୍ସାରଣା, ତେସଂଯେୱ ଚ କମ୍ମାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିୱସେନ ଓସାରଣା ୱେଦିତବ୍ବା। ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତିୱସେନ ସମ୍ମୁତି ୱେଦିତବ୍ବା। ପରିୱାସଦାନମାନତ୍ତଦାନୱସେନ ଦାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନକମ୍ମୱସେନ ନିଗ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ''ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା ଅଟ୍ଠ, ଯାୱତତିଯକା ଅରିଟ୍ଠୋ ଚଣ୍ଡକାଳୀ ଚ ଇମେ ତେ ଯାୱତତିଯକା''ତି ଇମାସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ ସମନୁଭାସନାନଂ ୱସେନ ସମନୁଭାସନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଉପସମ୍ପଦାକମ୍ମଅବ୍ଭାନକମ୍ମୱସେନ ପନ କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଇତି ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଂ ଇମାନି ସତ୍ତ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତି।

୪୯୭। ଇତି କମ୍ମାନି ଚ କମ୍ମୱିପତ୍ତିଞ୍ଚ ୱିପତ୍ତିୱିରହିତାନଂ କମ୍ମାନଂ ଠାନପଭେଦଗମନଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତେସଂ କମ୍ମାନଂ କାରକସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପୁନ ''ଚତୁୱଗ୍ଗକରଣେ କମ୍ମେ''ତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ପରିସତୋ କମ୍ମୱିପତ୍ତିୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋତି।

କମ୍ମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଅତ୍ଥୱସୱଗ୍ଗାଦିୱଣ୍ଣନା

୪୯୮। ଇଦାନି ଯାନି ତାନି ତେସଂ କମ୍ମାନଂ ୱତ୍ଥୁଭୂତାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି, ତେସଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଦ୍ୱେ ଅତ୍ଥୱସେ ପଟିଚ୍ଚା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାନଂ ୱେରାନଂ ସଂୱରାଯାତି ପାଣାତିପାତାଦୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକୱେରାନଂ ସଂୱରତ୍ଥାଯ ପିଦହନତ୍ଥାଯ। ସମ୍ପରାଯିକାନଂ ୱେରାନଂ ପଟିଘାତାଯାତି ୱିପାକଦୁକ୍ଖସଙ୍ଖାତାନଂ ସମ୍ପରାଯିକୱେରାନଂ ପଟିଘାତତ୍ଥାଯ, ସମୁଚ୍ଛେଦନତ୍ଥାଯ ଅନୁପ୍ପଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାନଂ ୱଜ୍ଜାନଂ ସଂୱରାଯାତି ତେସଂଯେୱ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱେରାନଂ ସଂୱରତ୍ଥାଯ। ସମ୍ପରାଯିକାନଂ ୱଜ୍ଜାନନ୍ତି ତେସଂଯେୱ ୱିପାକଦୁକ୍ଖାନଂ। ୱିପାକଦୁକ୍ଖାନେୱ ହି ଇଧ ୱଜ୍ଜନୀଯଭାୱତୋ ୱଜ୍ଜାନୀତି ୱୁତ୍ତାନି। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାନଂ ଭଯାନନ୍ତି ଗରହା ଉପୱାଦୋ ତଜ୍ଜନୀଯାଦୀନି କମ୍ମାନି ଉପୋସଥପୱାରଣାନଂ ଠପନଂ ଅକିତ୍ତିପକାସନୀଯକମ୍ମନ୍ତି ଏତାନି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକଭଯାନି ନାମ, ଏତେସଂ ସଂୱରତ୍ଥାଯ। ସମ୍ପରାଯିକଭଯାନି ପନ ୱିପାକଦୁକ୍ଖାନିଯେୱ , ତେସଂ ପଟିଘାତତ୍ଥାଯ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାନଂ ଅକୁସଲାନନ୍ତି ପଞ୍ଚୱେରଦସଅକୁସଲକମ୍ମପଥପ୍ପଭେଦାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ସଂୱରତ୍ଥାଯ। ୱିପାକଦୁକ୍ଖାନେୱ ପନ ଅକ୍ଖମଟ୍ଠେନ ସମ୍ପରାଯିକଅକୁସଲାନୀତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେସଂ ପଟିଘାତତ୍ଥାଯ। ଗିହୀନଂ ଅନୁକମ୍ପାଯାତି ଅଗାରିକାନଂ ସଦ୍ଧାରକ୍ଖଣୱସେନ ଅନୁକମ୍ପନତ୍ଥାଯ। ପାପିଚ୍ଛାନଂ ପକ୍ଖୁପଚ୍ଛେଦାଯାତି ପାପିଚ୍ଛପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଗଣବନ୍ଧଭେଦନତ୍ଥାଯ ଗଣଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଯଞ୍ଚେତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଂ ସବ୍ବଂ ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନାଯମେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଅତ୍ଥୱସେନ ୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୯୯। ପାତିମୋକ୍ଖାଦୀସୁ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସୋତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚୱିଧୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଚତୁବ୍ବିଧୋ। ପରିୱାସଦାନାଦୀସୁ ଓସାରଣୀଯଂ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଅଟ୍ଠାରସସୁ ୱା ତେଚତ୍ତାଲୀସାଯ ୱା ୱତ୍ତେସୁ ୱତ୍ତମାନସ୍ସ ଓସାରଣୀଯଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ଯେନ କମ୍ମେନ ଓସାରୀଯତି, ତଂ କମ୍ମଂ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସ୍ସାରଣୀଯଂ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଭଣ୍ଡନକାରକାଦଯୋ ଯେନ କମ୍ମେନ ନିସ୍ସାରୀଯନ୍ତି, ତଂ କମ୍ମଂ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୦୦। ଅପଞ୍ଞତ୍ତେତିଆଦୀସୁ ଅପଞ୍ଞତ୍ତେ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ସତ୍ତାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା କକୁସନ୍ଧଞ୍ଚ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ କୋଣାଗମନଞ୍ଚ କସ୍ସପଞ୍ଚ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଠପେତ୍ୱା ଅନ୍ତରା କେନଚି ଅପଞ୍ଞତ୍ତେ ସିକ୍ଖାପଦେ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନାମ। ମକ୍କଟିୱତ୍ଥୁଆଦିୱିନୀତକଥା ସିକ୍ଖାପଦେ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନାମ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଆନିସଂସୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫୦୧। ଇଦାନି ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଏକେକେନ ଆକାରେନ ନୱଧା ସଙ୍ଗହଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ନୱ ସଙ୍ଗହା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁସଙ୍ଗହୋତି ୱତ୍ଥୁନା ସଙ୍ଗହୋ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି ପଦତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥଯୋଜନା – ଯସ୍ମା ହି ଏକସିକ୍ଖାପଦମ୍ପି ଅୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସବ୍ବାନି ୱତ୍ଥୁନା ସଙ୍ଗହିତାନୀତି ଏୱଂ ତାୱ ୱତ୍ଥୁସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଯସ୍ମା ପନ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ସୀଲୱିପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଗହିତା, ପଞ୍ଚାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ଆଚାରୱିପତ୍ତିଯା, ଛ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଆଜୀୱୱିପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଗହିତାନି, ତସ୍ମା ସବ୍ବାନିପି ୱିପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଗହିତାନୀତି ଏୱଂ ୱିପତ୍ତିସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଯସ୍ମା ପନ ସତ୍ତହାପତ୍ତୀହି ମୁତ୍ତଂ ଏକସିକ୍ଖାପଦମ୍ପି ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସବ୍ବାନି ଆପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଗହିତାନୀତି ଏୱଂ ଆପତ୍ତିସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ସବ୍ବାନି ଚ ସତ୍ତସୁ ନଗରେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାନୀତି ନିଦାନେନ ସଙ୍ଗହିତାନୀତି ଏୱଂ ନିଦାନସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଯସ୍ମା ପନ ଏକସିକ୍ଖାପଦମ୍ପି ଅଜ୍ଝାଚାରିକପୁଗ୍ଗଲେ ଅସତି ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସବ୍ବାନି ପୁଗ୍ଗଲେନ ସଙ୍ଗହିତାନୀତି ଏୱଂ ପୁଗ୍ଗଲସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ସବ୍ବାନି ପନ ପଞ୍ଚହି ଚେୱ ସତ୍ତହି ଚ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ସଙ୍ଗହିତାନି, ସବ୍ବାନି ନ ୱିନା ଛହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠନ୍ତୀତି ସମୁଟ୍ଠାନେନ ସଙ୍ଗହିତାନି। ସବ୍ବାନି ଚ ଚତୂସୁ ଅଧିକରଣେସୁ ଆପତ୍ତାଧିକରଣେନ ସଙ୍ଗହିତାନି। ସବ୍ବାନି ସତ୍ତହି ସମଥେହି ସମଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସମଥେହି ସଙ୍ଗହିତାନି। ଏୱମେତ୍ଥ ଖନ୍ଧସମୁଟ୍ଠାନଅଧିକରଣସମଥସଙ୍ଗହାପି ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ୱିନଯସଂୱଣ୍ଣନାଯ

ନୱସଙ୍ଗହିତୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଟ୍ଠିତା ଚ ପରିୱାରସ୍ସ ଅନୁତ୍ତାନତ୍ଥପଦୱଣ୍ଣନାତି।

ନିଗମନକଥା

ଏତ୍ତାୱତା ଚ –

ଉଭତୋ ୱିଭଙ୍ଗଖନ୍ଧକ-ପରିୱାରୱିଭତ୍ତିଦେସନଂ ନାଥୋ;

ୱିନଯପିଟକଂ ୱିନେନ୍ତୋ, ୱେନେଯ୍ୟଂ ଯଂ ଜିନୋ ଆହ।

ସମଧିକସତ୍ତୱୀସତି-ସହସ୍ସମତ୍ତେନ ତସ୍ସ ଗନ୍ଥେନ;

ସଂୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା, ସମନ୍ତପାସାଦିକା ନାମ।

ତତ୍ରିଦଂ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ସମନ୍ତପାସାଦିକତ୍ତସ୍ମିଂ –

ଆଚରିଯପରମ୍ପରତୋ, ନିଦାନୱତ୍ଥୁପ୍ପଭେଦଦୀପନତୋ;

ପରସମଯୱିୱଜ୍ଜନତୋ, ସକସମଯୱିସୁଦ୍ଧିତୋ ଚେୱ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନପରିସୋଧନତୋ, ପଦତ୍ଥତୋ ପାଳିଯୋଜନକ୍କମତୋ;

ସିକ୍ଖାପଦନିଚ୍ଛଯତୋ, ୱିଭଙ୍ଗନଯଭେଦଦସ୍ସନତୋ।

ସମ୍ପସ୍ସତଂ ନ ଦିସ୍ସତି, କିଞ୍ଚି ଅପାସାଦିକଂ ଯତୋ ଏତ୍ଥ;

ୱିଞ୍ଞୂନମଯଂ ତସ୍ମା, ସମନ୍ତପାସାଦିକାୱ୍ହେୱ।

ସଂୱଣ୍ଣନା ପୱତ୍ତା, ୱିନଯସ୍ସ ୱିନେଯ୍ୟଦମନକୁସଲେନ;

ୱୁତ୍ତସ୍ସ ଲୋକନାଥେନ, ଲୋକମନୁକମ୍ପମାନେନାତି।

ମହାଅଟ୍ଠକଥଞ୍ଚେୱ , ମହାପଚ୍ଚରିମେୱଚ;

କୁରୁନ୍ଦିଞ୍ଚାତି ତିସ୍ସୋପି, ସୀହଳଟ୍ଠକଥା ଇମା।

ବୁଦ୍ଧମିତ୍ତୋତି ନାମେନ, ୱିସ୍ସୁତସ୍ସ ଯସସ୍ସିନୋ;

ୱିନଯଞ୍ଞୁସ୍ସ ଧୀରସ୍ସ, ସୁତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ।

ମହାମେଘୱନୁଯ୍ୟାନେ, ଭୂମିଭାଗେ ପତିଟ୍ଠିତୋ;

ମହାୱିହାରୋ ଯୋ ସତ୍ଥୁ, ମହାବୋଧିୱିଭୂସିତୋ।

ଯଂ ତସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣେ ଭାଗେ, ପଧାନଘରମୁତ୍ତମଂ;

ସୁଚିଚାରିତ୍ତସୀଲେନ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସେୱିତଂ।

ଉଳାରକୁଲସମ୍ଭୂତୋ , ସଙ୍ଘୁପଟ୍ଠାଯକୋ ସଦା;

ଅନାକୁଲାଯ ସଦ୍ଧାଯ, ପସନ୍ନୋ ରତନତ୍ତଯେ।

ମହାନିଗମସାମୀତି , ୱିସ୍ସୁତୋ ତତ୍ଥ କାରଯି;

ଚାରୁପାକାରସଞ୍ଚିତଂ, ଯଂ ପାସାଦଂ ମନୋରମଂ।

ସୀତଚ୍ଛାଯତରୂପେତଂ, ସମ୍ପନ୍ନସଲିଲାସଯଂ;

ୱସତା ତତ୍ର ପାସାଦେ, ମହାନିଗମସାମିନୋ।

ସୁଚିସୀଲସମାଚାରଂ, ଥେରଂ ବୁଦ୍ଧସିରିୱ୍ହଯଂ;

ଯା ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଆରଦ୍ଧା, ଇଦ୍ଧା ୱିନଯୱଣ୍ଣନା।

ପାଲଯନ୍ତସ୍ସ ସକଲଂ, ଲଙ୍କାଦୀପଂ ନିରବ୍ବୁଦଂ;

ରଞ୍ଞୋ ସିରିନିୱାସସ୍ସ, ସିରିପାଲଯସସ୍ସିନୋ।

ସମୱୀସତିମେ ଖେମେ, ଜଯସଂୱଚ୍ଛରେ ଅଯଂ;

ଆରଦ୍ଧା ଏକୱୀସମ୍ହି, ସମ୍ପତ୍ତେ ପରିନିଟ୍ଠିତା।

ଉପଦ୍ଦଵା କୁଲେ ଲୋକେ, ନିରୁପଦ୍ଦଵତୋ ଅଯଂ;

ଏକସଂଵଚ୍ଛରେନେଵ, ଯଥା ନିଟ୍ଠଂ ଉପାଗତା।

ଏଵଂ ସଵ୍ଵସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ନିଟ୍ଠଂ ଧମ୍ମୂପସଂହିତା;

ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଆରମ୍ଭା, ସଵ୍ଵେପି ନିରୁପଦ୍ଦଵା।

ଚିରଟ୍ଠିତତ୍ଥଂ ଧମ୍ମସ୍ସ, କରୋନ୍ତେନ ମଯା ଇମଂ;

ସଦ୍ଧମ୍ମବହୁମାନେନ, ଯଞ୍ଚ ପୁଞ୍ଞଂ ସମାଚିତଂ।

ସଵ୍ଵସ୍ସ ଆନୁଭାଵେନ, ତସ୍ସ ସଵ୍ଵେପି ପାଣିନୋ;

ଭଵନ୍ତୁ ଧମ୍ମରାଜସ୍ସ, ସଦ୍ଧମ୍ମରସସେଵିନୋ।

ଚିରଂ ତିଟ୍ଠତୁ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ, କାଲେ ଵସ୍ସଂ ଚିରଂ ପଜଂ;

ତପ୍ପେତୁ ଦେଵୋ ଧମ୍ମେନ, ରାଜା ରକ୍ଖତୁ ମେଦିନିନ୍ତି।

ପରମଵିସୁଦ୍ଧସଦ୍ଧାବୁଦ୍ଧିଵୀରିଯପଟିମଣ୍ଡିତେନ ସୀଲାଚାରଜ୍ଜଵମଦ୍ଦଵାଦିଗୁଣସମୁଦଯସମୁଦିତେନ ସକସମଯସମଯନ୍ତରଗହନଜ୍ଝୋଗାହଣସମତ୍ଥେନ ପଞ୍ଞାଵେଯ୍ୟତ୍ତିଯସମନ୍ନାଗତେନ ତିପିଟକପରିଯତ୍ତିପ୍ପଭେଦେ ସାଟ୍ଠକଥେ ସତ୍ଥୁସାସନେ ଅପ୍ପଟିହତଞ୍ଞାଣପ୍ପଭାଵେନ ମହାଵେଯ୍ୟାକରଣେନ କରଣସମ୍ପତ୍ତିଜନିତସୁଖଵିନିଗ୍ଗତମଧୁରୋଦାରଵଚନଲାଵଣ୍ଣଯୁତ୍ତେନ ଯୁତ୍ତମୁତ୍ତଵାଦିନା ଵାଦିଵରେନ ମହାକଵିନା ପଭିନ୍ନପଅସମ୍ଭିଦାପରିଵାରେ ଛଳଭିଞ୍ଞାଦିପଭେଦଗୁଣପଟିମଣ୍ଡିତେ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମେ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତବୁଦ୍ଧୀନଂ ଥେରଵଂସପ୍ପଦୀପାନଂ ଥେରାନଂ ମହାଵିହାରଵାସୀନଂ ଵଂସାଲଙ୍କାରଭୂତେନ ଵିପୁଲଵିସୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧିନା ବୁଦ୍ଧଘୋସୋତି ଗରୂହି ଗହିତନାମଧେଯ୍ୟେନ ଥେରେନ କତା ଅଯଂ ସମନ୍ତପାସାଦିକା ନାମ ଵିନଯସଂଵଣ୍ଣନା –

ତାଵ ତିଟ୍ଠତୁ ଲୋକସ୍ମିଂ, ଲୋକନିତ୍ଥରଣେସିନଂ;

ଦସ୍ସେନ୍ତୀ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ, ନଯଂ ସୀଲଵିସୁଦ୍ଧିଯା।

ଯାଵ ବୁଦ୍ଧୋତି ନାମମ୍ପି, ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ଲୋକମ୍ହି ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ, ପଵତ୍ତତି ମହେସିନୋତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକା ନାମ

ଵିନଯ-ଅଟ୍ଠକଥା ନିଟ୍ଠିତା।